

ADALET AĞAOĞLU

"Fikrimin İnce Gülü"

REMZİ KİTABEVİ

"FİKRİMİN İNCE GÜLÜ"

REMZİ KİTABEVİ Yayınları
Dizgi, Baskı ve Cilt: **Yükselen Matbaacılık Ltd. Şti.** 1977

ADALET AĞAOĞLU

"FİKRİMİN İNCE GÜLÜ"

Roman

REMZİ KİTABEVİ
Ankara Caddesi, 93 — Istanbul

Giriş

Sürücüsüne göre balrengi olan Mercedes, sabırsız, nerdeyse son bir atılımla hızlandı. Bulgar çıkışını geride bırakıp girişe yaklaştı. Orada yavaşladı.

Yavaşla... Yavaşla... Bırak geçsin bokoğlu bok! Hasköy mü, Haskova mı, ne cehennemse, ordan bu yana canıma okudu hokkabaz. Eğlendi benimle... Güldenhouse'unun içine sıçıym senin! Geç, hadi geç!.. Gir içeri de, orda görüşürüz. Benim, o koskoca Volvo Transport'larla bile böyle başım ağrımadı be!.. Yürüsene hokkabaz arabası! Yaşı geçmiş boyalı orospu! Olup olmuşu bir kamyonetsin işte... Dökülen bir kamyonet... Lâkin herif, bu süslü döküntüye bir Mercedes 280 motoru oturtmadıysa bana da Bayram demesinler!

Bayram'ın gözüne, direksiyonuna kurulduğu Mercedes'i bütünüyle bir kez daha göründü. Yüreğiyle bir kez daha tozunu aldı; sevip okşadı onu. Güvenle kaykıldı arkasına. Oturduğu yere, salt geçmiş yılların değil, çok uzun bir yolun yorgunluğunu da hemen hiç duymaksızın, keyifle yerleşti. Ayağını gazdan usulca çekti. Karoserine boydan boya Güldenhouse yazılı, şişko çıplak adamlar, doğada rastlanması olanaksız çiçekler ve sırtlana benzer hayvanlarla renk renk resimlendirilmiş kamyonete yol verdi. Bundan yararlanan GG AN 321 plakalı mavi bir Taunus da, Bayram'ın M HU 617 plakalı Mercedes 230'unu solladı; gazlayıp öne fırladı. Sınır kapısı önünde fren yapıp durdu. Üstü resimli ve Güldenhouse yazılı kamyonet,

yine Bayram'ın önünde kaldı. Bayram, karşısını büsbütün göremez, karşıdakilerce de hiç görülemez oldu. Sentetik hasırdan örülmüş tirol biçimi, deniz yeşili şapkasını düzeltti. Kırmızı üstüne kara baskı notalar, Franz Lehar yazılarıyla süslü gömleğinin açık yakasını çekiştirdi. Sabrına sabır katıp usul usul okşadı direksiyonu.

Bu girişi yol boyu bambaşka düşlemişti. Önünde, yanında yöresinde hiç bir oto, hiç bir kamyon, kamyonet, ya da şu tren gibi uzun TIR'lardan bir teki bulunmayacaktı. Sınır kapısından çıkan herkese ve sınır kapısında görevli bütün memurlara karşı öyle, balrengi, gıcır gıcır, süzülerek giriverecekti içeri. Kapıda yavaşlayacak, memurların, durması için ona saygıyla gösterecekleri yere doğru kayarak ilerleyecekti. Son yüz elli kilometrede bunu hep böyle düşünmüştü. Son otuz kilometrede ise, ön cama çarpıp kanayan en küçük sinek lekesini bile temizlemek için durmuş, dört kez de tozunu almıştı arabasının. Üstüne Güldenhouse yazılmış boyalı, resimli kamyonetin üst yanı çıplak, sakallı ve sıska sürücüsü de Bayram'ın titizliğini daha ikinci rastlaşmalarında farketti. Yorgunluğunun, uykusuzluğunun üstüne tuz-biber ekti onun. Böylece, sabahın alacasında Bayram, kendi yüzünü sık sık görmek zorunda kaldı. Güldenhouse'un, peşinden hep öyle, arsız bir kedi gibi gelip gelmediğini anlamak için, dikiz aynasında kendi gözleriyle de karşılaştı. Özellikle son üç yılda ne denli yaşlanmış olduğunu ilkin, işte bu Güldenhouse hergelesi yüzünden anladı. Daha kötüsü, bu titrek sakallı herif, Bayram'ın içinde sürekli döndürdüğü, tadına doyum olmayacak bir filmi yeniden yeniden seyretmesine izin vermedi. Onca inatla sürdürülmüş bir koşunun son noktasına giriş demek olan filmi.

Kamyonetin sürücüsü, günün ilk ışıklarıyla sırtındaki

fanilayı çıkarıp atmıştı. Gittikçe yükselen ve şimdiden yakıcı olan güneş, seyrek kıllı beyaz göğsünü sevindiriyordu. Kıvanarak ikide bir Bayram'ın önüne geçiyor, elini çıplak göğsüne sürterek «Ohh... Oh...» yapıyor, sağ tekerini inadına toprak banketten geçirerek ortalığı toza boğuyor, ya da bir domatesi yarım ısırıp salıveriyordu Mercedes'in üstüne. Sonra yeniden yavaşlıyor, yeniden Bayram'ın geçmesine izin veriyor... Sarı, kıvırcık sakallarını titreterek gülüp selâmlıyor Bayram'ı. Cılız göğsünde ince bir zincir sallanıyor.

Bayram, arabasının iyi cins, lekesiz aynasında kendi yüzünü ilkin bilmeden gördü. Bu şapka, o kravatlar, arka cama bir naylon torbada asılı o takım elbise, bir fotoğraf makinesi, yine kendine sentetik bir yağmurluk, bu Franz Lehar'lı gömlek, sonra, Mercedes'in bütün geçmiş yıllarına ait modelleriyle desenlenmiş bir başka gömlek, -fakat bunu varışa saklıyor. Akşama, varacağı yere Mercedes'iyle takım girecek...- bütün bunları alırken, alıp Mercedes'ine yerleştirirken, sonra da içine kendi kurulup yola çıkarken yüzü hep ilgisinin dışındaydı. Yüzüne bakmaya, ordaki çizgilerde yılları kurcalamaya zamanı olmadı. Ama, kamyonetin sürücüsü Bayram'la oynamayı sürdürdükçe, sık sık aynada kendi yüzüne bakarken yakalıyor kendini. Orda, bu Mercedes'in içine daha çok yaraşacağını sandığı, bir zaman öncesinin tutkulu bakışlı, kıvılcımlı, esmer delikanlısını görmeyi umuyor. Nerde? Aşağı doğru damar damar sarkan yanakları, sağ gözünün altındaki bir yanık izi, derine kaçmış gözleri, sarı-kara yüzünde cansız, mat, sigara isi bir kırçıllıkla uzayıvermiş sakallarıyle; ağzını açtıkça, sol üstten ikisinin eksikliği hemen görünen dişleriyle karşılaştıkça içini biber yutmuş gibi bir acılık çabucak dalayıp geçiyor. Bu Mercedes'in

direksiyonu başına artakalan Bayram'ı, aynada artık salt kendisinin seçebildiği, gözlerinin kuytularına çöreklenmiş bir ışıltı, bir de, gürlüğünü, sertliğini hâlâ saklayan, sadece rengi güneşsizlikten birazcık paslanmış izlenimini veren kaşlarıyle ulaşacağı yere ulaşmaya değer buluyor. Geriye artakalan o gizli ışıltı ve bu kaşlar, Mercedes'in pırıl pırıl dikiz aynasıyle birleşince Bayram'ın içine yine de usuldan bir gönenme yayılıyor. Bu yüzü sevmeye hazır buluyor kendini. Bu yüzü kutluyor. Yazık ki, Güldenhouse'un maraz suratlı sürücüsü, sık sık yitirip yeniden bulduğu şu tadın sürekli olmasını engelleyip durdu işte. Hele bu, en önemsediği anda...

Canının ne istediğini bilmedim değil orospu çocuğunun... Hep bildim ülen niye kaşındığını. Kalıbımı görüp ağzının suyu aktı değil mi? Elbeet... Otuzumu yeni aştım daha. Kırkıma çok var. Hem çook... Oram yumuşamadı. Adam dediğin, bizim oralarda, kalburu yerden kaldırabildiği zamanca adamdır. Kalburu yerden kaldırıyorsa noksan basmaz. Hedefi şaşmaz evet. Lâkin, becermemi istedin diye becerecek değildim seni. Bak hâlâ kuyruk sallıyor! Yürüsene be! Ülen, taksime bir zarar gelmeyeceğini bilsem, kıçından sürerdim ya ben seni şimci...

Süslü kamyonet nazlıca ierledi.

Girişe doğru içeri, Bulgar Sınır Karakolu'na doğru ise dışarı açılmış demir kafes kapılar turuncuya boyanmıştı. Yolun iki yanında birkaç akasya ile zeytin ağacının yaprakları, üstlerinden sabahın serinliğini hemen atmış, şimdiden nerdeyse iyice ısınmıştı. Haziran sonunun sabah güneşi, bunaltıcı bir günü haber veriyor.

Üstü resimli kamyonet sağdan girdi. Motoru çalışırken bekledi. Boz gömlekleriyle kapıda dikilen üç memur-

dan biri, düğmesine basılmışçasına, sol kolunu yukarı, Güldenhouse sürücüsüne uzattı. Sürücü, beklenen kâğıtları verdi. Memur, şöyle bir göz attı kamyonetin içine; «geç» ve «ilerle» işareti yaptı.

Kamyonet ilerledi. Sağa kıvrıldı. Gitti, Gümrük Kontrol'ün karşısında, kendisine gösterilen yerde durdu.

Bayram, artık inadına acele etmedi. İnadına hemen sürmedi Mercedes'ini. Önü iyice açılsın, memurların hepsi, sınır giriş kapısı ile sınır giriş yolu arasında kalan alandaki herkes tam karşıdan, girişini bütünüyle görebilsin istedi. Memur şimdi mavi Taunus'a bakıyor. Bayram da eğilip, siyah parlak ön tabloya yeniden birikmiş ince tozu üfledi. Omuzlarını dikledi. Uzanıp sol dikiz aynasını düzledi. Arkadan alt yanı yeşil, üst yanı kara, eski bir Ford Escort'un çabucak yaklaşmakta olduğunu o sıra gördü. Ford'un önünde, çelimsiz bir sürücünün yanında anaç bir kadın oturuyor. Arkalarında o denli eşya yığılı ki, geride daha başkalarının da olup olmadığı seçilemiyor. Ford'un üst bagajına, büyük naylon torbalar içinde birkaç denk bağlanmıştı. Naylon torbalardan en üstteki yırtılmış. Yırtıktan dışarı, şişirilmiş, koskocaman bir timsahın kuyruğu sarkıyor. Kuyruğu seçer seçmez anladı Bayram.

Bizim Veligil bunlar!.. Şuna bak. Salkımsaçak. Bir de kalkmış, eşyalarının yarısını sana yükleyeceklerdi Balkız. Ben çocuklardan birini almayınca eşyaların yarısını, hele o televizyonu bize yükleyivermek için amma direttiydi bu Veli... Oğlum, sen ne diyorsun be?.. Kıyabilsem Balkız'ıma, ben kendim için, hısım akrabam, eşim dostum için, değil mi ya, yüklenirdim bir iyice. Bak, amcamız hastaymış da, ona bile eli boş gidiyoruz. Hasta adam kravatı, gömleği ne yapsın? Bari, başucuna bir radyo alsaydım, pilli... Yükleyecek olsam ben, değil mi ya a Veli,

seni mi beklerdim? Ford'un da iyice canına okunmuş... Gördün ya Balkız? Bunlar bizden bir gün önce çıkmadılar mıydı yola? Ee, arızalanmışlardır tabiî... Çocukların da ikide bir çişi gelmiştir. Hadi canım! Lafa bak lafa! Çocuklardan birini yanıma alacakmışım... Tükrüğünü, sümüğünü yeni kılıfımıza silecek de... Kapılarımızı ayaklarıyla, camlarımızı elleriyle çizip kirletecek de... Adam kendi bile oturmaya kıyamıyor, değil ki...

Bayram gazlayıp ilerlemeden Ford kornasını öttürdü. Cırt cırtt! Bayram içinden güldü. Kornadan gel. Tanımadılar bizi. Tanısalar, hadlerine mi düşmüş cırt cırttt... Düdük. Bastı Mercedes'in kornasına. Traray trarayy!.. Ne güzel be! Ne güzel bir ses bu!.. Kadın sesinden güzel. Bütün türkülerden, bütün şarkılardan güzel... Traray trarayyy!..

Turuncuya boyalı kapının yanında duran memurlardan kapkara gözlüklüsü Bayram'a haykırdı:

«— Cakayı bırak da yürü!»

Askerliğini Gevaş'ta, bir jandarma çavuşunun kariyolüne sürücülük ederek yaptı Bayram. Komandoların silah kaçakçısı yakalamak için Uludere'de, Hoşap'ta verdikleri baskınlara, üstlerinin buyruğu, onlar da katılırlardı. Van'dan doğru, Gevaş'tan doğru, Hoşap Kalesi'ne uzanan tozlu yolu tüttürerek, keyfinden naralar salıverecekmiş gibi sürerdi kariyolü. Jandarma Başçavuşu, onun böyle cakalı, tumturaklı; üstüne bindikleri bir lunaparkın yalandan çarpışılan elektrikli arabalarıymışçasına kariyol sürüşüne sık sık öfkelenir:

«— Cakayı bırak, bokoğlu bok! Canımı sen vermedin. Sürdürürüm piyadeye haa!.. Anam avradım olsun sürdü-

rürüm» der, mavzeriyle Bayram'ın böğrüne böğrüne dürterdi.

Askerliğinin son ayları, hep bu huyundan ötürü Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı emrinde geçti. Bu kez de, Diyarbakır Cezaevi yönetiminde görevli üsteğmenin cip sürücüsü olarak. Cezaevi'nin kapısına yaklaşırken, içerdeki bütün tutukluların birer delikten kendi sürücülüğünü, yalnız bunu seyrettiklerini sanırdı. Cipi hoplatıp zıplatıp iyice barbarlaştırarak koyverirdi taa karşıdan. Taş, tümsek tanımaz, onu sihirli bir Hint seccadesine benzetmek isterdi. Tek düşüncesi, bütün tutuklulara, bütün Cezaevi personeline, kendisinin bir direksiyon başında olduğunu göstermek... Görenlere, daha çok bir merkebi hoplatıyormuş izlenimi verirdi ama. Yine de, cipin üstünde iken görünmeden, ilgileri toplamadan geçip gitmektense Bayram cipiyle Dicle'ye yuvarlansın, orda boğulup yitsin daha iyi. Böylece, üsteğmeni de, bir ere yapılandan daha çok horlama, dövme olanağı buldu Bayram'ı. Onu kayıştan geçirmediği zamanlar en tatlı sözü:

«— Oha hayvan! Oha hayvan! Oha öküzoğlu öküz, ohaa!..» idi.

Cezaevi'ne yaklaşırlarken en sık yinelediği ise:

«— Akşam, tekmilde bu cakanın içine sıçacağım yine!..»

Bir kez de Dicle kıyısında cipi durdurtmuş, Bayram'ı cipin önüne sırtüstü, bir pösteki örneği yatırtmış, direksiyona da kendisi geçip motoru çalıştırmıştı. Cip homurdanıyor. Durduğu yerde ha yürüdü, ha yürüyecek. Yer de nere? Tam Bayram'ın karın hizası. Tekerlekler az sonra nerdeyse gövdesine teğet geldi. Üsteğmeni onu ezmeye heveslenirken bir yandan da:

«— Cakanı bir solucan gibi ezmeden bırakmayacağım seni!» diye bar bar bağırmıştı.

Cip, Bayram'ın gövdesi bitişiğinde didiniyor. Daha hızla didiniyor... Bayram o sabah çok haykırdı. Aklını yitireceğini sandı. Dicle kıyısından sağ kalktığına günlerce inanamadı.

Elinde değil Bayram'ın. Ne zaman bir direksiyon başına geçse, yüzünde, bakışında, duruşunda göreni öfkelendiren bir değişme oluyor. O olaydan bu yana kaç yıl geçti. 1971'in ağustos aylarında mıydı ne, Dicle kıyısında debelenişi? Üç aya kalmadı, terhis. Ondan sonra, direksiyonu başına oturduğu bir motorluyu delilendirmemeye çalıştı durdu. Şimdi, kendi arabasının direksiyonuna geçince bunu biraz başarıyor da. Ama, yüzünün, duruşunun heyt-heytlenmesini, böyle bir değişime uğramasını bir türlü engelleyemiyor. Elinde değil.

Kara gözlüklü memur:

«— Cakayı bırak da yürü!» diye haykırınca, Bayram kendini Dicle kıyısındaki tozlu yol üstünde, karnı göğe debelenirken buluverdi. Bir cip, yanıbaşında hırıldıyor. Bayram'ı orta yerinden biçip geçmeye hazırlanıyor. Bayram ağlıyor, yalvarıyor...

Böyle sünepe mi olacaktı bu kapıdan girişim? Bunca tantanasız, bunca özensiz, bokumbok böyle? Sen, bunu bunu, şöyle şöyle hesabet, kur kuruştur da...

Sınır kapısından girdi. Kâğıtlarını memura, bir solucanın ürkek kayganlığı ile uzattı. Gözlüklerinin karanlığından gözlerinin tek ışıltısı seçilemeyen memur da, Bayram'ın Mercedes'i sanki herhangi bir Taunus, üç yıl, beş yıl öncesinin bir Ford'u, bir Volkswagen'iymiş gibi, yerli

montaj Anadol'muş gibi, hiç önemsemesiz, ona ilerde bir yeri gösterdi:

«— Çek şuraya!»

Toprak rengi gömleği, elini belinde tutuşu, ne denli kazısa kıl kökleri belli yüz traşıyla bir sıkıyönetim görevlisinin verdiği yürek çarpıntısını veriyor.

Bayram, yorgunluğunu duydu. Arabasını gösterilen yere dek güçlükle sürdü. Arabayı park etmekte hep zorlanıyor. Şimdi büsbütün terledi. Direksiyonu döndürüyor. Geri vitese takıyor, sonra ileri alıyor; Mercedes'in kuyruğu yine düz durmuyor. Sersem kafam! Şunun otomatik viteslisini almadım da... Kıskanç Yaşar'ın sözüne kandım da... Günüledi beni, elbet... Ee, elbet. Bayram, yorgunluğunun üstesinden geliyor. Usulca düşen omuzlarını yeniden dikletiyor.

Bir başka memur, çıkış yönüne doğru, ama soldan ilerleyen, üstü Barbish Reisen yazılı otobüsün sürücüsüne haykırdı:

«— Bu yandan hayvanoğlu hayvan! Bu yandan!..»

Barbish Reisen'in, küçük bir domuzun güleç kıçını andıran pembe, yuvarlak yüzlü sürücüsü, tatlı tatlı gülümsedi. Başını uysallıkla salladı. Otobüsü beri yana, sapsarı matolinle boyanmış, uzaktan uzağa eski Çin yapılarını anımsatan nöbetçi kulübesinin önüne sürdü. Otobüsün içindeki yaşlı gezginlerin topu, memurlara iyimser gülümsemelerle bakıyorlar. Aman ürkütmeyelim. Hoşgörelim. Yazık bunlara... Bir kediyi sıvazlarken tırmalanmaktan da çekinen, ama ille hayvanları sevmeleri gerekli Batı dindarları... Bol ve uzun güneşlenmişlerdi. Yine de sanki güneş, yaşlı derilerinden içeri hiç sızamamış, bu derilerin salt yüzeyini kızartıp bırakmıştı. Bermudalı to-

parlak biri, otobüsün ardından koşuyor. Otobüs sarı nöbetçi kulübesinin önünde durunca o da, kolunun altında otuz dört Federal Almanya pasaportuyla atladı içine. Binerken arka kapının basamağında dikilip Kapıkule'nin son bir fotoğrafını çekmeyi unutmadı.

Barbish Reisen'in ardından güzel, sedef beyazı bir İmpala süzülüp geçti. Istanbul plakalı İmpala'yı iki deri kamyonu izledi.

İş ve İşçi Bulma Kurumu Sınır Şubesi önündeki açık hava masasına yerleşen Nuran hanım, daha nöbeti devralırken hofluyor. Kırkına gelmiş, evlenmeyi artık tümüyle aklından silip kendini koyvermiş. Şişmanlığı, kötü toplanmış saçları bunu söylüyor. Hiç bir şeye direnmiyor. En çok da önüne konulan armağanlara, anmalıklara direnci yok. Beklemiyor ya, geri de çevirmiyor. Usanık. Aynı usanıklıkta, ama bunu yaşamaya hiç olanağı bulunmayan bir işçinin masasına bıraktığı kutuyu, tepesinde, akasya dalına asılı torba çantasına tıkıştırıyor.

Bayram, E 5 Yolu'nun I Numaralı Devlet Yolu'yla kaynaşmaya hazırlandığı noktada, arabanın sessiz işleyen saatine baktı: Yediyi kırk geçiyor. Saati parmaklarının ucuyla sildi. Parlattı. Açık camdan içeri koltuk döşemesinin üstüne esmiş birkaç saman çöpünü aldı. Fotoğraf makinesini boynuna asıp indi. İşçinin, Nuran hanımın masasına bir karton sigara bıraktığını, kadının da onu çantasına tıkıştırdığını arabadan inerken seçti. Açıktaki masanın hemen ardından, tek katlı bir yapının camlı kapısından sarışın bir delikanlı çıkmıştı. Kartonu Nuran hanımın masasına bırakan adama doğru yürümüş, onu kolundan tutup yapının gerisine doğru çekmişti. Bayram, bunu da gördü. Yakalandı pezevenk! Şimdi doğru Diyarbakır Cezaevi'ne tıkıl da gör gününü... Biz de kımıldaya-

lım hele... Bakalım bu sarı oğlan bizim karşımıza nerde dikilecek... Kılı kırk yarar böyleleri...

Vedat, İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun Kapıkule Şubesi'ne iki ay önce atanmıştı. Önlenebilecek her tür kötülüğü önleyebileceği, eğri giden her şeyi düzleyebileceği inancını bir kez de burada denemeye hevesleniyor. Yapıyı temelinden onaramadı. Bir süre için çatının kiremitlerini aktarmak belki... Böylece, arabalarının üç aylık triptik sürelerini geçirmiş, ya da pasaportlarında yazılı oturma sürelerini aşırtmış dalgın işçilere kanat germek için çırpınıyor. Onların her tür boyun eğmişliklerine başkaldırıyor. Artık her işin başı Nuran hanım. Kadının masasına bırakılan sigara kutuları, alçak gönüllü bir gazlı çakmak ya da alçak gönüllü bir şişe şampuan artık bütünüyle Nuran hanımın sömürücülüğünü belgelemektedir. İşçilerse... Allah razı olsun şu kadından. Girişte olsun, çıkışta olsun bizi ne çeşit belâlardan koruyor. Bir küçük armağan sunmuşuz. Gönülden kopma. O da torba çantasına atıvermiş. Ne olur? Maksat, takılıp kalmayalım da şuralarda... Vedat, her birine kaç kez rica etti: «İşiniz burda nasıl olsa görülecektir. Bu büro bunun için kuruldu kardeşler. Kimseye kanmayın. Kimseye rüşvet borcunuz yok. Alacağınız var. Sizse veriyorsunuz habire...»

Tek katlı yapının duvar dibine çektiği işçiyi de böyle böyle uyarmaya çalışıyor şimdi. İşçiyse, sabırsızlanıyor. Gözü ilerde, arabadaki çoluk çocuğunda. Zaten gecikmişler. Bremen Haven'e ise daha binlerce kilometre yol var önünde. Sucuklar, pastırmalar, helvalar, börekler Volkswagen'in içinde pişmeye başladı. Her yerde böyle beklersek hepsi kokacak. Pasaport Kontrol'ün memurları takmasalardı ne olurdu sanki? Daha ne zaman geçebiliriz burdan? Geçebilir miyiz? Onlar buna gönderiyor. Bu da

şimdi onlara gönderirse geri, işimiz var. Süreyi geçirdim, evet. Anamın cenazesini kaldırmak gerekiyordu. Aslında benimki dalgınlıktan değil. İhmalkârlıktan hiç değil beğ kardeşim. Anam, bi görüym, öyle ölüym, demiş. Gördü beni, öyle öldü çok şükür. Şimdi bu kadın bizim pasaportlara damgayı basmazsa, artık temelli tutakorlar beni. Tutakorlarsa, ben yandım beğ kardeşim. Sen basıyor musun mühürü? Basıyorsan, bas geçeyim. Al bak şu çakmağı. Dönüşe saklamıştım. Bir anmalık olarak buyur, al. Mührü basarsan, bana artık onun gereği ne? Al, beğ kardeşim, al be! Bir anmalık. Geri çevirme. Tenezzül buyurmadın, pekâlâ. Bari, bas mührü geçeyim...

Mühür Vedat'ın elinde değil ki. Mühür de, imza da Nuran hanımın elinde. Vedat'ın elinde olan salt birkaç kitap. Birkaç öğüt. Dün, öğrenciyken elinin altında daha çok şeyi vardı. Arkadaşları, forumları, miting alanları. Bugün kala kala bir sınır karakolu, bir de buranın Nuran hanımı işte. Gerisi Istanbul'da yarım duruyor. Öğrenciliği nasıl yarım duruyorsa, öyle.

Duvar dibine çektiği işçiye kırgınlıkla baktı:

«— Bizden uyarması...»

Gümrük deposuna doğru yürüdü. Asıl kırgınlık nedenini henüz kendine bile açmaktan çekiniyor.

Deponun Demirbaş Memuru, Vedat'ın buradaki en yakın arkadaşı. Ama ancak burada olabileceği denli yakın. Bu delikanlı, depoya girip çıkan malları fişliyor. Defterini tutuyor. Alakonulan bir top perdelik, iki top döşemelik, on beş top duvar kâğıdı, fişek kovanları -yüz elli kutu-, bin metre dantel, iki bin pembe panter. Yün örme makinesi. Yün örme makinesi, -hiç kullanılmamış.- Hiç kullanılmamış Bulgar çanakları. Çek kristalleri, -otuz al-

tı parça.- Deniz motoru, küçük tip. Yedek parçalar. Çay, -üç çuval...- Bir taşbebek, pilli. Bir roket, pilli. TV Grundig. TV Grundig. TV Philips. Çamaşır makinesi, otomatik. Mayo, -bikini.- Mayo, -bikini.- Gümrük vergisi ödenmiş, fişi iade. Gümrük vergisi ödenmemiş fişi ekle. Çıkışta iade. Fişi çöz. Çıkışta alakonulan, fişi bağla. Depoda kalmış. Fiş yaz. Not düş. Bu kalemin işini kapa. Dikiş makinesi, geri. Yat motoru... Bunun fişi nerde?

«— Anlamıyorum be Vedat. Ben daha bir malın işlemini tamam etmeden, bir de bakıyorum ortada ne mal var, ne fiş. Depo Müdürüne koşuyorum. O da demez mi, sen karışma, ben hallederim... Sonra da, vay amaan, Pasaport Kontrol Müdürüyle akşam fazla kaçırmışız Hakkı'cığım, diyor gümrükçü Hakkı'ya... Bunlar hiç utanmıyorlar be!..»

Vedat da, bütün bunları, bütün bunların girdisini çıktısını kafasına not ediyor. Edirne'deki odasında gece uykularını bölüp tümünün hesabını soruyor, karanlığa...

Şimdi, gün aydınlığında, Demirbaş Memuru'na konuşmanın tam sırası:

«— Anlamazsın elbet! Aslında suyun gözü taa nerelerde. Biz işte bunu söyledik diye çullandılar üstümüze... Fakültenin ilk sınıfındaydım ben daha... Şimdi oraya da dönmek için nah şu kadar istek varsa içimde... En kötüsü, eski arkadaşlarımdan hiç birini de görmek istemiyorum artık. Benden kuşkulandılar, anladın mı? Beni çözüldüm sanıp... Bana kuşkuyu, bana korkmayı öğrettiler, anladın mı? Kendime bile güvenmiyorum, anladın mı? Çıkışta yine onlarla olmak istemiştim. Yanlarında kalamadımsa, niye bak... Bir seferinde İnal'ın evinde üçü-beşi toplanmışlar. Her gün birinin evinde toplanıyorlardı. Bana haber vermiyorlardı. Ben evsizim. O sıra bir memle-

ketlimde kalıyorum. Hiç biri de, ne yapıyorsun, demiyor. Hiç biri de, gel sen de, demiyor. Yalnızlığa alışmaktan korkar oldum. O gün, gidip İnal'ı bir görüym, dedim. Zile çekine çekine bastım, anladın mı? Zile çekine çekine bastığımı bilivermek beni kahretti, anladın mı? Yine beş altı kişiydiler odada. Ben girince hiç konuşmaz oldular... Bir sessizlik, anladın mı? Bir sessizlik... «Ee, ne var ne yok? Ee, daha nasılsın?» Hep bu. Sonra yine sessizlik. On dakika güç oturdum...»

Şimdi, aynı sessizliğin Depo Demirbaş Memuru ile kendisi arasına düştüğünü anladı. Çok konuşuyorum. Her zaman gereğinden fazla konuşuyorum. Ben kimseyi ele veremem. Hep kendimi ele veriyorum. İşte yine çok konuşuyorum. Kimseyi bulamadıkça kendimle çok konuşuyorum...

Depodan hiç konuşmadan çıktı. Birden, ne arkadaşlarını, ne fakülteyi, ne babaevini; ama tutukevini özlediğini duydu. Küfretti. Kime? Nuran hanımla niye uğraşıyorum? Neyi kanıtlamaya çalışıyorum?

Tek katlı beton yapıya girmek istemedi. Arabaların park edildiği yere doğru yürüdü. Sentetik hasırdan şapkası, üstünde Franz Lehar, Franz Lehar, Franz Lehar yazılı kırmızı gömleğiyle Bayram'ı tam o sıra görüyor. Bu adam, iki adım yürüyüp geri dönüyor. Hardal rengi, 74 bir Mercedes'in kapısını yokluyor. Yeniden yürüyor sonra, arabada bir şey unutmuş gibi yeniden dönüyor. Bu kez arabanın silecekleri arasına sıkışmış bir akasya yaprağını alıyor. Bir başka kapıyı yokluyor. Üçüncü dönüşünde Vedat'la göz göze geldiler.

Ülen, bu sarı çocuk bir de beni sigaya çekerse şimdi?..

Başını hemen başka yöne çevirdi Bayram. Baktığı

yönde, Güldenhouse sürücüsünün, yanında gençten bir rehberle sağ dipteki ince, uzun bir yapıya doğru yürüdüğünü gördü. İkisi, el kol şakaları yapa yapa o ince, uzun yapıya girdiler. Artlarında, kih kih kih, gülmeleri kaldı.

Vay anasını! Onca ağırdan aldım. Hokkabaz hâlâ buralarda. Bekliyor ki, benimle aynı sırada çıksın. Aman Bayram, çabuk ol. Titrek sakallı içerdeyken sen işini bitir, tüy. Yoksa, Edirne'ye girişi de burnundan getirir bu ibne senin! Hadi bakalım, şimdi doğru gümrük, pasaport işleri... Triptik meselesi... Kağıtlarım tamam. Marklarım cebimde. Üç aylık triptiğe kırk üç mark dedilerdi... Ölürüm de ikinci sefere son yılın bir '280 SL'sini almadan dönmem. Şimdi doğru nereye? Gümrük muayeneye mi? Kimse de, şurdan başla, şurdan uçla demiyor yahu... İyisi mi, sor soruştur, bul buluştur; tamam et her bir şeyini güzelcene. Balkız'a lâyık ol. Görüym seni...

Bayram, tam karşısında «Gümrük» yazısını gördü. Çatısı iki yana kanat açmış beton bir yapı bu da. Çok yontulmuş bir çelenkliğe hiç yontulmamışlığıyle arka alıyor. Ama, bazı gezginler dışında, alanı dolduranlardan çoğunun böyle küçük ayrıntılara dikkat etmeye ne güçleri, ne zamanları var. Alanı dolduranlardan hemen çoğu, bin kilometrenin epey üstünde yol yapmış, sınır kapısına erken saatte girebilmek, hava kararmadan da kentlerinin, köylerinin yolunu tüketebilmek için, hele son gece, hemen hiç uyumamış bulunuyorlar. Yorucu geçen iş günlerinin ardından, her ağızdan çıkan öğütlere uyularak yapılan hazırlıklar, geliştirilen işlemler, çoluğa çocuğa, eşe dosta götürülecek çoraplar, gömlekler, plastik eşyalar, pilli pilsiz, elektrikli elektriksiz bir yığın araç gereç; yurtta neyin daha iyi para edeceği üstüne yürütülen hesaplar; kadınların bir bluz daha fazla, bir takım Alman porseleni

daha fazla satın alma istekleri; indirimli TV acentalarını dolaşmalar; indirimli örme makinesi satıcılarıyle, eksport bürolarıyle girişilen uzun pazarlıklar; yine de bir türlü tamam olmayan her şey; eşyalar denli işlemlerde de arapsaçına dönmüş bulunan her şeyle; o, tepeleme insan ve öteberi dolu, birkaç yıl eski Opel Rekord'larıyle, Ford Escort'larıyle, Taunus'larıyle, Volkswagen ya da Mercedes'leriyle sınır kapısından bir an önce çıkmaktan, bir an önce I Numaralı Devlet Yolu'na başlamaktan, oradan da daha uzun yollara koyulabilmekten gayrı hiç bir ayrıntıyı görebilmek fırsatı olamazdı onların. Her birinin aklı, birbirlerine bölüştürdükleri aynı türden birkaç adet eşyada, makinede, malda... Memleketten içeri girdikten sonra Ömer geri vermeyivermiş Yaşar'ın Grundig'ini. Solmaz da geçen gidişinde Münire'nin naylon kürkünü içetmiş kız. Hadi ordan! Bir yığın kaçak malını taşıdım ben onun. Çok konuşman, yoksaa...

Solmaz'ın kulağına bu söylenti çalınmış. Bir parmağıyla dudağının kıyısını sile sile, bir elini de koynuna sokup sütyeninin lastiklerini çekiştire çekiştire, verip alıyor: Kocasına el koymadık ya Münire orospusunun? Hele bana desin de ağzını yırtıvereyim. Hem o kocasıyle çift çalışıyor. Ben tek. Tek elin nesi olur? Öyle değil mi ama Bayram? Sen söyle. Gine de müdana etmem. Kocası gine alıversin ona, madem kürkü yokolmuş! Ben görmedim. Belki gümrükte aldılar, ne bilirim? Hem taşı, hem ardına düş. Laf. Benim derdim başımdan aşmış zati. Geçin gidin hadii!.. Gelmen üstüme... Konuşturman... Konuşturman... Münire, ver deyince verir önüne gelene. Bi kocasına mı? Ver, diyene veriyor. Ondan sonracığıma, üç naylon kürkü birden alıyor. Fabrikada ona saati dört mark biçmişler

değil mi? E, bi hasabedin bakalım. Saati dört markınan bütün bunlar olabilse, hey anam heey!.. Sankileyin, sen de erkek misin Bayram? Tutturmuşun bir, ne arabın yüzü, ne Şam'ın şekeri... Bi karıya iki mark yedireceğim diye aklın çıkıyor. Adın kondu pintiye... Kimi de der, sözde sende erkeklik ıhmış da, ondanmış...

Bayram, triptik işlemlerinin yapıldığı, kantine benzer bir yapıya girerken, iri göğüslü, koca ağızlı bir kadına tosladı. Kadının üstünde vişne çürüğü, modayı geriden izleyen bir pantolon, pantolonun üstünde sarılı yeşilli bir entari. Kadına çarpar çarpmaz, Solmaz, durmadan ağzını silen esmer, kalın, katı parmağıyle bir an yine Bayram'ın karşısına dikiliveriyor.

«— Sankileyin sen de erkek misin Bayram?»

Bayram'ın en son atılımı: Boş her dakikasını, bu Mercedes'i alabilmek için harcadığı günler. Durmadan iş saatlerini çoğaltıyor. Etti iki bin dokuz yüz mark. Haftada yirmi fazla saat daha yap. Etti üç bin dört yüz mark... Aklı hep son çıkan Mercedes'lerde. Ama şu bir yıl öncesinin 200'ünü bile en çok indirimle, tek mark kazıklanmadan nasıl edinebilir? Hadi bunu aldı, cebine kaç markı artar ki? Yol parası. Memlekette geçirilecek bir aylık tatil. Göz dolduran, Ballıhisar'lıyı artık «İncegül Bayram» diyerek kendisiyle alay ettirmeyecek bir araba için daha ne kadar fazla saat, fazla gün yapmam gerek? Kendisi için ayrılmış tek saati olmayan son üç yıl. Önceki bozuk hesapları hiç sayma. Çıkmaza girmiş yolları hiç kurcalama şimdi. İlle bu son üç yıl; fenik fenik, mark mark biriktirilmiş. Salt bu Mercedes için biriktirilmiş. Bir kadınla yatılmışsa, o kadına bir Coca-Cola bile içirtilmeden yatılmıştır.

Bayram, çalıştığı BMW otomobil fabrikasında sağla-

yabildiği indirime karşın daha çok indirim sağlayabilmek, şimdi cebinde yan yana duran altı bin dört yüz elli markının beş bin beş yüz markını iyi bir Mercedes'e yetiştirebilmek amacıyle, indirim koşulları üstüne hiç bir şeyi atlamamak zorunda. Eh, peki, havalandırması olmasın. Bunun, arabanın görünüşünü etkileyecek bir yanı yok zaten. Eh, peki Yaşar, madem öyle dedin, otomatik vitesli olmayıversin. Bunlardan cayınca Mercedes 200 yerine, bir Mercedes 230'a daha yakın olunuyor. Böylece, işten artakalan saatlerinde ha oraya koşuyor, ha buraya. MG'de çalışan tanıdıklarına haber salıyor. Bir Türk gelmiş, Volkswagen'de çalışanlardan... Hadi bir koşu ona. Essen' de çalışanlar diyorlarmış ki, akılsızlık etmesin, bütün parasını bir Mercedes'e yatırmasın. Hele beklesin. 74'ün Mercedes motorları eften püften. Yakıt darlığından... Fabrika yakıt zararını çıkarmak için işte... Şimdi koş, Mercedes elektrik bölümünde çalışan arkadaşlarının yanına. Doğru mu? Yok canım. Motorları kendileri yapmıyor ki onlar. Yaptırıyorlar. İnanma. Bir de Opel'de çalışanlara soralım. Rüselsheim'den gelenler varmış, onlara... Soruyor... Yırtınıyor... En iyisi hangisi? En uygunu ne? Yoksa, elindeki avucundakini kökünе dek tüketecek olan şu Mercedes'ten cayıp bir Opel mi alsa? Opel alacak olduktan sonra, iki kerecik Türkiş lokantaya giderdim hiç değil. Bir hayvanat bahçesini gezerdim. Ford'un satış adamıyla bir daha konuşalım bakalım. 75'i kaça bırakacak? Olmazsa Mercedes için elektrikteki ustabaşına yeniden rica... Biz de BMW işçisiyiz. Bunlar eninde sonunda akraba... GM'in BMW'ye sözü geçer, BMW'nin Mercedes'e...

Solmaz'ı bu koşturmaları sırasında tanıdı. Solmaz, kaç kez, şimdi şurda, Turing Kulüb'ün kapısındaki koca ağızlı gibi, iri göğüsleriyle taa yakınına sokuldu. Yola birlikte,

Bayram'ın arabasıyla çıkmayı da çok istedi. Hiç beklenmedik başka rastlaşmalar icadetti. Bu gidişte çok bir şeyi yokmuş eşyası olarak. Birkaç kutu kozmetik, birkaç mayo, biraz da şarkı kaseti... Teyplere hani? Birini doldurttum. Bütün bizimkileri dolaşıp tek tek, en dokunaklı şarkıları, en modalarını buldum, doldurttum. Çalarız yolda ayol. Hep Emel Sayın, hep Orhan Gencebay, Neriman Kara, Bedia Akartürk bile var. Güle söyleye gideriz işte, fena mı? Emel Sayın «Bir Gece Ansızın Gelebilirim»le «Bak Yeşil Yeşil»i söylüyor, billâ... Hâlâ neyin mırın kırını? Amaan, sankileyin sen de erkek misin Bayram?

Son günden iki gün önce yine gelip Bayram'ı BMW'nin kapısı önünde buldu.

İri kıçıyla canım telli döşemeli koltuğumu çökertip kuruldu pis. Kılıfı da geçirtmemiştik daha. Geçirtseydik yine hadi neyse. Lafı döndürüp dolandırıp yeniden benim erkek olmadığıma dayadı kancık. İyi, madem öyle, emri hak, dedim ben de. Çektim arabayı suyun kıyısına. Balkız'ı bir küşat edelim madem... Ortalık da kararmış... Yer misin, yemez misin? İşte isbatı ortada. Dört kez yaptım. Canını çıkardım. Eh, hadi bakalım, yarın sabaha alırım seni. Götürürüm kendimle. Söz. Yol parası ne bedavaya gelir, deyip deyip bastırıyorum. Çok beklemiştir sabahleyin o beni. Bense, geceden vurdum çıktım. Koca götünü bilmem kaç bin kilometre Mercedes'imin koltuğunda oturtur muyum kancık? Çöker göçer yayları, ben daha Ballıhisar'a varana dek. Duymadın mı Yaşar'dan? Amcam hastaymış. Şarkı türkü gidecek zaman mı? Basıp geçeceğim ben doğruca Ballıhisar'a. Ballıhisar'a varana dek hiç bir yanını incittirmem Balkız'ımın. Toz konmayacak. Tek çiziği olmayacak. İşte bu. Bunu böyle bilesin Solmaz hanım.

Birkaç yedek parçasını aldım. Vantilatör kayışı, bir de hava filtresi. Allah korusun, ihtiyacımız olmaz ya inşallah... Kendime de bir kat temiz takım. Bir bu gömlek. Bir iki de çantada. Çanta mı? İşte burda. Bakın bakalım, gümrüğe tabi bir çöp bulabilir misiniz? Ben ticarete gitmiyorum herkes gibi. Ben bizim köylüye bir merhaba diyeceğim, bu kadar. Bir de Kezban... Haa, işte, bir de şu fotoğraf makinesiyle şu güneş gözlüğünü aldım. Başka hiç.

Bayram böylece geliyor Ballıhisarlılar! Böylece. Haberiniz ola. Bir Mercedes işte, pırıl pırıl. Bir de ben, temiz pak. Gördünüz mü sizin deloğlanı? Gördünüz mü ardından kikir kikir gülüştüğünüz incegül Bayram'ı? Şimdi ben Kezban'a... Hadi yahu, ne balıkçısıymış? Kezban'ı ben... Neyse. Dur bakalım... Fikrini şaşırtma... İşte. Yol masarifi, benzindi, triptikti, şu bu derken, cebimizde de kala kala bir altı yüz markımız kaldıysa şimdi ne âlâ!.. Sahi yahu, şunu bozduralım da, düşelim bakalım yollara... Veligiller de didiklenip dursunlar gümrükte. Görmezden gel, geç...

Bayram'ın işleri çabucak yürüdü. Gümrükten çabucak geçti. Doğru; şu şuydu, bu buydu denecek, didiklenecek bir yükü yok. İncitmemek Mercedes'i. Bayram'ın tek yükü bu düşünce. Arabasına bir havalandırma koyduramadı ama, Solmaz'a inat, bir teyp koydurmuştu. Radyosu ise acentadan armağan...

Sanki benim teypime kaset eksikti de... O fırın ağızlının siktirici kasetine hay hay diyeceğim. Hem stereodur benimki. Aceleye geldi, anca üç şarkı doldurtabildim. Benim esas şarkıyı başa çektirdim ya sen ona bak. Bir bu çalsın, bana yeter...

Para değiştirmek için bankaya girerken bir kez daha başını çevirdi. Bulunduğu yerden ancak önünü görebildi-

ği Mercedes'ine baktı. Sakın biri, bir dikkatsizlik etmesin de!.. Yoksa yine BMW'yi mi alsaydım? Yok. İyi ettim canım. Güpgüzel, gıcır gıcır araba işte... Kız gibi araba...

Bayram'ın Mercedes'i, dört kapısıyla, çevresi beyaz lastikleri, parlak krome teker kapakları kapakların üstündeki Mercedes yıldızlarıyle; siyah cantları, boydan boya uzanan ince kapı kromajları, özel kılıflı direksiyonuyla; koltukların döşemesiyle; o, madenî iplikle dokunmuş siyah kumaştan döşemeye sonradan geçirttiği turuncu-kara çatkılı koltuk kılıflarıyla; arka camın içine köşeleyi oturttuğu, sarı satenden büzgülü, yuvarlak iki yastığı, bu iki yastık arasına yan gelip uzanmış, dili dışarda leopar yavrusuyla; ön cama sarkan bir Aydın zeybeğinin boynuna asılmış mavi boncuklar eşliğindeki küçük Kur'an-ı Kerim' iyle; sürekli açık tutulan çift anteniyle; televizyonu olmasa da televizyon anteniyle; asıl, hele asıl o yaldızlı rengiyle sınır kapısını dolduran yığınla motorlu araç ortasında, ister istemez hemen seçiliyor. Özellikle Franz Lehar'lı gömleği, sentetik hasırdan pırıl pırıl yanan deniz yeşili şapkasıyla Bayram içinde olunca... Bayram'ın Mercedes'indeki bu seçilebilirliği engelleyen tek araç, üstü resimler ve kocaman Güldenhouse yazısıyla kaplı o kamyonet. Sınır kapısını dolduranlar, girenler, çıkanlar denli memurlar için de, özellikle memurlar için, model model, küçük büyük, renk renk her türünü gördükleri binek araçları arasında Güldenhouse gibi eğlencelisine sık rastlanmaz. Salt memurların ve her geçenin bir kez dönüp Güldenhouse'a bakması mı? Ya çocuklar? Babasını bekleşen çocuklardan pek çoğunun, bir koşu gidip kamyonetin çevresinde dönmeleri, şişko çıplak adamları, şaşırtıcı çiçekleri, hayvanları birbirlerine gösterip gösterip düşüncelerini açıklamaları Bayram'ın hiç mi hiç gözünden kaçmıyor:

Ülen, bu bokoğlu bok hâlâ ne diye eğlenir buralarda? Malum. malum... O keh keh gülüp duran oğlana göt vermeye gitti bu. Yoksa ne?..

Bir an önce basıp yürümeli. Artık şu titrek sakallıya hiç rastlamayacağı, artık onunla asla yan yana gelmeyeceği yollara düşmeli Bayram.

Marklarını banka memurunun istediği oranda bir çabuklukla bozdurdu. Kendi becerebildiği oranda bir çabuklukla da saydı liralarını. Yeniden saydı ve onları plastik cüzdanına yerleştirdi. Sonra, bir tenhada yerini değiştirecek. Ne olur, ne olmaz.

Eh, bütün takıntılarımız bitti. Sür şimci Ballıhisar'a.

HH LS 260 Opel Rekord kahverengi bir oto, alanın yaz tozunu savurtarak ilerledi. Bayram'ın arabası yanına park etmek için sağladı. Öyle yakın sağladı ki Mercedes'i, Bayram'ın yüreği hopladı. Opel'in açık camlarından «Yok başka yerin lütfu ne yazdan, ne de kıştan...» şarkısı yükseliyor. Arabanın beyaz fanilalı yorgun sürücüsü, şarkının coşturuculuğuyla dirilmeye çabalar görünüyor. Ama, yanındaki Alman yüzlü kadın, bu şarkının dirilticiliğinden habersiz, Bayram'ın yumruk sallayarak üstlerine doğru seğirtişine bakıyor.

«— Hey! Hey, dedim, heey! Açıl!»

Beyaz fanilalı sürücü arabayı durdurdu. İnmeye hazırlandı. Bayram onu, kapıdan adımını dışarı atmışken önledi:

«— Kasdın beni yakmak mı arkadaş?»

«— Vas?» dedi kadın, ürkek.

Beyaz fanilalı sürücü kadına döndü. Almanca:

«— Sen sus!» diye sertlendi. «Otur orda».

Kendisi yere indi. Silkelendi. Bacaklarını oynattı:

«— Ne kasdı? Neyi yakmak ahbap?»

Bayram, beyaz fanilalının böyle dikleneceğini hiç aklına getirmemişti.

«— Çarpacaktın... Olacaktı bi bokluk... Bi terslik... Allah Allah be...»

Kadına sığınmak güdüsüyle, sözün sonunu ondan yana dönerek söylemişti. Beyaz fanilalı, Franz Lehar'lı gömleğin kolundan tutup sündürerek Bayram'ı kendinden yana döndürdü:

«— Biz çok araba gördük. Lâkin sen hiç karı görmemişin anlaşılan. Bas hadi! Daha ilk adımda başımı belâya sokmayın benim!»

Ne karısından anlatıyor bu yahu? Nerede karı görmemiş? Biz diyoruz Konya, o diyor Hanya...

«— Ben diyorum Konya...»

«— Bas dedik!» diye itti beyaz fanilalı Bayram'ı.

Takmışlar akıllarına bir kez, gâvur karısı orospu olur... Ulan bu benim nikâhlım be. Nikâhlım! Herkes bunu böylece bilmeli. Konya'sında da, Şereflikoçhisar'ında da, Şereflikoçhisar'ın Kulluca'sında da...

«— Konya'da da anlatırız sana anlattığımız gibi. Tamam mı? Bu benim nikâhlım. Anladın mı? Bas şimdi, hadi!»

Yeniden itiyor Bayram'ı. O da sesini yükseltiveriyor:

«— O senin nikâhlınsa bu da benim Mercedes'im! Bana bilmem neremden önemli Mercedes'im, anladın mı? Çarptırtmam sana! Çarptırtmam... İncittirmem, bilmiş ol haa!»

Herkes onlara dönüyor. Kimileri gülüyor.

Nuran hanım, açık hava bürosundaki masasında, mühürü bir pasaporta vurup bağırıyor:

«— Hırlaşma yok! Kesin. Başım tuttu. İşinize hadi! Millet sizi bekleyecek değil burda, aa! Koş Şevki, çağır şu hasır şapkalıyı bana!»

«— Şunu mu?»

«— O işte canım! Sidik rengi arabası olan, kör müsün?»

Nuran hanımın açık hava odacısı koşup geldi. Bayram'ı dürttü:

«— Seni istiyor kardeş...»

«— Ben bir şey yapmıyorum... Ben şimdi yoluma gideceğim dosdoğru... Çeksin şunu, gideceğim...»

«— Vizen tamam mı senin?»

Beyaz fanilalı atılıyor:

«— Elin karısına yanaşacağına git işine baksana! Burası Hamburg'un bilmem ne caddesi değil. Türkiye Cumhuriyeti'ndesin, sok kafana!»

Ne beyaz fanilalı, bir memurun «pasaporta bu yandan» çağrısına aldırıyor, ne Bayram, Nuran hanımın buyruğunu dinliyor. Bayram hep, Opel Rekord'la Mercedes'in arasındaki on santimlik açıklığı hesaplıyor. Sürttürmeden çıkabilir mi, çıkamaz mı? Arkada akasya ağacı olmasa... Akasya olmasa beton kıyılık var. Solunda ise kocaman bir Romani Export kamyonu.

«— Vizen tamam mı dedik, bey kardeş?»

Ne vizesi bu canım? Bir o yanı, bir bu yanı azarlayıp duran o topuz saçlı kadının önüne gitmesi için ne eksiği var? Niye gidecek? Alttan alıp beyaz fanilalıya yakardı:

«— Acık sağa alıverseniz...»

Tam o sıra, mavi-lâcivert karışımı, sonradan boya yemiş bir Taunus, motoru tekleyerek geldi. Kahverengi Opel'in yanında durdu. Bayram, çırpındı:

«— Açık dur, açık dur...»

İçinde üç çocukla iki kadını, çocuklardan en küçüğü büyüklüğündeki bir taşbebeği, yığınla naylon torbayı, üst üste yastıkları, minderleri, bir çocuk pusetini, iki plastik leğeni, iki bahçe sandalyesini, üst bagajında da özenle destelenip iplere sıkı sıkı bağlı üç vinileks valizi barındıran Taunus'un sürücüsü, Bayram'ı sınır kapısı trafiğini yöneten görevlilerden biri sandı. Motoru durdurmadan Taunus'u az daha sola aldı. Bir memur koşarak geldi. Acemilik eden sürücüyü uyardı:

«— Yanaş yanaş... Baksana akın akın geliyorsunuz. Bir sen misin ahbap?»

Şevki, yeniden dürttü Bayram'ı:

«— Beklemez Nuran hanım...»

Beyaz fanilalı, gözü arkada kalarak uzaklaşan Bayram'ı gösterip:

«— Kaçık bu be!» diye güldü, sinirli.

Karısının, oturduğu yerde oturttuğu gibi durup durmadığına baktı. Almanca, yeniden uyardı:

«— Kalkma sen. Otur. İçecek getiririm ben...»

O da, gözü arkada kalarak uzaklaştı. Pasaport'a doğru yürüdü.

Bayram, Nuran hanımın masası önünde durdu. Uzaktan yine o iri göğüslü, vişne çürüğü pantolonlu kadını gördü. Kadın, pasaportunu sallayarak kantine doğru koşuyor. Yoksa Solmaz'ı mı soracaklar bana şimci? Solmaz öcünü almak için sınır kapısına bir ihbarda mı bulundu yoksa? Yoksa Veligiller mi bi bokluk etti?

Veli, bir gece, Bayram'ın kaldığı Heim'a gelmişti.

«— İki televizyonum var. Sen televizyon götürmeyecekmişsin. Bizimkinin birini sana yükleyelim be Bayram.

Beş yüz lira veririm havadan. Gümrükten geçer geçmez, peşin öderim...»

Heim'daki işçilerden biri, Numan, okuduğu gazeteyi hışırtıyla katlamış:

«— Başkasının tarlasına sığmez bile bu, arkadaş...» demişti.

Bayram, ikisi arasında; yok yok, üçü; Mercedes'i, Veli ve Numan arasında ezilip büzüldüğünü anımsıyor. Sonunda, zararsız saydığı yalanlarından birine sığınmıştı yine. O, en saf yüzünü takınmıştı:

«— Sığmesine sığerim de... İki çüküm olmadığından... Yani, diyeceğim şu ki Veli, Solmaz karısı bana tebelleş oldu. Onun televizyonuna bağlanmış bulundum önceden... Kendi de uçakla gidecekmiş. Bu yüzdendir ki...»

Numan, İş ve İşçi Bulma Kurumu Kapıkule Şubesi'nin Vedat'ından az daha dobra.

«— Yaptığınız her şey yanlış. Hep dalavere... Sizin yüzünüzden durmadan adımız çıkıyor. Haklarımıza gölge düşüyor. Ulan Veli, benim bildiğim sen, işçinin temel gücüne inanmış bir işçisin. Yaraşır mı sana TV kaçırmak? Tepemizdeki namussuzlar gibi eğri yollara sapmak?»

Veli, ağlayacak gibi oluyor:

«— Benim beş çocuğum var. Heim'da da kalmadım sizler gibi. Siz bekârların işi iş tabiî... Hem kesin dönücü olmadığın halde, bir dizgi makinesini parça parça nasıl geçirttin önceki yıl sen?..»

Numan, her zamanki törpü yememiş bilgiçliğiyle konuşmuştu:

«— Hadi ordan salak! O dizgi makinesi, kesin dönüşte ne işlere yarayacak. Şimdi yeniden batakçılarla maneviyatçıların düdüğünü öttürecek bir televizyonla bir mi

o be? Benim dizgi makinesi satılık da değil üstelik. Şimdilik ne herze verilirse onu diziyor ya, sayma. Yarın ben makinenin başına geçince, bak nasıl konuşacak o! Anladın mı cahil?»

Veli, fazladan bir TV alıcısı geçirmekle bir koca dizgi makinesi geçirmek arasındaki amaç farkını ayırdedemiyor. Ayrıca, ayırdetmek için bunu kafasında dolaştırmaya bile olanağı yok. Kafası, tatil için dönüş yapma adına çözümlenecek yığınla sorunda... Kardeşine ne diyecek? Almanlar artık eskisi denli istekli değiller işçilerimize buyrun demek için. Bak o yetmiş binlerin, seksen binlerin bu yıl bin beş yüze, bine düşeceği söyleniyor.

Numan, Veli'ye uzun bir söylev daha çekmeye koyulduğu sıra Bayram'ı genel telefona çağırıyorlar. Bayram, soluğunu genişletiyor. Çıkıyor. Veli, Numan'ın sözünü aralayıp da «öyleyse çocuklardan birini alıver yanına» demek, önceki gün yaptığı bu teklifi yinelemek olanağı bulamıyor. Bayram da zaten, Solmaz'ın telefonundan sonra bir daha yatakhaneye dönmüyor. Dönmem. Dönsem şimci, madem televizyonu alamıyorsun, koskoca araban, çocuklardan birini al yanına bari, diyecek yine. İşim mi yok?..

Az önce gümrük araması yapılırken, arabanın arka yüklüğü açılıp da içine bakılırken Veli'ye, ya da Veligillerden birine rastlayıvermekten epey korkmuştu Bayram. Ya Veli, başucunda bitip:

«— Hani Solmaz hanımın TV'si bakalım?» deyiverirse?..

Ama, sınır kapısından içeri hemen hemen aynı anda girdikleri halde, ortalarda ne Veli görünüyordu şimdi, ne de Veli'nin karısı. Çünkü onlar, küçükleri arabaya kilitleyip, büyük kızı da gümrükteki eşyaların başına dikerek

TV yerine bir elektrikli hesap makinesinin hesabını vermek üzere taa Gümrük Müdürü'nün karşısına dek çıkmış bulunuyorlar. Veli, pul pul terleyip yarım saattir derece derece dert anlatmaya çalışmıştı: Münih Danışma Bürosu'ndan hesap makinesinin gümrüğe tabi olduğunu söylemediler. Hem, bizim Köy Kalkındırma Kooperatifi'nden istendiği için getirdik bunu. Sırf Kooperatif'e bir yardımımız dokunsun, bizim de oraya bir katkımız bulunsun diye...

Gümrük memuru da zaten, Veli'nin Gümrük Müdürü karşısına çıkmasına, derdini ona anlatmasına Köy Kalkınma Kooperatifi adını duyduktan, eh biraz da Veli'nin karısının «çocukların bir armağanı kardeş» deyip bir gazlı çakmağı usulca avucuna sıkıştırmasından sonra olanak sağladı. Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı, değil mi ya?.. Hem, sizin için bu ayrıcalığı tanıdımsa şahsınıza değildir haa!.. Köy Kalkındırma Kooperatifi namınadır... İyi ama canım, madem bu hesap makinesi kooperatif içindir, bir sipariş kâğıdı çıkarttırsaydınız, bir tevsik ettirseydiniz ya şunu. Öyle sallapati gelirsiniz ki, sorma gitsin valla. Başım da bir kötü ağrıyor. Hep bu ipsiz sapsız işlerden. Şöyle dön, bura haklı. Böyle dön, şura haklı. Kimde hata peki? Hatayı keşfedeceğim diye diye bu başta hayır mı kaldı? Benim başım ağrımasın da kimin ağrısın? Yerli aspirinler de midemi deldi. Sizde Alman aspirini bulunur. Verin iki tane de yutayım bari...

Veli'nin karısı hemen naylon torbalarından birini karıştırmaya başlamıştı. Benim de sık sık başım tutar... Hem yol hali bu. İnsanın canı çıkıyor memur bey. İyi ki bir şişecik atıverdim çantama. Artık biz geldik. Kazasız belâsız çok şükür. Artık çok şükür kendi memleketimizdeyiz. Başım ne tutmaz. Tutsa da aldırmam artık.

Torbayı yoklayan eli, dipteki sekiz on şişe aspirini boş geçiyor. Oraya, her birinden bir tek olmak üzere koyduğu mayolarla sutyen, bir kaşmir süveterle bir saf ipek bluz, iki ayrı renk naylon peruk, iki ayrı biçim berber tarağı, iki kutu da krem arasından özenle üste düşürülmüş, ağzı açık, iki yüz asprinlik bir şişeyi çıkarıyor. Memur onları gümrük binasının öte ucuna götürüp dar bir koridoru geçirirkene rastlıyor bu, aranan şişeyi buluverme. İşiniz pek zor sizin de. İkicik aspirinle baş ağrınız diner miymiş öyle?

Memur, aspirini şişesiyle cebine kaydırıyor. Şimdi depo memurundan istese bin türlü mırın kırın. Oysa, yüzlerce şişe var depoda. Biri, ikisi kırılamaz mı yani? Depo zaten akıp duruyor. Bir yağmurda, köşe bucak göl oluyor. Aspirin dediğin de ne? Suda erir gider şırp diye...

Veli, karısının gereğinden fazla cömert davrandığını düşünüyor. Pekâlâ, el çantasındaki o ellilik, yarıya inmiş şişeyi verebilirdi. En az yirmi aspirin daha vardır o şişede. İki aspirin isteyene iki yüz aspirin mi verilirmiş? Servis ücreti her yerde yüzde on. İşi azıttıranlar, yüzde yüze, yüzde iki yüze, beş yüze çıkartanlar da yine biziz yaa...

Müdür'ün karşısına, artık hesap makinesini ne yapıp yapıp kurtarmak inadıyla dikildi. FX-2 Casio bu be! Rahat on bin eder. Kardeşimin mahkeme, avukat parası...

Müdür masası üstündeki çalar saat nerdeyse sekiz otuzu gösteriyor: Bir saattir buralardayız yahu! İçine sıçıym böyle tatilin de, böyle dönüşün de ben... Daha önümüzde onca yol...

Montaj hattında, ardarda, hiç zamanı yitirmeden, öngörülen saniyelerden tek atlama yapmadan, motorları şasiler üstüne indirmekte olduğunu sandı. Aşağı. Yukarı. Dur. Aşağı. Yukarı. Dur. Işıklı bir tablo sürekli yanıp sönüyor. Motor geliyor. Dikkat. Yukardan, bir ray üstünde

kayarak geliyor. Zincirlerle birlik, kayarak geliyor. Aşağıda bir şasi sabırsızlanıyor. Motor geliyor. Geldi. Aşağı! Motor aşağı iniyor. Dikkat! Egzoz borusu şasinin ön takımına karışacak. Karıştı. Çabuk. Kurtar onu. Çek, yakıt borusunu çek. Basma düğmeye daha Gianno. Beş saniyen var Veli! Çek zinciri. Zinciri çek. Atla. Bas Gianno! Motor iniyor. Şasinin üstüne konuyor. Kanatsız bir kuş gibi. Şimdi yukarı. Dur. Hat ilerliyor. Önünde yeni bir şasi. Yukarda, Zincirli ray üstünde yeni bir motor. İnmeye hazır. Şasiyle evlenmeye. On saniyen var. Motor tam üstte. Egzozdan kurtar zinciri. Altı saniyen var. Çek elini şimdi. Çek elini! İki saniyen var. Aşağı! Yeni motor, kendisini uygun biçimde bekleyen şasinin üstüne iniyor. Hat ilerliyor. Yine bir şasi. Yukarda, zincirli rayda ilerleyen yeni bir motor.

Montaj hattının bulunduğu bölüm, bütün o korkunç gürültüsü, bekleme tanımaz döngüsüyle beynine ve yüreğine doluyor, Veli'yi bunaltıyor.

«— Bu saat buçuğa on var. Benimkiyse daha sekizi on geçiyor,» diyor Müdür. İçeri giren memurla Veli'ye ve Veli'nin karısına dert yanıyor: «Eve bir çalar saat ısmarladık. O da ileri gidiyor. Sizin arkadaşlarınız zaten hep malın taponunu getiriyorlar birader...»

Müdür, mavi vinleks kaplı sandalyesine yaslanıyor. Kısa kollu, çatkılı bir gömlek, midesinin üstünde iyice gerginleşiyor. Düğmeleri çat deyip koparacak denli gerginleşiyor. Sol eli, bu gergin, çatkılı gömlek üstünde hızla geziniyor. Sabır, sabır... Gömlek verirler, dar gelir. Saat getirirler, ileri gider...

Müdür'ün etli, yuvarlak yüzünü kıllı bir çene çukuru süslüyor. Kara, kalın kaşları, kısa, küçük bir gaga burnu... Müdür'ün yüzüne bakınca, Veli'nin karısının canı sakız-

leblebisi istiyor. Şu hesap makinesini de kurtarıp Edirne'ye sağ salim bir girseler, önüne çıkan ilk kuruyemişçiden yarım kilo sakızleblebisi aldıracak büyük kıza. Çoluk çocuk, yiye yiye giderler. Taa Eğin'e dek. Ah, Eğin'in dutları, kayısıları. Dutlar geçmeden varsalar bir Eğin'e. Acaba, bir koşu gidip arabadan o küçük, çalar saati getirse mi? Müdür'e verse mi? O çiçekli çalar saati satsalar satsalar kaça satarlar? Bilemedin iki yüze. Ama, emaye tencere takımını taş çatlasa, Veli de patlasa iki binden aşağı vermem. Boy boy, tam altı parça. Zeytin rengi üstüne pembe, sarı çiçekli. Sözde bizde de yapmaya başlamışlar. Onlar nerde, benimki nerde... Adam dört kere fırlatıp attı yere. Ne bir yeri ezildi, ne bir yeri çizildi. Evlâdiyelik... Parası olan, kızına çeğiz düzecekse hiç düşünmesin...

«— Efendim bunlar...» diye başlamıştı memur.

Veli de atıldı:

«— Bir hesap makinesidir müdür bey! Köy Kalkındırma Kooperatifi'nden şey olunca...»

«— Ne getiriyorsun böyle bok püsür işler için herkesi başıma, lâhavle!..»

Veli'nin karısı, artık Müdür'ün sakızleblebisi yüzüne değil de, masadaki saate bakıp:

«— On marklık bir saat. Daha çok ileri gider. Daha da çok geri kalır bu. Yarın da hiç çalışmaz olur» deyiverdi uzmanca. «İnsan, hedaya bile olsun diye getirmeye utanır billâ... Eve iyi bir tane aldıktı. Veriverelim size. Kabul edin. Bir anmalığımız olsun beyfendi. Onca bunalırsınız bizler için. Saat asıl size gerekli. Bize ne gerek? Bi anmalık bizden...»

Veli, iyice terliyor. Karısı, kimsenin daha uzun konuşmasına fırsat vermiyor. Dışarı koşuyor. Bir hastaya yetişir gibi koşuyor. Montaj bölümünde, sarı bir onarım

aracı, kırmızı ışığını yaka söndüre, hızla ilerliyor şimdi. Sirenlerini öttürerek. Bir cankurtaran arabası örneği... Bütün motor sesleri, bütün zil sesleri, her tür gürültü susuyor. Salt bu siren. Parçacılar, elektrikçiler, bütün takıcılar, bütün birleştiriciler, denetleyenler, kişi kişi ve kompüter kompüter; hepsi, her şey bir an için kıyıya çekiliyor. Varlıklarını siliyorlar ortadan. Hatta bir bozulma, bir durma olmuştur. Kan damarlarından biri kopmuştur. Bir dakika içinde hattın ucundan dört araba eksik çıkmıştır. İki dakika sonra sekiz araba, bir üçüncü dakikada... Sirenler durmadan ötüyor. Onarım aracı, önüne açılıveren geniş yolda bir kan taşıyıcısı gibi akıp geliyor. Bir serum, şişesinden şıp şıp damlıyor hasta gövdeye...

Anasını avradını! Bi hesap makinesi dertlerimden hangi birine şifa olacak benim be! Fırlat kafalarına, çık git.

Aklından geçeni söylemek için dikeldi. Baktı, Müdür konuşuyor: Sizler gibi böyle, değil mi ya, dışarda kazandıklarıyla böyle, kooperatifler kuran, bu kooperatifleri küçük artırımlarıyla destekleyen, küçük sermayelerini bütünün yararına bir yatırımda kullanan memleketsever, ileri görüşlü işçilerimizi her zaman çok takdir etmişimdir ben...

Kız karı, eğlenme de çabuk getir şu saati bari. Veli, terini siliyor.

Bayram, Nuran hanımın karşısında bekliyor. Nuran hanım, masasına bırakılan pasaportların yapraklarını çabuk çabuk deviriyor. Çat, bir mühür. Sonra bir başkasının arkasını çeviriyor. Çat bir mühür, bir paraf. Bir başkasını inceliyor. Şevki'ye uzatıyor:

«— Al bunu, içeri götür!»

Başını hiç kaldırmadan, elini Bayram'a uzatıyor:

«— Pasaportun?»

Bayram, pasaportunu hemen masaya bırakıyor. Nuran hanım daha bir süre ne Bayram'a bakıyor, ne onun pasaportuna. Bayram'ın, zamansız aşağı düşmüş yanakları titriyor. Parlak şapkasından tüten övünç, yüzünün anlamıyla uyumsuzlaşıyor. Gözünün altındaki yanık izi seğirmeye başlıyor: Yine tuttu işte. Yarım saat durmaz artık dinine yandığımın... Elini, seğiriyen yara izi üstüne koyuyor. Eli ıslanıveriyor. Terlediğini anlıyor. Hemen dönüp, yeniden Mercedes'ine bakıyor. Romani Export'un sürücüsü, direksiyona geçmiş. Ha başladı manevraya, ha başlayacak. Kahverengi Opel'in beyaz fanilalı sürücüsü yok artık. Karısı, uysallığa zorlanmış, yerinde oturuyor. Bayram, o yana bakarken bir çekingenlik duyuyor. Rabbim, şu kamyon bir çıksa hayırlısıyla! Hayırlısıyla, bir yerine değmeden Balkız'ın... Sen kalk, burnunu bile kanatmadan tee nerelerden sür gel de... Şimci ister misin?..

Romani Export'un motoru homurdanmaya başlıyor.

«— Nerden geliyorsun?»

Bayram, Nuran hanımın sorusuna sıçrıyor:

«— Münhen'den...»

«— Niye Münhen diyorsun? Münih desene... Sevsinler...»

«— Münih'ten...»

«— Neresinde çalışıyorsun Münih'in?»

«— BMW'de. Bayerişer Maşinen Ferk».

«— Bayerişer Maşinen Verk?»

«— Verk, evet...»

Yan gözle Mercedes'ine baktı yeniden.

«— Mercedes'te çalışmıyordum yani ben... Ben şimdi bu arabamı...»

Nuran hanım, artık başını kaldırmamazlık edemiyor. Sorulmayan sorulara karşılık vermeler onu sıkar.

«— Neresinde çalışıyordun BMW'nin?»

«— Son işim tekerlek takma. Önce civata sıkıştırırdım. Daha önce...»

«— Parça naklinde desene kısaca...»

«— Parça naklinde...»

Nuran hanım, Bayram'ın durmadan seğiriyen yara izine bakakaldı. İstese de, bakışlarını bu seğiriyen noktadan ayıramıyor. El yordamıyla pasaportu çekiyor önüne. Bayram, sinek kovalar gibi seğirmeyi kovalıyor. Nuran hanım da o zaman başını silkeleyip pasaporta bakabiliyor. Gözü şimdi ezbere çevirdiği sayfalarda, ezbere soruyor:

«— 49 doğumlusun öyle mi?»

«— Otuz dört yaşımdayım aslen ben...»

«— 49 doğumlu olunca nasıl otuz dört yaşında olursun?»

Bayram'ın içine bir korku düşüyor. Sanki bu kadın şimdi onu derdest edecek, doğru Hoşap düzlüğüne gönderecek yeniden. Ah mankafa ah! Ne diye karıştırırsın asli yaşını. Hı de, geç...

«— Bizim oralarda hep böyle yaparlar ya? Hep geç çıkartırlar ya? Geç çıkartmışlar benim de nüfusumu...»

«— Niye? Niye olacak desene? Okula geç gidersiniz, biir... Askere geç gidersiniz, ikii... Eşşek kadar olunca bile ananızın yanında hamama gidersiniz, üüüçç...»

Gülüşenler oluyor. Vedat, bir yerlerden koşup geliyor. Nuran hanımın omuz başında tetikte bakışlarla dikiliyor.

«— Ben anamı ne bileyim? O yüzden hamama da gitmedim. Babamı bile bilmiyorum. Amcamgil öyle etmiş. Aklım ne ersin benim?..»

Bu hoşgörmez kadını insafa getirmenin şimci tam sırası. Öyle ya, ne anamı bilirim, ne babamı... Ben böyle, kimsiz, kimsesiz...

«— Kimsiz, kimsesiz büyüdüm zaten... Şimdi de siz kalkmış...»

Yüreği burkulan yine Vedat oluyor:

«— Canım, Nuran hanım, siz...»

«— Hadi kardeşim, hadi. İçeri bir pasaport gönderdim. Şuna bir bakıver sen. Adamcağız beklemesin yol yorgunu. Triptiğe gitti. Şimdi gelir. Hadi kardeşim, yapılacak bir şeyse...»

Vedat'daki hesap sorma yine kendine dönüyor. Ses etmeden çekiliyor, gidiyor; önü camlı yapıya giriyor. Ne oluyor bana? Neden çabucak gerileyiveriyorum? Tabanlarımı yardıklarında bile gerilememiştim ben. İçerde olmaya yeniden bir özlem. Bu sabah ikinci kez...

Nuran hanım, kendi yöntemince işinin tadını çıkarıyor. Bayram'a takılmasını sürdürüyor:

«— Yani, canımın içi, kâğıtların doğruyu söylemiyor ya, suratın da doğruyu söylemiyor. Bana sorsalar, sana kırkında varsın derim».

Bayram'ın içinde bir ip kopuverdi. İyice bir ağlama duygusu bürüdü yüreğini. Artık, gözlerinin taa derinlerinde kalmış o küçük ışıltı da yayıldı, iyice karanlıklaştı, yitti. Hüzünle baktı Mercedes'ine. Hüzünlü çıktı sesi:

«— Bir eksiklik mi var bacım?»

Nuran hanım bu kez şrak diye çevirdi bir sayfayı:

«— Hani senin giriş vizen?»

«— Damgalanmamış mı?»

«— Kim damgalayacak bana gelmezsen?»

«— Pasaportta, tamamdır, dedilerdi...»

«— Pasaportta, pasaportun için tamamdır, derler. Polis kontrolü o. Dışarda, danışma bürosundakiler ne yaparlar allasen? Yan gelip yatarlar mı? Hadi onlar uykuda. Ya siz? Habire de girer çıkarsınız üstelik...»

Şevki, «püf» deyip güldü. Öğrenemezler, öğrenemezler... Anladın mı ahbap? Bak da öğren. Altına zerdali çürüğü bir araba çektin diye, aklın her şeye erer sanma. Arabayla iyi vatandaş olunsa, hey oğlum!..

«— Daha bu benim ilk girişim...» dedi Bayram.

«— İlk girişin, milk girişin... Bazı, bir günde yirmi, otuz bininiz birden dönüyor. Salt uçakla. Burdan günde iki-üç bin işçinin girdiği oluyor. Hiç mi öğrenmezsiniz birbirlerinizden? Hiç mi kulağınıza girmez? Hiç mi kafanız çalışmaz?..»

«— Uyyy!»

Bayram, omuzlarını içine çekti. Soluğunu tuttu. Olduğu yere çakılıp kaldı. Romani Export'un sürücüsü, motoru beş dakika homurdattıktan sonra kamyonu harekete geçirmişti. Mercedes'in çamurluğuna ha sürttü, ha sürtecek. Sürttü!.. İşte sürttü!..

Her şeyi bırakıp o yana seğirtti Bayram.

«— Allah kahretsin! Allah kahretsin!.. Bittim!.. Mahfoldum!..»

Yasa durmuş Urfa kadını gibi çırpınıyor. Kamyon sürücüsü onun bu çırpınmasını görmüyor bile. Manevrasını tam edip yola çıkıyor.

Nuran hanım, kolunun üstündeki sinek yeniğini kaşıya kaşıya:

«— Vah, vah... Hepsi bir türlü deliriyor bunların» diye gülüyor usulca. Sonra da bağırıveriyor:

«— Bayram Ünal!»

Çamurlukta bir çizik oldu galiba... Eğer olduysa... Şimci nasıl yakalamalı şu gâvurun ekisportçusunu?..

«— Bayram Ünal'a girişini vermiyorum!»

Nuran hanım, elindeki pasaportu isteyerek büyük bir gürültüyle kapadı. Aynı özenli patırtıyla masanın köşesine attı. Bir sigara yaktı: Şimdi nerde olduğunu anlar o. Ayakları yere değer.

Bayram, arabayı bırakıp geri koşuyor. Yüzersin, yüzersin kuyruğuna gelirsin, hep bir bokluk çıkar. Takılırsın... Bu kaçıncı Bayram? Aldın mı şimci? Hadi bakalım, şimci de bu ters karıya anlat ki...

Ortasından bölünse, iki Bayram olsa. Biri hep arabasının içinde dursa, yanında olsa, öteki de Nuran hanımın karşısında. Ya da başka nerede gerekiyorsa orada.

Nuran hanıma yakarıyor şimdi. Tükeniyor. Bas mühürü geçeyim, oh bacım. Yıkma beni. Bu benim kaçıncı kez serilip doğruluşum. Kaçıncı kez, tam oluyor derken yaya kalışım... Şimdi artık tam olmuşken, yapmayın bunu bana. Sonunu getireyim. Şu Mercedes'imle doğduğum yerlere bir varayım. Amcamın gözü kapanmadan bir yetişeyim. Bir geçeyim kahvenin önünden... Benimle eğlenmelerini, bana incegül, mincegül diye adlar takmalarını bir sildireyim, bir geri aldırayım... Kezban'ın balıkçısını filan boşa çıkarayım... Hey rabbim, bu kadın nerden anladı hemen? Nasıl bildi geçiş vizesini akıl etmeyişimi?..

«— Kaç gün izinlisin?»

«— Otuz altı gün bacım. Zaten ikisi de yollarda geçti. Bugünü hele, hiç saymayın...»

«— Bak, dönüşte otuz altı gününü yarım gün geçirtirsen bu sefer valla da, billa da vermem çıkışı. Tamam mı?»

Bayram, soluğu kesik, hızlı hızlı sallıyor başını. O sıra, Veli'nin karısını bir yandan bir yana koştururken görüyor. Solmaz'ın TV'sine hadi yine bir kulp uydururuz. Ama ya bunlar şimci yine bana tebelleş olup Istanbul'a kadar yük yüklemeye kalkarlarsa? Kadın bir görürse beni, ne yapar yapar, angaryasını yıkar. Veli'den becerikliidir o.

Veli de, karısı da Bayram'ı görmemiş olurlar mı? Taa, sınır kapısından girerken gördüler. Büyük kız gösterdi hatta. «Bakın şu kedibokuna!» Annesi, «bırakın hayırsızı, bırakın meymenetsizi» dedi. Veli hiç ses etmedi. Fakat artık hepsi küs Bayram'a. Çocuklar, görmemezliğe gelmek için tenbihli. Elbet bir gün onun da başı dara gelir. Elbet o da sıkışır bir gün. Bak bakalım, döner bakar mıyız biz de ona? Veli'nin karısı girişte hep böyle ileniyor, söyleniyordu. Başını döndürüp bakmıyordu Bayram'dan yana. «Bir de sen dırlanıp durma» diye çıkışmıştı Veli de. Veli'ye asıl koyan o, bu değil. Bir memleketlisinin bir yabancıdan daha yabancı çıkması. Istanbul'a giden bir İsveçli aile fazla televizyonlarını arabalarına almayı kabul etmişti. Yüreğini kanatan, onca aldırmamaya çalıştığı halde her geçen gün daha da kanatan bir yan var bu işte. Karısı da hâlâ çocuklara söylenip duruyor: Gökgörmedik nolacak?.. Bok rengi bir arabaya bindi diye... Eğer içinizden biriniz dönüp bakarsanız bu Bayram pisine...

Şimdi, Bayram'ın akasya ağacı altında sıkışığa geldiğini anlamış, gümrük kapısından inadına girip çıkıyor Veli'nin karısı. Yüreğine su serpiliyor. Eden bulur. Bize noldu? Bir şey mi oldu? Hesap makinesini bile kurtardık iş-

te. Pis, gökgörmedik. İşallah geri yollarlar seni. İşallah, işallah... Ha memur hanım, inlet şunu biraz. Hiç değil bunalsın acık.

Bunalmak ne söz? Bayram, deneysizliğinden her şeyi nasıl önemsize aldıysa, yine deneysizliğinden iki metre ötedeki Mercedes'ine artık hiç kavuşamayacağını sanıyordu. Öylesine önemsiyor bulunduğu durumu. Nuran hanımın takılmalarını da, işinin tadını çıkarmalarını da sezecek gibi değil. Ayrıca, arada bir kendisine yalvarılmasının da Nuran hanım için, anmalıklar, armağanlar denli değeri var. Bir saf bulup onunla oyalanmak. Bomboş dünyasını, görevine ilişkin bir önemsemeyle zenginleştirmek...

«— Al bakalım. Süreyi geçirme haa dönüşte...»

Allah razı olsun şu kadından. Gözümün yaşına bakmasa bakmazdı. İşi yapmasa yapmazdı. Bayram, nerdeyse eğilip Nuran hanımın elini öpecek. Pasaportunu da, arabasına ilişkin kâğıtlarını da derleyip toplayıp soluğu park yerinde alıyor. Eğer bir de çizildiyse Balkız...

Az önce Nuran hanımın masasına bir karton sigara bırakmış olan işçi, dayanamayıp mırıldanıyor:

«— Ödünü patlattınız garip işçinin!..»

Nuran hanım, ona kuşkuyla bakıyor. Yolunu yokuşa sürmeye hazırlanıyor. Demin Vedat'ın duvar dibine çektiği salak değil mi bu? Pek de çabuk uyanmış ayol. Hadi canım, bu Vedat solcunun biri olsa ne çıkar sanki? Neyine dikkat edecekmişiz bu süt kuzusunun? Neye yarar senin vızvızlanman adamların kulaklarının dibinde hey oğlum?.. Senden kuşkulananların kuşkusunu boşuna çıkarma bari aptal. Dün o müfettişler neden dolanıp durdular burda? Dün burdan kaç deri kamyonu çıktı, bir düşün! Öylecene. Bas, dediler çıktı. Bas, dediler çıktı. Çeşitli saat aralarıyla. Deri Fabrik'de en büyük hisse kimin? Git önce

bunu öğren bakalım. O deri kamyonlarının içindeki de deri mi, kum mu? Bunu da bir öğren. Ya önceki gün giren Freightlines neyle doluylu? İran'a geçiyor, öyle mi? İran'a varacak, doğru. Ama bütün yükü de İran'a mı varacak? Git, araştır bakalım bu uzun kasa nerede boşalıyor? O, lafını pek sevdiğiniz hangi işbirlikçi kapılarında? Sen Bambi çikletlerinin montaj çiklet olduğunu biliyor musun peki? İthal kotasında çiklet hamuru yazılı mı? Git onu araştır işte. Basılı kâğıtları ayet gibi belleye belleye feri erkenden kaçmış gözlerini benim üstüme dikip duracaksın da ne olacak? Kulağını, şurdan geçen bir arabanın nasıl soluk alıp verdiğine dayayacağına, dön dur benim çevremde... Dolap beygiri sen de... Ben burda kaçın kurasıyım hey çocuk! Biz bu ufak armağanları almak zorundayız. Bir şey almayan sınır kurallarına ters düşer. Bu Vedat gibiler sıralarını yeni savdılar. Akılları erdiyse erdi. Ayakları yere değdiyse değdi. Şimdi sıra şunlarda. Ödünü patlatmışım garip işçinin, baksana. Bunlar adam gibi ezilmeliler ki, adam gibi de silkinsinler. Yoksa, lafı güzaf...

«— Pasaportta yazılı oturma süren geçmiş. Çıkamazsın!» dedi Nuran hanım, uzaklaşan Bayram'ı yarım yamalak savunmaya kalkan işçiye.

Sanki burada, bu cenabet yerde bizim döktüğümüz alın teri değil. O bir garip işçi de, biz kum ihracatçısının ortağıyız sanki. Sanki ne? Babam yine bir saat içinde göl etmiştir yatağı... Aman be sende, deli Nuran karısı! Sidikli babanın memure kızı, öf!

Bayram, Mercedes'inin sol yanını uzun uzun inceledi. Romani Export'un onca yakın, onca sürünerek geçmesine karşın arabasının en küçük bir çiziği bile olmamasına şaşıyordu. Jantlardaki toz birikintilerini ovuyor,

siliyor; mutlak bir zedelenmeye, bir göçüğe, bir eziğe rastlayıvermeyi bekliyor. Beklediği olmuyor. İnanmakla inanamamak arasında, doğruluyor. Bu kez arabanın arkasına geçip, bir de arka tamponu gözden geçirmek istiyor... Allah kahretsin! Allah kahretsin! Oldu mu olanlar? Ben niye bilemedim o gâvurun arkadan tosladığını? Neden aval aval bakıp durdum da yakasına yapışmadım bu herifin? Şimci koydunsa bul.

«— Ezilmiş mahvolmuş!»

Ağlamaklı bir sesle doğruluyor. Çevresindekileri yardıma çağırıyor nerdeyse. Bir memur koşup geliyor. Birkaç kişi daha arabanın arkasına toplaşıyorlar. Ama kimse, Bayram'ın gördüğü eziği göremiyor. Yükselen sabah güneşi, arka tamponun parlak kromajında göz alıyor. Ne olmuş? Hani? Neresinde ne var?

Gerçekten de, ancak hafif bir tozun cilâlı bir yüzeyde dalgalanması izlenimi dışında hiç bir ezik, hiç bir çizik seçilemiyor. Hafif tozlu bir yüzeye hafif bir el değmesi. Ya da ancak böyle anlaşılabilecek belirsiz bir göçme Bayram'ı umutsuzluktan umutsuzluğa fırlatıyor. Memur, Bayram'ın omzuna tıp tıp vuruyor:

«— Hadi kardeşim, hadi. Şikâyete değecek bir şey değil. Ben seçemedim bile. Kimse seçemedi. Kimsenin seçemediği bir eğrilmeye eğrilme denmez. Hadi bakalım, çıkacaksanız çıkın artık da, başka arabalara da yer açılsın. İşiniz bittiyse fazla işgal etmeyin burayı».

Arkasını dönüyor. Soğukkanlılığını, ağır başlılığını, anlayışlılığını beğenen bir memur olarak uzaklaşıyor oradan. Diyebileceklerini içinde gizlemeyi becererek: Trenle, hele uçakla gelenlerin canları çıkar. Varış zamanını kendileri seçemezler. Başta seçtiklerini sanırlar. Türk Ha-

va Yolları orada gecikir, burada bekletir; derken, öğlene ineceklerini sandıkları yere gece yarısı inerler. Kendileri bir yanda, malları bir yanda serilir kalırlar. Bakan, eden olmaz. Sorularını yanıtlayan bulunmaz. Uçağın tekeri yere değer değmez pilotu alkışlamaları, kapıdan ilk çıkana bayrağımızı sallatmaları falan burunlarından gelir. Burada, ohooo, sere serpe. Merasına kavuşmuş koyunlar, kocabaşlar gibi yayılıveriyorlar. Daha yüz versek, bahçe hortumunu şuradan kapıp arabasını bir güzel yıkamaya bile koyulur bu hasır şapkalı şimdi...

Bayram, bir su başı bulur bulmaz arka tampona çökmüş ince tozu, sinek, böcek kirlerini falan temizlemeye ant içiyor. Bakalım, o zaman daha iyi anlayabilecek başına gelen felâketin büyüklüğünü, küçüklüğünü. İçin için sızlanarak arabaya giriyor. Kontağı açıyor. Yüreğinde bir tel, hem de oldukça kalın bir tel daha kopmuştur.

Böylece el frenini bıraktı, vitese geçirdi, gaza bastı. Üç kez hoplattı arabayı. Kendine güveninin sıfıra indiğini anladı. Kimse imrenerek, kimse hayranlıkla bakmadı ona. Kimse, bu arabanın yaşamında tuttuğu yeri anlamadı. Kimse kutlamadı onu. Kimse arkadaki, belirsiz de olsa, artık varlığı akıldan çıkmayan o küçük göçüğe hayıflanmadı. Çek oraya. Gel buraya. Uzat kâğıdını. Ver paranı. Al kartını. Geç şimdi. Şimdi oraya git. Şimdi burada bekle. Bekleme şimdi. Durma artık. Geçme burdan. Şurdan gir. Burdan çık. Bekle. Bekleme. Kaldır. Kondur.

Bir kimse de elini Bayram'ın omuzuna koyup:

«— Senin mi bu araba kardeş?» diye sormadı. Nasıl aldın? Kaça aldın? Kaç yılda? Otomatik mi? Değil mi? Esas döşemesi ne renk? Teypi stereo mu, değil mi? Anasını satayım böyle Kapıkule'nin de, böyle girişin de! Bil-

sem trene yüklerdim. Hırpalatmazdım bunca kilometre Balkız'ımı. Arkasına vurdurtmazdım. Canını yaktırtmazdım...

«— Geç» dedi çıkıştaki memur.

Bayram, otuz kilometre ile usul bir başlangıç yaptı. Alandan çıkıp, I Numaralı Devlet Yolu, 5 Numaralı Uluslararası yolla kaynaşırken, o da gazı bastı. Vitesi büyüttü. Önce atmış, sonra yetmiş kilometre hıza geçti. Kendisini her adım başı hiçleyen Kapıkule Sınır Kapısı'nı, dönücü ya da kesin kalıcı yolcuları, araçları, barakaları, kendi boyası, kendi furyası, bol egzoz dumanlı havası; birbirleri denli girenleri de, çıkanları da sevmeyen, bir kışlanın astlı-üstlü subaylarından güçlükle ayırt edilebilen memurları; bir avuç toprak üstünde ve motora, çimentoya, asfalta aykırı şebboyları, kınaçiçekleri; iki dakika yukardaki istasyonu, beş dakika ötede, Meriç Suyu'na et kokusu karıştıran kebapçısı; tozlu akasyaları, dayanıklı zeytin ağaçları ve daha ta baştan yurda Balkız'ıyla girişinin güzelliğini Bayram'a haram etmiş olan o üstü resimli hokkabaz kamyonetiyle geride bıraktı.

I Numaralı Devlet Yolu

Arabanın saati şimdi sekiz kırkı gösteriyor. Kilometre ibresi bir çizgi daha atlıyor. Ama sürücüsü, ibrenin ondan öte gitmesine izin vermiyor. Hatta, karşısında "Burda Sürat Tahdidi" yazısını görünce ayağını gazdan usulca çekiyor. İbreyi yeniden atmışa düşürüyor. Buyruğa uymakta gösterdiği yatkınlığa bakıp, arka tampondaki ufak göçüğü unutmadan da sürücülük edebildiğine hem şaşıyor, hem kutluyor kendini. Franz Lehar'lı gömleği içinde yeniden Mercedes'li varlığından hoşnut Bayram oluyor.

Güneş, sanki bir ağustos gününün öğle güneşiymişçesine bütün deliciliğiyle ön camdan içeri dalıyor. Bayram'ın gözlerini kamaştırıyor. Yine de Bayram, arabanın önündeki Mercedes yıldızını, onun bu güneş altında parlayışını, sıcak bir gecede tarlaların üstüne asılı duran çobanyıldızının parıltısından öte bir güzellikte buluyor. Çocukluğunu sevindiren o yıldız, gökyüzünden koparılıp alınmış, Bayram'ın elleriyle ovulup silinmiş, pusundan, sisinden arıtılmış ve Mercedes'in önüne takılmıştır. O yıldızın orada, lekesiz pırıldayıp durduğuna bir kez daha iyice inanınca Bayram, güneş gözlüğünü takma gereğine boyun eğiyor. Böylece, bir levhayı göz kırpmadan okuyor: Edirne 13 km.

Sür. Fakat dikkatli sür. O senin bildiğin, alışık olduğun, kolayına giden otobanlar çoktan bitti. Yugoslavya, Bulgarya yollarında kaç kamyonla buruna buruna geldiğini unutma. İşte bak, burda da bir geliş, bir gidiş üstündesin. Nerden ne çıkacağı belli omaz. Anlatılanları unut-

ma. Hamdi'nin Düzce'nin oralarda, çoluk çocuğuyla bir otobüsün altına nasıl girdiğini unutma. Gözünü dört aç. Hendeklere, hündeklere tetik dur haa... Balkız'ın altını çarptırma. Egzozunu deldirme. Ezdirip büzdürme. Arkadaki eziği kimse sezemez. Sezemeyince, işte böyle varıp gireceksin Ballıhisar'dan içeri. Otuz üç gün sonra da yine böylece, aynı böylece çıkıp gideceksin şu belâ kapıdan. Ha bakayım Bayram. Ha Bayram'lığını sevdiğim Bayram. Ballıhisar'ın, yaparım dediğini yapan Bayram'ı. Kendini kurban ettirmeyen Bayram... Bakma sen kapıdakilere. Onların yüreği çoktan yalama olmuş. Ne bilir bunlar artık bir arabanın dilini? Ne bilirler şimdi böylecene, özyurdunun asfaltlarından süzülüp geçmenin tadını? Bu taksi senin nasıl öz malınsa artık, bu yol da tıpkı öyle, senin öz be öz malın. Zırt pırt önünde dikilip de kimseler durduramaz seni buralarda. Sür, dürebildiğin yere dek.

Coşkuyla eğildi. Önündeki ince uzun yarığa bir kaset sürdü. Sol arka pencereye asılı naylon torbanın açık camlardan içeri dolan sert ve sıcak esintide çıkardığı hışırtıyı eski bir kadın sesi örttü:

«Fikrimin ince gülü / Kalbimin şen bülbülü
Fikrimin ince gülü / Kalbimin şen bülbülü
O gün ki gördüm seni / Yaktın ah yaktın beni...»

Bayram, önce içinden, sonra usuldan, sıra «O gün ki gördüm seni»ye gelince de bütün sesini koyvererek şarkıya katılıyor. Özel deri geçirilmiş direksiyon, ellerinin altında seviliyor. Bayram, direksiyonu sağa büküyor, okşayarak. Sola büküyor, okşayarak. Ağzında şarkı, önde pırıldayan yıldıza, derken, güzel bir eğimle ön camın dibine doğru uzanıp gelen motor kapağının süzülmüş bal rengine bakıyor. Sonra bir kaçamak yapıyor. Yolun her

yanına dikkat kesilmeyi bir an için boşlayıp, gözlerini arabanın iç kaplamalarında, koltuk kılıflarında, parlak direksiyon tablosunda gezdiriyor. Teypin geri düğmesine basıp aynı şarkıyı, daha bitmeden bir kez daha başlatıyor.

Trakya Ovası, gittikçe yükselen güneşin altında dingin. Ara ara çiçekleri dökülmüş günebakanlar, nerdeyse biçilmeye hazır ekinler, başları püskül vermiş mısırlarıyla, bağrını delip geçen karayolu üstündeki akışı seyrediyor.

Benzin göstergesi iyice düştüğü halde Bayram, solda birden görünüp yiten Petrol Ofis'i yok sayıyor. Sana iyi bir bakım, depona da benzin doldurmalı. Karnını doyurmalı Balkız, BP'den. Olmazsa önümüze ilk çıkan Shell' den. Yugoslavya'nın tortulu benzini iyice canına okudu karbüratörümüzün. Hasköy'e yaklaşırken aklım çıktıydı. Karbüratör benzini fışkırtı fışkırtıvermesin mi? Aman, bir yerine bir şey oldu sandım. O kirli benzini sana vermek zorunda kaldım, ne yaparsın? Fakat artık, iyi arıtılmış, incelmiş benzin olmadan koymam, Allah esirgesin! Tıkayıp bırakacaklar da karbüratörü, ondan sonra git ellere teslim et seni. Git söktür oranı buranı... Yoo, kendim sökerim de, buralarda kimselere elletmem seni. Yaşar'ın dönerken başına gelenler?.. Motor yağ yakmış. Tut sen, Çorlu'da tamire sok. Çorlu'da tamire sokulur mu araba? Eski de olsa, gene aslan gibi Opel'di. Güzel, oldu diyorlar. Hadi güle güle... Bunlar bir çıkıyorlar ki yola, amanınnn... Bir su kaynaması... Hadi, bir yağ akıtması... Kusuyor ki araba, nasıl! Yağ deposunu delmiş dolamışlar meğer. O kadar olsa iyi. Yaşar, bir de eğilmiş bakmış ki motora, uyyy!.. Bağlantı tellerinden ikisi kopuk. Birleştireyim dese nereye? Herifler tam üç civatayı yok etmişler. Yok ya. Basbayağı yok. Sanki o üç civata lüzumsuz-

sa, niye koydursun fabrikası değil mi? Üç civata, bir modelde tam dokuz yüz bin mark fazladan yatırım demek. Koyabilseler de birini eksik koysalar, ohooo, kâr çıktı şu kadardan şu kadara, bilirsin. Aman, biz biz olalım, ustayım diye geçinen böylelerinin yanına sokulmayalım. Ben seni korur kollarım ya, sen de kendine mukayyet ol haa! Bakımına nankör gelme, e mi Balkız'ım benim? Emeklerimi, didinmelerimi boşa çıkarma, emi?..

İlk yıl parça yapımında çalıştı. Salt direksiyon mili yapan bir kuruluştu bu. İşi güç değildi, ama parası azdı. Daha çok kazanmak için, bir fabrikanın montaj hattında çalışmak gerekiyordu. Yabancı işçiler buna parça nakli diyorlar. Burada işin çok güç olduğu söyleniyordu. Ama, direksiyon mili yapımında saati üç buçuk marka çalışırken, parça naklinde saatine altı-yedi mark ödedikleri oluyordu. Böyle bir fabrikanın böyle bir hattına atlayabilse Bayram, Heim'lardan da yararlanabilecek üstelik. Ev kirası vermeyecek, akşamları da kantinden daha ucuza yiyebilecek. Montaj hattına geçerse, o günlerdeki hesabına göre, ancak altı yedi yılda alabileceği yeni bir arabaya o zaman üç-üç buçuk yılda sahip olabilecek. İlk gittiği yıl, nerdeyse, elden düşme, 64 model, iki kapılı bir Ford alıyordu. Ya alsaydı? Aman Allah!.. Üç yüz-dört yüz markı boşu boşuna sokağa atmış olacaktı. Sık dişini Bayram. Kapa gözünü. Bul bir yolunu, atla parça nakline. Atladın mı, akşamları da çalış. Fazla saat yap. Ön cam taktırmaya verirlerse ne âlâ! Onun işi kolay diyorlar. Yok, şasiye motor yerleştirmeye, daha beteri de el yordamıyla civata taktırmaya verirlerse?.. Eh, verirler verirler. Sıkacaksın dişini. Sabır.

Parça naklinde çalışmaya başlayabilmek için bir Por-

tekizli'yi kullandı. Portekizli'ye öyle acındırdı ki kendini, sonunda Portekizli kendine bile karşı çıkıp bir sarı sendikalıyı, sarı sendikalı ustabaşını, ustabaşı fabrika personel müdürlüğünden birini... Derken Bayram, kapağı montaj hattına attı. Önceleri bir yedek parçaydı Bayram. Dama taşı gibi ordan oraya. Ustabaşının gözüne girsin de, belki o zaman... Portekizli'nin tekerlek taktığını görüyor. Salt tekerlek takıyor Portekizli. Kendisi ise, dama taşı gibi ordan oraya aktarılırken hem fazla saat yapamıyor, hem ücreti düşük. Saatine dört buçuk mark alıyor. Oysa, tekerlek takan Portekizli'ye saatte altı mark. Huysuzun da biri. Her dakika hırgür çıkarıyor...

Gerçi benim, onun yerinde gözüm yoktu. Ona kadar, daha ne iyi işler vardı orda. Benimle kendisi kavga etti. Hırı çıkaran o. Ustabaşı da bana inandı zaten. Ben, onun gibi her şeye bir kusur bulmuyordum. Kimsenin başını ağrıtmıyordum. İkide bir «hakkım yeniyor» diye dikilmiyordum ustabaşının karşısına... Ustabaşı da...

Bayram, tekerlek takma işine altı markla başladı ama, çabucak saati yedi marka yükseltildi. Ancak, bir şey vardı. Koştukça, engellere dirsek ata ata koştukça Bayram'ı aynı noktada, hiç koşmamış gibi aynı kilometre taşı önünde tutan bir şey. Her yıl neye, hangi model arabaya nişan alsa; yıl boyu kendini o model içinde görmeye heveslendirse, daha o modele yaklaşmasına bin mark kala bir yeni model araba geliyor. Göz açıp kapamadan daha. Ve üstüne iki bin mark fazla koymuş olarak... Saati yedi marklık o işe geçmek için Portekizli'yi...

Bu Yolda Radarla Sürat...

Bayram, levhanın uyarısına sığındı. Portekizli'yi kafasından kovuverdi.

Sağ bankette omuzları silahlı iki asker. Cılız bir akasyanın hiç gölgeleyemediği yol kıyısında, güneş altında, asfaltın alafını yüzlerinde duya duya bekleşiyorlar. Bayram, onların kendisine «dur» diyeceklerini sandı. Askerler hiç kımıldamadılar. Duracaklardı. Bir saat, iki saat, üç saat... İşleri, yol kıyısında, kendilerine gösterilen tam o nokta üstünde durmak. Durdurmak ve sormak; o da başka erlerin işi. Bayram, bilmeden hızlandı. Dümdüz yolda bile çoktan görünmez olmuşlardı erler. Yine de Bayram, aynadan ardına iki kez baktı. İki kez, erleri orada, öylece dikilirlerken görüyor sandı. Gürpınar. Başçavuş. Bu tümsekte, tam şu noktada bekle. Köye baskın olacak. Biz baskını verenecek duracaksın orda. Burdan kimseyi geçirtmeyeceksin. Bir sığırın, bir davarın bile geçmesine izin vermeyeceksin. Komandolar üstten inecek. Biz alt baştan. Biz baskını tamam edenecek burdasın!

«— ...hşüstüne çavuşum!»

Çavuşun, kariyolün direksiyonuna başka bir eri geçirdiği günler. Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı emrine daha çok nakliyeci er gerekmeseydi, Başçavuş daha çok bekletirdi onu tepe başlarında, hendek içlerinde, tümsek üstlerinde. Bekle. Bekle. Tek dikili ağaç yok. Çavuştepesi eteklerinde Zernek Düzlüğü yanıyor Allah! Bayram, beyninin kızgın tavaya konmuş tereyağ benzeri eridiğini duyuyor. Başçavuş'un «dikil» dediği yerde, güneş hedefini hiç değil birer metre şaşırsın, bir saniye ara ile yeniden gelip beynine tam isabet oturana dek şaşırtabilsin diye güneşi, Bayram, görünmeyen Başçavuş'tan kaçamak, bir adım sağa atıyor. Sonra bir adım sola. Sonra yine çavuşun «dikil» dediği yerde dikiliyor. O, birer adım sağa ve sola kaymalar arasında, boş kalıveren o yerden,

o aralıktan kaçabilecek her şeyin; silahçılar gibi casusların da, vatan hayınlarının da, anarşistlerin de, ona yakalanmalarının gerekli olduğu duyurulmuş her şeyin, bir ruh gibi sızıp kaçıverecekleri kuşkusunu yaşıyor. Günlerdir dillerde dolaşan, radyoların bas bas bağırdığı, adlarını dört bir yana yaydığı "soyguncu", "anarşist", "hain"lerden biri şu an karşısına çıkıverse de Bayram tetiği doğrultup vuruverse onu. Dikildiği yerden kim sızıp kaçacaksa, artık bir an önce buna yeltense de Bayram onu haklasa. Bu dikilme de bitse burda artık. Hem kim bilir, belki çavuşu Bayram'ı yeniden kariyol sürücülüğüne alırdı o zaman. Nerde kaldı peki? Hani kariyolle dönüp kendisini alacaktı burdan?

Kariyol, hiç bir yönden görünmüyor. Bir tek yönden, Hoşap düzlüğünden, düzlüğün tozunu havaya savurta savurta başka motorlular geçiyor: Cipler, ceyemseler, iki tank hatta. Konvoy halinde. Seferberlik havasında. Derken, turuncu karayolları araçları. Tek tük minibüs. Kırkgeçit yönüne sapan. Bir yolcu otobüsü: Zümrüt. Başkale'ye doğru seğirten. Uzakta, Hoşap Çayı'nın kıyısını kem küm yeşerten birkaç ağaç, bulunduğu yerden Bayram'ın gözüne cennet bahçeleri gibi görünüyor. Güzelsu'dan kara renkli bir su akıyor. İncecik, kara bir su. Bu sıcakta kan gibidir. Ama Bayram, dilini ıslatacak bir damla kana bile hazır, bekliyor.

Taa günbatımında gelmişti kariyol. Başçavuşsuz. Kariyolün yeni sürücüsüne duyduğu kıskançlık ürünü düşmanlık, kızgın güneş altında, sabahtan akşama aynı noktada durmanın bayginlığından kurtarıyor Bayram'ı.

«— Nerdesin ülen? Nerde çavuşum?»

«— Bana ne bağırıyorsun be! Jandarma Çavuşu, Ye-

dikilise Köyü'nden iki kadını aldı. Birini de bizim çavuşa verdi...»

Gerisini söylemiyor. Eliyle, «anla işte...» demeye getiriyor.

«— ... Artık komando çavuşuyla dönecek».

Kıs kıs gülüyor er. Öyle ya, keyfi gıcır dürzünün. Bütün gün direksiyonda... Kariyolün üstünde... Hem nereye? Karı peşine...

«— Ee, ben neyi bekledim burda?»

Bilen kim?

Bayram, kilometre saatinin doksanı gösterdiğini farketti. Yanından iki oto hızla geçti. Sonra, asfaltı ezip çatlatacak bir sürtünmenin tok hırıltısıyla bir traktör. Gaza bastı. Soldaki Mensucat Santral Edirne Tesisleri'nin levhasını sadece "Santral"ine dek okuyabildi. TIR'lardan biri, bütün sol görüşünü kapayarak Kapıkule yönüne doğru sıyırtıp geçti. Dev gibi TIR'ı görünce, hızını azaltıvermişti yeniden. Bu kez, dikiz aynasından, peşinde sıraya dizilmiş arabalar, otobüsler gördü. Biri kornasını çalıyordu sürekli. Fırlayıp Mercedes'e yetişti. Yeniden korna çaldı. Mızmız bir ses vıyık vıyık diye öttü. Bayram da, traray trarayy diye karşılık verdi inadına. Yüze çıkardı hızını. Arayı iyice açtı.

Sanki geçecekler!.. Kendi halime bırakırsanız hızlı sürmem. Lâkin, geçmeye kalkarsanız, bak ona razı değiliz. Elbette mi Balkız? Benzinimiz de iyice azaldı be. Dayan ha, dayan kızım. Edirne çıkışına dek idare edersen, yok mu ya? Kamyona dikkat! Geçmeye kalkıyor önündekini bir de. Nerden geçecek ki salak?..

Ot ve saplardan yapılma bir çardağın altında Türk Petrol'ü gördü. İçerlek bir yeri gölgelemişler. Nerde yor-

gun araba var, döküm saçım, çardağın altına sığınıvermiş. Bir işçi, Taunus'unun ön kapağını kaldırmış, motora bakıyor. Demek en çok burdan benzin alıyor bizimkiler? Burda serinleniyorlar. Sapsa mıydık biz de? Zaten geçtik. Sapsaydık, petrolde çalışanlara amma fiyaka olurdu haa!

Kapıkule'deki girişini bir türlü içine sindiremediğini anlıyor. Bu boşluğun yerini ilk fırsatta nasıl doldurmalı? Kime önemsetmeli kendine en önemli olanı?

Bir tren üst geçidi, yerden beş metre on santim yükseklikte yolu kesti. Demiryolu, önce güneye döndü, sonra Edirne'ye uğramak üzere doğuya yöneldi o da. Bayram, tam tren töprüsü altında bir kereste kamyonuyla burun buruna geldi. Birden frene bastı; araba savruldu. Köprünün sağ ayağına toslayacakken direksiyonu güçlükle topladı, solladı. Köprü altından çıkmıştı. Düşünmeden sağladı bu kez. Hemen ilerde, sığınabileceği dar bir bankette durdu. Ardına bakıp haykırdı:

«— Uyan bokoğlu bok, uyan!»

Kereste kamyonu çoktan geçip gitmişti. Bayram'ın kasları kemiklerinden sıyrılmıştı nerdeyse. Direksiyon başına yığılıp kaldı. Frenin çıkardığı yanık lastik kokusu köprü altında hâlâ duyulabiliyor. Teypte şimdi bir erkek sesi bir türküyü bağırıyor:

Istanbul'un minaresi beş yandan
Sen doldur ben içeyim fincandan aman
Bir fincanla kurtulayım bu gamdan...

Hırsla bastı düğmeye. Türküyü susturdu.

«— Siktiğimin boku! Bu gidişe Istanbul'un beş minaresi değil, tek minaresi bile göremeyecekti bizi...»

Yitirilmek üzereyken yeniden kavuşulmuş bir sevgili gibi baktı Mercedes'ine. Bacaklarına güç geldi. Aşağı indi. Yanından vızır vızır geçen araçların kornalarına, homurtularına sırt çevirip, arabasının dört tekerini de sırayla gözden geçirdi. Lastiklerde bir erime olup olmadığına baktı. Lastik kokusunun dağılmasını, lastiklerin soğumasını bekledi. Toz bezini çıkarıp kapı nikelajlarına birikmiş ince tozu sildi. Teker kapaklarını üfledi. Doğruldu. Derin bir soluk aldı. Trakya Ovası'nın kuzeyine mavimtırak gri bir duvar çeken uzak tepelere baktı. O zaman, önünden bu tepelere doğru uzanan buğday, nohut, ayçiçeği ve mısır tarlalarını gördü. Kavaklıkların yer yer çevrelediği tarlalar ortasına sırt üstü uzanıvermek için güçlü bir istek duydu. Yayı kopup gevşeyen sinirleri gövdesinin bitkinliğini ele verdi. Arabası yol kıyısında böylece, pırıl pırıl durmalı. O da kendisini bir buğday tarlası üstüne atmalı. Orada yatmalı. Yatmalı. Ağzında taze bir sap. Bu sapı çiğnemeli, emmeli. Sınırdan girdiğinden bu yana ilk kez kendi kabuğunda, tam kendi kılıfı içinde, kendi toprağı üstünde olduğunu iyice anladı. Bu duygu, bütün hücrelerini dolandı. Kendi dilinde, herkesçe anlaşılabilir bir küfür savurabilmenin tadını daha önce neden tadamamış olduğuna şaştı. Artık hiç de öfke taşımayan, tam karşıtı, biraz keyiflice bile sayılabilecek bir bağırmayla, içinde dalgalanan bu duygunun hakkını verdi:

«— Mına koduğumun teresi! Olaydı bir bokluk, bak o zaman ben senin ananı avradını...»

Yolun sağından ardarda gelip geçen araçlar, kornalarını durmaksızın öttürüyor. Bayram'a durmaksızın, buğday tarlasına sırt üstü uzanmanın henüz yeri ve zamanı olmadığını söylüyor. Sağda Tunca Nehri, uzun bir köprünün altından toprak rengi akıyor ve yolun solunda

"Oto Reperature" yazısı okunuyor. Bayram içinden: «En azından şimdi şurayı boylamıştık» diye geçiriyor. En azından bu olmadığı için Allahına şükürler ederek yeniden direksiyona geçiyor. Çalışır bıraktığı motoru hızlandırıyor. Bir kolonya kamyonetini geçiyor. O anda, uzakta bir cami, alçak bir tepenin üstünden bütün görkemiyle dikiliyor karşısına.

«— Selimiye!» diyor yüksek sesle.

Sanki şimdi tek tek her şeyi arabasıyla tanıştırmaya hazırlanıyor. Direksiyonu okşuyor: Selimiye, dedikleri bu işte, baksana...

Gidişi trenle olmuştu. Selimiye'yi yampiri yampiri şöyle bir görüp yitirmişti gözünden. Karanlıkta. Kompartımanda biri:

«— Allah, ne cami!» diye bağırmış, sonradan öğrenci olduğunu öğrendiği bir başkası:

«— Selimiye» demişti, kısaca.

Alın başınıza çalın! Camiden başka şey görmez gözünüz. Cami, evet. Mimar Sinan'ın dehası desem ne anlayacaksınız? Bir kubbe, bir minare; işinizi görür. Onun bile iyisini kötüsünden ayırt etmesini bilmezsiniz. Yatın, kalkın, Allah'a yalvarın. Yalvarmaktan cayacağınız yok. Onca genç kalktı, bir de sizler için deliklere girdi. Tıktılar hepsini. Onları bilmem, ama artık benden paso. Kendiniz ayarsanız ayarsınız. Aymazsanız, işte cami, işte siz. Arzunuz bilir.

«— Selimiye» diye homurdanıp bir cep kanyağını ağzına dayamıştı öğrenci. O anda aklından geçenleri Bayram ne bilsin, ötekiler ne bilsin? Sonra, yol boyu «Kardeşler» diye başlayan, ama bu yakınlıkla hiç bağdaşmayan sert, tepeden bir sesle mırıldanıp durmuştu delikanlı.

Kompartımana bir yabancı girse susuveriyor. İşçilerden biri, sözü biraz kurcalamak, delikanlının söylediklerini açık-seçik, kafasının alacağı biçimde anlamak isterse beriki, «emperyalizm» diyor, «demokratik devrim» diyor, «müdahaleci ideoloji» diyor, «aydın öncülüğü» diyor, «millî burjuvazi» diyor, «artık değer» diyor... Soru soran işçinin aklı iyiden karışıyor. Çoğu zaten Bayram gibi. İlk gidici. Bir kentten, bir fabrikadan çıkmışlıkları da yok. Yine içlerinde şuraya buraya en çok dalıp çıkmışı Bayram. O da ne? Sivrihisar'da araba lastiği yamama, oto tamir çıraklığı, Polatlı'da minibüsçülük, Temelli'nin oralarda iki-üç aylık benzin pompacılığı, iki üç aylık da dolmuş sürücülüğü Başkent'te. Başkent'te, Temizel Oto Tamir'de, Rıfat Usta'nın yanında, dağınık iki üç yıl. Birazı askere gitmeden önce. Birazı askerden döndükten sonra... Temizel Oto Tamir'de başını azıcık dışarı uzatıp baksaydı, bir alanda dursaydı, caddelerde yürüseydi, kahvelere daha çok dalıp çıksaydı hiç değil «emperyalizm»e biraz kulak yatkınlığı olurdu. Nerdee. O, salt bujiler, frenler, makaslar, karbüratörler, kaportalar dünyasında. Çok, çok «sendika» lafını duymuşluğu var. Onun da uzağında kalmayı kendisi yeğledi.

Kompartımandakilerin hepsi, öğrencinin anlattıklarından çok şunları bilmek istiyorlar: Şimdi bizi ne yaparlar? İstasyonda kim karşılar? Nereye götürürler? Dilini bilmediğimiz bir yerde bir bardak suyu nasıl içebiliriz? Kaybolmadan nerden kalkar, nereye konabiliriz? Bize buyrulacak işleri nasıl anlarız? Anlamadığımızı nasıl anlatırız? İndirildikleri yerde, ummana düşmüş, yol iz bilmez birer saman çöpü gibi kalakalmasınlar da?..

Bu, Bayram'ın Edirne'ye de ilk girişi bir anlamda. Caddelerinden ilk geçişi. Trenle geçişinden, işte salt bir cami adı anımsıyor. Bir dolu da kuşku, karanlık.

Arabaların önünü kesi-kesiveren yayalara, bisikletlilere korna çala çala Londra Asfaltı'ndan Selimiye'ye doğru yol almaya çabalarken, şimdi, Selimiye'nin sol böğrüne gizlenmiş başka bir eski yapıyı seçiveriyor. Böylece gözleri, yolun sağında, bir direğin üstündeki *'Slad Oled -Welcome»,* inceliklerini kaçırıyor. Ama, yolun bir başka yolla kesiştiği küçük alanı süsleyen geniş levhadaki ok işaretlerinin sola Sarayiçi, sağa Greece, kendi geldiği yana da Bulgaria diye yön verdiğini apaçık görüyor. Demek bizim dosdoğru sürmemiz gerekecek. Daha, küçük alana varmadan düşünüyor bunu. Fakat, sağdan soldan yükselen kavrulmuş leblebi kokuları, köfte, kebap kokuları ile sık sık gözüne değen *'Suppen Haus'* yazıları ona, son kerte aç olduğunu haber veriyor. Artık Selimiye'ye de bakmıyor.

Edirne girişi, ağır-hafif araçlarla traktörler, motosikletler, oto tamir garajlarından yükselen tartarlanmalarıyla Selimiye'nin dengeli, dingin görünümünü örtüyor. *Tourist Information'*ın önünde yetiştirilmiş yıldız çiçekleri, ortancalar, kokulu karanfiller, küpeler, gülfatmalar, hatta iki kök zakkum bile, bunca maden ve madensel sesin sağ böğründe kargaşaya geliyor. Oradaki her çiçek ve her yaprak, bir parça çelik, bir parça mazot, biraz galvaniz, biraz benzin, birçok da asfaltla bitkisel yağı içeriyor sanki. Tunca'nın ağır akışını keserek Selimiye'ye doğru uzanan ve orada duruveren Talât Paşa Caddesi'nden sürekli işçi arabası, yük kamyonu, turist otobüsü akıyor. Selimiye'nin önü, sonradan setlenip, betonlanıp, beton basamaklarıyla çekine çekine caddeye inerken, Tunca'nın ağır

akışına inat, hızlı bir motorlu araç seli de çekinmesiz, savaşkan, yırtıcı bir atılımla o basamakların dibine doğru koşuyor. Bu yırtıcılığıyla Talât Paşa Caddesi'nin adını çoktan Londra Asfaltı olarak değiştirmiş bulunuyor. Meriç, Edirne'nin kuzeybatısından dönüp güneybatısına akarken Tunca'yı da kendine katmayı unutmuyor. Talât Paşa Caddesi'ni kendinin yapmış Londra Asfaltı, önce Horozlubayır, daha sonra da Saraçlar Caddesi'ni biçip geçiyor.

Bayram, her şeyin her şeyi kendine kata ekleye, yenileyip eskite uzandığı bir akışın içinden Mercedes'ini özenle sıyırarak, Saraçlar Caddesi ile Londra Asfaltı'nın kesiştiği küçük alanın sağındaki açıklığa yöneliyor.

Selimiye şimdi tam yakınında. Özentili yükseltilmiş birkaç beton yapı karşısında, o ilk bakıştaki güngörmüş, Edirne'ye kanat germiş görünümünden epey eksiltilmiştir. Şimdi Edirne, kervansaraylarını örten *'Hotel'*leriyle, *'Suppen Haus'*ları, *'Fresh Beer'* ya da *'Braüenhaus'*ları, *'Gift Shop'*larıyla boğucu sıcağa kafa tutmaya, bu sıcağı daha da boğucu kılan yabancı araç ve insan bolluğunu hoşnut etmeye çabalıyor. Bu çaba yine gecenin yarısından çok sonralara dek sürecek. En geç saatlerde açık kalacak dükkânlar ise çorbacılarla berberler olacak. Bir de, Cumhuriyet Caddesi'nin Mimar Sinan Caddesi'ni kestiği noktada, Coca-Cola'cılar, Hotel'ler, Souvenirs'ler gerisine itilivermiş Kervansaray'ın altında, kemerli kapılardan birinin ardındaki *'Night Club Pavyon'*. Kervansaray'ın öteki kemerli kapıları ise sırayla plastik boya, kâğıt kaplama satıcılıklarına, emlâk alım-satıma, stereo mono band doldurmaya gün boyu açık duruyor. Eski demir kapılara yazılı bütün bu tür dükkân adlarını Mimar Sinan Caddesi sanki görmek istemiyor. Cadde, sırtını homurdanarak Kervansaray'a dönüyor. Selimiye Camisi önünde asfaltını silkele-

yip duruyor. Dinleniyor. Sonra başını usulca Sarayiçi'ne doğru çeviriyor; o yönde kayboluyor. Londra Asfaltı'nı geçip gelenleri, Mithat Paşa Sokağı ile baş başa bırakıyor. Ne halleri varsa görsünler!

Bayram, üstünde Çatı yazan bir lokantanın önünde yavaşladı. Durabileceği bir yer aradı. Belediye işçileri kılığında biri, karşıdan Bayram'ın Mercedes'ine doğru koştu. Bir düdük çaldı, «buraya» işareti verdi. Bayram, üstüne 'Information' levhası asılı eski, taş yapının önündeki oto park yerini o zaman gördü. Düdük öttürenin «gel gel»ini isteksizce izleyerek sağladı. İki sıra otoyla dolu küçük alanın boş kalan bölümünde ufak bir dönüş yaptı. Yeniden sağladı. Belediye işçisi kılıklı adamın sürekli öttürdüğü düdük eşliğinde, arabasını gösterilen yere sıkıntıyla sığdırdı. Park etme güçlüğünü iyice duydu burda. Yer göstericinin bütün çabalarına, bütün işaretlerine karşın yine de arabayı istenen yere, istenen biçimde yerleştiremedi. Yoruldu. Durdu. El frenine asıldı. Kontak anahtarını büktü. Anahtarı aldı. Yüzünün terini sildi. İndi. İnerken, düdük öttürenin Mercedes'e beğeniyle baktığını yakaladı gözlerinden. Kurumla kapadı kapıyı. Dün öğleden bu yana hemen hiç bir şey yemediğini bir an için yeniden unuttu. Arabanın arkasına geçti. Elleri belinde, bacakları ayrık, tümenini teftişe çıkmış bir kumandan duruşuyla Mercedes'in bütünlüğünü, güzelliğini olduğu gibi koruyup korumadığına baktı. Çok şükür, tozlanmamıştı bile. Hiç bir yerine bir arsız taş sıçramamıştı. Salt birkaç sinek eziği. Birazı ön camda. Birazı ön tamponda. Ah, şu arka tampondaki zedelenme de olmasa!.. Zedelenen yeri bir kez daha yokladı. İyi canım, dokunmadan anlaşılmıyor bile. Elini sürünce düz kromajda şöyle bir inip çıkıyorsun, o kadar. İçi rahatladı. Arkada hazır tuttuğu plastik

kovaya hemen su doldurup camı da, ön tamponları da parlatmak istedi. Ama, bir çorbacı yamağının geriden gelen çağrısı Bayram'a, açlıktan elinin ayağına dolandığını da birlikte söylemiş oldu.

Düdük öttüren, elinde küçük bir makbuzla Bayram'a yaklaştı. Kasketinin ucuna parmağıyla dokunup:

«— Eh, hoş geldiniz bakalım» dedi.

Tevekkeli bu adama içim kaynamadı!

«— Hayırlı olsun. Güzel araba» dedi adam. Makbuzu uzattı.

Her şeyin fenik fenik, kuruş kuruş hesabını tutan, şimdi de cebindeki paranın inceden inceye hesabını tutmaya hazırlanan Bayram, içi darlanmadan ödedi makbuzu. Hatta, park bekçisinin, kâğıdı sileceklerin arasına hoyratça sıkıştırmasından bile pek az bir tedirginlik duydu.

«— Sen sağol kardeş. Allah sana da kısmet eder inşallah».

«— Siz asıl gece görecektiniz burayı. Nah şöyle, kum gibi araba. Sabah erkenden çeken gitti, çeken gitti. Uzun yolu olanlar çok. Çoğunun da arabası su kaynatıyor zati. Gece basınca, eh biraz rahatlıyorlar, yoksaa...»

«— Benimki hiç kaynatmadı. Nazar değmesin. İbre biraz yükselir gibi oldu ya, bakma».

«— Tütüyor burası beyim. Oralar nasıldı?»

«Beyim» diyen ağzına kurban olsun bu Bayram. İşte ben insanlıktan bunu anlar, bunu bilirim. Kapıkule'dekiler de insan mı canım? Anladık, çok, pek çok taksi görüyorlar. Kanıksıyorlar. Ee, bu adam görmüyor mu? Ordan ne geçiyorsa burdan da aynen geçiyor...

«— Asıl bir 75 model 280 SL'de gözüm vardı ya... İnşallah gelecek sefere...»

Balrengi, 74 model 230 4 Mercedes'in yüreğini incitti, onu kırdı sandı. Elini hemen bagaj kapağı üstüne koyup:

«— Ama bunu çok severim haa... İlk göz ağrım benim» dedi.

Döndü. Düdük öttüren yok. Çoktan park yerinin girişine seğirtmiş, bir kırmızı Opel'e «gel gel» yapıyor.

Hıh. Gelişe bak, gelişe. Zangıl zungul. Ne vardı sanki hemen yetişecek? Ne güzel dertleşiyorduk adamcağızla şunun şurasında. Hiç mi soluk almasın bu herif? Hiç mi «oh» demesin? Bütün gün, güneşin altında girdir çıkar, girdir çıkar... Makbuz ekle, makbuz sök. Yazık bu adama be. Gel gel. Hele bir sürtün de Balkız'ıma, görüvereyim. Hele bir terslik et de...

Gitti, arabanın sol kapısı yanına siper durdu. Kırmızı Opel, üstüne bağladığı iki stepnesiyle, Mercedes'in yanına, istediği açıklıkla park edene dek ayrılmadı ordan. Düdük öttürenin de, Opel'in sürücüsünün de «çekil, çekil» işaretlerini hiç görmemezliğe geldi. Opel durunca, düdük öttüren birden bağırdı:

«— Çekil, diyoruz sana ahbap! Park yeri salt senin mi, allah allah be!»

A,a,aa!.. Ne bok herif bu? Senin eline düdük verenin de, buraya bekçi dikenin de seni!.. Sanki on santim açıktan park edilirse ne olurmuş? On santime bir araba daha sığacak değil ya, allah, allah...

Düdük öttüreni, Opel'den inen sürücüye de, yanındakine de, arkadan, bir yığın eşyanın altından güçlükle sıyrılıp çıkana da;

«— Görmemişin oğlu olmuş...» derken yakaladı.

Senin çükünü keserler işallah! İşallah kesip şu Information'ın altına asarlar! Karnını doyurunca otomu yıkıy-

cam ben. Nasıl yıkıycam peki öyle göt göte, göbek göbeğe sıkışırsak? Nerden geçecem, nasıl açabilecem şu kapıyı ha? Açarken küt diye vuruverirsem ağlamak sızlamak kaç para eder o zaman? Tamire sokup düzelttirecek, üstüne yeniden macun, boya çektirecek halim mi var? Amcama yetişecem bir yandan... Bir yandan... Hem, tamir görmüş arabayla mı Ballıhisar'a girecem len? Hadi onlar anlamadı diyelim, ben bilirim ya?..

Çorbacı yamağı bu kez Opel'den inenlere doğru yineledi çağrısını. Opel'den inenlerden biri, Bayram'la söz dalaşından cayıp:

«— Hele önce bir tıraş olayım...» dedi.

Öteki:

«— O büyük kuruyemişçi ne yandaydı yahu?» dedi.

Park bekçisi, eliyle caddenin karşı yakasını gösterdi:

«— Orda. Az aşşada. En şöhretlisi odur».

Hepsi bir yana dağıldılar.

Bayram, benzin ibresinin sıfıra yaklaştığını düşündü. Herkes Kapıkule'den çıkar çıkmaz dolduruyor. İyisine kötüsüne bakmıyorlar. Bulgarya'dan almıyoruz. Çok pahalı. Kötü de. Taa Yugoslavya'dan bu yana, gine iyi. Kendim bir doyunayım da, bunu da doyurmalı iyice. Edirne'den çıkar çıkmaz. Bir de Istanbul'dan çıkar çıkmaz doldurur doyurturum. İyi mi Balkız? Ondan sonra ver elini...

Düdük öttüren, artık Bayram'la, hele Bayram'ın arabasıyla hiç ilgilenmiyor. Bir o yana koşuyor, bir bu yana. Düüt, düt; gel. Düüt düt; sol yap. Düüt, düt; geri al. Düüt, düt; beri al. Çık, çık, çık...

Bununki de iş değil, köpeklik. Tam kendine lâyığını bulmuş işte. Bizim taksilerimizin önünden ardından havlayıp duracak böyle. Bin beter ol!

Boynunu dikleyip yürüdü. Hemen karşısında Çatı Restoran. Gerisinden ise, çorbacı yamağı hâlâ bağırıyor. Sol berisinden, daha bu saatte, iştah bileyici, baharı biberi genze dolan köfte kokuları yayılıyor. Çatı'nın önünde bir gezgin satıcı, tekerlekli tablası üstünde salatalık satıyor. Gelen soyup yiyor, giden soyup yiyor. Salatalıkların üstü kırılmış buzla beslenmiş.

Bayram, kebap kokularının yayıldığı sokağa doğru yürüyor. Ama bir sokak değil bu. Nerdeyse bir cadde. Yunanistan'a açılan kapı, adım başı, vitrinleri salt kol saatiyle dolu saatçiler, boş kaset dolu plakçılar, helvacılar, dondurmacılar, katı deriden, yine de altı yüksek olan ayakkabı dükkânları, gelinlikçi, üç dükkânda bir eczane, üç dükkânda bir banka dizisiyle; karşı yanda kimi İskender, kimi Uludağ, kimi İnegöl, kimi de Tekirdağ ya da Silivri olan kebapçılar, köfteciler arasından geçiyor. Geceleri, herhangi bir liman kentinin denizcilere kucak açan ünlü eğlence sokakları gibi, Edirne'nin Saraçlar Caddesi de, bir kente karadan indirme yapan işçilerin çabuk, bekleyemez gereksinmelerini çabucak karşılamaya hazır tutuyor kendini. Sabahın bu saatinde ise, özellikle caddenin sağ kolu, henüz, geceden kalmaların tembel uykusunu sürdürüyor. Akşama doğru yine allı pullu, yine dirençli ve cömert olabilmek için, yol yoksunlarını bir kemerin altından bir Kapalıçarşı'sındaki kuytuluklara buyur edebilmek için uykusunu almayı bekliyor. Ama sabah, öğle, bütün gün geliciler için kebapçılarımız her saat açıktır. Buyrun İnegöl'e, buyrun dönere! Buyrun, buyrun nefis şiş köfteye! Enfes ızgara. Halis ayran. Silivri yoğurdundan. Baklava, kadayıf!

Dışardan gelenleri kimsenin bu denli özendirmesine gerek yok. Nicedir hepsinin burnunda tütüyor koyun ve

keçi eti. Çoğu yutkunmayı, hesabı kitabı bir yana atıyor. Bol ayran eşliğinde, ince kıyılmış soğanlara, maydanozlara, domates ezmelerine, lahmacunlara bata çıka, hadi bir porsiyon daha köfte. Hadi yeniden kes bir döner. Üstüne bir baklava. Bunu bastırmalı. İki lahmacun. Olmadı, kadayıf. Bir de limonata içelim şurdan. Şiştik birader. Ağırlaştık. Şimdi yatıp güzel bir uyku çekmeli ki, değsin. Bu sıcakta nasıl süreceğiz bu mideyle? Tam da güne karşı? Olmazsa bir su başına, gölgeli bir yere çeker taksiyi, acık kestiririz. Başka türlü ölüm gider benim yahu...

Yutkunup dolanıyor. Bilse ki araba yollarda bir aksilik etmeyecek, canı daha fazla yağ, benzin çekmeyecek, hastalanıp fazladan bir bakım istemeyecek, hadi neyse. O zaman gir bir kebapçıya, rahat rahat tatmin et nefsini. Lâkin, ne bilirim bir bacağı kırılmayacak, bir lastiği yarılmayacak, biri burnuna bindirip kanatmayacak? Hakkım var mı taksimi bir yana itip kendi kör nefsime düşmeye? İyi de, versem versem ne veririm şunun şurasında? Bilemedin otuz lira. Otuz lirayla bir sıyrığına bile merhem olamam Balkız'ın. Düşünme şimci. İşte hesap ortada. Canın çekti madem, doyun çık. Hem bu çökmüş avurtlar, bu fersiz gözlerle hiç yakışığın yok o güzelim Mercedes'in içine. Gir ve edebinle ye etini, tatlını. Yüzüne renk düşsün. Yakışığın gelsin acık.

Yine de tam dört kez geçti kebapçıların önünden. Sonunda... Sıçmışım içine! Girmiyorum ulan. Daha hamamı var bunun. Berber tıraşı var. Otuz altı günde kaç depo benzin lâzım daha. Dönüşü var bunun. Hadi dönüşte borçlandın birine. Lâkin, daha varır varmaz el açmak olur mu? Yakışır mı bir Mercedes taksisinin Bayram'ına ha?

Hızla çıktı caddeden: Orospunun sokağı!

Sanki, kendini zorla ayartacak bir kadının elinden yakayı güçlükle sıyırmış... Çatı'nın garsonu onu, piliçleri döndürdükleri boş ızgaraya bakarken görüyor:

«— Piliç için öğleyin gelin. Başka yerde aranmayın, doğru buraya gelin!» diye sesleniyor.

«— Yok. Esasta piliç yemiycem...»

Ne kötü oldu şu dünya! Her yerde rekabet. Bu bile rekabet peşinde. Ne o ulan, Ford'a karşı Mercedes, Mercedes'e karşı BMW mi bu? Kuyruklusu, kuyruksuzu, otomatiklisi, otomatiksizi, olmuş olacağı bir piliç işte. Yolunmuş, götü dışarda.

Midesini iki el yakaladı. İyice burktu. Park yerindeki arabasına bile artık ancak yan gözle bir bakıp, çorbacıya yürüdü.

Edirne Plakçısı, hoparlörünü dışarı vermiş. Bir Emel Sayın, boğucu sıcağı iç çekişli ve baygınlaştırıcı kılıyor:

«... *Bilmem yüzün güldü mü güldü mü*
Ayrıldık ayrılalı ayrıldık ayrılalı...»

Bayram'ın elinde yarısı boş bir bant kaseti. Solmaz karısına inat, git doldurt şu Emel Sayın'ı. Ama başta hep «Fikrimin İnce Gülü» kalmalı haa! Aman ona bir şey yapmasınlar. Aman yanılıp silivermesinler. Ne Balkız bu şarkısız olur, ne bu şarkı Balkız'sız...

Direksiyona oturur oturmaz bu şarkı artık bir bismillâhtır Bayram için. Önce onu çalacak. Ardından ne gelirse gelsin. Bir Atakan Çelik gelsin mi? Gelsin. Bir Rıza Konyalı gelsin mi? Gelsin. Bedia Akartürk'e ne buyrulur? Pekâlâ. Zeki Müren? Elbette. Hele banttaki «Gökyüzünde Yalnız Gezen Yıldızlar»a başladı mı, an Sivrihisar'daki benzin pompasının önünü, ağla. An Polatlı'yı, ağla. An Başkent'te sahapsız sapansız dolanıp durduklarını, ağla.

An Zernek Düzlüğü'nü, an Dicle kıyısını, an Almanya'nın hele o ilk yılını ve bütün akşamlarını, ağla. Biz olmuşuz, İtalyan olmuş, Grikiş olmuş, mümanaat yok. Ne iş sırasında, ne iş dışı. Hep gözleri üstümüzde. Aman be, sendikalıları da gördük. Bu sefer de sendika başındakilere damlıyor her şey. Şurda ağalık, beylik kalktı diyorlar, bir de bakmışın, burda ağalık, beylik almış başını gidiyor. İşin bu yanı böyle. Geç. Akşamları da, paydos dendi mi, Almanların her biri bir yana. Sen ne yapacaksın, diyen eden yok. Yayılıyorlar göl kıyılarına, dere kıyılarına, bira parklarına... Hiç arabalarından inmeden öyle. Sinemaya bakarlar, orda. Yerler, orda. Öpüşür, koklaşırlar, orda. Düzüşürler, orda. Bi sıçmaya çıkıyorlar arabadan, bi de «Mûzik! Mûzik!» diyerekten tepinmek üzere. Arabasız sen, nereye katılır karışırsın? Kendini boş buldun mu doğru bannhofa. İlk indiğin yere. Nerden geliyorsun? Bannhoftan. Nere gidiyorsun? Bannhofa. Her trenle sen de gelirsin. Her trenle sen de gidersin. Gidip gidip hep o bannhoflara çörekleniriz. Bedavaya durdurdukları başka nere var? İstersen orada sabahaca durabilirsin. Her gelene «Merhaba», her gidene «Güle güle» diyebilirsin. Dilinden anla, anlama; herkese istediğin kadar soru sorabilirsin. Herkesin herkese, cevap al, alma, soru sorduğu tek yer çünkü bu bannhoflar. İş çıkışı, üç, beş yol, iz bilir çeker gider. Kalırız bizler. Portekiz'inden olmuş, İtalya'sından olmuş, Grikiş olmuş... Hepimiz birbirlerimize en çok orda benzeriz. Bizimkilerin, hele bir memleket havası estirerek inivermeleri!.. Sahi yahu, bu günlerde hep «Yarınlar bizim! Yarınlar bizim!» diye çığrışarak gelip dururlar.

«— Sizde, Yarınlar Bizim var mıdır?»

«— Buyrun, hazır doldurulmuş bir bant. İçinde o da var, Minik Kuş da, Delisin Delisin de...»

«— Ben yalnız o dediğimi istiyorum. Şunun boş yerine güzelcene çekiverin bir. Bir de Emel Sayın olsun».

«— Bir Gece Ansızın Gelebilirim'i mi, Bak Yeşil Yeşil'i mi?»

«— Yok. Şimdi çaldığınız var ya? Eh, Ansızın gelebilirim de olsun bari...» Sıkılarak ekledi: «Üç şarkı kaça dolar acaba?»

«— Farketmez canım...»

«Farketmez» dediler mi kork. Anasının nikâhını isterler sonunda. Ses de edemezsin...

«— Adını baştan koyalım şunun. Hem, öndeki şarkıya iyi mukayyet olun. Kaybolup gitmesin».

Öyle ya; ben o şarkıyı aynı Vedia Rıza hanımın sesinden... Aynı duyduğum gün gibi... Daha tee ne zamandan... Daha bir taksim olmasını aklıma kor komaz... İlkin bu şarkıyı bayrak ettim kendime... Kezban'a da... İşte hiç, dilimden düşürmedim... Kezban da... Bilivermiş... E, bilecek tabiî. Bilmez olur mu? Ahdim vardı, ahdim! Bir taksim olunca bu şarkı arabanın bayrağı... Arabanın millî marşı... Elin çenende az mı düşündün Bayram? Dere tepe «Fikrimin İnce Gülü» diye diye, ha? Ah seni gidi Bayram ah... Beğendim oğlum seni. İnsan kafasına bir şeyi koydu mu, yapmalı derim ben. Her şey sırayla... Şimdi sıra... Hadi be, Ankara'da balıkçı ne gezsin?

Şarkılar banda çekilene dek bir kova su bulup arabasını sildi, parlattı. Ardından bir umumî helâ aramaya çıktı. Ta Kervansaray'ın oraya dek yürümek zorunda kaldı. Dönüşte, dayanamayıp iki salatalık soydurdu. Salatalıklarını yerken, Mercedes'ini uzaktan bir kez daha seyretti. Önünü göremedi, ama yarısından gerisini iyice gördü, beğendi. Lâkin, güneşin altında pişiyor bu böyle. Üstelik buralarda eğlendikçe de durmadan elin cebinde. Ha

şu, ha bu derken, bir de canın dondurma isteyiverir. En iyisi, doğru yola!

Edirne çıkışında asfalt yol birden genişledi. Bayram, tam hızlanacağı sıra «Uyyy!» deyip delice sağladı. Frene bastı. Dışarı fırladı. Arabanın önüne koştu. Eliyle de dokundu. Yanılmamıştı. Mercedes yıldızı yok olmuştu. Elini yıldızdan boşalan yere değdirene dek yine de bir umudu saklamıştı. Belki gözü yanılttı? Belki güneş fazlaca parlattığından göremedi? Şimdi bu umut yok artık. Çünkü Mercedes yıldızı gerçekten yok arabanın önünde. Uyy, uy... Aman Balkız, nerde bizim yıldız? Ne yaptık onu? Kime kaptırdık? Bizim şerefimiz o. Biz onsuz edemeyiz. Allahım, kim alabilir? Nolmuş olabilir? Gördün mü şimci şu başımıza gelenleri? Dönsek, bulunur mu ki? Benzin desen iyice az. Tam şimci senin de karnını doyurup şarkı türkü yollara koyulacakken nedir bu başımıza gelen felâket? Ne uğursuz memleketmiş burası! Nasıl alırlar yıldızı? Nasıl kıyarlar bize? Bula bula neden bizi bulurlar? Yandık. Yok, hayır. Beklemeylen olmaz. Döneceğiz. Eğer ben de o düdüklü köpeği bulup yakasına yapışmazsam!.. Bir taksimin yıldızına sahip olamayacak olduktan sonra, senin düdükçülüğüne de, düdüğüne de.

Eli ayağına dolanarak arabaya geri bindi. Döndü. Doğru park yerine. Arandı. Yahu nerde bu düdükçü? Ona sorar; şimdi buralardaydı, derler. Buna sorar; görmedik. «Belki de su dökmeye gitmiştir.» Kaç saatte siğer bir adam? Bekle bekle, gelmez...

Bayram, ortalığı birbirine kattı, kardı. Yine de, ne park bekçisini görebildi yeniden, ne de Mercedes yıldızını çalanı bulabildi. Çevresine toplaşan herkes, bunca patırtının bir araba rozeti için olduğunu anlar anlamaz gülü-

şüyor, omuz silkip uzaklaşıyor. Kimi de Bayram'ın çırpınmasını yatıştırmak için:

«— Canım, bir parçacıda bulursunuz hemen. Taktırır geçersiniz. Olağan işler bunlar, kardeşim» deyip akıllar veriyor.

Olağan işlermiş! Olağan işler! Sikmişim ben bu olağan işleri! Olağansa başkasına olsun. Niye bana oluyor? Onca da ayırmadım gözümü üstünden. Bunu çarptılarsa çarptılarsa ben helâya gidince çarptılar. Çünkü, çorbamı içerken taksim gözümün önündeydi. Görüp duruyordum. Silerken var mıydı? Silerken vardı tabiî. İyi düşün. Vardı be! Hohlayıp ovdum hatta. Bir yenisini taktıracakmışım. Yenisi aslıyla bir olur mu? Aslının yerini tutar mı hiç? O, üstünde öylece, fabrikasından birlikte çıkan... Hem özel yapılanlardan... Acentanın ikramı. Kesme kromaj. Ah be ah, bok mu vardı gidiyorsun işemeye? Çok sıkıştın, çek yolun kıyısına; taksin de gözünün önündeyken öyle yap işini. Bütün suç bende zaten. Boş bulundum.

Arabayı yeniden Edirne dışına sürerken kafasında yalnız bunlar var. Bu yüzden yolun sağındaki E 5 I Istanbul 220 km. levhasını bile göremedi. Başı dönüyor. Gözü kararıyor. Az önce şehriye çorbası ve bol ekmekle midesini iyice şişirmişti oysa. Aklımı başıma toplamalıyım. Kafamızı yıldıza takıp bir de benzin istasyonunu kaçırmayalım...

Önüne bir Konforlu Serhad otobüsü düştüğü sıra Bayram, Yeni Edirne Çarşısı yapım alanını, ardından da TOFAŞ Servis'i hızla geçti. Konforlu Serhad'a korna çaldı ama, çamur perdesine «Sevenler Ölmez» diye yazmış genç Konforlu Serhad sürücüsü Bayram'a yol vermedi. Hızını daha da artırdı. Doksana çıkardı. Karşıdan gelen Şampiyon Hersekli otobüsünü uzun bir korna çalışıyla selâmla-

dı. Beriki de, yine uzun bir korna çalışıyla bu selâma karşılık verdi. Onlar selâmlaşırken iki binek aracı da Hersekli'nin ardından fırladı; onu sağına alıp hızla aradan sıyrıldı, gitti. Bütün bu patırtı arasında Bayram, yolun solunda kalan Shell'i kaçırdı. Şimdi, iki yanı akasyalı bir yolda, Konforlu Serhad'e durmadan haddini bildirici kornalar çalıyor. Burnunu, otobüsün ardından sola çıkarıyor, uzatıyor. Otobüs biraz yavaşlar gibi oluyor. Hemen geçebilir artık. Geçecek. Ama, çabucak bitiveren akasyalı geniş yolun, az eğimli bir yokuşu tırmanmaya başladığını, yokuşun üst ucundan ise peş peşe iki kamyonun, bu kamyonları sollayarak da bir binek aracının delice indiklerini seçiveriyor. Titriyor. Hızla sağlıyor. Konforlu Serhad'in arkasına geçip saklanıyor. Az eğimli kısa yokuşu, yolcu otobüsünün keskin egzoz dumanını yutarak tırmanmak zorunda kalıyor. Binek aracı, iplik kamyonları, sonra iki traktör, yeniden bir binek aracı, sonra bir meyveli gazoz kamyoneti peş peşe iniyorlar yokuşu. Geniş uğultular estirerek, hele o iki iplik kamyonu, nerdeyse Bayram'ın Mercedes'ini savurtarak Edirne yönüne geçip gidiyorlar. Bayram, daha soluk almadan, Mercedes yıldızını bir kezcik daha düşünebilmeye fırsat bulamadan geriden çilek rengi bir Ford'un kendisini sıkıştırmakta olduğunu görüyor. Arabanın saati dokuz kırkı gösteriyor. Güneş tam karşıdan dalıyor gözlerine. Araçların soldan savurduğu esinti, serinleteceğine büsbütün bunaltıyor Bayram'ı. Bir yandan gözü benzin ibresinde...

Len nerde kaldı bu anasını sattığımın BP'si? Bazı, bir kentin çıkışına tesbih tanesi gibi dizilirler. Bazı da sırra kadem basar bunlar. Benzinimizin sonuna dayandık kaldık. Hele böyle, hızlan yavaşla, hızlan yavaşla... Olmadı bu iş. İyi hesabedemedik. Doldursaydın ya sen de

bok herif herkesler gibi Kapıkule'den çıkar çıkmaz! Karbüratörü tıkamayım derken yıldızdan oldun. Yıldız derken, bu gidişle, yakıp çık canım motoru da gör gününü. Bak o zaman ben de seni nasıl yakıyorum cayır cayır, dürzünün Bayram'ı! Asarım be seni!.. Geç ulan, geç... Kuyruksokumumda öttürüp durma hadi! Geç de kamyonlar ananı bellesinler senin...

Çilek rengi Ford, öne fırladı. Konforlu Serhad'le bir traktör arasından ustaca sıyrılıp gitti.

Akıp gelen ve akıp giden yoğun trafik seli altında karayolu, şimdi iyice daralmış izlenimini veriyor. Asfaltlanmış bir keçiyolu sanki. Bu keçiyolu Kınalıdere'yi atlıyor. Kırklareli ayrımını solda bırakıyor. Az sonra Havsa'da, güneyden gelen 6 Numaralı Devlet Yolu'yla birleşmek, daha sonra da Kırklareli'ne asfalt bir yol ayırmak üzere güneşe doğru koşuyor. Yol, başını geri çevirse egzoz dumanlarının çektiği sedef rengi bir tülün gerisinden Selimiye'nin minarelerini hâlâ seçebilecek. Ama bunu yapmıyor. Tıpkı üstünden akıttığı araçlar gibi o da sol böğründen Fifi Turistik Kamping'i sıyırtıp, sağ yanında beliriveren tren yolu ile kısa sürecek bir yarışa başlıyor. Tren yolu, karayolu ile yarışmaktan çabucak sıkılmış, bu koşuyu önemsemeksizin yönünü usulca güneye çeviriyor; günlük dırdırlara, küçük yarışlara fazla yüz vermeyen iyi bir şair gibi ayrılıyor ordan. Günebakanların, mısır tarlalarının arasında gezinerek ve düşünerek ilerliyor. Bildiği yolda gidiyor. Bayram'ın gözü bu ara, 'Güle Güle: Trakya Gıda Sanayii Tesisleri' yazılı bir reklâm panosu üstüne 'Başbuğ Türkeş - MHP' yazısının kapkara bir leke çekip bıraktığını seçiyor. Güzel olabilecek bir 'güle güle' dileğinin üstünü çizen bu kara yazıda, onu Mercedes yıldızından etmiş bir uğursuzluk kaynağı yakalıyor. Yola

çıkanların ardından dökülecek bir tas su, dökülemeden kalmıştır sanki. Başbuğ, Türkeş olmuş, ya da başkası... Bayram'ı hemen hemen hiç ilgilendirmemiştir bu tür konular. Şimdi de hiç ilgilendirmiyor zaten. Mercedes yıldızı çalınmasaydı, üstüne çekilen kara, çirkin yazıya karşın o «güle güle» dileği Bayram için yine de rahatlatıcı olabilirdi.

Hemen yıkılmayalım Balkız. Na yapalım, yıldızımla girmek kısmet değilmiş Ballıhisar'a. Dur bakalım. Hem, gün doğmadan neler doğar. Bakalım, bir yerden bir yıldız düşürürüz belki. Sevin, bak işte Shell.

Bayram, ardından, taa yakınından gelen Konforlu Serhad'a eliyle «geç» diyor. Kendisi de direksiyonu sağa kırıyor, benzin istasyonuna sapıyor. Ama sağa sapma işareti vermeyi unutuyor. Aynı anda, benzin istasyonundan çıkan Duff Trucks Holland'ın şişman sürücüsü, kamyonunu birden sola savurtmak zorunda kalıyor. Duff Trucks Holland, betonun dışına çıkmıştır. Shell'in önü, yoğun bir toz bulutu ardında kaybolmuştur. Bayram, neyi unuttuğunu, neyi yanlış yaptığını bir türlü bilemiyor. İriyarı sürücünün kendisine yumruk sallayışına, Mercedes'in yanıbaşına bembeyaz, köpüklü koca bir tükürük fırlatışına bakakalıyor. Kamyondan yükselen acı fren sesi, yağsız bir dönmedolap gıcırtısı, beyninde bir tırmalanma yaratıyor. Hollandalı olabilecek sürücünün kamyondan fırlayıp yere atlamaya hazırlandığını görüyor. İçinde bir eziklik, yüreğinde bir çırpınma; korkutulmuş bir çocuk kaçışıyla, hiç sağına soluna bakmadan, karşısında iki nöbetçi gibi duran benzin pompalarının yanına gidiyor. Başını benzin hortumundan kaldırıp olana bitene ilgisiz bakan adamın yardımına sığınıyor. Mercedes'i, benzin pompalarından bi-

rinin önünde hoplata hoplata durduruyor. Arabanın sarsılması, titremesi ise bir süre daha yatışmıyor.

Duff Trucks Holland'ın sürücüsü, saatine bakıyor. Yetmiş dakika geciktiğini, inip şu kırmızı gömlekli Franz Lehar'la bir tartışmaya girse daha da gecikeceğini anlıyor. Her dakika gecikmenin Duff Trucks Holland'a kaça malolacağını, bu kayıptan kendi payına da büyük eksilmelerin düşeceğini biliyor. Bayram'ın ardından yeniden tükürüp kamyonu yola çıkarıyor. Uzaklaşıyor. Bayram'ın soluğu kendiliğinden boşalıyor.

Sentetik hasırdan tirol şapkasını, sınır kapısından girmeden önce giymişti. Buraya dek hiç çıkarmadığını anımsayıveriyor. Şapkanın altı, saçlarının dibi yapış yapış olmuş. Ter, kötü biçimlendirilmiş favorilerinin arasından süzülüp boynuna akmaktadır.

Bayram, şapkayı çıkardı. Yanındaki koltuğa bıraktı. Kontak anahtarını çevirdi. Arabadan inerken benzinciye:

«— Doldur!» dedi.

«— Normal mi?»

«— Süper...»

Sesi çalımsız. Az önce atlatılmış belâ yüzünden...

«— Yağına, suyuna da bakalım...»

Adamın işini titizlikle gözledi. Eğilip, yağın yeterince temiz olup olmadığına, değiştirmek mi, yoksa eklemek mi gerekeceğine kendisi karar verdi. Bu ara, gömleğinin uçlarından tutup çabuk çabuk silkeledi. Gövdesini havalandırıp terini kuruttu. Arabanın ön camı hâlâ pırıl pırıldı. Öyle ya, ne geldik daha? On, on iki kilometre anca. Yine de Bayram, Shell'in adamından istemeye çekinerek ön camın tozunu aldı. Teker kapaklarını püf püfledi. Arka tampondaki göçüğü eliyle yokladı. Shell'in adamı bir za-

manlar bu tür çok meraklı görmüştür. Artık azaldılar, hemen hiç kalmadı böyleleri sanıyordum. Ola ki ben göre göre alıştım. Doygunluk araba sahibi olanlarda mı, bütün gün bunlardan yüzünü, beş yüzünü ardarda göre göre bende mi acep? Gitseh, bütün gün şu yağ fabrikalarından birinde çalışsan, nebati yağla pişmiş bir tabak yemek nasıl bulantı verir midene... İşte aynen öyle. Arabaları mısır tanesi, ezilmiş ayçekirdeği gibi görür oldum...

Hortumu mekanik bir hareketle Mercedes'in kıçına dayıyor. Gözünü, Merdivenli Deresi yönüne, derede yıkanan çocuklara dikiyor. Dimdik duruyor öyle: İnsanı bir araba sahibi olmadan arabadan soğutmak mı istiyorsun? Getir, dik bir benzin pompasının başına...

Depo ağzından fışkırıveren benzin sesiyle kımıldadı. Hortumu çabucak çekti.Götürüp pompanın üstüne astı.

«— Bu sabah radyodan duydum. Bu ay yalnız uçakla dönen işçi sayısı tam yüz yetmiş binmiş», dedi birden. «Burdan geçenleri de hesabedersek...»

Bayram'dan bir karşılık beklemeden içeri, camın arkasına gitti. Bir çocuk, Merdivenli Dere'ye çeke çeke iki öküzü de sokuyor. Öküzleri suya yatırmaya çalışıyor.

I Numaralı Devlet Yolu şimdi, cetvelle çizilmiş gibi dümdüz uzanıyor. İlerde, bir tepenin karnına saplanıp orada bitiverecekmiş izlenimini veriyor.

Bayram, kuzeydoğuya bir eğri çizen dönemeci gereğinden açık alıyor. Açık alıyor ya, bu dönemeç onu, tepenin karnına dalmaktan kurtarıyor. Ve devlet yollarını belirten, mavi üstüne beyaz yazılı levhalardan biri de Havsa'ya altı kilometre yakında bulunduğunu bildiriyor ona.

«— Ben aslen Havsalıyım» demişti yedek subay.

Cipin içinde, elleri kelepçeli ve üsteğmenle iki erin gözetiminde. Diyarbakır Cezaevi'ne götürülüyordu. Hâlâ orduda, askerliğini yapmakta olan bir yedek subay sanki. Üstündekileri henüz çıkarttırmamışlar. Az sonra, orda, ceketini alırlar önce. İşi uzun sürmez bunun. Saçları zaten tıraşlı. Kepini alırlar. Ceketini alırlar. Sonra ne yaparlar, kimlerin arasına katarlar, kim bilir. «Ben aslen Havsalıyım...» Üsteğmenden de, erlerden de hiç ses çıkmamıştı. Bayram, kendi yanında oturan üsteğmenin sadece baş salladığını görmüştü. Ortada kala kala, yine, Bayram'ın sürdüğü cipin homurtusu kaldı. Yedek subayın yüzünü cipe bindirilirken görmüştü. Şimdi arkada, iki erin arasında oturuyor. Artık onu göremiyor Bayram. Ama o tek, «Ben aslen Havsalıyım...» sözünün, içindeki yaban bir tedirginliği ele verdiğini seziyor. Uzaklarda olmanın tedirginliğini. Askerliğini yaparken tutuklanan delikanlının sesi neden sonra bir kez daha duyuluyor:

«— Havsa nerdee, Ergani nerde...»

Bunu derken gözleri belki de çabuk çabuk, şimdi yolun iki yanında sıralanan askerî yapılar, tel örgüler üstünde geziniyor. Henüz işin şakasında. Ya da öyle görünüyor. Delikanlı, Ergani'de tutuklanıp neden buraya getirildiğini bilmiyor. Zaten Bayram da bilmiyor bunu. Köy köy, kasaba kasaba dolaşıyorlar. Toplayıp toplayıp getiriyorlar. Ama bir yedek subayı ilk getirişi bu. Hepsi sivildi şimdiye dek taşıdıklarının. Bu da, askerliğinden önce mi işler karıştırmış, yoksa askerliği sırasında mı? Demek, askersin ne diye düşünmüyorlar. Asker de olsan siyasî olabiliyorsun. Aman Bayram, gözünü aç. Bulaşayım deme bi bokluğa. Bir arabanın iki tekeri tam ufukta görünmüşkene, başını bi belâya sardırayım deme haa... Kalmış şurda

bikaç ayın. Göze girmeye bak. Sıyrıl, usulcana çık belânın göbeğinden. Bulaştırmadan kendine. Yanında kim, neden söz ederse etsin, duyma. Konuşma. Tuzağa düşürtme kendini. Kışlada, geceleri, kim haklı kim haksız; kim vatan hayını, kim değil; kim devirmeye kalkmış Devlet Babayı, kim kalkmamış; asker mi, sivil mi, yoksa ikisi baş başa, el ele mi; bunlar konuşulurkene sağır ve samıt olacaksın. Karışma, sana ne? Bak, Rıfat Usta'nın yanında üç binin üstünde paran toparlandı yeniden. Bak, burda da «oğluma şu pusulayı ulaştır, kardaşıma şu çıkını veriver» diyen diyene... Para sıkıştıranlar da var eline. Bir burun kıvırman elli lira, yüz lira. Böyle böyle iki binin üstünde de burda yaptın. Etti mi şöyle böyle altı bin? Askerlik bitti mi? Bitti. Çek doğru Ankara'ya. Doğru Rıfat Usta' nın yanına gene. Tamir garajında da üç yüzdü, beş yüzdü derken... Geceleri ise dolmuşçuluk ne... Böyle böyle gelecek yaza kalmaz, on bini denkleştirirsin. On bini peşin yatırdın mı bir Murat taksi alabilirmişin... Aman Bayram, gözünü seviym. Bi taksiye böylesi yakın gelmişkene bi eğrilik çıkarttırma...

Fabrikadan yeni çıkmış kırmızı bir Murat'ın içindeydi o sıra. Cipi, nizamiye kapısından hoplata zıplata sokmuştu. Fiyakalı bir direksiyon kırışla fiyakalı fren yapışı üsteğmeni kızdırmıştı. Galiba, üsteğmenini ilk kızdırışı, Havsalı yedek subayı Ergani'den alıp Diyarbakır Cezaevi'ne getirdikleri akşam üstüne rastlıyor. Yoksa daha önce miydi? Havsalı delikanlıyı ne zaman taşımıştık bakayım? O yılın ağustosunda mı, eylülünde mi? Üsteğmenim beni Dicle kıyısında ne zaman ezip geçmeye kalkmıştı?

Yedek subay, cipten indirildiğinde bir an Bayram'la yan yana gelivermişti. Eğilip Bayram'a bir şey fısıldamak

istedi. Belki de Bayram'a öyle geldi. Her halde, üsteğmeninin gözüne girmek için, müzevir bir ilkokul öğrencisi gibi:

«— Benimle konuşmak istiyor bu üsteğmenim!» diye bağırıvermişti. O anda üsteğmenin kemikli elinin, Havsalı yedek subayın yüzünde şakladığını gördü. Delikanlının bakışına acele sırtını dönmüştü. Yüreğinde, neyin nesi olduğunu seçemediği bir mıncıklanma... Nasıl bir bakıştı o? Ülen, onca yıl geçti de şimci gözümün önüne geliyor be! Yok canım, daha önceydi bu. Ben Dicle kıyısında şeyetmeden önce... Her halde öyle. Havsalı'nın bakışı, nasıl desem?.. Bizim oralarda iflâh olmaz bir atı vuracaklar mı aynen böyle bakardı billâ! Vurulacak bi atla göz göze asla gelmeyeceksin. Geldin mi, ömrün boyu o at dirilir dirilir kalkar önünde. Dirilir dirilir kalkar. Hem de hep bu bakışla. Kurtulamazsın...

Amcam, atını vurduğunda ben şuncacıktım. Kaç at kalmıştı zaten köyde? Atsız bir köy olduktu. Kimi yem kıtlığından, yem pahalılığından... Öyle ya, can boğazlarımızı doyuramıyorduk, atları nasıl doyuracağız? Sahi yahu, kimi de İtalyanlara sucuk olsun diye satışa çıkardıydı atlarını. Köyde bir İtalyan lafı da gittiydi haa... Ne zamandı bu? Hadi ardından, gelen taksi anlatır, giden traktör anlatır... Köylü aklı işte. Senin üç atına İtalyan bi Fiat verir mi desene?.. Hoş, amcamın eline İtalya'nın sucuk parası da geçmedi benim bildiğim. Hasta atı vurdu, geçti. İş bilmez bir amcam, Allah ömür versin. Sat, geçsene sen de o curcunada, değil mi? Tarla payımı satışa çıkardım diye bir de bana... Yahu, çok mu hasta acaba adamcağız? Yetişecek miyiz dersin?..

Havsa girişinde Bayram'ın önünü üç turuncu Karayolları pikabı birden tuttu. Bayram da iyice yavaşlamak zorunda kaldı. Eh, işte, Istanbul'a iki yüz kilometremiz

bile kalmadı. Ondan öteye de şöyle böyle bir üç yüz-üç yüz elli kilometre. Say sen, on saat yol. Daha durmaları, durakları, Istanbul'un cıvcıvını saymadık Balkız. Bu gidişe, Ballıhisar'a günbatımında girebilirsek ne âlâ. Yok giremezsek, en iyisi sabaha kalmak. Yatar uyuruz bir yerde. Sonra da, şanımızla, şerefimizle... Sabah vakti, gün aydınlığında bas gir. Lâkin, sabah vakti de herkes çiftinde çubuğunda. Herkes bi yana dağılmış olur. Kahvenin önüne iyice toplaşmış olmalılar ki, tadı çıksın. Biz iyisi mi, sıkalım dişimizi, varalım tam hava kararırkene kahvenin önüne. Tam zamanıdır. Ballı'nın büyüğü küçüğü orda toplaşmış olurlar o saatte. Karılar, kızlarsa dere kıyısında, çeşme başında... Göreceksin yaa...

Baktı, turuncu pikaplar önünden yok olmuş. Havsa' dan ok gibi fırlayıp çıkabilmek, hiç bir yere, hiç bir ada takılıp kalmamak için kornasını üst üste öttürdü. Arabayı, çarşı içinde, herkesi kendine bakıta bakıta, herkesi yerinden sıçrata sıçrata sürdü. Şimdi, bu Mercedes'le Havsa'nın içinden geçen hangisi acaba? Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı emrindeki er Bayram Ünal mı? BMW fabrikalarının tekerlek takıcısı Bayram Ünal mı? Yoksa bu, Ballıhisar'ın, Ballıhisarlı'dan çok küfür yemiş, onları ardından kendine çok güldürmüş Bayram'ı mı? Atlarını bile çabucak gözden çıkardılar onlar, hey Bayram. Atları gözden çıkarması kolay! Gelin de, beğenmediğiniz, alaya aldığınız bu Bayram gibi, atların yerine bir taksi koyun bakalım...

Havsa, oto tamir atelyeleri, yine oto tamir atelyeleri, meyveli gazoz satan lokantaları, yine meyveli gazoz satan lokantaları ve bir de peynir-tereyağ fabrikası ile çabucak geride kaldı. Havsalı yedek subay hangi sokakta, o sokağın hangi evinde oturmuştur dersin? Nerde birdirbir

oynamıştır? Havsa'dan geçen arabalara bakarken ne yapmıştır? Nerden neye binmiş, nereye neyle inmiştir? Şimdi nerdedir? Sağ mı ki? Sakat mı? Bayram, onun sağlam olabileceğini düşünemiyor. Sahi be, Havsa nere, Ergani nere... Alamanya nere, Ballıhisar nere, desene... Biz de canım, sebep olduk, dövdürdük delikanlıyı. Kendi postumuza düşüp... Gevaş'ta, Başçavuşum kulak tözüme amma patlattıydı haa... Şu yanık izimin seğirmesi tam bir gün durmadı o zaman. Huy edindi zaten. Sıkıyı gördü mü, titremeye başlar. Yürüsene ulan! Hay seni pikap gibi. Bırak. Yol ver bari. Traray trarayy. Geç sağa, sağa geç... Vay puşt vaay! Aklı sıra bizi geçirtmeyecekti. Neyine güvenirsin Skoda dökümtüsü?.. Havsalı'ya ben niye sebep oluym? Ne bilirim üsteğmenim tokatlayacak... Almış, güpgüzel avluya dek getirmişim bunları...

Solda bıraktığı bir dokuma fabrikasının bacasından hep bir ağızdan bir çığlık yükseldiğini sandı. Fabrikanın dar ve çok pencereli yüzünden, başları tıraşlı yüzlerce tutuklu Bayram'ın geçişine bakıyor sanki. Sanki Bayram, cipini hoplata hoplata yeni bir tutuklu almaya gidiyor. Getirip eskilerinin arasına katacak. Sabah, gün ağarırken nizamiye kapısından geçiyor yeniden. Bir yarbay, bir sıra tankın önünde haykırıyor:

«— Yavaş, eşşoğlu eşek, yavaş!»

Ertesi sabah mı ne, bir yüzbaşı bu aynı yarbaya selâm duruyor:

«— Radyo Müdürü ziyaretinize geldiler yarbayım».

Bu Radyo Müdürü de herkesi yarbaya şikâyet ediyor. Makam masasına iyi bir küllük koymayan demirbaşçıyı bile şikâyet etmiş diyorlar. Geçende Bayram'dan ciple evinin eşyasını taşımasını istedi. «Yarbayın haberi var. Git şurdan benim eşyaları al, şuraya götür» dedi. «Ben

mesul olurum beyim. Beni üsteğmenim yerimde bulamazsa...» Sakın şimci bu Radyo Müdürü, Yarbaya beni şikâyete gelmesin? Öyle ise, sen yandın Bayram! Bu kostak adam kimi istedi de içeri tıktırmadı, bi düşün! Sen şimci o Havsalı'dan da beter olacaksın... O delikanlıdan da kötü olacak sonun...

Hemen fırlamıştı cipten. İçeri girmekte olan Radyo Müdürü'nün arabasına güzel bir asker selâmı çakmıştı. Çok şükür. Çok şükür, gördü selâmımı. Memnun kaldı. Yüzü gülüyor...

Güzel eğimli bir dönemeç bitiminde Bayram kendini, tırtıl yeşili camisiyle Necatiye'de buldu. Caminin yeşili şöyle bir sıyırıp geçti gözünü. Sonra, yeni bir yağ fabrikası, ardından bilmem ne Mensucat'ın koskoca reklâm panosu...

Buralara çok dokuma, çok yağ fabrikaları kurulmuş baksana. Adım başı. Ee, bakımlı yerler. Zengin yerler. Ekmişler günebakanı, ekmişler mısırı, buğdayı... İşlek bi yol üstü de... Tabiî. Paraları var. Her şeyden haberleri var. Bizim oraların kooperatifçileri kursa kursa ne kurabilir sanki? Ya mozaik ocağı, ya yonga pres, saman pres... Biz kaç kişiydik ki a Balkız? Kaç kişiyiz az buçuk canını kurtarmış, Alamanya yüzü suyu hürmetine? Biri ben, biri Sivrihisar'dan, biri İstiklâlbağı'ndan Yaşar işte, ikisi de Günyüzü'nden... Paramızı birleştirip yatırımda bulunacakmışız. Sivrihisar ayrımına bir fabrika konduracakmışız. Kimi der nişasta, kimi der un, kimi der süt fabrikası. Paydoslarda, bayramlarda, nerde yan yana gelsek, hep bu. Amma sıkboğaz ettiler beni yahu!.. İşim mi yok? Ben malımın üstüne binmeden, sakız gibi burnumun ucuna yapıştırmadıktan sonra malımı, gözüm arkada kala kala, top

atıp atmayacağımızı düşüne ede BMW tekerlerini hep ters takardım alimallah. Zaten bir terslik ettin mi, şrak hattın altından bir işaret. Bir haber. Saniyede alabora olur bütün hat. Kafamı, malımın-paramın başına ne geldi, ne gelecek diye yoracağım da, ondan sonra hat duracak. Ondan sonra da, hadi bakalım, buyur pasaportunu Türkiş Bayram. Sen bize yaramazsın, dön geri.

«— Ulan ne kedibokusun sen be!..»

Böyle demişti Günyüzü'nden Rıfkı.

Demesi kolay. Ben bir taksi için yüzmüş yüzmüş kuyruğuna gelmişim... Yok, onlarla birlik olmalıymışım da... Yok bilmem ne kadar sermayeyi bir araya getirirsek bize bilmem ne kadar teşvik kredisi verilirmiş de... Bir Günyüzü'nden Rıfkı gelir, askıntı olur, bir Yaşar baskı eder üstüme, bir Hıdır, gözlerini şöyle belerte belerte:

«— Ne doğarsa birlikten doğar arkadaş! Sen tek başına alsan alsan ne alırsın? Bir araba. Onu da bir çarptırdın, bir yarmadan ne aşağı yuvarladın mı, sen sağ, ben selâmet. Birlik olup fabrika kurarsak, hem memlekete bir yatırımdır, hem çoluğumuza çocuğumuza bir istikbal!..» diye diye akıllar verir. Hep o Numan olacak çokbilmişin başının altından yaa, anlamaz mıyım? Bunlar kafa kafaya vermiş, beni sıkboğaz ederler... Lafa bak. Çoluklarının çocuklarının istikbalini bana tesis ettirecekler. Alın da gaçan mı? Enayi idim sanki ben. Koymuşum aklıma: Evvelemirde en gıcırından bir taksi. Yoksa, değil mi ya Kezban?.. Çoluk çocuğa karışmayı biz de... Evet, sonra da istikballerini başkalarına tesis ettireceğim diye önüne çıkana yalvar dur... Boş versene sen Hıdır. Hem sanki bir zelzele olmaz. Fabrikayı yerle yeksan etmez. Hem sanki, bugün böyle diyen hükümet, yarın «Kaldırın şunu yol ağzından. Sütü de, nişastayı da, pres tahtayı da kâmilen dev-

let yapacak, devlet satacak» demez... Sonu karanlık bi yola düşecek olduktan kelli, Ballıhisar'da oturur dururdum ben, değil mi ya? El ellerinde böyle rezil olmak için yollara mı düşerdim Balkız? Milleti kendimle eğlendirir miydim a Kezban? Bi taksi sevdasına düşüp... Gazla... Geç şimdi... Sıktı bu kamyonlar da be! Yaa, eğlendirir miydim kendimle yoksa? Seni de yarı yolda bırakıp, bi taksinin peşinden öyle, canımı kurtaracağım diye ayağımı denk alıp istikbal kurmak için yılmadan usanmadan işte...

Çocukluğunda, kötü bir kağnı yolu dört tepeyi döne döne iner, Afyon-Ankara arası şoseye birleşirdi. Bayram, son kez köye, askere giderken uğradı. Yol, toz toprak yine. Şimdi de diyorlar, minibüsler, cipler, traktörler vızır vızır. Aklımda kaldığına göre on dokuz, bilemedin yirmi kilometre yol. Dişimi sıkar, güzelce, dikkatlice sürersem, altımıza bir diken bile batırttırmadan varabiliriz kanımca, ya Balkız. Yaşar'a sormayı unuttum. Bakarsın asfalt çekmişlerdir. Pek umudum yok ya. Kim çektirecek asfaltı? Düldüller'in hatırına gene az buçuk genişletiverdiklerine şükür. Yoksa, ben seni hiç sokamazdım o köyden içeri.

Kendini, dört tekerlekli bir motorlu üstünde ilk düşünüşü yirmi beş yıl öncesine dayanıyor. Köyün girişinde, kuru bir çeşmenin taşında zerdali çekirdeği kırmaya çalışıyordu. Amcaoğlu, Remzi, tee aşağıda, çukurda, boz renkli, sert, inat bir toprak parçasını kabartıp yumuşatmaya çalışıyor. Sapan, toprağa işlememekte direniyor. Bunaltıcı bir de sıcak. Tıpkı bu sabahki gibi. İnce bir sızıltı. Sinekler, böcekler dikenlikler üstünde cız cız edip duruyor. Ölez. Bir anayoldan yirmi kilometre içerde, eski uygarlıkların kalıntılarında dünyaya kapanık bir Ballıhisar.

Ama Bayram, kendisinin de, kulağına dıştan değen ince sızıltının, sürekli bir iniltinin bir parçası olduğundan nasıl habersizse, Ballıhisar'ın kendi üstüne çöreklenip kalmışlığından da öyle habersiz. Dünya mı? Dünya, işte bura. Kahvede radyo, uçaklardan, trenlerden, vapurlardan, seçim kampanyalarından, yurda son yılda giren şu kadar Chevrolet'den, bu kadar Ford, şu kadar Plymouth'dan söz ediyor. Bunların vergilerinden, şu kadarının gümrüklerde kaldığından, bu kadarına da giriş izni verildiğinden... Amerika bize cipler, tanklar, toplar verecekmiş. Sonra tarım araçları. Traktörler, biçerdöverler. Ah be, şu Menderes'i başa bir geçirtsek, bak gör o zaman. Köy büyükleri, başta Düldüller, kahvede böyle böyle konuşuyorlar. Seslerde ince umutlanmalar, gözlerde hemen titreşimler yansıtmaya hazır bekleyişler.

Bayram'ın kulağına değen her şeyin olup bittiği her yer, aydan da uzaktır. Aydan da bilinmez. Ay üstüne yine de geniş bilgisi var. Gökyüzünde önce yay gibi beliriyor, sonra her gece biraz daha dolarak tekerleşiyor. Yeniden küçüle küçüle yiten, eninde sonunda da yine çıkıp gelecek olan ve mutlak yine çıkıp gelen; onun belirip yitmesine göre hesaplar kurulan, bayramlar beklenen; hep günlere, saatlere, uykulara, uyanmalara çentikler atan; güneşten artakalan zamanın ibresini gösteren ay, beş-altı yaşlarının Bayram'ına, radyodan kulağına çalınan her addan, her tür olaydan daha tanıdık, en yakın bildiktir. İsmet Paşa şöyleydi, Menderes böyle dense, anan şöyleydi senin, baban da böyle denmesiyle eşanlamlıdır bu. Bilmediği, tanımadığı daha nice yüze, nice şeye kafasında kendince bir biçim vermek zorunda. Onlara, kendince bir boya katmak, onları kendine göre susturmak, konuşturmak, devindirmek ya da durdurmak zorunda.

Düldüller'in Osman Efendi:

«— Bakın siz, Menderes bi geçsin başa, bu köyde herkesin altına bi taksi, tarlasında bi traktör... Nah şuraya yazıyorum. Amerika arkamızda olunca...» diyordu.

«— Bir tomafil taksi dokuz bin-on bin bugüne bugün...» diyordu Dazlaklar'ın Raşit. «Demirkıratlar her birimize essahtan da bi traktör vermeye kalksalar memlekâtı satmalılar...»

Kahvenin önünde, söğütün altında kimsenin Raşit'i falan dinlediği yok. Verecem, diyorlar madem, verecekler. Herkesler şu İsmet'ten umudunu kesti çoktaaan da, bi bu salak Raşit çulsuzu, paçasından acık İnönü cephesine bulaştım diye vefasından caymadı. Düldül'ün Osman Efendiden daha mı iyi bilecen, deseler ya? Onun bi ayağı Eskişehir'de. Adamlar, verecekler bu kez... Verecek bu Demirkıratlar, görürsünüz. Traktör neyi derken, bakmışın sıra essahtan tomofil taksiye gelivermiş...

Bayram, amcası Raşit'in dizleri dibinden sıyrılıp uzaklaşıyor. Niye inansın amcasına sanki? Hiç bir gün, bakkaldaki boyalı şekerlerden alamadı çocuklarına ve Bayram'a. Hiç bir gün, bir kağnıya binip Sivrihisar'a gidemedi. Gidip, dönüşte torbasında urbalık, leblebi şekeri ne getirmedi. Osman Efendinin çocukları evlerinin önünde yoyo oynuyorlar. Bayram hiç yoyo oynamadı.

Osman Efendi, gözlerini Raşit'in üstüne devire devire:

«— Ülen çulsuz, üç yıla kalmaz ben de seni bi tomofil taksi üstünde görüym de bak o zaman, götürüp doğru Menderes'in elini öptürmezsem sana. Öptürmek ne? Şu Bayram'ı kurban kestiririm alimallah Menderes'in önünde...» diyordu.

Bir tomafil taksi, Bayram'ın kafasında şimdi kağnının iki kanat takınmışı, öküzlerin ayaklarına da yaldızlı te-

kerlekler bağlanmışıdır artık. Artık, neye nasıl kurban edileceğini düşünmeye yer yok. Kanatlara binip uçacak, kendini kurtaracak.

Kuru çeşmenin başında zerdali çekirdeği kırarken, kabuğun yarılıp dağılmasıyla ortaya çıkıveren ve her seferinde kendisini şaşırtan; küçük, dolgun, esmer; acılığına karşın yine de yenilebilir olan içi, bütünlüğü bozulmadan elde edebilmenin çabasındadır. Bir zerdali çekirdeğini istediği biçimde kırabilmek, çekirdek içini istediği bütünlükle elde edebilmek dışında, henüz elde edilebilecek başka şey tanımıyor. Kağnıya kanat takmak? Bu, düşüncesini arada bir yalayıp geçen masallardan biri.

Elindeki kaya parçasını çekirdeğin üstüne iki kez indirmiş, ikisinde de çekirdek, ancak geceleyin biraz sızıntı vermiş olan çeşmenin ayağındaki sidikli çamurun içine fırlamıştı. Şimdi çekirdeği iki parmağı arasında yanlamasına tutuyor; kaya parçasını kabukların birleştiği çizginin tam orta yerine indirmeye nişanlıyor. Derken, ara sıra radyoda duyduğu horultuya benzer bir horultu. Sonra, lastik bir borudan üflenildiği izlenimini veren bir ses. Bir klakson sesi. Kendini bir an yine kahve önünde, o, büyüklere katılmaya izin verilmediği sıralar durduğu yerinde; çalı çırpılardan oluşturulmuş dağınık bir çitin yanıbaşında sanıyor. Horultuyu da, kalkson sesini de ilk duyduğu an, gözleri bunlarla ilintili neyi arayacağını bilemediğinden, hemen amcaoğlu Remzi'yi arıyor. Remzi de aşağıdan, elini gözüne siper etmiş, yukarı doğru bakıyor. Sonra birden, çeşmenin yanını da, tarlaları, bağları, zerdali çekirdeklerini, dikenleri, sapanı, her şeyi beyaz bir toz bulutu kaplıyor. Toz bulutu koşuyor, koşuyor... Taa köyün önüne dek, köyün ortasına dek; bütün inekleri, eşekleri, tavukları, kazları, ördekleri dehşet içinde sağa sola

kaçırtarak koşuyor. Tarlalardan, tüneklerden. bostanlardan, dam altlarından, hendeklerden, eski, ama çok eski duvarlar ardından fırlayan ne kadar adam ve çocuk varsa, onlar da toz bulutunun peşine takılıp koşuyorlar.

Bayram, önce elindeki zerdali çekirdeğini ne yapacağını, nereye koyacağını bilememişti. Koşanların arasına katışıp gelen Remzi abisinin ardından «Bunu şimci ne yapıym?» diye bağırmıştı. Sonra, kendisi de dere boyu koşup köy ortasına vardığında, kalabalığı başıyla yara yara öne çıktı. Zerdali çekirdeklerini nereye attığını, ne yaptığını hiç anımsamıyor artık. Alçılı tozun altında maviliği belirli o arabayı ilk gördüğünde, güneşin altında ikinci ve üçüncü birer güneş benzeri pırıldayan ön lambaların bombeli camlarını ilk seçtiğinde afallamış, yüreği çırpınmış, epeyce de korkmuştu. Kirli bacaklarında bir titreme. Güneş ve kil soluğu basma mintanı altındaki karnından kasıklarına doğru inen bir kaşınma. Göğsünden boyun damarlarına, ordan da yer yer bozarmış, saçsız kafasına doğru horp horp çıkıp inen, soğuyup ısınan, ısınıp soğuyan bir şey...

Türk Petrol yakıt kamyonunun sürücüsü birden silkindi. Kornasını olanca sesiyle öttürdü. Kamyonu sağladı. Mercedes'in içinde, bir saniye önce başını kaşımakta olan Bayram'la göz göze geldi. Okkalı bir küfür salladı. Bayram, uyuyakaldığını sandı. Edirne İl Sınırı'ndan ne zaman çıkmış, ne zaman Necatiye'nin o tırtıl yeşili camisini geride bırakmış, Kuleli'yi ne zaman geçmiş, bilemiyor. Ancak, dikiz aynasından şimdi, geride kalan Kuleli' nin yeşil kavak piramitlerini görüyor. Ama, önündeki yumuşak eğime arabayı koyverince, Kuleli'nin o küçük, ye-

şil tepesi de hemen kayboluyor aynada. Türk Petrol'ün sürücüsü, camdan başını uzatmış:

«— Otobanda gidiyor sanki pezevenk!» diye bağırıyor.

Bayram'ın ardına takılmış bir yük kamyonu ile Mersin plakalı bir Chrysler, araya açıklık koyuyor. Onlar, her an her tür yanlışı yapabilecek görünen Mercedes'e fazla sokulmak istemiyorlar.

Sağdaki mezarlık duvarının üstünü 'Arzum Konfeksiyon' yazısı süslüyor. Duvarların gerisindeki mezarlığı ise süsleyen hiç bir şey yok.

Kamyon sürücüsü, yeni bir işin ilk günündeki ürkekliği ile yanında oturan yardımcısına, mezarlıktan az ilerde mermer bir anıtı gösteriyor:

«— Şu taşın altında otuz üç kişi yatıyor».

«— Üst üste mi gömdüler?»

Yardımcı, oturduğu yerde biraz daha büzülüyor.

«— Üstüste olur mu dangalak? 58'lerde mi ne, burda bir benzin tankeri, bir yolcu otobüsüne bindirmiş. Otobüsün otuz üç yolcusu da o anda kül oluyor, anladın mı? Külleri toplayıp burada gömüyorlar...»

Yardımcı, bir «Vışşş» çekiyor. Güçsüz, isteksiz bir «Vışşş».

Kamyon sürücüsü, uykusuzluktan kayı kayıveren gözkapaklarını açık tutabilmek için konuşmak zorunda. Konuşuyor:

«— O giden inek de tıpkı böylesine kül olacaktı ya... Bunlara hep tetik duracaksın. Canlarına susamış gibi sürerler. Hemen anlarım. Bunların çoğunun şoförlükleri ya bir aylıktır, ya iki. Çok değil haa... İşte, tatile dönecek ya, çekiyor altına bir araba, basıyor gaza. Bizim de başımızı belâya sokuyorlar, bir şey değil. O gideni gördün ya, altın

suyuna damdırılmış bir Mercedes edinmiş nasılsa. Çalımından yanına varma gayrı. Herifçioğlu otobanda gaza basıp oturmaya alışmış. Bura geldi mi, lunaparkın elektrikli tosbaları gibi, ha şu yana toslar artık, ha bu yana...»

Sağdaki hendeğin içinde ezilmiş beyaz bir Mercedes yatıyordu. Yardımcı, yeniden «vışş»ladı:

«— Şuna bak abi! Gitmiş be!..»

«— Bulmuş belâsını işte. Böyle sürerse, öteki de yarım saatin içinde tamam...»

Yolun iki yanında, yolun üstünde araç cesetleri görmeye kanıksamış olarak, pikaba bir plak itti:

«Ayrılıyor artık yollar / Senin olsun mutlu yıllar
Şimdi bende senden kalan / Binbir çeşit yaralar var».

Babaeski'ye doğru, göğün mavisi parça parça kararmaya başladı. Sıcak, iyice bunaltıcı şimdi. Ezilmiş beyaz Mercedes'in yanında bir jandarma nöbet tutuyor. Başını, önlenemez bir itiyle sağa, sola çeviriyor. Boynu, yoldan gelen geçen her tür taşıtın yönüne göre, bir esinti ibresi duyarlığıyla oynuyor.

Bayram, arabasını Z 54 51 plakalı bir TIR'ın peşinden sürüyor. Bir Primagas pikabı, ardına doldurduğu kirli gaz tüpleriyle geçiyor. Mersin plakalı Chrysler, Bayram'ı solluyor. TIR'ı da sollayıp geçmek istiyor. Fakat Bayram buna izin vermiyor. Chrysler hızla, yeniden Bayram'ın ardına sığınıyor. Çünkü karşıdan peş peşe iki binek oto, yeşil-beyaz markası alnında bir BP yakıt kamyonu beliriyor. Taşköprü ayrımından bir traktör, TIR'ın önüne fırlayıp, onun hızını keserek BP'nin peşine takılıyor. TIR'ın ardındakilerin hepsi, gittikçe ölen bir dalga gibi, yavaşlamayı birbirlerine aktara aktara hızlarını kesiyorlar. Sonra yeniden karadan denize bir esinti patlak veriyor sanki. Bu kez ileri, açığa doğru hız artırıyor araçlar.

Artan hız, bir araçtan ötekine ağarak ilerliyor, genişliyor.

Bayram, vagon uzunluğundaki TIR'dan önünü, ilerisini iyi göremiyor. Gökyüzünü parça parça karartan bulutlar, TIR'ın verdiği sıkıntıyı iyice dayanılmaz kılıyor.

Sağda, Türk Petrol benzin istasyonunun çardağı altında yine beş altı işçi arabası toplanmıştır. Sürücüleri artık sık sık yorulduklarını, şimdiden sık sık benzin tükettiklerini farkediyorlar. Kadınlarla çocuklar daha sık çiş molası istiyorlar. Bayram onlara acıyor. Şunların hali de sefillik. Döküm saçım. İnsan, memlekete gelirken böyle, bizim gibi efendice gelmeli ki tadı çıksın. Yıldızı kaptırdık yoksa... Eh, canımızın ceremesi olsun bari, ne yapalım? Bunlar gibi sersefil dökülmüyoruz ya yollarda, değil mi Balkız? Biz iyi ettik. Bir sen, bir ben. Bir de şunlara bak. Sefillik olduktan sonra, ha dört teker üstünde olmuş, ha yaya...

Öteki işçilere duyduğu acıma, bir böbürlenmeyi de yanında sürükleyip getiriyor. Hemen. Hiç bir fırsatı kaçırmıyor Bayram. Hatta, böyle her fırsat, onun kendinden hoşnutluğunu iyice körüklüyor. Buraya dek harcanmış, incitilmiş özbeğenisini onarıyor. Şu TIR'ı da bir geçse... Solluyor. Yolun ucunu iyi görememekle birlikte gaza dayanıyor. Dayanmasıyla bir yokuşu tırmandıklarını anlıyor hemen. Daha hızlı gidemiyor. Vites değiştiriyor. Yüreği daralıyor. TIR'ı hâlâ geçememiştir. Kamyonun ucu-sonu hiç gelmeyecek sanki. TIR da rampada hızdan düşüyor. Bayram, köküne dek basıyor gaz pedalına. Karşıdan görünüveren bir Volkswagen iyice sağa kaçıyor. Mercedes'in hışımlı gelişinden koruyor kendini. Bayram, soluk soluğa TIR'ı geçiyor. Geçerken, traray trarayyy, güzel bir de kalaylıyor TIR sürücüsünü. TIR sürücüsü, kamyonun sarı

burnunu kıvırıyor ve M HU 617 plakalı Mercedes'in şimdi karşıdan gelen mavili beyazlı Mobil yakıt kamyonu altında kalmasını diliyor. Bunun için hazırlıyor kendini. Hızını daha da düşürüyor. Bundan yararlanan birkaç araç, burnu tatlı bir kırmızıyla boyalı, lâcivert kaputunun üstüne kocaman beyaz harflerle ONATRA yazılmış uzun kamyonu hızla geçiyor.

Yol, şimdi yine dümdüz kesmekte uçsuz bucaksız ayçiçeği tarlalarını. Babaeski'ye girişte olduğu gibi çıkışta da irili ufaklı bitkisel yağ fabrikaları yükselmekte...

Bayram, I Numaralı Devlet Yolu üstünde henüz elli üç kilometre yol almıştır. Her biri ayrı bir hızla ilerleyen araçların, Mercedes'inin asfaltta yağ gibi kaymasını engellemelerine içerliyor. Yeni bir yağ fabrikasından sonra Lise'yi, süslü puslu subay gazinosunu, sonra Şehir Hamamı'nı, alanın bir yanındaki küçük ve kirli Trakya Oteli'ni de sabırsızca geride bırakıyor. Sağ yanına gelip bir yağ fabrikası dikiliyor yine. Babaeski çıkışında, eski bir köprünün ucundaki kırmızı-beyaz boyalı nöbetçi kulübesiyle içinde dimdik duran inzibat eri, Bayram'ın zihninden taze boyaları hemen siliyor. Onu, bir kez daha, belleğinden kazınamaz olmuş eski boyalar, eski biçimler arasına fırlatıyor. Diyarbakır Askerî Cezaevi'nin kapısındaki nöbetçi kulübesi bütün çizgileriyle, sıcaktan kavlamış kırmızı-mavi boyalarıyla gözünün önünde bitiveriyor. Amcasının vurduğu at, o atın bakışı, karşıdan gelen Opel'in hızına eş bir hızla çakıp geçiyor içinden. Yine sağında, daha büyük, daha özenle dikilmiş bir yağ fabrikası. Yağ fabrikasıyla sıraya giren Hıdır'lar, Rıfkı'lar, Yaşar'lar ve Numan'lar. Hele Numan'lar... Numan, Hıdır'dan da hoşgörüsüz, ondan da inat, üstüne üstüne geliyor Bayram'ın.

Allahın cezası bu fabrikalar, zihnimi kaydırmak, beni yolumdan caydırmak için mi çıkı çıkıveriyorlar ülen karşıma? Üle, bana ne be? Çekil önümden Numan! Çekil, Hıdır! Numan ne dese, onun düdüğünü çalan Rıfkı dürzüsü! Birlik olmıycam işte! Dün olmadım, yarın da olmıycam, zorla mı? Çekilin işte, savulun!..

Teypin düğmesine basıyor. Bandı başa alıyor:

«Fikrimin ince gülü / Kalbimin şen bülbülü...»

diye başlıyor bir Vedia Rıza. Otuz yıl öncelerinin ağır akışını sürükleyip getirerek. Bir Columbia plağın cızırtısını kapsayan stereo teyp, Bayram'ın ille de bu 74 model Mercedes'le yan yana, baş başa getirmek istediği şarkıyı yeniden çalıyor. Bayram bu şarkıyı kaç yıl, nerde duysa, gözlerinin önüne bir kadından çok, üstü kireçli toza bulanmış mavi bir Ford gelmiştir. Yeniyetmeliğinde Kezban, arada bir, bu Ford'un yerini aldı. Onu geri iter oldu. Belki daha sonraları da. Birkaç kez. Ama her seferinde şarkının çağrıştırdığı iki şeyden ilki, Ford, tozlarından silkelenip öne çıktı. Yıllar sonra anlıyor: 47 ya da 48'lerin bir Ford'u olmalı bu. Ford, içinde yine tere ve toza bulanmış, yağını dışına vermiş fötr şapkalı adamıyla öylece, soluyarak köyün orta yerinde duruyor. Bilinmedik, alışık olunmayan bir duman kokusu Bayram'ın genzini yakıyor. Hep arayacağı, artık durmadan arayacağı egzoz dumanının kokusu.

«O gün ki gördüm seniii / Yaktın ah yaktın beni...»

Aman dikkat! Ne yapıyor bu sersem?..

Birden, banketten aşağı yuvarlanacağını, ayçiçeği tarlaları arasında yitip gideceğini sandı. Bu kez, kasası zeytin yeşili branda beziyle kaplı, ikinci bir ONATRA kamyonu, tam Bayram onu geçeceği sıra solladı. Sonra he-

men sağlayıverdi. O zaman Bayram, kamyonun bir koyun sürüsünü biçilmekten koruduğunu, kendisini de kolladığını anladı. Koyun sürüsü, kamyonun ve karşıdan gelen gri bir Peugeot'nun korna sesleri arasında, sol banketten aşağı ağır ağır kaydı. Usuldan bir toz kaldırdı havaya. Peugeot, tozun arasından geçti. Hâlâ korna çalıyordu. Bayram da öttürdü: Traray traray... Traray trarayyy...

Bulutlar iyice yüklendi. Bunaltı da birlikte. Bayram sucuk gibi terlediğini, Franz Lehar gömleğinin teri dışına verdiğini duydu. Şarkı sürüyor:

«Ateşli dudakların, gamzeli yanakların...»

Koyun sürüsü, bir ayçiçeği tarlası ile, devlet yolunun asfaltını akıtan şarampolu arasında sıkışıp kaldı. Sarmısaklı Tohum Üretme Çiftliği'ne ayrılan kavşakta bir pikap, ONATRA'nın yolunu kesti. Pikabın arkasına doluşmuş memur işçiler, boz renkli giysileri içinde, bu yepyeni giysilere henüz alışamamış olmanın tedirginliğiyle ONATRA'ya utangaç utangaç gülümsediler. Kasasının üstü açık, boş bir kamyon, tüy gibi hoplayıp zıplayarak arkadan Bayram'ı sıkıştırdı. Mercedes'in teypinde şimdi, yeniyken yırtılmış bir kadın sesi:

«Duydum ki unutmuşun / Gözlerimin rengini»

diye başladı.

Ağlaya, hıçkıra sürdürdü şarkıyı:

«Bir zamanlar sevginle / Ateşlenen başımı
Dizlerinin yerine / Dayasaydım taşlara...»

Sahiden mi Kezban? Başının ateşiyle sen...

Ankara. Temizel Oto Tamir. Askerlikten önce değil bu. Askerlikten sonra. Kezban'ın başı, tamirhanenin ağ-

zında bir görünüyor, bir kayboluyor. Eşarbının bas bas bağıran renkleriyle Kezban, kendini Bayram'a göstermeye çalışıyor.

Sahiden be Kezban. Unutup gitmiştim gözlerinin rengini. Unutmasam, olacak gibi değil.

Kezban başını biraz daha uzatıyor. Yeniden geri çekiliyor. Bayram'ın gözleri bu kez Kezban'ınkilere değiyor. Yüreğinde, çoktan unuttuğu bir sıcaklık. Yanık izi küçük küçük pırpırlanıyor. Bırak bor anahtarını. Sekman kelepçeyi al. Lokmaları öyle sökemezsin oğlum. Kartel anahtarı ne güne duruyor? Temizel'in Rıfat Usta'sı, vurmamak için kendini tutarak Bayram'ı yana itiyor. Geç şöyle. Çek kumpası. Oğlum, kumpası dedim! Ne sarılırsın matkaba? İki üç yıl önce olsaydı, Rıfat Usta başına bir sumsuk atar, «oğlum»ların yerini «mankafa»lar alırdı.

Genişçe bir cadde ağzı denli geniş tamirhane kapısının yanında Kezban'ın yüzü iyice belirgin duruyor. «Dışarı gel» diyor başıyla. Çekil kız! Git, geldiğin yere. Benden sana hayır yok demedim miydi? Nerden buldun beni sen yine? Nasıl bir yürek ki bu, caymıyorsun. Benim de başımı bulandırıyorsun... Beni yolumdan edecek sendeki bu inat.

Kezban, elinde resimli, dört köşe bir şey sallıyor. Gel işte, gel Bayram. Şunu al. Çalıp çalıp beni anarsın. Al. Bayram, Bayram. Teneşire gelesice Bayram. Ak gönlümü karalara boğan, ateşimi ayaklandırıp ayaklandırıp püf diyen Bayram. Ne dönüyorsun yüzünü? Gel hele acık. Gel, bak ne diycem sana... Köyde, peşimden çığırı çığırıverdiğin bu değil mi işte. Al, bak...

Az eğimli bir inişte, kasası boş kamyon da geçiyor Bayram'ı. Bir hırıltı, bir horultu, sıcak, duman, şarkı, Hayrabolu ayrımından takla atarcasına seğirtip gelen bir cip...

«Fikrimin İnce Gülü» çoktan güme gitti. Kezban güme gitmiş, çok mu?

Yırtılmış kadın sesi biraz daha paralanarak:

«Hani bendim yedi renk / Hani tende can idim...»

deyip ağlıyor.

76 Mercedes'lerin bir de şeker renklileri olacakmış... Kezban beni onun içinde görse, iyice ateşlenir. Hoş, şimdi bunun içinde görünce «Ben boşuna kaptırmadım gönlümü bu Bayram'a. Boşuna beklemedim» diyecektir. «Düşündüğümden yiğit çıktı. Helâl olsun yaptıkları...» Balıkçı malıkçı laf. Yaşar dönerken onunla niye bu plağı yollasın yoksa bana? «Duydum ki unutmuşun / Gözlerimin rengini» diye sitemler döktürsün? Plağın içine bir de pusula kondurmuş. «Ben artık Beyşeher'in gölünde balık avlayan adamın birine yedek parça olmuşum... Sen anca bu dilden anladığından, böyle diyorum. Arayacaksan da sakın arama artık diyorum...»

Laf ki laf. Ben Kezban'ı bilmem mi?

Çakır, sürmeli gözleri Kayaş'ın söğütleri altında devrili devriliveriyor. Dalıp çıkıyor Bayram'ın gözlerine. Ankara senin malın mı? Babanın malı mı? Gelirim elbet. Niye gelmeyeceğimmiş? Hizmetçilik, konfeksiyonculuk... Orospuluk değil ya? Abim geldi. Ardından ben de geldim tabiî. Ballıhisar'da bakanın edenim mi kaldı a Bayram? Sen mi sahap çıktın yoğsa bana? Çeken gitti, çeken gitti. Askere giderkene bir uğradın. O zaman bile nişan takmadın. Başımı bağlamadın. Sözlüsü, yavuklusu... Ağızlarda pelesenk. Ardıcın altında beklettin beklettin de, dönüp ardına bakmadın. Dolamışın diline bi türkü, bir şarkı. Nerden bellediysen, belleyemez ol... O enez sesli karının kim

bilir kimlere söylediği bi şarkıyı dilinden düşürmezdin hiç. Ben de sanırım, benim için söylerdin...

On beşinde mi, on yedisinde mi artık; Ballıhisar'ın kireçli tepesi başında, ardıçın dibinde bir Kezban. Sürmeli gözleri, içinde bir şeylerin kımıldamakta olduğunu ele veriyor: Kimmiş bakam fikrinin ince gülü? Ben mi? Ya, sensin. Kim olur başka? Gülüşüyorlar. Kezban kaçıyor. Bayram, Kezban'a inat, « O gün ki gördüm seni / Yaktın ah yaktın beni» diye yanık yanık sürdürüyor şarkısını. Ardıçın altında. Çok önce. Polatlı'daki minibüs yardımcılığından kulağının altında bir sarı kınaçiçeği ile döndüğünde. Amcasının elini öpmeye mi? Tarladaki hissesini sattırmaya mı? O zaman. Ardıçın altında iki kez buluştu Kezban'la. Yine ardıçın altında. Bayram, askere gidiyor. Remzi abisi, akrabadan iki kişi daha Bayram'ı, kireçli kağnı yolunun tepeye sardığı yerde uğurluyorlar. Kezban' la buluşma yeri, verilmiş bir söz iyice geride kalıyor. Kezban, iki kayayla bir ardıç arasından yine şöyle bir görünüyor. Gittikçe uzakta kalıyor sonra. Sonra da, kalın bir bilek gibi tek örgülü saçına, örtüsünün altından sırtını dövdüre dövdüre dereden aşağı koşup kayboluyor. Taa, birinci tepeyi dolanıp çıktığında aşağıdan, «Bayram, Bayraaam!» diye seslenildiğini duydu sanmıştı Bayram. Bir bozkır kuşu sanki. Bayram, Bayraaam! Bayram, Bayraaam!..

Önünde ne var, ne yok, hepsini solladı. İniş aşağı koyuverdi Mercedes'ini. Sonra, usulca bir çıktı. Çıktığı düzlükte Balkan Restoran ilânını gördü. Ardından bir dinlenme yerini. Arabayı şu dinlenme yerine çekse şimdi. Yeniden tozunu alsa. Geçip içine uzansa. Sonra Kezban başlasa:

«Hani bendim yedi renk / Hani tende can idim...»

Geniş bir S dönemeci savurtarak aldı. Arabayı savurtarak yeniden sağladı. Derken, zilzurna sarhoş, ya da direksiyon başında derin uykudaymışçasına, yüz on kilometre ile bir yalpa daha attı. Direksiyon elinden ha kaydı, ha kayacak... Kendini Lüleburgaz'ın göbeğine doğru fırlıyor sandı. Solunda, yeşillikler arasında pembe boyalı, lohusa şekeri benzeri bir hastane gözlerinin önünde fır dönüp durdu. Sanki, uzaklarda bir yerde gök gürledi. Sarı bir minibüs, dönemecin alt başında, Bayram'a göre balrengi, Veli'nin karısına göre bokrengi, Kapıkule'nin Nuran hanım'ına göre sidikrengi, Vedat'ına göre hardalrengi, Türk Petrol'ün sürücüsüne göre altınrengi olan Mercedes'e çarpmamak için, yolun en olmayacak yönüne, sağına kaçtı. Mercedes'in sağından gerisine, ordan da yeniden yolun soluna geçerek, karşıdan gelen New Holland'ın sürücüsünü üç saniyede beş kez şaşırttı. Minibüsü dolduranların şarkı, türkü, çoşkulu el çırpmaları, şıkır şıkır oynamaları bir an için korkulu çığlıklara dönüşmüştü. Dönemeci çıkarken minibüs yine yanlış şeritteydi. Bayram, dikiz aynasından minibüsün arka camını gördü. Orada, büyük boy bir Ecevit resmi asılı. Ecevit, elindeki beyaz güvercini uçuruyor.

Bayram, kendini toparladığı zaman da yolunu şaşırttığı minibüsü artık hiç düşünmek istemedi. Hızını yüz otuza çıkardı. Bu hız uzun sürmedi. Önü kapalı görünüyordu. Kan ter içinde, zorunlu bir fren yapıp durdu. Eğilip ileri baktı. Bir sıra aracın, Lüleburgaz girişindeki trafik ışığının yeşil yanmasını beklediğini anladı. Çılgınca öttürdü kornasını: Traray trarayyy! Bu ses, en öndeki titrek sakallı sürücüye tanıdık geldi. O da başını camdan uzatıp geri baktı. Yanılmamıştı. Başında salt hasır tirol şapkası eksik olmak üzere, kumsalrengi Mercedes'in Franz

Lehar gömlekli sürücüsüyle yeniden buluştuğuna sevindi. Yolculuğu hep eğlenceli kılmak. Her dakika daha eğlenceli kılmak... Yeşil ışığın yanmasını beklemedi. Güldenhouse'unu azıcık öne ilerletip sonra gerileterek yolun sağına aldı. Orada bekledi. Bayram, az önce atlatılmış olduğunu kesinlikle bilemediği bir kazanın yüküyle eli ayağı çözülmüş, önünde bekleşen araçları tek tek ayırt edemiyor. Kornayı niye öyle çılgınca öttürdüğünü, teypi ne zaman susturduğunu da bilmiyor. Delice bir yarış, kişinin kendi istemi dışında engelleniverirse, durdurulursa ilk anda huysuzlanırsın. Tepinirsin. Koşuya yeniden başlamak için ısınmak gerek. Zorunlu durmanın gevşekliğinden sıyrılmak. Bayram şimdi böyle bir gevşemenin içinde. Kırmızı ışık hep yanıp dursa orda ...Bayram da, Lüleburgaz'a girecek bir dizi aracın kuyruğunda böyle dursa, beklese. En sonunda buladildiği bir özüre sığınarak, dursa. On dakika. Bir saat. Beş sat. Dursa. Uyusa. Böylece, ilk zorunlu durakta, bu duruşun değerini bilmeye, tadını çıkarmaya hazırlanıyordu Bayram. Ama işte, Güldenhouse'u ve Güldenhouse'un titrek sakallı, çıplak gövdeli sürücüsünü görüverdi. Gözünün altındaki yanık izi üst üste seğirdi. Güldenhouse sürücüsü, gülerek ona el etti. Ama Bayram, Bayram değil artık. Donmuş kalmış. Bir ceset. Dokunsan, devrilecek. Trafik ışığını başına diktikleri 1560 doğumlu Lüleburgaz Köprüsü, 74 Mercedes içindeki devinimsiz Bayram'a denk düşüyor. Köprünün öte ucunda, su motoru taşıyan bir atlı araba, bu geçişteki kargaşayı vurguluyor.

Bayram, önünün boşaldığını, ardındaki bir sıra aracın da kornalarını çalıp durduklarını, atlı araba sürücüsü yanından geçerken elini kolunu sallayark bağırmasından anladı:

«— Alo! Alo! Geç, mister! Geç. Aloo!»

Atlı arabanın yan tahtasına Yeşilada, yanlış boyutlarla çizilmiş.

Güldenhouse sürücüsü, hemen hemen Bayram'la yan yana çıktı Lüleburgaz'dan. Lüleburgaz'ın dört yüz on beş yaşındaki köprüsü, üstüne dikilmiş trafik ışığıyla, araçları bir an, önünde zorunlu bir saygı duruşunda tuttuktan sonra, onlara yol vermişti. Bayram, Güldenhouse ve ötekiler, hepsi, artık bir fıskıyeli parkın, Balkan Restoran'ın, otobüsler alanının, pazar yerinin yanında yöresinde hiç eğlenmeden seğirtip gittiler. Bayram, Lüleburgaz çıkışında, Kepirtepe Öğretmen Okulu'nu sağında bırakırken, Güldenhouse sürücüsü onu birden solladı. Önüne geçti. Geçerken, elini çıplak göğsüne sürüp yine bir «oh, ohh» yaptı. Kaybettiği oyuncağını bulmuştu. Hemen hızını azalttı yeniden ve Bayram'ı, ayağını gazdan usulca çekmeye zorladı.

Geçmeyeceğim ulan eşşoğlueşşek! Duracağım, yine geçmeyeceğim. Defol git. Belâ mısın nesin? Nerden bittin yine sen? Ne ister bu hokkabaz bizden Balkız? Ne ister ha? Günah gibi, vidan borcu gibi çıkı çıkıveriyor önümüze? Niye? Kadı bizi delirtmek mi bunun? Delirtip sana konmak, cebimdeki üç beş bine konmak mı yoksa, ha?

Güldenhouse birden durdu. Bayram durdu. Karşıdan gelen araçlar da sıraya dizilip durdular. Bayram, Trafik Kontrol polislerini gördü. Güldenhouse sürücüsünün, sarı kıllı kolunu sol camdan uzatıp polislere ehliyetini ve araba muayene kâğıdını verdiğini gördü. Biri ona bakarken, öteki trafik polisi de Bayram'a doğru yürüdü. Mercedes'in plakasına baktı. Başını camdan içeri uzattı:

«— Almanyacısınız değil mi?» Ağzında bir sarmısak kokusu...

«— Almanyacıyım, kardeşim».

«— Kesin dönüş mü?»

«— Yok, kardeş. İzin».

Trafik polisi, gizleyebildiğinden artakalan küçük bir hasetle bakıyor Bayram'a. Bayram bu bakıştan göneniyor yine. Yine omuzlarını dikliyor. Kulaklarında hafif bir titreme oluyor sanki. Yan gözle Güldenhouse'u gözetlemeyi unutmuyor ama.

«— Ehliyet...»

Polise kâğıtlarını uzattı.

Şimci ağzına sıçacağım işte senin! İşte suyun ısındı, götüboklu! İşte gör, nasıl sayıyor trafikçilerimiz, polislerimiz beni. Nasıl bey gibi tutuyorlar. Ben kendi memleketimdeyim. Sen nerdesin ulan dürzü? Yabancısın, yabancı! Auslander! Yabancı nedir, yabancı dediğin nasıl yıldırılır, yılar; ben bilmem de kim bilir ibne? Şimci şunlara seni bi şikâyet etsem... Polis kardeş, vatandaşım, bu titrek sakallı şüpheli şahıs. Taa Bulgarya'dan bu yana beni kollamakta, izimi sürmekte. Ayrıca esrar çekmekte ve esrar kaçırmaktadır, desem ne lâzım gelir? Bana mı inanırlar, sana mı? Bana. Gerçi, bu gibi işler onların işi değil, Lâkin ben kulaklarına bi üflesem, bi fıslasam böyle böyle diye... Artık sen düşün gerisini. Peşinde hep biri olur artık. İkisi olur. Tee Istanbul'un cıvcıvında bile kurtulamazsın. Başıboş kalamazsın. En azından bir karakola celp... Eh, orda anlat derdini gayrı. Ben, Ballıhisar'da, eller üstünde, yan gelip kurulurken, sen derdine yan gayrı. Tamam. Toz ol. Toz olmadın mı, sıçtım ağzına. Hem sıçtıracam da, gör. Burda olmadı, ötede. Bir yerlerde senden kurtulurum ulan ben. Ben memleketimdeyim, anladın mı? Sen değilsin. Bildin mi bu ne demektir?

«— Ehliyetiniz yeni ha?»

«— İki aylık işte».

«— Trafik yüklü. Dikkatli sürün...»

Amma dik dik konuşuyor bu adam! Sanki senin demenle mi? Balkız'ın bir yerini çizdirmemek için biz...

«Dikkatli sürün...» Trafik polisi başını çeviriyor. Umurumda da... Ezilse, hurdahaş olsa kılım kıpırdamaz valla. Biz kaç yıl bekledik, sıramız gelmedi de dışarı gitmeye, bu Allahın hırtı hırbosu gitmiş de dönüyor baksana. Bi şeye yanmam, çalımına yanarım. Biz hep buralarda, güneş altında, yağmur altında, elin sonradan görmelerine, daha dün kağnıdan inip bugün otomobillere kuruluveren hödüklerine dur, geç, buyur, demek için...

«— Ben dikkatli olurum olmasına da polis kardeş, yolda şunun gibiler şoförlüğün rezilliğini çıkarmasalar iyi olur...»

Güldenhouse sürücüsü, tam motoru çalıştırmış, harekete hazırlanıyordu. Onun kâğıtlarına bakan trafik polisi şimdi güle katıla Bayram'ın yanındaki polise doğru geliyor:

«— Âlem bu herif yahu! Şen şatır. Keyif. Tıpkı kamyoneti gibi kendi de. Gel de gülme...»

Nee? Hoşuna gitmiş polisimizin bir de, öyle mi? Böyle bir hokkabaz, böyle bir dürzü, memleketimin sınırları içinde, ciddî görev ehillerini bile baştan çıkartacak da boş mu duracam? Bu bana kaş çatıyor, o bizim ibneyle al takke ver külâh. Hâlâ mı müzaharet? Burda da mı sus pus olacam? Ey Numan, ey Rıfkı ,Yaşar, Hıdır! Gelin bakın bakalım şimdi! Sizin Bayram kediboku muymuş, neymiş! Her şeyin bir haddi var. Her şeyin de bir sırası...

«— Durdurun öndekini memur bey! Tutun, kardeşler!»

Süslü kamyonet çoktan yola koyulmuş. Durup bekleyen araçları kendine bakıta bakıta gidiyor. Sormaya vakit yok. Az önce gülerek gelen trafik polisi motosikletine atlıyor. Düdüğünü çalıyor. Güldenhouse'un ardından koşuyor. Sirenlerle... Bayram'ın ardındaki araçlar, kaygılı bekleşiyorlar. Kimi, açıklanmamış bir duruma baş kaldırıp, kornasına basıyor. Yolda kalan polis, Bayram'ı biraz daha kıyıya çekip ötekilere ister istemez «geçin» işareti veriyor. Çarçabuk bir konvoy haline gelmiş araçlar, Bayram'ı sollayıp gidiyorlar. Her geçen, az ilerde, süslü kamyonetle motosikletli polis arasında kısa sürecek olan kovalamacaya bakıyor.

Trafik polisi, başını camdan içeri, Bayram'a uzattı:

«— Nolmuş? Niye durduracağız kamyoneti?»

Şimdi nerden başlamalı? Güldenhouse sürücüsünü, kitabına uygun, nasıl suçlu kılmalı? Bu hergelenin ettiklerini nasıl, neyle belgelemeli?

«— Durdu işte. Geliyorlar. Neymiş şikâyetiniz?» dedi geride kalan memur Bayram'a.

Bayram, yukarda iyice yüklenip ağırlaşan bulutlara baktı. İçini onulmaz, onarılmaz bir sızı, bir sıkıntı kapladı. Omuzları düştü, Göğsü, böbürlenmelerini içine bastırdı. Madalyalarını gizlemek ya da çıkarıp atmak zorunda bırakılan düşük bir general şimdi Bayram. Gözünün altındaki yanık izi ancak bir kez seğirebildi. Bir kez, ama toptan. Yüzünde acınası bir bitkinlik. Bir çocuk ürkekliği. Bir eteğe yapışıverip bütün saldırılardan, bütün tehlikelerden, onu Balkız'ından ayırmayı amaçlamış, onu bu akşam varacağı yere varmaktan alakoymayı amaçlamış her şeyden kurtulma, korunma özlemi: Duruşu, bakışı, sesi hiç umut verici olmasa da bu polis benim ülkemin polisi.

«— Kurtarın bu adamdan beni memur bey! Bir vatandaşınız olarak çok rica etmekteyim sizden bunu...»

Trafik polisi, eli belinde, motosikletli arkadaşının güdümünde geri geri yapmakta olan süslü kamyonete bakıyor. Bayram, şikâyet gerekçesini pekiştirmek çabasıyla ekledi hemen:

«— Eğleniyor bu gâvur pezevengi benimle!»

«— Küfretmeyelim lütfen!»

«— Eğleniyor o... benimle... Kendi memleketimde bile. Olur mu? Hadi, aldırmayım dedim. Bayram, sen terbiyeni bozma... Onların sana göstermediği yakınlığı sen onlara göster, utandır, dedim... Dedimse de, yine yine çıkıyor önüme. Yolumu kesiyor. Ardıma yapışıyor. Ne biliym, bunaltıyor... Bir kaza yaparım diye korkuyorum, yoksaa...»

Allah korusun! Ağzımdan yel alsın.Bir yerine bir şey olursa Balkız, bir yara bere, bir kırık, ben bittim demek. Kendimi artık şu akıp duran taksi seline koyveriym gitsin. Basıp geçsinler üstümden. Sürüsünler de beni, zerremi komasınlar ortalarda en iyisi...

Memur, Bayram'ın inler gibi konuşmasına, dokunsan ağlayacak durumlarda olmasına şaşıyor. Şuna bak. Ne çabuk şımarıp, ne çabuk hanım evlâdı kesiliyor bunlar... Keyifli bir adam, acık gezip tozmalarımın tadını çıkarayım, demeye gelmiyor. Bunlar hemen ağlaşmaya, sızlaşmaya başlıyorlar. Ulan, Istanbul'un şoförleri bile ağlaşmıyorlar be! Sen niye sızıldanıyorsun dürzü? Kıçın rahata ne çabuk alışmış, hayret!..

«— İn aşağı bakalım. Ne varmış, anlarız şimdi... Yüzleşirsiniz...»

Uyyy... Bu memur bana değil, elin gâvuruna inanmaya yatkın! Orda sen hatalısın, burda sen kusurlu. Kendi

adamlarımıza ben, elin ne idüğü belirsiz bir pezevengini şikâyette bulunayım da, bu hâlâ, sorar anlarız, desin... Benim ne söylediğime bakmıyor da, ona soracak. Ele!.. Neymiş? Ne varmış? Neymişi kaldı mı? İşte burama getirmiş ki, burama gelmiş ki...

Bayram, arabasından inmişti. Güldenhouse sürücüsü, kamyonetini hemen Mercedes'in önünde, bankette park etmişti. Motosikletli memur da onu yanına katıp gelmişti.

«— Şikâyetiniz?»

Bayram'la Güldenhouse sürücüsü karşılıklı durmuş, birbirlerine bakıyorlar. Bayram, onun yüzünü böylesine yakından görünce son kerte şaşıyor. Bir çocuk bu. Belki de on yedisini henüz devirmiş. Çocuğun sakalı hiç titremiyor artık. Arsız arsız gülmüyor. Gözlerinde bir şakacı pırıltı, bir yaramaz sevecenlik... Bayram'ın arabasına olan tutkusunu bu yeryüzünde sezebilmiş tek kişi... Bu sezginin getirdiği bir kedi sokulganlığı... Tüketilmişi yeniden bulmanın kıvancı... Bu tür kıvançlara rastlayabilmek için Avustralya'ya dek gidecek Güldenhouse sürücüsü. Şimdi, kollarını iki yanına sarkıtıp, bir boyun kırışla sanki Bayram'ın hatırını soruyor. Ne oldu sana? Neyin var? Bunlar değerini bilmediler mi Mercedes'inin? Franz Lehar gömleğinin? Bu yeryüzünde varolduğunu söyleyen, «beni de sayın, beni de sayın, ben de varım» diye haykıran yüzünü, omuzlarını, direksiyonu okşayan elini, onu seven, onunla yaşadığını anlayan ellerini görmediler mi senin? Hani, tepende sevinç çığlıkları atan o şapka? Nerde?

Elini başına götürdü. «Şapka nerde?» diye işaret etti Bayram'a. Bayram, bir içgüdüyle döndü. Ön koltukta pırıldayarak duran deniz yeşili şapkasını gösterdi çenesiyle.

«— Bekletmeyin bizi! Şikâyetiniz?» diye gürledi memur.

Öteki, ağzı sarmısak kokan, Bayram'ı gammazlarca:

«— Yol boyu önünü kesi kesivermiş de bu... Eğlenmiş, diyor...» diye atıldı.

Allah belânızı versin hepinizin de! Yerlinizin de, yabancınızın da... Ulan, gelen geçene kepaze olduk be! Ulan ben üstlerimce sevilip takdir edilmiş bir trafik polisiyim. Altıma boşuna vermediler bu sirenli motosikleti. Ben keyif için dikilmiyorum yollarda, efendi! Senin gibi Alman ekmeği de yemiyorum. Milletim için, vatanım için ben, gece demiyor, gündüz demiyor, soluk soluğa beygirler gibi koşturuyorum. Kıçım nasır tutmuştur şunun üstünde. Terfi ettimse, kıçım nasır tuttuğu için ettim. Hiç bir şoförden rüşvet almadım. Yücesoy kamyonlarına bile göz yummadım ben. Patronları haber salıp duruyorlar. Adamlarına beni vurdurtacaklarmış. Vurdurtsunlar da görelim. Yücesoy'lular bok yemiş. Benim arkamda yüce devletim var. Vurdurtsalar da görseler, ahh! Ha Kıbrıs şehidi, ha ben o zaman. Görev başı... İşte o zaman, bayrağına sarılı nâşım yeter be onları toz etmeye! Gece uykularını burunlarından getirmeye... Bunlar da dikilmiş karşıma, çocuk oyuncağı gibi...

«— Çocuk oyunu mu bu be? Çekin hadi! Basın gidin! Öf yahu, öff!»

Güldenhouse sürücüsü, Bayram'a gözleriyle sordu: Ne diyor?

Bayram, boynunu içine çekti. İnce ince öksürüyor şimdi. Eli ağzında, Bir gıcığı geçiştirmek istercesine öksürüyor.

«— Başkaca bir şikâyet yoksa, oyalamayın bizi...»

Motosikletli memur böyle dedi. Tedirginlikle yolun geliş yönüne baktı. Sizin yüzünüzden kaç araba burdan kontrolsüz geçti şimdi. Kaç araba... Bizi mi bekleyecekler?.. Yok, bu ona takılmış da. Öf be, öff! Gel de kuş uçurtma. Basan geçti, basan geçti. Gel de yetiş. Bu gidişe biz, motosikletten zor iner de Şevrole steyşına bineriz, zor...

«— Daha ne duruyorsunuz?»

Ağzı sarmısak kokan memur, Bayram'a yanaşmış, böyle soruyor. Bunu soruyor ama, sesinin tınlamaları «Hadi ordan, sonradan görme salak!» diyor.

Bayram, bütün bu çıkmaza niye daldığını kendi kendine bile açıklayamıyor artık. Değil, memurları inandıracak...

«— Kötü bir niyeti var sanmıştım da...»

Düdük gibi bir ses boğazından yırtılarak çıkıyor. Yine üst üste, ince ince öksürüyor. Elini ağzına koyuyor. Polisleri sevmeye, onlarla ortak olmaya, onlarla birlik kamyonet sürücüsü delikanlının geri kalan yolculuğuna el koymaya hazırlanmıştı değil mi? Nedir kafamı bozan? Niyetimi çarçur eden? Beni, şunların değil de, bunun yanına savurtan? Aynı terazinin birer kefesindeyiz şimci biz bununla. Lâkin onun kefesi ağır basıyor, benimki havada. Nasıl olur yahu?

Ağzı sarmısak kokan memur, Güldenhouse sürücüsünü koruyucu kanatları altına alıyor. Onu, kamyonetine doğru götürüyor. Eliyle, koluyla özür diler gibi işaretler yapıyor çocuk yüzlüye. Öteki memur, bunlara «basın» deyip geriden gelen arabaları durdurmaya gidiyor. Güldenhouse sürücüsü, elini usulca omuzuna koyan memurun yanında, dönüp Bayram'a bakıyor. Gördün mü bak? Onlar beni severler. Beni sayarlar. Benden çekinirler. Beni hoşgörürler. Önümde eğilirler. Senin Mercedes'inden onlara ne?

Umut bende. Onlar senin değil, bizim memurlarımız. Biz onları ve her şeyi kendimiz için düzenledik.

«— ...mına koduğumun!..»

Bayram artık bunu Güldenhouse sürücüsüne mi söylüyor, onu saygıyla kamyonetine bindirip Bayram'a doğru gelmekte olan trafik polisine mi, kendisine mi, yoksa öylece, ortalığa mı, bilinmez. Öteki memur, yüz metre ilerde, bir traktörü durdurmuştur. Traktöre bağlı taşıyıcı sıkıştırılmış, balyalanmış samanla yüklü. Traktör sürücüsünün ardını görmesine olanak vermeyecek kerte yüklü. Ağzı sarmısak kokan memur, arkadaşından yana bakıyor. Traktörle işi uzun onun. Biz de şu işi sonuna bağlayalım.

«— Ortada şikâyet edecek bir şey yokken elin adamını durdurtuyorsunuz bize. Pes doğrusu!»

«— Baktım, anlaşmak zor olacak şimdi memur bey. Dilimizi bilmez. Yurdumuzu bilmez. El ellerinde... İçim elvermedi... Ne bileyim...»

Bayram, bunları söylerken elini memurun omuzuna koymaya, onunla bir olduğunu göstermeye, ona açılmaya hazırlanıyordu. Memur, onun bu hevesini bıçak gibi kesti:

«— Maalesef atmış lira ödeyeceksiniz. Otuz lirası görev başında bizi oyaladığınız için. Öteki otuz lirası, size, yola devam, dendiği halde, yolu hâlâ işgal etmekte olduğunuz için...»

Öndeki kamyonetin motoru horuldamaya başlamıştı. Bayram'ın beyninde de bir vınlama...

«— Evet, çabuk olalım lütfen!..»

Memur, yan gözle traktör başındaki arkadaşına bakıyor.

«— Yapma allasen memur bey... Olur mu? Ben...»

Memur, akı kirli gözleriyle iyice gaddarlaşıyor:

«— Lütfen çabuk olalım... Lütfen meşgul etmeyelim...»

Bu «lütfen»lerdeki lütfensizlik, bu «lütfen»lerdeki kırıp dökücülük Bayram'ı, bir daha belini hiç doğrultamayacakmış gibisinden hırpalıyor, tüketiyor. Diyarbakır Cezaevi'nde «lütfen»li her isteğin karşı konulmasına izin verilmeyen bir istek olduğunu, «lütfen» eşliğindeki her başlangıcın ardından mutlak tekme, tokat, tükürük, kan, haykırma geldiğini, peşine bunlardan birini ya da hepsini birden takmamış hiç bir «lütfen»in ağızlarda harcanmadığını buluveriyor birden. Beyninin derinlerinde, hep ayrı ayrı yerlerde durup durmuş olan bu «lütfen»lerle o tokatlar, tekmeler, o tükürükler, kanlar, o haykırmalar ancak şimdi, şurda, memurun akı kirli gözleri önünde birbirine ulanıyor; bir bütünlük kazanıyor: «Lütfen bizi yormayın!» «Lütfen saklamayın!» «Lütfen konuşun, konuşun lütfen!» «Lütfen bizi daha fazla meşgul etmeyin!» «Lütfen uzatma it!» «Lütfen boş yere oyalama orospu çocuğu!» Havsalı yedek subayı bir kez de, hücreden bir koğuşa geçirirlerken görmüştü. Ağzının kıyısı köpük köpük...

Bayram, altmış lirayı hemen verdi. Sonra, çok çabuk kaçtı memurun yanından. Balkız'ını hırpalayacağını, motorunu yoracağını hiç düşünmeden, cip hoplatıyor gibi birkaç kez hoplatarak kaldırıp sürdü yola. Yol dümdüz uzanıyor. Süslü kamyonet, taa ilerde, artık soluk bir leke olarak görünüyor. Karşıdan gelen bir yolcu otobüsü Bayram'ın başını döndürmeye yetiyor. Gözleri bulanıyor. Ne oluyor bana kızım? Ne oluyor Balkız, ha? Uykumuz mu var? Hap mı yuttuk? Esentepe benzin istasyonunu geçerken içinin sesini dışa vuruyor:

«— Niye makbuz istemedim ben o bulanık gözlüden?»

Ah Bayram, ah Bayram!.. İnekliğine doyma sen emi Bayram?

Arabanın içinde iki karasinek durmadan alnına, burnuna, ağzına konup kalkıyor. Bulut kaçkını iki sinek, kaçkınlıklarını vızıldıyor. Ağdalı yapışkan. Sinekler ön camı kirlettikçe Bayram'ın yüreği hiç olmadığı denli sıkışıyor, darlanıyor. O sinek pislikleri camdan hiç temizlenemeyecek sanki. Yolun sağında, üç ineğin başında yaşlı, çok yaşlı bir adam, yüzünü kaldırıp Bayram'a el sallıyor. Bayram, ona gülümsemek, selâmına karşılık vermek, yaşlı bir köylüye böyle bir selâm cömertliğinde bulunmak için en küçük bir istek duymuyor. En ufak bir kıvanç ıpıldaması dolaşmıyor gönlünde.

Sinekler büsbütün yapışkanlaşarak, vızıltılarını büsbütün büyüterek yağmurun yakın olduğunu haber veriyorlar. Yağ be! Yağacaksan yağ! Doldun tıkıştın bulutların içine... Siğemedin bi türlü, siğesice!

Mercedes, şimdi bir yokuşu çıkıyor. Tepede Şato Restoran'ı okuyor Bayram. Hâlâ aç, hem çok aç olduğunu anlıyor. Ama, durup dururken atmış lirayı trafik polisine kaptırdığını düşünüp açlığını gideriyor. İştahını bastırıyor. Arabanın saatine bakıyor: On bire beş var. Bu hem iyi, hem kötü. Ballıhisar'a dilediği saatte varabilecek. İyi. Fakat gün uzun daha. Henüz çok uzun. Kilometreler, kilometreler. Sürekli akan bir araba seli. Güldenhouse nerde? Güldenhouse yok. Ağzımıza sıçtı, gitti. Öyle mi? Pekii... Şimci seni yakalama, yolu burnundan getirme sırası bende hokkabaz! Sür Bayram. Yakalayalım şunu. Anasından doğduğuna pişman edelim...

Evrensekiz Deresi'ni geçiyor. Evrensekiz köyüne ayrılan kavşaktan bu kez önüne mavi renkli bir minibüs ka-

tılıyor. Minibüs burnuna yine büyük bir Ecevit resmi asmışlar. Ecevit bu resimde başı miğferli.

Bu Karaoğlan almış yürümüş buralarda yahu! Diyorlardı ya, pek inanasım yoktu Balkız. Hoş, inansam ne, inanmasam ne? Gerçi evet, bizim Almanyalara gidebilmemizin, birer işle birer taksilerimizin olmasının müsebbibi bu. Sağ olsun, var olsun. Hem Kıbrıs işi için de öyle mıy mıy mıy edip durmadı. Bastı girdi. Hattın altında, araba tecrübesi bölümündeki Yunanlı'yla nasıl güreştim ama ben? Nasıl sırtını yere getirdim? Sen daha kuzu kuzu yatarken orda, acentada, bi güzel tuşa getirdim bunu ben ya, tıpkı öylesine Ecevit de. Öyle olmalı zaten. Basıp geçeceksin Yunan'ın üstünden. İyi oldu. Bu Karaoğlan iyi başlamasına iyi başladı ya, sonunu getiremedi. Bi götü boklu Yunan'ı hâlâ susturamadık. Hâlâ o koca papazın zart zurtlarına kanıp durmakta dünya âlem. Ulan seni dinleyenin de. Sen nesin artık be? Heim'daki televizyonda gördük işte. Cüppenin eteğini toplayıp kaçtın daha ta baştan. Güzel. Ecevit de basıp girdi. İyi. E madem hükümetin yarı kuvveti elinde, niye tamam kılmazsın değil mi? Erbakan mı hayır diyecek sana? Demezdi. İster o. İster, baştan kıça fethedelim Kıbrıs'ı. Senden çok istemiş hem. Ben diyorum, belki sen gene onun zoruyla... O da bir yiğit adama benziyor ya, Hıdır'a kalsa, ıh... Vatana zararı dokanır biri o. Nesi varmış? Namazında niyazında. Millet ahlâklı olsun istiyor. Senle de yan yana, kol kola gelmeye tamam demiş, pekâlâ. O razı geldikten sonra, sen hiç bozmayacaktın bu ortaklığı Bay Ecevit. Hiç. Bak, o ortaya çıktığından bu yana bizim Münih camimizin tadı tuzu geldi. Sen gittiğinle kaldın. Eh, ne yapalım? Biz bugüne bakarız. Bakarız ya, şu trafik polislerine kim yüz veriyor böyle, bi anlasam. Ha Ecevit Bey? Bay Ecevit? Kardeşim

Karaoğlan? Kıbrıs fatihi? Niye böyle ettiler bana? Ben bu memleketin bir evlâdıyım. Düşman mıyım? Yunan mıyım? Evet, gerçi derdimi anlatamadım. Tutulup kaldım orda. Sesim boğazıma düğümlendi. Elin garibine acıyıverdim. Vatanın memurlarını ağzı boşa işgal ettim. Ettim, nolmuş? Bizim çalınan yıldızımızı da kimse ödemedi baksana. Kimse, hiç bir memur, hiç bir vatandaş, «Yahu, şunun gül gibi Mercedes'inin canım yıldızını içedivermişler. Hırsızı bulalım. Yıldızı geri verdirtelim» demedi. Ha Bay Ecevit? Ha bey kardeşim? Hıdır'a kalsa, sen her şeyin en iyisini bilmektesin. De bakalım, niye böyle olup duruyor? Bütün buralarda senin resimlerini fırt önlerine, fırt arkalarına asıyorlar asmasına ya, bizim yıldız da, bizim atmış lira da gitti gider. Daha bismillâh deyip, ayağımızı vatan toprağından içeri atar atmaz hem de. Bak, bizim Ballıhisar, ölsen Allah Menderes'inden kopmaz. Elbet şimdi de Demirel'den. Niye, diye sor, sana söyliyeyim. Benim gözüm ilk taksiyi Menderes başa geçerkene gördü. İlk partici onunla bastı ayağını bizim oraya. Daha önceleri biz büyük makamdan diye, bir kolcuyu bilirdik, bir tahsildarı. Öyleymiş yani. Bütün köy anlatır. Bir benim amcam. Bir o, İnönü tepesi der, başka şey demez. Bak şimdi ölüp gidecek, çulsuz gidecek bu yüzden. Köyde, tahsildardan büyüğü kim mi diyeceksin makam olarak? İlkokul öğretmeni mi? Geç. Kilin çamurun içinde, biz ondan olmaya heveslensek de, o bizden olamazdı. Hoş, bizden de heveslenen çıkmadı pek. Biz tarlaya, Düldüller'in çocukları Sivrihisar'a. Eskişehir'e... Mekteple kaynaşılmadı bir, şöyle güzelcene. Niye kaynaşılsın? Neye faydası dokundu öğretmenin? Efendim, bu Menderes, Allah rahmet eylesin, kökü olanı, toprağı geniş bulunanı daha büyük etti. Bunlar, Eskişehir'de evler mi almadılar, Ankara'da apartman-

lar mı kurmadılar... Derken, hani o ilk taksi var ya, onunla kalmadı bizim köy. Bakmışın tozu dumana savurtarak bir cip, bakmışın gırgır gırgır ederekten bir traktör. Ben böyle şey gördüm desem yalan. Biz, amcamgil gibiler yani, traktörü ne yapsın? Nerde kullansın? Hangi arazide? Menderes buna ne etsin, değil mi? Gene de yabana atma. Cipleri, traktörleri göre göre, ben taa o zamandan koydum aklıma ki, beni de kurtarsa kurtarsa bir taksi kurtarır. Bir bu hevesim oldu, başka hiç, Allah seni inandırsın. Kurbanlık koyun muyum? Silkelendim, doğruldum. Eh işte, çok şükür. Çok şükür ya, Ballı'ya varana dek tüyü yolunmuş tavuğa dönmezsek iyidir. Erbakan haklı. Önce ahlâk. Bilmem ama, şimdi biz bu Kıbrıs'ı da bize çevirirsek işimiz var. Acımayacaksın bak. Barışmış, marışmış, laf hepsi. Ben şimci o ibneye acıdım da ne oldu? Gitti gider atmış liram. Yaptıkları da yanına kâr. Dedim ya, laf. Acımayacaksın! Bitti. İbneye bak sen. Şööyle bi bakıp yüzüme, barış ilân ettirdi bana. Sonra da basıp gidiyor. Paraları bol lâkin, bu Avrupalılarda, ıh, iş yok. Sorarsan, bu hokkabaz gibisini de gördüm diyemem. Bu bir âlem. Buna kafam ermedi benim. Hani nerdesin len? Korktun, değil mi?

Yol boyu hemen hep kırmızı olan toprak, burda birden kararıyor. Bayram, kara, sürülmüş bir toprağı iki yanına alarak Kırklareli İl Sınırı'ndan çıkıyor. Vakıfköyü'nü geçip, hafif bir tümsek aşıyor. Bir kavak ormanını sıyırıyor ve önünde kil yüklü bir kırmızı kamyonla, bir süre, beyaz çizgileri özenle çekilmiş güzel bakımlı bir asfalttan sarsılmasız tırmanarak, bir küçük dönemeçle Çorlu'ya doğru yaklaşıyor. Yeni bir yarım S ile Çorlu'ya yakın geliyor. Çorlu girişinin bunca az trafikle böylesi rahat olması yadırgatıyor Bayram'ı. Bu rahatlama sırasında

Ecevit'le uzun bir konuşmaya dalmış olduğunu anımsıyor. Mercedes'ini Ergene Nehri üstünden aşırtan güngörmüş bir Osmanlı köprüsünü geçerken, sanki Ecevit Bayram'ın yanıbaşında, o boş koltukta, şapkasının durduğu yerde oturmaktadır.

«— Yaaa...» diyor Bayram yüksek sesle. İşte böyle Ecevit kardeşim. İşte şurası Ulaş köyü imiş. İşte bura Marmaracık. Eh, işte bunlar da Çorlu'nun günebakanları. Demek bunları böyle hep yağ için eki ekiveriyorlar? Onlar ektikçe de berikiler dikiyor fabrikaları, dikiyor fabrikaları, öyle mi? Pekii, ben şimci tut ki Istanbul'da bir fabrikaya girmişim. Ne geçerdi elime? Üç yılda bir Mercedes taksi geçer miydi, yemem içmem çıktıktan sonra? Nerden geçecek desene. Baksana, üç yıl oldu tama yakın. O zaman bu Çorlu'yu şurdan, trenle sıyırtıp geçmişiz. Bir gariplik trenin içinde. Bir sıkıntı. O öğrenci de habire surat eder durur. Sorarsın, söylemez. Anlamak istersin, anlatmaz. Yüzü kararmış. Bir kararmış ki, senden kara. Kanatları da kırık sanırsın. Taa Edirne'de «Selimiye» diyene dek dili çözülmediydi bunun. Sonra çözüldü ya, bakma. Dediklerini sen bile anlarsan aşkolsun, derim. Bir yandan da ha babam veriştiriyor bize. Kendimiz ayarsak ayarmışız artık. Senden yana da değildi haa, haberin ola. Bunun gibiler, hazır içeri toplatılmışken, sen yufka yüreklilik edip çıkarttırmayacaktın bak. Bunu böyle dedim diye Numan üstüme yürüdüydü. Bildiklerim var ki öyle diyorum, değil mi ya? Sanki Numan senden yana mı? Yoo, ne gezer. O da başka bi hava çalar. O öğrenci desen, pek güzel işte. Binmiş trene. Tutmuş Avrupa yollarını. Ötekiler gibi, Havsalı gibi meselâ deyim, kalsaydı dört duvar arasında, hapiste, daha mı iyi? Sen dahil, herkese küfrediyor bu. Sınırı çıktıktan sonra, yere batırmadık hiç bir

büyüğümüzü bırakmıyor. Sen nasıl çıktın memleketten dışarı, desene? Nasıl aldın o pasaportunu? Bu konyağını? Ne diyorum sana Bülent! Bu bizim millet çok nankör valla. Hem çok. Geçen yıl, sen affı çıkarttırınca hani, Numan da demez mi: «Çıkmak zaten haklarıydı. Hakla değil, afla kurtulmak, kendi bileğinle alarak değil, başkalarınca verilerek sahip olmaktır». Ne demek bu Bay Ecevit? Ne demektir bey kardeşim? Ha sen almışın, ha vermişler. Elinde kalan ne? Eline geçen ne? Sen ona bakacaksın, değil mi? Biri altıma bir taksi veriverseydi, ben el ellerinde ne diye ama, değil mi? Bak, işte şimdi altımda bir şu Balkız'ım. Elimin emeği. Hem nasıl emeği... Başka da bir şeyim varsa gözüm çıksın. Sen yarın, eşitlik diye diye bunu da elimden almaya kalkarsan, yoo bak, bak şimci ses etmiyorum ya, o zaman bozuşuruz. Bir seferinde ben gene, sık dişini, sık dişini, yedi bin lira yapmışım. Askerden önceydi. Yedi bin lira! Benim gibi biri yedi bin lirayı üst üste koymak için nerelerini patlatmalı bir düşün! O yedi bin lirayla tam Anadol'a yazılacakkene, hadi yüzümü yaktırmayayım mı kaynakta? Hadi bakılmasın, yara azıtsın mı sana? Hastane kapılarında, iğne, ilâç, bilmem ne derken, uyy, bir de baktım, benim Anadol'un tek tekeri de gitti gider... Nah işte bak, şuram... Yedi bini yatırıp da sanki iş... Aman Bayram, uyuma! Yavaş Yavaş, dedim...

Çorlu'nun koyun sürüleri meleşerek kestiler önünü. Bayram da, Ecevit'le sohbetine ara vermek zorunda kaldı. Kornayı çaldı. Koyun sürüsü, tarlaların içindeki bir köy evine doğru aktı. Köy evinin duvarına kömürle VEL KÂM yazmışlar. Sıvaları dökülmüş toprak duvarda harfler tek tek engebelere rastlıyor ve o kaba biçimlerini de dağıtıyor. Geniş bir yarma. Ardından geniş bir dönemeç. *München Restoran*... Derken Bayram kendini Çorlu'nun

ana caddesi üstünde buluyor. Salim Muhtar Caddesi. Cadde, bütün yolcuları tek bir yöne, ilerdeki küçük alana, alanın böğründeki cami önüne doğru akıtıyor. Çorlu girişi, çok çocuklu yoksul bir ailenin kapı önünü andırıyor. Ya da pasaklı bir kadının konuk odasını. Uyumsuz bir dağınıklık. Bir kargaşa. Bütün bu karışıklığı unutturacak derli topluluktaki küçük alana yaklaşılırken ise Orduevi, bütün öteki yapıları sanki bir mavzer dipçiğiyle sağa sola itip kakalayarak, bu itip kakına sırasında bütün o ufak tefek yapıları eğriltip bozarak, bileği güçlü, çalımlı, bir güzel bahçenin ortasında en ön sırayı, Salim Muhtar Caddesi'nin en güzel köşesini kapmış oluyor. Ağaçlı, küçük alanın ürkek otelleri... Otellerin altında, bitişiğinde eline çabuk lokantalar.Vitrinlerine yerli yabancı her adda meyve suyu, gazoz şişelerini lunaparkların iyi atışlardan sağlanacak armağanlıkları gibi dizmişler. Ayvazoğlu otobüsünün sürücüsü Otel Ömür'ün kapısında görünür görünmez, alanı toza bulayan deli bir rüzgâr patlak veriyor. Uzaktan bir gökgürlemesi duyuluyor. Bayram'ın başında yine deniz yeşili şapkası, Ayvazoğlu sürücüsünü kendine güldürerek geçişi bu sıra oluyor. Ayvazoğlu sürücüsü, bütün gün Çorlu-Istanbul arası tam dört sefer yaptı. Sonra, gece, kahvede bir arkadaşıyla tavla atıp karşısındakini mars edince, o mars olmuş yüzde nasılsa birden Bayram'ın suratını görüverdi. Hüzün, öfke, kıvanç, tutku, kuşku, merak, şaşkınlık, aptallık, kurnazlık, kendine acıma, başkasına acıma, böbürlenme, hiçlenme ve hiçlemeyle karışık bir yüz. Bütün çığırtkan renklerin yan yana ve üst üste geldiğinde birbirini öldürmesi, birbirini soldurması; uzaktan bakıldığında artık çarpıcılıktan çok, bir sızıntının bir yüzeye yayılıp geriye soluk lekeler bırakması gibi. Böyle dağınık, dalgalı, yine de belleklere çakılıp kalan bir yüz.

Tıpkı, bir Vedia Rıza sesinden duyulduğunda, sözcüklerdeki sıradanlığı örten, böylece artık çığırtkan olmayan, çığırtkan olmadığı için de unutulmayan bir şarkı.

Bayram, Çorlu'da attığı bu küçük çentikten habersiz, içinin ufalanmışlığı yüzüne vurmuş, deli rüzgârın arabasına üfürdüğü toza bakıyor. «Uyy, battık!» Çorlu'dan çıkar çıkmaz bir bankette çabucak duruyor. Çabucak tozunu alıyor arabanın. Sinek pisliklerine acele tükürüyor; camın iç yüzeyini parlatıyor. Ama ne denli uğraşsa, sineklerden birini dışarı çıkarmayı başaramıyor. Titiz bir ev kadının çevresindekilerden gizli toz alması, yer silmesi gibi kaçamak bir temizlik ardından hemen yola koyuluyor yine. Bu kaçamak temizlik, yüreğinin bununu dağıtmaya yetmiyor. Gök, iki yanı incir ve vişne bahçeleriyle süslü yolun üstünde gürlüyor. Bu gürleme, nerdeyse her şeyi unutarak gözleriyle durmadan yolun ilerisini tarayıp Güldenhouse'u arayan Bayram'ı tutup silkeliyor. Ve işte, bakış açısına, alt yanı yeşil, üst yanı kara bir Ford Escort cesedi giriyor. İlerde, yolun solunda, bir hendeğin içinde tavanı tekerine geçmiş Ford Escort. Daha bu yanda, lastik izleri asfaltta iyice belirgin, şarampola yan yatmış bir kamyon. Bayram, kaza yerine toplanmış küçük bir kalabalığa uzak geçerken Mercedes'in kaportasına ağır-ılık yağmur tanecikleri gürültüyle düşüyor. Her bir damla, şimdi geride kalan, geride, hendeğin içinde kalan Ford cesedine iki heceli bir ad koyuyor. Sürekli koyuyor bu adı. Sürekli bir: Veli, Veli, Veli...

Bu onun arabası. Bu onun, tıka basa doldurulmuş, insan ve eşya doldurulmuş Ford'u. Bir fazla televizyonu nerde şimdi? Hesap makinesi? Şişesi azalmış aspirinler ya da çocuklar? Kim yaralı, kim ölü? Durmalıydım... Durabilmeli... Arkadan sıkıştırıyorlar ama... Arkadan sıkıştırma-

salar... Yana... Olmadı... Bir karabasan, Bayram'ın soluk alıp vermesini güçleştiriyor. Derin bir uykudan uyanıp bu karabasandan sıyrılmaya çabalıyor. Yağmurun kaportada çıkardığı tıpırtıları açık seçik duyuyor. Açık seçik görüyor Ford'un bütün burun kısmını. Arabanın, ayak altında kalmış, üstüne oturulmuş plastik bir oyuncak gibi ezik olduğunu... Bir timsah kuyruğu, bir camdan hâlâ sallanmakta. Belki de salt kuyruğu camın arasına sıkışmış, öylece kalmış. Üst bagajdan, naylon denkler içinden görünen timsah bu. Her şeyini atıp, dağıtıp boşalmış bir arabada, bir ezik arabada şimdi Veli oturuyor. Veli'nin karısı oturuyor. Çocuklar Bayram'a dilini çıkarıyor. Veli' nin karısı onların başına vuruyor. Bayram'a bakmalarını engelliyor. Ardından kendisi dönüp yüzünü Bayram'a, «Pis sen de!» diyor sanki. Veli, motor montaj hatında boncuk boncuk terliyor. Veli, bu kullanılmış Ford'u alırken. Veli, Heim'da, Numan'ı dinliyor. Hıdır'la tartışıyor. Bayram'a «şu bizim televizyonu...» diyor. Veli'nin büyük kızı, Kapıkule Gümrük binasından bir giriyor, bir çıkıyor. Kucağında darmadağınık giysiler, kaplar, kacaklar, elektrikli, elektriksiz araçlar. Gözleri Bayram'a değiyor. Bayram gözlerini kaçırıyor. Hiç bir şeyin ucundan tutmuyor Bayram. Balkız'ı ihmal ve ona ihanet suçu işlemiyor. Memurlara güçlük çıkarma suçu işlemiyor. Yasalarda yeri olacak hiç bir suçu işlemiyor.

Suç bende değil. Ben söyledim ona. Yükleme bu kadar, dedim. Kaldırmaz bu araba. Arabaya yazık...

Yine de içinde yerine oturmayan bir vida. Yine de bir vıdıvıdı yüreğinde. Çok inceden başlayan, tanımadığı bir köşede kımıldayan... Arabasıyla kendini aşan... Usuldan Havsalı delikanlıyı çağrıştıran. Usuldan, vurulan bir atın bakışını geri getiren. Hat yürüdü. Bayram bir tekeri

tam yerine oturtmaya yetişemedi sanki... Şimdi hattın alt ucunda ışıklar yanacak. Şimdi düdükler ötecek. Sirenler çalacak. Tedirginlik gittikçe büyüyor. Genişliyor. Gittikçe burup büküyor içinde bir yerleri. Bütün karın boşluğunu bir kıskaca alıyor. Öldüler mi? Hepsi mi? Ağır yaralıdırlar. Nereye kaldırdılar ki? Bilsem, dönerim. Bilmiyorum... De ki, gidip baktın. Neye yarar? Çok da geride kaldılar... Dönsem... Dönmesine dönerim de, ölü, yaralı... Hepsi üstüme kalırsa?.. Kalırsa?..

Seyrek yağmur tanecikleri ön camda hemen tozlu, dağınık lekeler bırakıyor. Bundan mı, uzağından vınlayıp geçtiği Ford cesedi yüzünden mi, yoksa bir türlü tam boşanıp rahatlatmayan bulutların sıkıntısından mı, derin derin iç çekiyor Bayram. İçin için ağlamış da susmuş gibi, ağzından ürkek, suçlu bir «Uf, uff» dökülüyor. Teypin düğmesine basıyor. Belki yanıldım... Belki benzettim... Durup bir baksaydım... İyice anlasaydım ...Veli iyi adamdı. Direksiyonu tutan eli, gaz pedalındaki ayağı düşüncesine katılmıyor ama. Mercedes'in ortalama hızı ne azalıyor, ne artıyor. Değişmeyen, tekdüze bir hızla gidiyor. Bayram, neden sonra, önündeki TIR sürücüsünün, kolunu dışarı uzatıp «geç geç» işareti verdiğini farkediyor. Derin bir isteksizlikle TIR'ın ardında kalmayı sürdürüyor. Fakat, peşindeki As. İnz. pikabı, Bayram'ı azarlarcasına üst üste korna çalıyor: Yürü!

Bayram, şu an asker korkusunu bile duyamıyor içinde. As. İnz. aracı, yeniden azarlıyor Bayram'ı. Veli'nin karısı eski bir Ford'un camını açıyor. «Kedibokuuu! Hani Solmaz'ın televizyonuu?..» diye sesleniyor.

Keşke Münhen Restoran'ın önünde dursaydım... Bir yüzümü yıkasaydım. Açılsaydım...

As. İnz. pikabı arkadan iyice sıkıştırıyor Bayram'ı. Kornasını sürekli öttürüyor. Bayram, bütün heveslerini yitirmiş bir gelişigüzellikle sol kolunu dışarı sarkıtıyor. As. İnz. hışımla solluyor Mercedes'i ileri atılıyor. Bayram'ın hâlâ dışarı uzanmış duran sol eline sert damlalar ardarda düşüyor şimdi. Her damlanın düşüşünde, önce duyulur duyulmaz bir fısıltı, arabanın üstünde tıptıplayan Veli, Veli, Veli'lerle yarışıyor: Bayram, Bayram, Bayram...

Elinin üstüne düşen damlalar daha sıklaşıyor. Daha baskınlaşıyor. Bayram, silkin. Bayram, diril. Hadi, Bayram. Balkız'ın Bayram'ı. Ballıhisar'ın Balkız'lı Bayram'ı...

Ey be! Ne güzel yağıyor. Ne güzel yağıyor!

Kaportanın üstündeki tıptıplar susmuştur. Delici, tırmalayıcı değil; dinlendirici bir çağlayan sesi...

Bayram, kolundaki ıslaklığı, yüzünden, alnından geçirdi. Hemen silecekleri çalıştırdı. Sileceklerin ön cam yüzeyindeki suyu iki yana sıyırıp sıyırıp atması gibi, Bayram'ın da yüreğinde bir sıyrılıp açılma oluyor. Yolun iki yanındaki akasyalardan gelen sası bir kokuyu soluk soluğa içine, o az önceki vıdıvıdılardan boşalan yere dolduruyor. Ayçiçekleri, yağmurun yüküyle başlarını toprağa eğiyor; yüzlerini güneşle birlik hemen yukarı kaldırmak üzere şimdilik uysal, sabırlı bekleşiyor. Asfalt, bir duman mı saçıyor, yoksa aralıksız düşen yağmur, düştüğü yerden geri, havaya mı fırlıyor, ayırması güç.

Gördün mü Balkız? Gördün mü bak? Güzelce yıkadı Allah baba her şeyi. Senin gibi beni de, yolu da, her şeyi yıkadı bak, gördün mü? Her sıkıntının sonu selâmet işte.

Kınık Deresi köprü başında, Istanbul İl Sınırı'ndan içeri girdi. Tam orda, işte tam orda, Kınık Deresi başında, Güldenhouse! Sürücüsü, kamyonetin yanına dikilmiş, çıp-

lak göğsünü yağmura vermiş. Başı geride. Yüzü yukarda. Seyrek sakalları kikir kikir titremekte. Çocuk, belli ki gülmekte yine. Yine sevinmekte... Len, ne kötü zamana rastladı be! Şimci, bu yağmurun altında gel de dur. Gel de atmış liranın hesabını sor. Gel de ödet ibneye...

Ardından gelen uzun araç o denli sıkıştırmakta ki, Bayram, daha kafasından geçenler tamam olmadan, kendini Güldenhouse'dan çok uzakta, bir rampayı tırmanırken buluyor.

Deli bu be! Zırdeli! Nasıl gülüş o öyle, gökyüzüne doğru? Hokkabaz işte. Herif güneşe de seviniyor, yağmura da. Valla, bilmem ama, şu bizim Veli'nin arabasını gördüyse, ona bile sevinmiştir bu hissiz. Gülmüştür, değil mi Balkız? Polislerimizin önünde nasıl ödü bokuna karıştıydı ama? Gördün sen de. Biz adamı böyle yaparız işte.

Trafik polislerinin kendisini nasıl gagaladıkları, nasıl ondan yana çıkmadıkları unutulmalıdır. Güldenhouse sürücüsünü gerçekten korkutup yıldırdığına inanıyor Bayram da. Kendisiyle barışıyor. Arkasına kaykılıyor. Teypi susturup radyonun düğmesine basıyor. Nah, bendeki de kafa. Memlekete geldik de, radyomuzu dinlemeyi bir akıl edemedik. Edecek zaman mı kaldı, desene?..

Düğmeyi karıştırıyor. Yorgun, bezgin bir kadın sesi. Çocuklarına dur, otur demekten usanmış bir ananın sinirliliği ile, kısa haberleri okuyor: «...Rusya'ya tahıl ihraç eden eyaletinde, işçiler, tahılları gemilere yüklemeyi durdurmuşlardır. Washington'da konuşan Tarım Bakanı, ilerde tahıl sıkıntısı çekecek bir ülkenin, dışarı tahıl ihracının, daha önce alınmış yanlış bir karar olduğunu söylemiştir... İngiltere'deki Astro-Martin Otomobil Şirketi, başka bir şirket tarafından satın alınmıştır. Astro-Martin Şirketi'nin yaptığı otomobiller, bilindiği gibi, 1960'larda Ja-

mes Bond filmlerinde çok kullanılmış, çok ün kazanmış, bundan sonra da şirket iflâs etmiş bulunuyordu. Astro-Martin'i satın alan şirket, şimdi haftada sekiz otomobil yapmak üzere bu yıl üretime geçecektir...»

Haftada sekiz otomobil!.. Püff!.. Yakında yine topu atarlar. Haftada sekiz otomobil nedir ki Balkız? Biz, haftada kaç binini hattın öbür ucundan çıkarıp dururken BMW'de. Hele senin orda, Mercedes'te... Bir düşün, sen kaç saniyede doğuverdin. Aptal bu İngilizler be. Sanki Mercedes'lerle, Fordlarla, Fiat'larla, BMW'lerle yarışacaklar. İşte yazdım şuraya. Yeniden iflâs bunun sonu. Yoksa, denizde, havada da yürüyen cinsinden mi bu Martin'ler? Ne dersin? Kaça satılıyor? Başka türlü kurtarmaz. Ben seni almadan önce, inan, çalmadığım kapı, tutmadığım hesap kalmadı. Birine yanaşıyorum, indirim yüzde şu kadar. Ötekine gidiyorum, yüzde bu kadar. Bize geliyorum, BMW'ye, evet, indirim hepsinden çok, ama çıplak. Ne radyo, ne teyp... Ama son model haa... Son model ya, onun da hattan sakat çıkanlarından. E ben, bizim hattan sakat çıkanları bilirim. Güvenemem. Vardım gittim yeniden o acentaya. Seni sorunca, dediler, buna son şu kadar indirim. Radyosuna para istemez. Teypine şu kadar. Özel direksiyon kılıfı da armağanımız olsun. Peşin alacaksanız, şu kadar daha indirim... Seni görünce tutuldum. Artık neyi gösterseler, dönüp dönüp yine senin başına geliyorum. Cebimdeki paraya da yeter diyorsun. Geriye yol paramızı, tatil paramızı da bırakıyorsun... Bir ara yine cayacak gibi oldum. Bunu bu kadar ucuza veriyoruz diye sakat seriden olduğunu sanmayın, dediler. Hoş bilirsin, dışarı, satışa çıkarıldı mı, sakat seri diye bazı öylelerini ayırıyorlar ki, gülmekten kırılır insan. Neymiş? Jantlardan birinde, yarım milimlik bir eğrilik varmış. Şimdi şu

ayağımdaki pantolon da sakat seriden sözde. Niye desene? Paçanın devriminde şu kadarcık bir sökük. Neresinden belli? Dikmedim bile. Öylece giyiyorum pek güzel. Yarıdan çok indirim. Hele bir de mevsim sonu satışlarından oldu mu... Yani ben istesem, daha vardığım yıl bir taksi edinebilirdim. Dört yüz markı saydın mı trak, eski bir Ford. Yalan mı? Ne ki, aklıma koymuşum. Olursa adam gibisi olur, olmazsa daha bir yıl, iki yıl beklerim. Yirmi beş yıl beklemişim nerdeyse, iki yıl mı bekleyemiycem? Yine de bekledim ya, Kezban bekliyor mu, kuşkuya düştüm. Fiyatlar desen, artıp duruyor. Her yıl da yeni yeni modeller. İnsanın aklı karışıyor. En sonuncusuna yetişecem derken derken, baktım Ballıhisar'a hiç dönemeyeceğim. Arkamdan gülenlere kendimi bir gösteremeyeceğim. Diyemeyeceğim ki, bakın işte, meramın elinden bir şey kurtulmaz. Evet, acentadaki satıcı çok namuslu davrandı bana. Zaten adamların bu yanlarına laf yok canım. Her şey açık. Bana dedi, bu Mercedes'in bir sakatı var. Çok korktum. Çok önemli bir şey sandım Balkız senin noksanlığını. Meğer sol arka ayağının tırnağındaki ufacık bir sertlikmiş. Hani, bazı insanın tırnağının üstünde zararsız bir beyazlık olur ya? De ki öyle. Bir yıl, iki yıl sürekli beton yolda gideceksin de, ancak o zaman amortisörlerden birinin acık sertlik ettiğini, öyle kauçuk minderdeymiş gibi yaylanmadığını hissedeceksin. O da, hani ağır taşıtlar gide gele, gide gele beton blokların ortalarını usuldan göçertmiş bulunacaklar ve biz az biraz zorlanacağız. Onca şart bir araya gelinceye, ohooo... Hangi araba olsa bir yerinden bir şey çıkarır, değil mi? Benim çalıştığım hattan bilirim. Bazı, öyle yanlışlar yaparız ki, artık hattın alt ucundan böyle çıkan arabalar toptan indirimle verilir acentalara... Ah, ah! Bende değil suç. Ben Veli'ye söyledim. Al-

ma o Ford'u, dedim. O Ford'lar yapıldığı yıl, fabrikadaki işçilerin kafası hep olimpiyatlarda imiş. Sen git, hem de pazartesi arabalarından al. Adam pazartesi arabası alırsa böyle olur işte. Dinletemedim ki... Yok, parası anca buna yetiyormuş da; yok, bi getirsin, bi götürsün yetermiş de... Hep o cadı karısının yüzünden. İlle, üç gömlek, bir takım çanak çömlek daha alacak. Derdi bu. İyi oldu işte. İyi getirdi, götürdü arabanız. Demesem neyse, gözünü açmasam neyse, değil mi ama?.. Nereymiş burası? Değirmenköy müymüş? Hadi be, böyle köy mü olurmuş? Gecekondu azması. Kent bozması. Yerden bitme bir şey. Evleri mevleri konduru konduruvermişler, şuna bak. Esasta şu dikkatimi çekti ki Balkız, ben giderkenki gecekondular hepten apartmana kalbolmuş. Bu Değirmenköy de, belli, gecekonmuş. Demek köyler şehirlere özenmekte şimdi de... Höst len! Ne sıçratıyorsun çamurunu bize? Geçelim şunu Balkız. Yağmur seni yıkıyor, bu dürzü çamurluyor... E be, biz de yağsın dedikse, böyle şarlasın dursun mu dedik? Ya bujilerimizi...

Önündeki kamyonu birden solladı; iki ayçiçeği tarlası arasından ve bir yağmur perdesi gerisinden denizi gördü. Yol, koşa koşa denize yaklaştı. Derken Bayram, Tekirdağ'ın denize dalan koca burnunu sağında bıraktı. Denizden bir süre uzak düştü. Sonra, yeniden sağa kıvrılmak, o koca burnun ardından yeniden denizi görebilmek üzere... Denizin, biçilmiş, döğülmeye, savrulmaya hazır harman yığınları berisinden bir kez daha ve artık uzun süre, bata çıka görünür olmasıyla yol trafiği üç misli yoğunlaştı. Asfalt, yağmurun ilk düşüşüyle edindiği kayganlığını, iki yönlü bir akıcılığa bıraktı. Bir montaj hattı sanki.

Ülen, bu bizim parça naklinden beter! Katmerli bir nakil hatı bu. Gebertiyor adamı. Bir varsak sağ salim şu Istanbul şehrine. Sağol Allahım! Sağol. Yağdırdın, serinlettin ya, Mercedes'im de sucuğa döndü. Altta bir sel, üstte bir sel. Adamın gözünü alıyor, şaşırtıyor yahu. Yeter allasen! O hastane, hani Lüleburgaz'ın? Yaralıları alır mı? Hepsini?.. Hangi hepsini? Hep mi ezildiler? Edirne'de olabilirler mi? Vaay... Vay anasını! Bak sen... Şu kazaya bak hele. Nasıl da iç içe geçivermişler! Suç traktörde... O bunları böyle...

Bir kamyon, alnını irili ufaklı, yedi renk farlarla süslemiş olarak gösteride bulunuyor. Bütün ışıklarını yakmış, karşıdan gelenlerin gözünü alıyor. Kamyonun güpegündüz giriştiği bu gösteri çabası, Bayram'ı delirtmeye yetiyor. Basıyor kornaya: Traray traray traray trarayy!..

Kamyon, suyla kaplı asfaltta bulanık renkler bırakarak geçip gidiyor. Kamyonun, önünü deli dolu ışıklara boğmuş olarak geçip gidişi bir çeşit uyarıdır. Sürücüleri, daha da yoğunlaşacak bir akışa karşı ayık durmaya çağıran bir dürtükleyiş. Yağmur, şimdi asfaltta, yere düşerdüşmez her renk fiberglas, sonra kromaj, saç, çelik, plastik, cam, ayna, çinko karışımı bir sele dönüşüyor. Bayram, su şarıltısından çok artık tekerlek şarıltısı duyuran Tekirdağ-Topkapı arası yolda, üstüne biraz suçluluk, pek çok da tetiktelik eklenmiş yüz çizgileriyle gözünü kırpmadan önüne, ileri bakıyor. Yolun sağında ve solunda akıl almaz bir curcunayla kaynaşan her şey birer çizgi, tek çizgi biçiminde gözlerinin iki yanından akıp geçiyor.

Asfaltın kara yanına sıralanmış benzin istasyonları, yem ve yağ fabrikaları, bir kereste fabrikası, bir yoğurt fabrikası; ayçiçeklerini de, mısır tarlalarını da örten, boğan yeni yeni reklâm panoları; ot-sap çatkısı mevsimlik

gazinolar, lokantalar, kıyı yanına bakarak yine de dinlendirici. Yine de burada bütün yenme çabalarına karşı bir doğa direnci. Yolun deniz yanında ise kıyı, kıyılığında hiç direnmemiş. Kumsallar, 'Sahil Siteleri' dizisine çarçabuk boyun eğmiş.

Yağmur, ilkten bütün hızıyla koşup koşup da artık tek adım ileri gitmek istemeyen bir katır inadıyla duruverdi. Kıyı boyu uzanan bütün o Yuva Deniz Evleri, kısa bir yokuşu tırmanır tırmanmaz, bir burnun ucundaki et beni gibi, böyle işte, parazit bir çıkıntı belirginliğiyle hemen göze değen Altınkum Sitesi; bütün o Nemlizade, İlkent, Semizkumlar, Altınorak Sahil Siteleri bulutları yere indirdikten sonra şimdi tepede yalnız kalan anaç güneş altında geriniyor; dişisinin önüne gerilen kıskanç kocalar gibi denizi yoldan gizliyorlar. Deniz, ancak kaçamak aralıklardan, yolun usulca tırmanıp küçük tepe uçlarına vardığı yerlerden parça parça seçilebiliyor. Bir saçının ucu, bir çenesinin kıyısı, bir parmağının ucu...

Silivri ayrımı geride kalıyor. Sonra yine, bir yokuşu inişte tepeleme Başkent, Yalıkent, Sporkent tatil evleri. Istanbul yönünden seğirtip gelen ve Istanbul yönüne seğirtip gelen Anadol'lar, Renault'lar, Murat'lar, Fiat'lar, Chevrolet'ler, Ford'lar... Bunların kamyonları, bunların yük taşıyıcıları, bunların kamyonetleri, pikapları, motosikletleri... Ama, yol üstünde kayan bu araçlar değildir artık. Sanki yol, araçların altından kayıyor. Bir elektrikli merdivenin, bir elektrikli kaldırımın insanları durdukları yerde indirip çıkarması, durdukları yerde yürütmesi gibi... Binek araçlarının üstünde zaman, zaman bir deniz motoru, bir su kayağı, bir sandal, iki bahçe koltuğu...

Sahil Siteleri'nin balkonlarında havlular, mayolar, masalar, sandalyeler, saksılar. Uzaktan, hep bir arada gö-

rüldüğünde yorucu bir karışıklıkta. Ancak, o balkonlarda olmalar, o pencere önlerine çıkmalar, o kumlarda uzanmalar hep dinlendirici. Hep dinlendirici. Bıkmadan, usanmadan dinlendirici. Bütün o katlar, o katkatlar; bütün o deniz kıyısı köyleri, o köylerin serpme sıvalı, fırınlanmış ağaç kaplamalı, venedik perdeli evleri; bütün o moteller, gazinolar, Selimpaşa Belediye Plajı, Duruman Tatil Köyü sürekli yorucu bir dinlenme. Derken bir Fırat Sitesi, bir Sadâbâd Blokları, bir Deutsche Camping, bir Hakan Sitesi, Motel Marin, Ocak Motel, Dilek Deniz Sitesi, Kumyalı, Site Gonca; bir Özcan Pastanesi, bir Huzur Gıda Pazarı, bir Mavi Marmara Lokantası; Marmara'nın maviliğini iyice örtecek olan bütün bu toplu konut antlaşması; bir gazinodan yükselen «O ağacın altını şimdi anıyor musun»a bir pencereden uzanan Vivaldi'nin eşlik etmeye çabaladığı, bir pastaneden fışkıran «Çilli Çilli»yle bir yolcu otobüsünden dökülen «Araya hasretlik girdi/Hazin hazin ağlar gönül» türküsünün çarpıştığı; bir çardağın altında dinlenen işçi ailenin teypindeki «Bir başkadır benim memleketim»e kumlardan bir «Delisin, delisin, delisin»in eşlik ettiği; bütün o pencerelerden, yol ağızlarından, kapı önlerinden, balkon demirleri arasından bir «Bye bye»ın, bir «Merhaba»nın, bir «Hi»ın, bir «Günaydın»ın, bir «Afiyettesiniz inşallah»ın, bir «canım»ın, bir «eşşoğlueşşek»in, bir «çav»ın, bir «sağol»un, bir «defol»un, bir «hello»nun, bir «şükür Allah»ın, bir «bonjur şekerim»in, bir «şerifler hayır olsun»un, bir «teşekkürler»in, bir «thanks»lerin ve «merci»lerin hep bir arada kucaklaşıp tokalaştığı, sarılıp dağıldığı, sonra yeniden kucak kucağa geldiği; en bakımlı gövdelerin, yamaçlardaki sığır güdücülerine iyice yakın durduğu bir 'Toplu Konut' birlikteliği. Her an kopmaya hazır ve kopmamasına her an, sevilmeyen bir görevi yap-

manın zorlama özeni gösterilen birliktelik. Bu birliktelik adına Kumburgaz, Savaş Sitesi'ni de içine, sağ başına almayı unutmamıştır. Tıpkı, az ilerde, tek dikili ağacı görünmeyen geniş bir kumsalda yüzlerce beyaz konik çadırdan oluşmuş Jandarma Eğitim Kampı'nın, bu beton curcunası arasında bir yeri bulunmasına özen gösterilmesi gibi.

Az önce bir sağanak hiç olmamış, güneş hiç ortadan kaybolmamıştır. Hiç bir bulut kumlara yükünü boşaltmamış. Kumburgaz tatil sitelerinin, tatil evlerinin kapılarını açıp dışarı salıverdiği alacalı bir kalabalık, hep birden, bir anda bütün kumsalları, bütün blok önlerini, dar girişleri, asfalt kıyılarını sarmıştır. Sabahın onundan bu yana güneş, kıyıların 'toplu konutları'nda oturanları yeni bir zorunlu birlikteliğe çağırıp durmaktadır. Saat ondan başlayarak artık heskes mutlak kumlarda, mutlak denizde olmalıdır. Hak geçmemeli. Her şey, günlük her çizelge mutlak birbirlerine bakılarak yapılmalı. Kimse atlamamalı. Kimse denizden ve güneşten payını bir milim kaçırmamalı. Gazinoların, lokantaların beton yerlerini yıkayanlar, arabalara hortumla su püskürtenler, helâları, muslukları ovanlar, çöpleri dökenler; onların denize girme saati olmamalı ya da ayrı olmalı. Böyle zorlanmış bir birlikteliğin acısı, hıncı böyle bazı ayrı tutmalarla giderilmeli. Böyle bir birlikteliğin bu kadarcık bir hakkı olmalı...

Bayram'ın gözleri bulanıyor, başı dönüyor. Bütün bu toplu konutlardan birden yola çıkıveren bir araba, bir bisiklet, mayolu bir yeniyetme onu büsbütün yoruyor. Çamurlandığı yetmiyor, frenlerinin de canına okuduk Balkız'ın. Bir kurtulsak şu lanet yerden. Istanbul'u da bir atlatsak. Bir düşsek tenha yollarımıza. Sabır, kızım. Tut kendini.

Her an gerçekleşebilecek bir çarpma, bir bindirme korkusunun biriktirdiği gerginlik içinde. Şimdi, kendisiyle ilintisi, salt direksiyonu sımsıkı tutan ellerinin karıncalanmasında, öyle sürüyor Mercedes'i. Ne şaşırmak, ne düşünmek, ne denizi gördüğüne sevinmek. Hiç bir duyguya, hiç bir algıya fırsat yok şimdi. Şimdi salt trafiği görmek, salt onu düşünmek, onu hesabetmek var. Bilerek seçilebilen bir durum değil bu. Hızlı akan bir dere suyunun içinde, artık o suyun akışına katılıp gitmekte olan küçük bir dal Bayram da. Yolun akışı ondan ne istiyorsa o oluyor. Neyse, o oluyor. Önündekini geçmek gibi, geçmemek de kendi istemi dışında. İki ya da üç kilometre ötede, en öndeki araç ne yapıyorsa, neyi yapması gerekiyorsa ardındakilerce de o yapılıyor. Bu zorlu uyum, durmadan artan, durmadan sıklaşan sahil sitelerinin yol ayrımlarından, uzak burunlara yönelen kavşaklardan, motel ve gazino önlerinden fırlayı fırlayıveren arabalar, bisikletler, toplar ve çocuklar nedeniyle sık sık bozuluyor. Her an ayağı frende, ama her an da hep aynı hızda olmak. Her an durmaya hazır bulunmak, ama asla durmamak. Hep akmak. Hep gitmek. Hiç hızdan düşmemek. Bayram, montaj hattından daha amansız, daha hoşgörüsüz bir yer ve durumda bulunabileceğini hiç aklına getirmemişti. Orda hep makinesin. Herkes makine. Her şey makine. Burda hem makine, hem insan olmak...

Denizi ilk gördüğünde ne duydu? Sevindi mi? Keyiflendi mi? Yüreği mi kabardı?

Yolun, içerlere dalmak zorunda kaldığı burunlarla, yarımadalarla toplu konutlar arasından bir görünüp bir yiten denizle Bayram'ın yakın bir tanışıklığı yok. Bayram'ın denizle tanışıklığı Almanya'ya giderkenden kalma. Salt bu. Bir İzmit Körfezi; bir Pendik, bir Kartal Mar-

marası ve Harem vapurunun, üstünde yüzdüğü su. Hepsi bir otobüs penceresinden. Trene binmek üzere Sirkeci'de beklediği iki gün ve iki gecenin bütün o bitmez tükenmez saatlerinde, Harem'e geçmek için kuyruk olmuş kamyon sürücülerinin içine karışıp, orda, vapurların arasında yoğun bir suyun çalkalanıp durduğunu görmüştü. Denize bunca yakın gelmişken de, deniz dendi mi, Van Gölü, gözlerinin önüne açılan tek mavilik, Akdamar adasında kaçamak göle girişi. Bir kezinde de Başçavuş'un, bütün bir takımı, suya indirilen sürü örneği, gölde yayıltması. Orda ise, Sirkeci'de, bin türlü ikircikle yoğrulmuş olarak, başını kaldırıp uzaklara bakmayı hiç akıl edemediğinden, hep iskeleye vurup duran kıvamlı, karanlık su var belleğinde. Gözünü hemen oracığa, iskele tahtalarının dibine çakar, her an, treni kaçırmanın, geride kalakalmanın tedirginliğiyle bütün sürücülere tek tek sorardı:

«— Bi yol daha gidip baksam mı ki?»

«— Ne dedilerdi sana ahbap? Ne zaman bineceksin dedilerdi?»

«— Yarından sonra, akşamın altısında burda olacaksın, demişlerdi. Yani orda. Trenin kalkacağı yerde...»

«— Kaç gündür bekliyorsun peki? Yani, ne gün dediler bunu sana?»

Böyle bir soru Bayram'ı hemen şaşırtmaya, günlerde bir yanlışlık yaptığını sanmasına yetiyordu. Kafasında, Istanbul'a inişinden başlayarak, o dakikaya dek geçen her şeyi yeniden sıraya koyuyor: Şu gün İşçi Kurumu'na gittik. Şu saat şuraya yollandık. Devresi gün bileti kestirdim. Dün oluyor bu. Dün de öyle dediler. Demek yarın akşam orda bulunacağız...

«Yol Ver Fargo Mustafa'ya»

Önündeki bir yük kamyonunun arka çamurluğuna yaldızlı harflerle yazılmıştı bu yazı. Alçak bir burnu tırmanırken, tüm araçlar yavaşlıyor ve Bayram uzun süre önündeki bu yaldızlı harflere bakmak zorunda kalıyor. «Yol Ver Fargo Mustafa'ya».

Öyle ya, Mustafa'ydı adı. Ben Sirkeci'de beklemiştim. Tam iki gün, iki gece. Can, nah şurama gelmişti. Mustafa'ydı adı. Ne hinoğlu hindi ya!.. Bilsem hiç arkadaşlık etmezdim. Orda, şoförlerin arasına sığınmış, yol iz bilmez garibin biri o da. Bu da benim gibi Alamanyacı ve Alamanya trenini beklemekte. Biz bununla tabiî ahbap oluverdik Balkız. Ee, ne diyeceksin? Denize düşen yılana sarılır. Biz de Istanbul denizine düşmüşüz artık. Denizin öz kendisini gördüğümüz yok. Sarılmışım önüme ilk çıkan dala. Aha, o kalasa işte. Ötekiler, orda bekleşen uzun yol şoförleri ne, benimle bir olurlar mı? Benim derdimi dinleseler dinleseler ne kadar dinleyecekler? Onların çektiği zulüm ayrı. Benimki desen, iyice ayrı. Yani, biz bu Mustafa'yı buluverince, artık gazoz içiyoruz benden. Simit yiyoruz, benden. Tek ayrılmasın da yanımdan. Aman, bu sonradan, memleketlisini buluverince beni bi yüz üstü kosun... Bi tanımamazlığa, bilmemezliğe... İyi canım, solluyoruz işte. Patlama!.. Yani, istasyon mahşer. Ben kaldım mı bu mahşerin ortasında danışıksız, pusulasız... İnsan birbirine dayanak olur, değil mi?.. Öyle zamanlarda, insan yan yana... Yan yana... El ele insan... Tabiî, öyle... Bu desen... Yürü ulan, sallanma!.. Sıçtığımın böceği! Volkswagen misin nesin, geçeceksen geç hadi!.. Geçmeyecektin de ne diye öttürüyorsun düdüğünü?..

Büyükçekmece'ye girişte, bir çimento fabrikası, az ilerisindeki dört kemerli eski dere köprüsünü, köprünün eskittiği zamana denk, kalın, beyaz bir toz tabakasıyla örtü-

yor. Yağmur buralara hiç uğramamış. O ağır, yüklü bulutlar, Batı Karadeniz'den çıkıp kızgın yaz güneşinin bir ardında, bir önünde; düşe kalka güneye, Marmara üstünden Erdek Yarınadası'nı ıslatmaya inmiştir.

Devebağırtan'ın trafik seli, şimdi ipini koparmış, bir barajın kapağını yıkmış; kudurgan; göl düzlüğüne doğru akıyor. Göl düzlüğünden kopup gelenler ise, yolun bu en uzun, en dik yokuşunu, artık deve bağırmaları yerine homurtuyla, inildeyerek, motorları zorlanarak tırmanıyorlar. Hepsi iniyorlar. Hepsi çıkıyorlar. Hepsi akıyorlar. Bir biçerdöver ağzından akan tahıl tanecikleri gibi.

Volkswagen, kendine bir aralık bulup üç arabayı birden geride bırakınca, yine Fargo Mustafa. Bayram'ın önünde deli dolu ve zirzop. Burnunu önce sola uzatıyor. Karşıdan gelen tufandan kaçıp sağdan geçebilmeyi deniyor. Bayram da, onun deli doluluğuna katılmak zorundaymış, bir mıknatıs Mercedes'i kamyona sürekli bağımlı tutuyormuş gibi, biraz da cip kullandığı askerlik günlerini anımsatan kural tanımazlıkla üst üste birkaç kez bankete çıkıyor. Banketten yeniden yolu buluşu, yıllar boyu bir merkebe alışık olmanın izlerini taşıyor. Mercedes, nerdeyse bütün trafiği altüst edeceği sıra, Bayram ayılıyor. Arabasının dizginine bir atın dizgini gibi el koymayı akıl ediyor. Direksiyonu sıkıca kavrayıp büküyor. Alamanyacı Bayram'ın yüzünü takınıyor. Deniz kendini bir an için bu, yoluyla, kıyısı kumsalıyla baş döndürücü anafordan koruyor. Küçük bir esintiyle karadan üstüne doğru gelen egzoz dumanı, denizin, mazot, ter, toz, çimento, katran, çürük sebze, sıcak metal ve yanmış lastik kokusundan kaçırıyor. Geniş bir burnun ardına gizleniyor.

Burnu çıkışta Bayram, savrulan bir şangırtı duyuyor. İşkilleniyor. Sesin nerden geldiğini iyi ayırt edememiştir.

Duramıyor da. Yol şimdi, ortada bir tepecik bırakarak ikiye ayrılmaktadır. Bütün araçların da hemen ayrılması, hiç beklemeden seçimlerini yapması gerekiyor. Bayram, şangırtı nedenini düşünmenin dalgınlığı ile kendini ağır araçlar için ayrılmış sol kanatta buluveriyor. Sağa ayrılan yol gibi burası da şarampolların altında oldukça derin hendekler saklamaktadır. Hendekler, ayrımı zamanında seçememiş, sağa ya da sola kayışı son ana bırakmış dalgın, umursamaz sürücüler için büyük avların büyük tuzakları. Ortasına büyük bir peynir sıkıştırılmış dev bir fare kapanı. Bu kapan ağzını açmış, çevresinde dolanan irili ufaklı her türlü aracı yutmak ve üstüne kapanmak için hazır beklemektedir. İşte. Kapan, belki bir yarım saat önce on tonluk bir patates kamyonunu içine almış. On ton patates, orda, yamaçta ve çukurda, eski zamanların yürüyen kayalarını çağrıştırarak geniş bir alana yayılmış duruyor. Ellerinde çuvallar, torbalarla beş yüz kadar çingene, yamaçla hendeğin içine dağılmışlar. Tıpkı patatesler gibi saçılmışlar ortalığa. Her yirmi kiloya bir kişi düşmek üzere. Bir ürünün böyle derlenmesi, bir fırsatın böylesi bir çabuklukla değerlendirilmesi Bayram'ın kafasında, bambaşka bir yerde, çok başka olması gereken, ama yine de aynıymış izlenimini veren bir resmi çiziyor. Yıllar sonra, 1968'lerde Ballıhisar'a yeniden, bir kez daha döndüğü gün. Tepeden aşağı inerken köyü cinlerin bastığını sanmıştı. Ballıhisar'ın toprak damları, kireçli tarlaları arasına yayılmış elleri kazmalı, başları şapkalı adamlar. Bazen bir toprak dam, çok eskilerden çıkagelme bir sütunun ayakucunda. Bazen bir mermer baş, bir yarım gövde iki toprak damın ayakucunda. Eski mezarlar ve küpler, küpler... Çocuklar artık tarlalarda değil. Bu eski taşların, mermerlerin, küplerin arasına saçılmışlar. Kıçları gökyüzünde çocuklar.

Kazıcılar onları ne denli kovalasalar, çocuklar büyük bir serüven duygusunun getirdiği gözüpeklikle, kazılmış toprağın çevresindeler. Suya inmiş kuzucuklar gibi başları toprakta. Eski süs eşyaları, bakır paralar. Kaçamak derlenmiş yeni ürünleri çocukların... Bekçileri, kazıcıları atlatarak, onlarla savaşarak. Kışkışlandıkları yerleri hemen yeniden dolduruverdikleri sıra görmüştü Bayram onları... Şimdi, bu eski, soluk resim gözlerinin önünde acele çakıp yitiyor. Nedir? Ne oluyor? Niye toplaşmışlar bunlar yine?

Yeniden trafik polisleri. Bilinen curcunaya ek, bir bomba, bir zelzele, bir savaş sonrası kalıntısı. Ballıhisar'ın toprak üstüne çıkarılmış kalıntılarından çok ayrı. Zamanın, yaşanan günün kalıntısı. Yol kıyısına bir dizi uzatılmış insan gövdeleri. Üstlerine çekilmiş gazete kâğıtlarıyla. Denizden değil, burda artık karadan fışkıran, asfalttan tüten, hiç bir denizin duyuramayacağı keskinlikte duyulabilen bir iyod kokusu. Kanlı pencere camları. Şarköy Şarap Festivali'nin grup otobüsü devrilirken cümbüşü birden durmuş. Türküler gırtlaklarda, dudak uçlarında... Gülerken sönüvermenin, bu sönmeye hazırlıksız yakalanmanın sonucu, gülüşünü saklayan, hep saklayan bir ölü yüzü bu otobüs. Gazeteler çekilip kaldırılsa, altındaki ellerde yarım kalmış çırpmalar hemen başlayacak sanki. Davul ve zurnalar, otobüsün ters duran koltukları arasında sanki hâlâ, hızını alamadan çalıp vurmada.

Trafik polisleri, akıp gelen araçları önce yavaşlatıyorlar. Kaza yerinin çevresine sıralanmış konik trafik işaretlerini sollamaları için uyarıyorlar sürücüleri ve bu bir solukluk zorunlu matem duruşundan sonra, hemen geçmeye bırakıyorlar onları. Zaten araç sürücüleri de başka şey istemiyorlar. Durmamak. Koşmak. Hep koşmak. Benzer bir sonuçtan bir an önce kurtulmak. Kaçmak. Uzunlu-

ğunu, yolu kaplayışını arka çamurluğunun üstüne göze çarpıcı bir sarılıktaki «Long Vehicle» yazısıyla belirtmiş Anglo-Turkish Freightlines kamyonu ise, birçokları gibi Bayram'ın da yol kıyısına dizilmiş cesetlerle ilintisini kesmesine yardımcı oluyor. Düşünülecek tek şey var şimdi: Bu uzun aracı geçmek. Karşıdan gelen hiç bir araçla toslaşmaksızın bu ustalığı bir an önce göstermek. Şarap Festivali'ne giden yolcuları, az önce bir hendeğe saçılmış patateslerle hemen aynı düzeye indirivermenin tek sorumlusudur artık bu uzun araç. Her an yeni bir çizgi. Her an yeni bir çentik. Her an yeni bir algılanmadan bir başkasına atlama. Hepsi; bir anlık duyarlıkları geri iterek birbiri üstüne düşüyor. Biri ötekini silmek, ikincisi ilkini unutturmak üzere üst üste düşüyor her şey. Yine düşüyor.

Platan Plastik. Yatsan Yatlı Yatak. Huzurcan Emlak. Türksan Kâğıt Kaplama. Çiçek Kolonya. Bronz Krem. Nordmende. Şimdi de Seramik Satış. Küpler, testiler, bahçe süsleri, heykelleri, saksıları, çiçeklikleri... Güneşin altında her renkten haykırarak: Sahil sitelerinize, kıyı köylerinize, deniz evlerinize Florida tipi canlılık! Osmanlı tipi fontenlerimiz de var!

Ambarlı. Avcılar. İşte bu da emaye döküm tesisleri imiş. Gördün ya Balkız? Istanbul'un kapısındayız. Ha bak, sen sineklik nedir bilmezsin. Sineklerle tanıştın ya maalesef, sineklik hiç görmedin daha. Şöyle, tavana asarlar. Gelen yapışır bu sarı kâğıda, gelen yapışır. Bak bu asfalt da öyle. Buralara enlemesine serilmiş bir sinek kâğıdı billâ! Gelen iki yakasına konmuş kalmış, gelen konmuş kalmış... *Cafe Berlin*'i bile var. *Oto Berlin*'i bile var. Hah, yüzün güldü değil mi? Tanış çıktın Berlin kahvesiyle. Nasıl yazmışlar bak. Her harf ayrı bir düdük çalıyor. Aklıma getirmek istemiyorum. İstemiyorum ya, boş. Sen şimci doğru

söyle bana. Biz o yokuşu çıkarken bir şey oldu mu bir yerine? Dinin hakkı için doğru söyle. Bir aralık bulamadım. İnip bakamadım. Sanki bir şey savrulup gitti senden. Şangırtıyla gitti. Duydum. Saklama. Tabloya bakıyorum, bir arızamız yok. Lastikler de savurtmadığına göre? Ama bilemem. Benim içime kötü bir kurt düştü. Artık Istanbul'umuza da geldik sayılır. Hadi, o cehenneme dalmadan, şu ilerdeki Londra Rot Balans'ta bir duralım. Önü açıklık. Rahat. Çekip duralım bir yol. Bakalım bir eksiğimiz gediğimiz var mı? Üstümüzü başımızı bir yoklayalım. Kendimize bir çekidüzen verelim, olmaz mı?

Küçükçekmece'de denize bir iyice bakabilir, denizi iyice tanıyabilirdi. Onu gölden ayırt edebilirdi. Hazır, iki örnek de yan yana dururken. Marmara kafasında ayrı bir yere, Van Gölü ayrı bir yere otururdu. Kendi yerlerine. Denize uzaktan bakmanın serinleticiliğini, dinlendiriciliğini bile öğrenebilirdi. Öğle güneşinin, durup arabadan inerken başına oturttuğu parlak şapkasına aldırmadan, ucu kızdırılmış bir demir çubuk gibi beynine saplandığını daha az duyabilirdi. Ama Bayram, geriye kalan bütün gücünü, artakalan bütün ilgisini salt arabasına yöneltebilecek durumda. Kendisiyle ilgilenmeye, çevreyle ilgilenmeye yetmiyor gücü şu sıra.

«— Uyyy!»

Londra Rot Balans'ın önüne çöktü kaldı.

Uy ben şimdi ne yapayım? Uy başıma gelenler!..

Rot Balans'tan bir adam, üstünde yağlı bir tulum, ellerini benzinli bir iplik yumağına silerek geldi:

«— Baktıracaksanız şöyle çekin...»

Bayram, yara izinin seğirmesini eliyle tutarak adama mel mel baktı. Çömeldiği yerde, arabanın arka stop lam-

balarından birinin önünde yani, unutsuzluğun son kertesine varmış olarak:

«— Lambanın camı eksik...» dedi.

«— Ne eksik?»

Ben yanlış duydum. Rot bozuk, dedi galiba. Hay Allah! Almanya'ya ilk gittiğim yıl ben de göğsü «Love me» yazılı bir gömlek almıştım. Bununki müzikli.

«— Stop lambamın kırmızı camı eksik. Naha, şurada... Eksik... Gitmiş...»

Şimdi adam da mel mel bakıyor Bayram'ın yüzüne. Şaşkınlığı uzun sürmedi ama. Omuz silkiverdi. Başını kaşıyarak gitti. Giderken, seslendi:

«— Daha kalacaksanız, arabayı biraz yana alıverin bari...»

Bir zamanlar Bremen Haven gemi tezgâhlarında çalışmıştı. Yedi yıl sonra da kesin dönüş. Şimdi Istanbul'un şurasında burasında üç oto tamir atelyesi. Buyruğunda atmış sekiz işçi. Kendini de say, atmış dokuz. «Grev yapacağız» dediler bir seferinde. «Güzel, çok güzel. Ben de katılıyorum». İlkten grevi ben yaptım. Onlar ardımdan gelmediler... En hoş sohbet zamanlarında, işi yolunda günlerinde hep bunu anlatır. Topkapı'nın orda, Almanya'ya otobüsle gidecek işçilerle dostluğu koyultup akıllar verir. Ona bağlanmayın, şuna bağlanın. Öyle yapmayın, böyle yapın. Devlete de pek kanmayın. Postunuzu kurtarın. «Bu aptal» dedi içinden. «Bok mu var da, elindekini avucundakini bir pahalı arabaya yatırıyorsun? Bu hep yer be. Her gün de değerinden eksilir. Metresten farkı yoktur bu arabanın sana şimdi. Hem yer, hem yaşlanır. Bari, şu sigorta konutlarında bir kat edinseydin. Ee, insan sermayesini karşılıksız bir yere yatırdı mı, işte, bir küçük camını kay-

bedince etekleri tutuşur böyle. Lamba camı küçük, önemsiz bir kayıp, evet. Ama sermayeden kayıp...»

Bayram, hemen hemen inleyerek ön camı temizledi. Yağmur kirinden arıttı. Camı silerken, kapı kromajlarını parlatırken hiç bu kerte isteksiz olduğunu bilmiyor. Arka kapılardan birine sıçramış, hemen de kurumuş çamuru boş verdi. Mercedes yıldızının kayboluşuna daha çok üzülmüştü ama, stop lambasının camını düşürmesi onu daha derinden yaraladı. İlk kayıptan sonraki ikinci kayba bir alışmışlığı olacağı yerde, tam karşıtı. Şimdilik Mercedes'ine en küçük bir zararı bulunmayan, ancak trafik kontrolde hesabı sorulacak bir cam eksikliği Bayram'ı artan bir kederle sarsıyor. Yüreğindeki yanma neden bu denli hırpalayıcı? Niye alışamıyor renkli bir cam parçacığının düşmesine?

Küçükçekmece'den yukarı, iki yanı çamlıklı kısa yarmayı geçerken, arabanın parça sandığında duran projektörü anımsayıveriyor. İyi ki her şeyimizi takınmadık. İyi ki onu arabanın burnuna oturtmayı ileriye sakladık. Çoktan uçmuştu yoksa o da. Aman televizyon antenimize gözkulak olalım. Onu kaptırmayalım. Armağan olsa yüreğim yanmaz. Kendim para sayıp almışım. Balkız'a bir de televizyon konduramadık ya, antenini aldık çok şükür. Acenta armağan edebilirdi. Birçokları ediyor. Lâkin, bunu satan o adam var ya, o çenesine bereket herif? Eğer bu üçkâğıtçı beni aldatmadıysa, ben de bir şey bilmiyorum. Kız, yoksa sen Pazartesi doğumlu musun, orospu? Yahut Cuma? Hattın ucundan Cumaları çıkanlardan mısın yoksa? Bilmez miyim? O Cuma arabaları, Pazartesi arabalarından daha beterdir. Daha baştansavma. Biz Cumaları hiç bir vidayı doğru dürüst sıkıştırmayız. Hiç bir somunu yeterince bükmeyiz. Hep baştansavma. Yeter ki

o şaşiler, o tekerler, o dingiller, direksiyonlar, lambalar çabuk çabuk defolup gitsin önümüzden. Hafta sonu, adamın can şurasına gelir. Münih camisindeki namazı kaçırmak da var. Bizimkilerle tokalaşacağız. Sorgu, sual edeceğiz. Dertleşeceğiz. Kim takar tekeri, kim ipler şasiyi? Hatta Cumaları kıyılan nikâhlara, yani işte parçaları birbirleriyle başgöz etmeye fukara evlenmesi derdik biz. Boşuna mı derdik? Öyle, alelacele bir başgöz etme... Duası eksik, nasihatı kısa. Tanıklarsa, eh, tanıklıktan gel artık. Hat ucunda araba denetimi yapanlar, bizden daha dayanıklı olacak değiller ya? Kızları süslenmiş, onları bekler bir yandan... Artık, tamam, der geçirirler. Tamam der, geçirirler... Bi cam durup dururken niye fırlayıp gitsin yoksa? Niye başını alıp gitsin? Kız orospu, sen bir Cuma otosusun ve ben yandım!..

İki gelişle iki gidişi olan dört şeritli bir yolun getiriverdiği rahat bir soluk alma sırasında Bayram, ellerinin altındaki direksiyona küçük küçük yumruklar atıyor. Gerdekte kız çıkmayan gelin kocası gibi onuru kırılmış, kötü bir kuşkunun kucağına yuvarlanmış; bu Mercedes'i almadan önce, ordan oraya koşuşlarını tek tek yeniden yaşıyor. Kuşku, aldatılma korkusu, elindeki parayı en iyi değerlendirememe tedirginliği daha ilk adımda başladı. O kuşku hep sürdü belki. Hiç geçmedi. Hep en iyi, en açıkgöz, en sağlam işi yaptığına kendini güçlükle inandırmadı mı? Bir başka Mercedes vardı. O da 230. Çağla yeşili. Belki o daha iyiydi. Belki, hani Yaşar'la gittikleri, beş kez gittikleri Ford acentasındaki 73. Model Taunus'u alsa daha akıllılık edecekti. Bundan bin yedi yüz Mark daha ucuzdu hem. Bir de o Opel vardı hani? Satıcı, üstelik bir depo dolusu benzinle plaka harcı da bizden, demişti. Benim Mercedes'in neyi iskontolu? Bir satış vergisi. O da

yabancı işçi olduğumuzdan. Bütün yabancılara yapılan bir ikram. Yaşar der: «Bak Bayram, bu taksinin bi bokluğu olmasa plaka harcını niye ödesinler adamlar kendileri, değil mi?» Hadi bakalım, kurt düştü mü içimize... Tam ödüyordum parayı... Bütün gece uyumadım sonra. Hadi, ertesi hafta sonu koş yeniden bu Mercedes'in başına. Dedim satıcıya, bakın o Opel'i şöyle şöyle veriyorlar. Siz niye sanki?.. Ben pek diyemem ya, Yaşar anlatıveriyor işte. İçim olmuş bi sıkım. Sordum Yaşar'a: «Ne diyor bu? Niye çene yapıyor bunca, ha? Hiç susmadan böyle...» Diyesiymiş ki, «Bir plaka vergisiyle bir depo benzin kaç mark tutar tutsa? Bakın bakalım benim hesaba. Benimkinde acenta kârı yok. Gidin onlara sorun, bize söylediğiniz fiyatın içine acenta kârı dahil mi, diye... Verecekleri karşılık, hayır olacaktır. Size şimdi üç bin iki yüze bıraktıkları o Opel, birden çıkacak dört bin yüze. Bende hesap açık. Fazladan radyosu. Özel direksiyon kılıfı. Bir mark da acenta kârı olmadan. Bunu niye yapıyorum, diye sorabilirsiniz. Yarın gelseniz yapamam, derim ben de size. Çünkü yarın bütün malları yeniden etiketlemek ya da fabrikalarına iade etmek zorundayız. Söküm için. Söküme verdiğimiz bu Mercedes'lerden alacağımız, sizden alacağımızdan fazla olacaktır. Bundan emin bulunmanızı isterim. Hele bu Mercedes, hiç arıza vermemiş, hiç bir sakatı olmadığı için, şu sırrı da açıklayayım ki, 75 arabaları içinde, ufak değişikliklere uğratılarak ve fiyatı da dört bin mark daha artarak satışa çıkarılacaktır. Siz, montaj hattında çalışanlar, bu tür sırları bilmiyor olabilirsiniz. Ama söküm, yenileme bölümlerinde çalışan arkadaşlarınıza sorabilirsiniz. Yine de size bu sırrı vermek istemeyeceklerdir görevleri gereği, ama, sen o Mercedes'i almakta acele et, diyeceklerdir.

Dostluklarını esirgemezlerse tabiî...» Cebimde üç fabrikanın indirim fişleri, yedi acentanın kartları. Bir de BMW'nin kendi işçileri için özel tarifnamesi. Birinin mide bulandıran şusu var, ötekinin busu. Eh, bu olur. Buna aklım yattı, dersin; önüne bir hesap çıkar ki, akla hayale gelmedik bir yekûn. Elindeki para devede kulak kalır. Eee, hani şu kadar demiştiniz bu araba için? Yine öyle diyoruz. Arabanın çıplak fiyatıdır o. Evet, bir şaşi, bir motor, bir karoser. İster kabul et, ister etme. Peki şunun adını topluca koysanıza. Topluca söylesenize baştan. Bunaldım. Çok bunaldım. En sonunda seninle başgöz olduk da iyi halt mı ettik, bilemem. Ben bir zamanlar, dört tekeri üstünde yürüyen bir taksim olsun da, ne olursa olsun derdim. Yani, şimdi kıçına giyecek donun olmasa, tutsalar sana birinin eski donunu verseler, güzel mi, çirkin mi diye düşünür müsün? Sağlammış, değilmiş; üstüne tam gelmişmiş, gelmemişmiş; aldırır mısın? Alır giyinirsin. Açık kıçını örter geçersin, değil mi? Lâkin önüne bin don koysalar da, içinden birini seç al, deseler, ama yalnız birini; hangisini seçeceğini şaşırmaz mısın? Bu öyle bir iş ki, bininde birden aklı kalır insanın. Neyse, olan oldu, geçen geçti. Sende karar kıldık. Sevdik, ısındık. Tam ötekileri kafamdan silip sana bağlanmışken, içime kurt düşmesi çok kötü oldu. Ben senin bir Cuma arabası olup olmadığını nasıl bileceğim şimci ha? Eh, bu yol, gelip gitmecesine, ne mal olduğunu koyar ortaya elbet. Dönünce de boşarım. Defederim başımdan seni. Zaten o yeni çıkacak pembelerde aklım vardı. Sıkarım dişimi. Üç yıl daha katlanırım. Ne olmuş? Sonunda şu otomobil mezarlıklarından birine düşecek bir araba değil benim bunca yıl peşinden koştuğum, anladın mı?

Topkapı'ya yaklaşırken, sağda, tepenin yamacında bir otomobil hurdalığının yanından geçiyordu Bayram. Birden, altındaki Mercedes'i orada, onca ezik, çarpık, paslanmış, ortada bazen salt yarım karoseri, ya da şasisi kalmış hurdaların arasında görüverdi. Yüreği cızladı. Kendisini taa nerelerden alıp Istanbul'un göbeğine dek gık etmeden getirmiş bulunan arabasına karşı nankörlük ettiğini anladı. Hiç bir terslik yapmamışken onu hemen gözden çıkarıvermesi, Balkız'ını kendi elleriyle hurdacıya teslim etmişçesine utandırdı onu. Azarlanmakta, hırpalanmakta acele edilmiş, haksızlığa uğratılmış bir sevgili kendisini bırakıp da kaçıverecekmiş duygusuna kapıldı. Elleri, direksiyonu usul usul yeniden okşamaya başladı. Gözlerini Topkapı Surları'nda değil de, yeniden arabasının siyah parlak ön takım tablosunda, çift anteninde, güneşin altında hep öyle süzülmüş bal gibi pırıl pırıl pırıldayan ön kaportasında gezdirdi. Mercedes'inden özür dilemek, onun gönlünü almak isteyen bir sesle usulca mırıldandı:

«— Yoruldum be!»

Bütün trafik işaretlerini, okları, yazıları iyice kolluyor şimdi. İçine düşen her yeni damlayı kanalların boşluklarına akıtan, onları taşırtmadan bölüp dağıtmaya çabalayan bütün bu oklar, yazılar, kılcal damarların tıkanıp kalmamasında yine de becerikli olamıyor. Ana damarlardan akıp gelen kanı yan damarlara bölüştüren bu parmak uçları, alanlarda, kavşaklarda, ana yol ağızlarında durmadan ayırıyor: Siz burdan, siz burdan, sizler şurdan, sizler de şurdan. Yan kanallarda, daha da içerlerdeki kılcal borularda kendinize bir yol açmak size kalmış artık. Bunun için hepinize, her önüne gelene dirsek atabilen katı bir Istanbul yüreği; özü bencillik, özü salt kendini kurtarma olan bir Istanbul öğretisi gerek.

Yalova Vapuru

Vapur, burnu güneye dönük, haşırdayarak gidiyor. Kotralar, başka yelkenliler, ince uzun tankerler, hatta balıkçı tekneleri araba vapurunun hantallığını durmaksızın yüzüne vuruyor. Güneş de biraz daha yükselip Bayram'ın üstüne vuruyor.

Bayram uyandı. Gözlerinde kara gözlük, deniz yeşili şapkası karnının üstünde. Tuttu onu. Doğruldu. Başına koydu. Yine de kendisini tamamlanmış duymadı. Eksikliğin nerden geldiğini, nerede bulunduğunu anlamaya çalıştı. Bir vapurun üst katında, kış güvertenin sağ yanında, güneşten kaçmayan yolcular arasındaydı. Ayakta kalanlar, onun epeydir bir sıraya uzanıp dört kişilik yer kaplamasına öfkelenmiş olmalılar. Bayram, bir eziklik duymaya hazır. Oysa kimsenin Bayram'la ilgilendiği yok. Duruma çabucak alışmışlardır. Denizden gelen sıcak bir nemle yumuşamış, gevşemiş bu insanların çoğu, gözlerini uzaklara dikmiş, bir şeyler çiğniyorlar: Kurabiye, sakız, şeftali ya da lakırdı.

Bayram, yarım saatlik bir uykunun getirdiği gevşeklikten tümüyle sıyrılamamıştır. Oturduğu sıranın üstünde bir an öylece duruyor. İyi olmuş be. Uyumuşum. Dinlenekalmışım. Ben o Istanbul-İzmit arasında katiyen süremezdim artık. Ölümüz çıkardı. Balkız da iyi yorulduydu haa...

Böylece, eksiklik duygusunun nerden geldiğini kavrıyor. İçini derin bir özlem bürüyor. Özlemle tedirginlik birbirine karılıp karışıyor yüreğinde. Balkız'ı görmeli. İçi

çok sıcak, çok bunaltıcıydı. Biz de onu aşağıda bırakıp çıktık. Bakalım ne yaptı tek başına. İt kopuk sataşmış olmasın da...

Hemen kalkıyor. Yürüyor.

Istanbul'u geçerken çektiklerini Boğaziçi Köprüsü üstünde unutuvermiş olsa da, Kartal'daki bunalmasını hiç unutamayacağını sanıyordu. Boğucu, yapışkan bir sıcak. Uykusuzluk. Dört bir yandan beynini delen çığırtkan sesler ortasında, araba vapuru için sıraya girmiş. İlk kalkacak vapurda sıranın kendisine gelip gelmeyeceğini hiç kestiremiyor. Hiç bir deneyi yok bu konuda. Dakikalar durmadan geçiyor. Kapıkule'de tıpkı Nuran hanımla Mercedes'i arasında kalışı gibi bir bocalama yüreğini didik didik ediyor. Len dürzü, basa geçeydin ya İzmit üstünden. Ne vardı sanki yolunu yordamını bilmediğin, huyuna suyuna yabancı olduğun bir altı cıvık vapurun peşine düşecek? Sıkışığa bak sen. Bunlar nasıl yüklenecek şimci teker teker? Nasıl geçireceğim ben şurdan Balkız'ımı suya düşürmeden? Altını maltını vurdurmadan? Baksana şu dingildek şeye... Sen o Istanbul benzincisine kanmayacaktın Bayram. Onun aklıyla hareket etmeyecektin. Adam Istanbullu sözüyle hareket eder mi hiç? Onlar bi âlem olmuşlar artık. Parçacı bulacağız, çalınan yıldızımızı, düşen camımızı taktıracağız derken sahil yolunu kaybetmeyelim mi? Nerden deler çıkarsın artık? Oraya kıvrılıyorsun, yasak. Buraya dönüyorsun, bas geri. Hemşerim, Karaköy'e çıkacağım, nasıl çıkacağım? Sana bir tarifname ki, Istanbul'u iki kez dolan, burnunun dibindeki yere öyle gel. Adamla dalga mı geçiyorlar, yoksa senden cambazlık mı bekliyorlar; gel de anla. Zaten Hıdır demişti ya, Istanbullu değil mi, arkasına geç, Üsküdar'ı seyret, diye. Nasıl atlatmışlar onu Topkapı'da bir seferinde? Hi-

kâye etmedi mi? Otobüse alacağız diye iki gün, iki gece beklet, sonra da, otobüs gittiii... «Rekabet bunlarda ar namus komamış» demedi miydi sana Hıdır? İyi ya, benzincinin vapurla ne rekabeti olabilir? Bilmezsin ki. Bilemezsin. Herkes başının derdine düşmüş. Her yan döküm saçım. Her şey itiş kakış. Ekmek aslanın ağzındaymış bu Istanbul'da. Duyardık da, anlamazdık. Gördük, anladık. Lokmayı kapabilen kapıp kaçıyor. Kimine de bakıyorsun, sanki bu ölüm dirim pençeleşmesi burunlarının dibinde olup geçmiyor. Sanki sinema oynuyor önlerinde. Almanya'da pençeleşen az da, seyredenler çok gibiydi. Burda tersi. Adama daha çok koyuyor lâkin. Şimdi seni bu vapura da almazlarsa, mum yak derdine bak artık. Arabanın içinde bir saattir tutuştuğuna yan, ağla. Ne bok yersen ye; ben bilmem artık. Benden paso! Bittim. Balkız'ı da bırakıp bir yerlere gidemezsin. Edirneli öyle yaparsa, bu Istanbullu ne yapmaz kim bilir? Gel de yanından iki dakka ayrıl. Denize kakıverecektim bir ara. Bu canilik bile geçti aklımdan valla. Gerisini düşün artık...

Istanbul'u anınsamanın bulantısını içinde duyuyor. Yalpalayarak yürüyor.

Sucuk gibi ıslanmış Franz Lehar'lı gömleğinden içeri bir esinti dolandı. Sırtından aşağı bir üfleme oldu. Üst üste aksırdı. Vapur iyice sarstı, salladı onu. Sol kolunu kapıya çarptı. Yine de duraksamıyor Bayram. Şapkasını başına daha sıkı oturtuyor. Sallana, yalpalana güçlükle merdiven başını buluyor. Ama, aşağıya, arabaların sırt sırta, yan yana dizildikleri yere inebilmesi için merdiven başına toplaşmış kalabalığı yarması gerekiyor. İki kişiyi omuzluyor. O iki kişi de Bayram'ı dirsekleyip yeniden geri itiyorlar. Kalabalığın ortasında kara ceketli, kara şapkalı, sipsivri bir adam dikilmiş, balgamı bol bir sesle haykırıyor:

«— Akıllara emanet, hepinize saadet! İşte sizlere beş marifetli bir alet! Benim aziz huzurlarınızda şimdi yapacağım takdimse sadece bir hizmet. Sigara mı içeceksiniz? Çakmağınız mı yok? Kibrit mi bulamadınız? Buyrun işte. Buyrun size bir çakmak. Gece, karanlıkta önünüzü mü göremiyorsunuz? Yolunuzu mu şaşırıyorsunuz? Hiç korkmayın. Telâşlanmayın. Basın çakmağınızın şu düğmesine; işte size el feneri. Yolda düğmeniz mi koptu? Bir yeriniz mi söküldü? Ele güne mahcup olmayı kim ister, değil mi efendim? Öyleyse, açın arkadaki şu küçük kapağı. Çıkarın içinden iğne ve ipliğinizi. Altı renk masıra bir arada. Üç boy iğnesi yanında. Geçirin iğnenize istediğiniz renkte ipliği, dikin. Neymiş demek? Aynı zamanda bir iğnelik. Böylecene, bu küçücük, parmak kadar aletimizin üç mucizesini, üç marifetini bir arada görmüş bulunuyorsunuz baylar, bayanlar! Yanınızda ayrıca bir kalem taşımanıza ise hiç bir lüzum yoktur. Evet, baylar bayanlar, çünkü gördüğünüz gibi, çakmağınızın bu ucu da tükenmez kaleminizdir. Yazar mı, yazmaz mı? Şek şüpheniz olmasın. Bakın nasıl yazıyor... Bitmedi efendiler, bitmedi hanımefendiler! Evde, yolculukta, denizde, deniz kıyısında, şimdi gitmekte olduğunuz sayfiye yerlerinde, işinizde, gücünüzde, herkese her zaman meyve soymak, tırnak kesmek, zarf açmak, kalem yontmak vesaire gibi bilumum kesilecek, soyulacak, yontulacak her şey için işte burası da bıçak. Bıçağınız, kaleminiz, iğneliğiniz, fenerinizi, çakmağınız, hepsi budur baylar, bayanlar! Ve arzu ederseniz sizlere altıncı bir müjdemiz: Bıçak kısmını şöylece bir çeviriverdiniz mi, çıktı ortaya tornavidanız. Yer tutmaz, şişkinlik yapmaz, ceplerinizi doldurup bozmaz, görüldüğü gibi de üstelik şıktır, kibardır ve istenirse şurasından, hakikî pirinç mandalından buranıza, mendil ce-

binize takabilirsiniz. Havanızı bozmaz bilâkis. Göze daha hoş görünürsünüz. Böylelikle, sallanmaz, düşmez, kaybolmaz. Emniyettedir. Beş dedik, yedi marifeti çıktı. Hadi bu kadarı da sizlere müessesemizin bir ikramı...»

Adam sözlerini sürdürüyordu ya, Bayram:

«— Kaçak Alman malı bu be!» deyiverdi.

Bayram'a bakıp, kıkır kıkır gülenler oluyor. Kalabalığın içinden iyice sarı yüzlü, göz altları torbalaşmış biri:

«— Ne kaçak malıymış, hemşerim? Öyle bile olsa, ucuz mu, işe yarıyor mu, ona bakarım ben...» diye homurdanıyor. On beş lira verip hemen yedi marifetli çakmaktan bir tane satın alıyor. Onu başkaları izliyor.

Oysa Bayram, çığırtkan satıcıyı kollarından yakalayıp, ipe bağlayıp, vapur durur durmaz da Yalova komiserine teslim edeceklerini ummuştu. O sarı yüzlünün homurtusu, kimsenin Bayram'dan yana çıkmayışı, kara ceketli satıcının da, gözlerini devirerek Bayram'a şöyle bir bakıverişi hemen ürküttü onu. Aman yahu, başıma bir iş açacam şimci... Sana ne, desene? Yüz yüz kuyruğuna gel. Sonra da elli feniklik bir mal için...

Kalabalığı yarıp sıyrılmak, merdivenlerden ne olursa olsun inmek istiyor. Ama, yine kimse buna izin vermiyor.

«— Öte merdivenden in, öte merdivenden...» diye akıl öğretiyor yaşlıca bir bey.

Bayram, hep dik tutmaya özen gösterdiği boynunu yine içine çekmiştir. Yenik ve tedirgin, dönüyor.

Kapalı salon yolcuyla dolu. Daha da sert bir esinti, Bayram'ın kırmızı gömleğini iyice kurutuyor. Bayram, kapalıda canları sıkılmış yolcuların ilgisini çekebildiğini seziyor. Kemerini şöyle bir çekiştiriyor, göğsünü ileri çıkarıyor. Kalın kalın öksürüyor. Gene de herkes benim bu-

güne bugün Mercedes'li bir Bayram olduğumu anlıyor canım. Girişte de, yolda da onca kargaşa arasında kaynayıp gitmiştik. İnsanların görecek hali olsa, niye görmesinler? Niye anlamasınlar, inadın elinden bir şey kurtulmadığını? Burdakiler nasıl görüyor, nasıl anlıyorlar işte, pekâlâ. İyi de, altımda Balkız'ım yokken nasıl anlıyorlar peki?

«— Gömleği de pek şık» dedi ardından biri.

Bayram, fazla düzgün kesilmiş bıyıklarını sıvazladı. Öteki güverteye çıktı. Küçük de olsa, bir mutluluk, bir iç aydınlanması.

Bu yan öteki güverteden de kalabalık. Burda, gölgede insanlar iyice içiçe. Satıcılar, tepsileriyle, şişeleriyle kalabalığa omuz vere vere dolanıyorlar. Ellerinden sürekli bir şangırtı yayılıyor her yana. Birileri bir yerde darbuka çalıyor. Bu, vapur haşırdamasının da bastıramadığı şangırtılı uğultu ortasında Bayram'ın arabasına özlemi iyice artıyor. Ya ben uyurken, bunların arasından bir soysuz, kıskanç herifin biri kalkıp da Balkız'a bir halt ettiyse? Ya televizyon antenimizi de çaldıysa biri?

Durup denize bakmayı bir kez daha erteliyor. Merdiveni güçlükle bulup, güçlükle iniyor.

Yönü belirlemeyen bir deniz ortasında, bir vapurda olmanın getirdiği bulanıklıkla, daha merdivenleri inerken baktığı ilk yerde arabasını göremeyince sarsıldı.

Son basamakta iken vapur da bir kez daha sarsıldı. Bayram, nerdeyse, yukarı çıkmakta olan bir kadının üstüne yıkılıyordu. Bir çay bardağı şangırtıyla düştü.

«— Ay, aman!» dedi kadın. «Dikkat etsenize...»

Bayram, hemen yeşil parlak şapkasını çıkardı. Kadını selâmladı. Durup özür dileyebilirdi. Ama önce Mercedes'i bulması gerek. Arabayı bulmadan, onu görmeden hiç

bir şeyle ilgilenemez şimdi. Arabaların arasına dalarken kadının ardından:

«— Terbiyesiz, sende!..» dediğini duydu.

Uç uca, sırt sırta dizilmiş otolar, minibüsler, kamyonlar, hatta bir atlı araba arasında hızla dolanıyor Bayram. Gözleri bir anda birçok arabayı birden kavrayarak. Bir anda her yeri birden tarayarak.

Oh, çok şükür! Çok şükür Allahıma! Bizimki orda işte. Kuzu kuzu beni bekliyor. Dinlenmiş. Dirilmiş. Oh, yeri de gölgelik. Çok yorduk bunu. Çok hırpaladık Istanbul yolunda. Dinlen kızım. İyi dinlen. Allah kısmet ederse beş saate kalmaz Ballıhisar'dayız.

Arabasının hemen arkasında HH TP 780 plakalı, ama 75 model bir Mercedes daha duruyordu. Üstelik Mercedes 280 SL. Sütbeyaz. Camları dumanlı. Mercedes yıldızı önünde. Lamba camları eksiksiz. Hiç çiziksiz. Kusursuz.

Gördün mü? Biz, bizimkinin arka tamponunu da göçürttürdük. En çok canımı sıkan da yıldızın eksikliği. Yok, stop lambası. Bir lamba camı şangırt deyip nasıl uçar gider kendi kendine? Hale bak. Bi gözü patlamış, dışına uğramış gibi oldu be... Kimmiş len bu babayiğit böyle, taa Hansastadt Hamburg'tan bu yana taksisini böyle hiç hasaratsız getiren? Hadi canım, trene yüklemiştir bu. Vapura yahut. Sürmemiştir bizim gibi. Yoksa, boru mu? Gelecek sefere ben de öyle yapacam zaten. Ölsem Allah, karayolundan gelmem artık, yoo...

Arabasına yakın durdu. Her yanını elden geçirdi. Bagaj kapağının üstünde tükrük lekesine benzer bir leke görüverdi. Kartal'dan vapura yükler yüklemez Mercedes'i iyice ovup parlatmıştı oysa. Güverteye çıkıp uyumadan önce arabayı silmişti evet. İnsanlarımız saygısız. Çok saygısızlar. Tepeden biri tükürmüş belli. Niye tükürüyorlar

peki? Babasının malı mı? Sıkıysa onun da olsun. Mal düşmanları, servet düşmanları... Bir de Ecevit'i tutacakmışım. Oyumu ona verecekmişim. Hıdır istediği kadar ötsün. Hıdır, istediği kadar dırdırlansın, vermem. Özgürlük, özgürlük diye bağırıyor. Herkesin ahlâkını bozuyor. Böyle böyle ipin ucu kaçmasaydı, haddine mi düşmüş biri hark deyip elin arabasına tükürsün? Hep onun gibilerin, hep Hıdır gibilerin ektiği tohumlar bunlar. Bir zamanlar gençlerimize acır gibi olmuştum. Onlar için üzülmüştüm nerdeyse. Numan'ın, aftan hoşlanmayıp da yan cebime koy demelere getirmesinden çok hoşlanmıştım salıverilmelerine. Uzaktayken anlayamıyor insan. Affa uğramaları hiç iyi olmamış işte, belli. Yoksa, affetmek Allah'ın emridir. Büyüklüğün şanındandır. Sevinmiştim ben de. Bir tükürmekle kalsalar, neyse. Ya Amerikalınınki gibi şimci benim Balkız'ı da yakıp yıkmaya kalkarlarsa? Diyelim, bir yere park ettim. Tıraş olmaya, su dökmeye ne gittim. Nerden bilecekler bunun Türkoğlu Türk birinin Mercedes'i olduğunu? Gâvur arabası sanıp, ister misin?..

Kapaktaki lekeyi böyle bin türlü kuşku yüküyle silip temizledi. Kuyruktaki televizyon anteninin yerinde sıkı durup durmadığına baktı. Öne geçti. Radyo antenlerini yokladı. Sağlam. Ama biri azıcık eğilmiş. Kuşkusu arttı. Eğriliği, onarıma alışık elleriyle düzeltti. İki araba arasından ön kapıyı özenle açtı. Karnını içine çekti. İçeri süzüldü. Ön tablodaki her düğmeyi tek tek yokladı. Teypi geri sardırıp başa aldı. Arabanın içi çok bunaltıcıydı yine. Hemen terledi. Geri indi. Çok özenle indi. Tık ettirmedi kapıyı.

Kendini Boğaziçi Köprüsü üstünde buluverince duyduğu korkuyla karışık hayranlığı bir kez daha yaşıyor şimdi. Arkasını arabanın burnuna dayamış, açık denize ba-

kıyor. Bu da bir şey mi? Deniz dedin mi, Boğaz'ın köprüden görünüşüne derim ben. Ahdim olsun, Kezban'ı ordan bir geçirtmezsem Balkız'ın içinde. Beyşehir'in balıkçısı. Ulan, Beyşehir balıkçısı ömründe böyle şey görmüş mü be! Istanbul'a bir bakmış mı tepeden? Evet, evet. Güzeldi. Çok güzeldi köprüden Boğaz'ın, Istanbul'un görünüşü. Kuşkusuz. Yırtıkları, sökükleri, ekleri uzaktan seçilemeyen bir balıkçı ağı denli güzeldi. O ağa takılan balıklar için nasıl ürkütücü, çırpındırıcı ise, o ağa dıştan bakanlar aynı oranda güzel. Bütün o kargaşaya, bütün o çırpınmalara, bütün o can derdine düşmüşlüğe, bencilliklere; gelmişle geçmişin kıyasıya vuruşmasına; soranla susanın, duranla koşanın üst üste düşmesine; hem iç içeliğin hem dışta kalmanın acı biber tadına uzak durma. Söz dinlemez, ipini koparmış bir kente çelik bir hat üstünden egemen olma. Bir değnek dokunduruşuyla her şeyi susturma. Her şeyi sıraya koyma, düzene sokma. Yüksekte, dışta, havada durup da hiç bir şeye bulaşmadan geçip gitme. Bu egemenliğin getirdiği doygunluk. Hırpalanmamışlık. Hırpalanmamışlığın kolay doğumu: Boşluk. Hiçlik. Tepeden bakma. Zorlanmadan egemen olma. Zorlamadan, her şeyi, herkesi ayaklarının dibinde tutma. Öyle ya; o iki yakayı birleştiren çelik ayaklar berisinde, çok daha içerlere, derinlere uzanan daha ayrı girişlerle çıkışlar, ince hesap çizgileri kurcalanmadığında gölgesiz bir güzellikteydi Istanbul Köprüsü. Gölgesini Boğaz'ın sularına bile düşürmeyen, kendi içinde gizleyen bir incelikte. Istanbul'u en güzel kılacak ölçülü yükseklikte.

Ama neden her şey Bayram'ı Balkız'ın güzelliğinden, o, sahip olmanın duygusuyla beslenmiş güzellikten kuşkuya düşürmeli? Neden bu tuzaklar? O köprü, bu 75 Mercedes, süt gibi? Çalınan yıldız. Ezilen Ford. Veli'nin

Ford'u? O fabrikalar, yol boyu gözünün önünden sıyrılıp sıyrılıp geçen? Kolonya, bisküvi, yağ, yaylı yatak. Beyşehir balıkçısı? Yok. Bu laf. Bu Yaşar'ın uydurması. Kezban'ın kışkırtması. Ankara nere, Beyşehir nere? Gelip gelip de Kezban'a mı toslayacak? Laf işte. Sahi, biz de o bademgözlünün çayını döktük. Bardağını düşürdük. Göğsüne yığılıverdik boş bulunup. Dersin ki bu kadın Kezban'ın Istanbullusu yahu! Istanbullulaşmış bir Kezban. Bana vefalı gelmişsen sen de olursun be Kezban. Niye olmayacakmışsın? Gözlerinin çakırı solmuş mudur? Memelerin pörsümüş müdür? Kezban öfkelendiğinde, çenesinin kıyısında bir çukurlaşma beliriverirdi. Bayram'ı nerdeyse araba tutkusundan caydıracak bir çukurlaşma. Yürek ılıtıcı. Baş döndürücü. Öpmeliydim. Durma öpmeliydim o çukuru ben. Sen en iyisi Bayram, Ballıhisarlı'larla bir tokalaştıktan sonra, doğru çek Ankara'ya. Git, çal kapısını. Çekinme. Kezban senden başkasına yâr olmaz. İnanma.

Şu denizin ettiğine bak. Her adam, deniz gördü mü, onunla diz dize geldi mi sevdalanırmış. Küller eşelenir, korlar ortaya çıkarmış. Bizimki de o hesap. Şimdi tuzumuz kuru artık tabiî; altımız tekerlekli ya, Kezban'a sevdamız alev alıyor. Eskisinden çok kafamıza düşüp duruyor Kezban'ımız. Yanlış mı etmişim? Ne demek? Bir araba hem istikbal, hem şan ve şeref. Şansız şerefsiz düğün mü olurmuş? Olanları gördük. Köylü benimle eğlenirdi. Kim ki beni adam yerine koymadı, şimdi kendi çulsuzlukları yanlarına kâr. Benimle eğlenmeleri yanlarına kâr. «İncegül Bayram...», «Deloğlan...», «Ayranı yok içmeye...», öyle mi? Görün artık. Bozum olacaksınız, bozum!

Böylece, birçok soruyu geri itiyor Bayram. Yeni durumların getirdiği yeni kuşkular mı? Kov gitsin. Kovuyor o da. Kezban'sa... Hayır. O duruyor. Onu çabucak bir ya-

na itemiyor şimdi zihninden. Onun, son kez Kayaş söğütleri altında yakından duyduğu kadın kokusu, biraz tuzlu, biraz ılık, çokca pırıltı, çokca yosun, bir dolu da kekik kokusu olarak içine doluyor. Belli belirsiz bir sızlama yüreğinde. Uzak bir zil sesi. Belli belirsiz bir pişmanlık.

Temizel Oto Tamir'e üç kez gelmişti Kezban. Üçü de gün gibi aydınlık şimdi. Vapurun ardındaki yayvan köpüklerin sürüyüp getirdiği apaçık resimler. İşte Kezban. İlk gelişi. Ta, askere gittiği günden bu yana ilk görüşü onu. Elinde bir plak: Fikrimin İnce Gülü. Ama önce Rıfat Usta. Naylon çekici uzatıyor: Al şu pistonu çak. Bayram, tel mengeneyi alıyor. Burda yine Kezban. Geniş kapının ağzında durup duruyor. Bayram, Rıfat Usta'dan söz işitmemek, Kezban'ın önünde tuz buz olmamak için tel mengeneyi attığı gibi naylon çekice sarılıyor. Vur allah vur. Kaportayı düzeltmek derken, gereğinden çok düzeltmek. Kendine verilen her işi ters anlamak. Hepsi o akşam üstüne özgü. Sonunda, iş günü biterken, Rıfat Usta'nın şu sözleri:

«— İki saattir ellerimi hiç boş koymadımsa, sana vurmamak içindi ha, bilmiş ol!»

Ya yevmiyemi keserse? Keserse, gitti bizim taksinin bir vidası daha.

İşte bu da Bayram: Bir benzin tenekesi başında yağından, pasından arınmaya çalışıyor. Allah senin bin belânı versin gökgözlü! Allah senin belânı vermesin emi? Beni bir gün işimden edeceksin de, sonra «hadi efendim, sen kalite bir işçi değilsin ki. Ne Alamanya'sı?» diyecekler. Biz şimci İşçi Kurumu'nda sıraya girmişiz. Biz şimci umudumuzu dışarı gitmeye başlamışız. Alamanya mı olur, Hollanda mı olur, Fransa mı? Her hangisiyse. Bahtımıza.

Bir yıl, iki yıl. Bir gün elbet bana da «Buyur» diyecekler. Gidenler nasıl gidiyor? Geri bas, kız. Çekil git. Ben kendimi sana yedirir miyim? Gitti mi sahi? Beklemedi mi? İyiydi. Sen şurda iki saattir kafamı karıştır, beni baştan çıkar, ustamdan azar işittir, sonra da çek git. Kancıklık değil mi bu şimci?

Dışarı çıktığında, yanıbaşında bitiveren bir gölge. Karanlıkta çekilmiş, bulanık bir resim bu. Ama sesli:

«— Hişt, Bayram?»

«— Kız sen misin? Hayrola, bu saatta?»

«— Sanki görmedin miydi beni?»

«— Görmedim. Niye görüym? Nasıl görüym yani? İşim başımdan aşmış...»

«— Öyle ya, iş daha mühim».

«— Mühimdir».

«— Öyle olsun, madem...»

Madem böyle, durmam ayıp artık. Her şeyin bir haddi var. Ben de bundan yana umutluysam bile, utanmaz arlanmaz değilim ya?.. Dürzüye kinaye, bir de şarkısının peşine düştük. Çal başına, geç git.

Kezban'ın, elindeki plağı uzatıp karanlıkta yok oluşu. Bayram'ın ardından seslenişini duyup duymadığı belirsiz.

Burası da bir kahve. Kahvede, pikaba konmuş bir plak: Fikrimin İnce Gülü. Neden bir türkü, bir halay değil de bir Vedia Rıza?

Ben bir taksiye mi sevdalıydım? Bu şarkıya mı, bu şarkıyı çağıran karının sesine mi? Kezban'a mı yoksa?

Nereye bölüneceğini şaşırmış bir Bayram. Kahvede şarkıyı dinleyip dinleyip oflayan bir Bayram: Dört teker be! Dört teker üstünde gidiym de ne bok olursa olsun, razıyım. Kahvedekilerin gülüşmesi. Bayram'ı gırgıra almaları: Yoksa bunu beşikte bir kıza değil de, bir motorluya

kerttiler? Ağlama oğlum, baban sana bir İmpala alıverir. Nolmuş yani? Atla deve değil ya?..

«O gün ki gördüm seni / Yaktın ah yaktın beni!..»

Yarın, arkası kuyruklu bir Plymouth çekiverelim şunun altına, olsun bitsin ha çocuklar? Susun lan. Adam basbayağı yanıyor, baksanıza. İnanmayın siz onun taksi maksi diye sayıkladığına. Bu işin içinde bi karı dalgası yoksa, şu kolumu yarın bıçkının altına koymaya hazırım. Var mısın? Varım. Yok musun? Yine varım.

Kahvedekiler, biten günün ağırlığını şakalarla, alaylarla hafifletmeyi deniyorlar. Şarkının, gülüşmelerin, radyonun, tavla pullarının, sandalye gıcırtılarının uğultusu...

Bu uğultu ortasında yine, Ballıhisar'ın ağaçsız, ak kireç toprağına gökten bir Ford düşüvermiştir. İçinden bir adam çıkıyor. Biraz Ballıhisar adamını andırıyor, ama çok değil. Belki el kol sallayışları. Dilinin azıcık Ballıhisarlı'ya çalışı. Yoksa, kıranta biri. Bir bey. Altın dişleri de par par parlıyor aydınlıkta. Öyle, böyle; bu da işte eninde sonunda iki bacaklı, iki kollu bir dünya insanı. Zerdali çekirdeklerini çoktan unutan Bayram, çitin arkasında adamdan çok, ak toza bulanmış mavimtrak Ford'a bakıyor. Ford, kahvenin önünde, bir anda çevresine toplanıveren köy kalabalığının ortasında derin derin soluyor. Raşit amcası nerde Bayram'ın? Orta işte, kahvedekilerin az dışına itilmiş, ezik, başı yerde duruyor. Yoksa Bayram'ı kurban etme günü bugün mü? Şimdi, bu kara şapkalı adamın önünde mi kesilecek Bayram? Düldüllerin Osman şimdi amcasını bu, soluya soluya kahvenin önünde durmakta olan araca bindirecek de Bayram'ı o aracın önünde mi kestirecek yoksa?

Ballıhisar'ın en yaşlısı, Rüstem Dede, koltuk değneği sarımtırak beyaz sakalının altında, çukura batmış gözlerini kırpıştıra kırpıştıra:

«— Şeytan arabası dedikleri bu olmasın ahali?» diye ötüyor kuş sesiyle.

Bayram'ın titremesi artmıştı. Neden sonra altını ıslattığını anladı. Kurunmak için, yok belki de bacakları kendini taşımaz olduğundan toprağa oturuverdi. Gözlerini, toza bulanmış şeytan arabasından artık hiç ayırmadan... Böyle bir aracın, içinde taşıdığı insana ne büyük bir saygınlık verdiğini sezinledi. Şaşkınlıklarından silkinen herkes, gelip gelip adamın eline sarılıyor. Öpüyorlar o eli. Bayram, Kandil, Ramazan falan değilse köyde kimsenin elinin bu denli çok kişi tarafından öpüldüğünü bilmiyor. Kahvede oturan kim varsa ayağa fırlamıştır. Yerlerini adama vermek için yarış ediyorlar. Rüstem Dede bile, oturduğu peykeden titreyerek kalkmış, koltuk değneğine yaslanıp kıyıya çekilmiştir. Çenesi, bir şey çiğniyormuş gibi durmadan inip kalkıyor. Küçük küçük inip kalkıyor çenesi. Gücü oranında. Düldüller'in Osman, eliyle açıp aralıyor kalabalığı. Bayram, yine bir ara Raşit amcasını çemberin içinde görüyor, ama Osman Efendi, onun ön halkaya geçmesine izin vermiyor. İtiyor onu, usulca. Bayram, altındaki ıslaklığa iyice yapışıyor. Amcasının gözüne değmekten kaçınıyor.

Kara şapkalı adam kahveye girince, dışarda kalan gençlerle çocuklar önce çekine çekine yaklaşmışlardı arabaya. Bayram, ona ilk elini sürenin Remzi abisi olduğunu sanıyor. Ya da gece, çıra ışığında Remzi, gizemler yüklü bir sesle Bayram'a, kendinden sonra evin tek erkek çocuğuna böyle anlattı da ondan: Çarpacak sandım essahtan. Çarpar, çarpar oğlum. Bilemezsin ki. Bakmışın, bi

yerine başka bi alet takmışlar; sen de bilmediğin bi yerine sürüvermişin elini yağnışlıkla?.. Çarpıverseydi ya? Ya yürüyüverseydi, hepinizi ezer geçerdi valla. Hadi ordan dümbük! Çarpacağından korkmamış. Çarpacağından korkmamışsın da niye donunu ıslattın peki? Herkes çarpacağını sandı. Allahıma çarpmadı. Allahıma yürüyüvermedi de, milleti zerdali pestiline çevirmedi, sen ona bak.

Ezilip geçilmekten de o an kurtulmuş gibi geniş bir soluk almıştı Bayram. Amcasının bıçağı altında önüne yatırılmamıştı; Remzi abisi dokunduğu halde yürüyüp kimseyi ezmemişti; demek, korkulası değil, sevilesi bir şeydi bu araç. O şarkı neresinden taşıyordu ki? O şarkıyı söyleyeni bu aracın neresine saklamıştı o adam? Artık, herkes tek tek gidip dokunuyor arabaya. Dokunmakla kül olmadıklarını, savrulup uçmadıklarını görüp seviniyorlar. Gülüyor, haykırıyor, sonra yeniden dokunuyorlar. Kimi lastiklerine, kimi önüne, kimi ardına, kimi farlarına. Kimileri başını camlara dayıyor. Pencereden uzanıyor, içine bakıyorlar.

Şarkı susmuştu. Yoksa o adam mı gelip susturmuştu kadını? Öyle ya, bir ara yine arabanın yanında dikiliyordu adam. Elini pat pat tozlu maviliğin üstüne vuruyordu:

«— Kıymetli hemşerilerim, aziz Ballıhisarlı'lar! Köylünün salâh yolu bu! Salâh yolu, Demokrat Partimizin, sizin partinizin başa geçmesi! İşte o zaman isteyin bizden su, isteyin bizden yol! Size kredi, size cami, size toprak! İş mi, iş. Para mı, para. Bize oy vermek, kendinize oy vermektir! Bize oy verene traktör, bize oy verene kamyon, bize oy verene işte bundan güzel bir araba! Sefalete paydos! Buğdayınız yüksek fiyatla satın alınacaktır. Baylar, paşalardan ne gördünüz? Ölüm, zulüm! Artık hepsine paydos! Hepsi yeter olsun! Yeter, deyin! Yeter!»

Eli havadaydı. Baş parmağını avcuna sıkıştırmıştı, dört parmağı yukarda. «Yeter!» diye bağrıştılar köy erkekleri. «Yeter olsun!» Adamın altın dişleri parladı. Kösteğinden tutup saatine baktı. Yine koşup koşup eline sarıldılar adamın. Sırayla öptüler. Sonra gerilediler. Ortada bir açıklık bıraktılar. Bayram, fırlayıp kaçmak, kaybolmak istedi. Ancak kendi içine sinebildi. Ötekiler, orda, ortadaki açıklıkta bir koyunun kanını akıttılar, acele. Koyunun kanı fışkırdı; arabaya sıçradı. Bayram da sıçradı. Kan, kendinden, kendi yüzüne fışkırmış gibi irkildi. Yüzü araba olmuştu Bayram'ın. Bayram, o araba olmuştu.

Donunun nemini toprağa emdirerek kalktı sonra. Mavi Ford, çevresindeki kalabalığı güçlükle yararak, kurbanın kanı üstünden geçip dönmüştü. Yine bir toz bulutu kaldırarak, yine kornasını öttürerek uzaklaşıp gidiyordu. Bayram ardından koşmak istedi. Birini devirdiğini, üstü ne bastığını, o birinin sümüğünü çeke çeke, yapağılaşmış kıvırcık sarı saçlarını çitin dikenlerine sürte sürte, bilmeden yolduraraK o saçları ve çapaklı gözlerini oğuştura oğuştura ağladığını o an seçebilmiş değil. Sonra. Çok sonra. Bir eski zaman duvarı üstünde bulgur seren on üçündeki Kezban'ı bir erkek gözüyle seçiverince, zihni, toza bulanmış mavi Ford'un köye ilk girdiği o olağanüstü gün, devirip koluna bastığı kimsenin, yürümeye henüz alışan Kezban olduğunu da seçiveriyor.

«— Sen bilir misin benim seni çiğnediğimi?»

«— Yoo, ben nerden bileyim? O kadarını bilemem. O kadarına aklım ermezmiş herhal».

Kezban'ın Temizel kapısında ikinci görünüşü. Öğle zamanıydı. Ama Rıfat Usta işi durdurmaya hiç niyetli görünmüyor. Bir paftanın başına Bayram'ı dikmiş, demir

boru ucuna nasıl gedikler, tırnaklar açılabilir, onu gösteriyordu: Boruyu tam oturt. Dikine. Tam yerine gelmezse açtığın gedik hiç bir basura melhem olmaz. Elinle duyacaksın. Erdi mi kafan? İlk geldiğinde öğrendiklerini toptan unutmuşun sen be. Anladın mı şimdi ha? Elin duyacak. Şöyle, borunun titremesinden, gerilmesinden, gerilmesindeki pırpırlanmasından, işte artık eline verdiği sesten bunun eğri mi, doğru mu bir ses olduğunu duyacaksın. Kulağı parmak uçlarında, el ayalarında olmayan kimse hiç bulaşmasın bu işe.

Hava o sıra mı yağışlı idi, yoksa Kezban'ı, beklediği duvar dibinden yanına katıp Ulus'a doğru yürürlerken mi boşanıvermişti? Sonbahar, kirli yağmuruyla yine tamirhanenin bulunduğu karanlık sokağı cıvık, yağlı bir çamura bulamıştı. Kezban'ın ayaklarında, bir zamanlar başka bir kadının giymiş olduğu iyice belli, ökçeleri iki yanına kayı kayıveren beyaz ayakkabılar. Daha doğrusu bir zamanlar beyazmış. Uçları da, arkası da açık. Çamur, pembeye kaçan, toprak rengi kalın çorapların uçlarında. Arabalar arasından sıyrılarak dar kaldırımı atlayıp anayola çıkabilmek için Bayram Kezban'ı önüne katmıştı. O zaman bu kalın çorapların arkasının da benek benek, sıvama çamur olduğunu görmüştü. Taa, Kezban'ın üstüne çok bol gelen soluk yeşil bir etekliğin uçlarına dek uzanmakta bu çamur. Kendi pantolonunun paçaları da başka türlü değil ya, bu, Kezban'ı hemen küçümseyivermesine engel olmuyor. Şimdi yeniden, Bayram'ı yolundan edecek bir engel, baştan savılması, atlatılması ille gerekli bir düşman Kezban. Acıyorum, yoksa çoktan defetmiştim. Ne ana yüzü gördü bu, ne baba yüzü. Bir abisi. O da evlenmiş. Çoluğa çocuğa garkolmuş. Baksa baksa ne kadar bakar buna! Gel de acıma.

İşte o küçümsemenin bu acımayla geldiğini bilmiyor Bayram. Bunları ayrı ayrı, bunları karşıt şeyler sanıyor. Az önce paftanın başındayken hem Kezban'ın yanına bir an önce gitmek isteği vardı, hem bu isteği geri atmak, susturmak çabası. Tepelemeyi, altetmeyi başaramadığı o istekle mengene kolunu çeviriyor. Bir bitse şu gedikleme işi... Bir bitse!.. Kezban'ın çığırtkan renkli başörtüsü iyice körüklüyor özlemini. Yağmurun altında, onun ardından yürürken, çamurlu bacaklarına bakarken ise yeniden bir pişmanlık. Adama böyle çok sürtünen karıdan hayır mı gelirmiş? Hem şimci bu yağmurda nereye götüreyim bunu ben? Bir muhallebiciye soksan, para. Bir çaycıya otursak yine para. Yemek de yememiştir bu. Yok artık. Bir de lokantaya götüreceğimi sanıyorsa nah alır. Alamanya'yı kafama koydum. Öyle karı, kız ne gezdiremem ben. Bilmiş olsun. Bugünden umudunu kırmazsak, bir daha zor kırarız. İyisi mi...

Yalova vapurunda, arkasını güvenle Mercedes'ine dayamış, küçük dalgacıkların içinden çıkıp çıkıp gelen resimlere böylece bakıp dururken, o hiç sevmediği iç yanmalarından birine daha tutuluyor. İlk kez böyle bir yanmayı uzun süre kovamıyor içinden. Veli'nin ezilmiş arabasını, Veligiller'i kafasından kovuvermekteki becerikliliği bile gösteremiyor. Kendinden kaçabileceği hiç bir delik bulamıyor. Bir önceki buluşmalarında Kezban'ın yeniden gelmesini istememiş miydi? Onu kendisi çağırmamış mıydı peki? Kezban uzaklaşırken, onun verdiği plağı almamazlık edememenin tedirginliğiyle «Bir gün öğlen tatlimde gelsene!..» diye seslenmemiş miydi ardından? Zaten kimseye borçlu olmayacaksın. Seni zorla borçlu ederler, sonra da kop kopabilirsen. Defet defedebilirsen başından. Daha

arabanın tek tekeri yokken ortada, şarkısına niye tamah ediyorsun desene... Geceleri dolmuşta çalıştım ya o zamanlar? Bizim askerlik arkadaşı Adil'in hurdasında? Aydınlık hattında, geceyarılarına dek gittim geldim. Evet, Adil bana bir iyilik etti etmesine. Yoksa, Alamanya'ya işçi parasını ben başka türlü denkleştiremezdim. Burnumdan da geldi ama. Artık, dolmuşunun neresinde ne arıza, hadi Bayram'ın başına. Temizel benim malımdı da sanki... Sanki ben oranın baş ustasıyım da... Getirip getirip dayıyor dolmuşunu tamirhanenin kapısına. Aldım mı başıma belâyı? Baktım, olacak gibi değil. Bu durum işimden edecek beni. Böyledir zaten. Başkasının ettiği iyilik, dingiline taş. Dişimi sıkıyorum. Sıkıyorum ya, Rıfat Usta'da da surat altı karış. «Bura senin eşinin dostunun imarathanesi değil oğlum...» Der ya adam. Haklı. O zaman ben de Rıfat Usta'ya çıtlattım: «Aman usta, ben mumla çağırmıyorum bunu. Gelip gelip dayanıyor kapıya. Siz kovun. Kovun, ben alınmam. Gönül de koymam...» Adil'e de dert yandım artık, ne yaparsın? «Bu adam böyle. Bedavaya parmağını kımıldatmaz kimse için. Onaracak ben değil miyim hem, desene... Ona ne? Ayıp etti doğrusu. Seni geri çevirmekle çok ayıp etti...» falan dedim. Artık o yanı öyle, bu yanı böyle idare ettim. Geceleri dolmuşu kendim bozduysam, idareten baktım. Gündüzleri o bozduysa, artık bana ne, tabiî, aldırmadım. Başka türlü ben o beş on bini nasıl bir araya getirirdim? Zaten, daha önce yedi bini uçurmuşuz acemi çıraklığımızdan. Askere giderken dımdızlak kalmışız nerdeyse. Yüzümüzü yakıp kıç üstü oturmuşuz. Artık Anadol filan, bir rüya, bir hayal! Biz sırada bekleyeduralım, hiç ummadığım yerden Allah kısmetimi önüme getirmesin mi? Yeni bir umut kapısı açmasın mı? Bu kez başladık, şu kooperatiften sırası gelen

İbrahim'i nasıl geri çekeriz diye düşünmeye. İki gün, iki gece. Ne uyku, ne durak. Hay bilmez olaydım şu meseleyi... Hay görmez olaydım İbrahim'i... İçimi bir kurt kemirir ki, iyice iğne üstünde oturur oldum. Dolmuşu Çankırı Caddesi'nden aşağı bırakıverdim mi, şöyle diyorum, yakışık alır gibi görünmüyor; böyle diyorum, olacak iş değil. Bu İbrahim ölse... Bunu bile düşündüm, Allah günahlarımı affetsin. Öyle ya, sıram gelecek diye ne kadar bekleyeceğim belli mi? Üç yıl da bekleyen var, beş yıl da. İşini halleden, yolunu bulan gidiyor, bekleyen bekleyip duruyor. Benimse artık beş ay beklemeye takatim yok. «Hadi oğlum Bayram, fazla kurcalama. Sen o laborant dedikleri adama yeniden gittiğinde, koy cebine biraz bi şeyler, bas geç. Ondan sonra, sen yoksun buralarda gayrı...»

Kezban'ın ardından yürürken de bu: Aman Bayram, at kendini bir an önce Alamanya'lara. Yoksa her yan tuzak dolu. Şimdi gidemezsen, bir daha hiç gidemezsin. Beklerken beklerken bakmışın, bu Kezban'ın çakır gözlerine kanıvermişin!.. İşte o gün temelli boku yediğin gündür.

Bu gerçekten böyle olmuştu sanki. Sanki Kezban onu gerçekten yolundan alıkoyuvermişti de, Bayram şimdi elinden kurtulmaya debeleniyor. Şehir Çarşısı'nın kapısı altına sığınmışlar, orda öyle dikilip duruyorlar. Bayram, Kezban'ı ne çarşı içindeki salepçiye buyur ediyor, ne bir muhallebiciye. Bir simitçi de yağmurdan kaçıp aynı yere sığınmış. Yanlarında ıslık çalıp duruyor. İkimize birer simit alsam kesem sarsılmaz sarsılmasına ya, boş geç şimci. Âdet olmasın. Bugün bir simit alıverdiğin kimse, yarın senden baklava börek ister. Yeni yakınlıklar bekler. İyisi mi...

O böyle, neyin ilerde kendine zararlı, neyin kârlı ola-

cağını ince hesaplara vurup dururken, bu hesabını simite dek indirmişken Kezban soruvermişti:

«— Simit yen mi Bayram?»

Ve karşılığını beklemeden, iki simit alıp birini Bayram'a uzattı.

«— Al allasen. Öğle vakti. Acıkmışındır... Al işte, gönlüm çekti...»

Bayram, simiti almamakta direndi:

«— Sen ye. Buyur ye. Biz yedik çoktan...» dedi.

Çok ezildiğini, çok küçükletildiğini sezen Kezban, çabuk çabuk konuşur olmuştu. Abisi çoktan buraya göçmüştü ya, Bayram askerdeyken dayıları da ölüvermişti. Bunun üstüne abisiyle yengesi onu da yanlarına almışlardı.

Hiç soluk almadan anlatıyor Kezban. Yengesinin çocuklarına nasıl baktığını, nerde nasıl gündelikçilik ettiğini, böyle böyle ince işi de öğrendiğini, ütü yapmayı, yer cilâlamayı, sofra kurmayı nasıl bir bir öğreniverdiğini, derken gündelikçilikten aylıklı hizmetçiliğe nasıl terfi ettiğini, aylıklı hizmetçiyken eline altı yüz lira geçtiğini, ev kirasında, bakkal borcunda abisigile nasıl destek olduğunu hep sayıp döktü. Gecekonduda dikiş kurslarına bile gitmiş de, etek nasıl bastırılır, dikiş makinesinde nasıl ilik açılır, onları bile öğrenmiş.

«— Önceki günden bu yana konfeksiyona dikişçi aldılar beni. Hizmetçilik etmiycem artık...»

Yüzünde öyle bir serinlik. Üst dudağı hafif yukarı kalkık ağzında pekişip kalmaya hazır bir kendine güven. Acındırmayı da, aşağılanmayı da önleyiveren bir bakış çakır gözlerinde.

«— Ballıhisar'a, kazıya gelen bir hanım abla vardı. Onlara yiyecek taşırdım da ben o zamanlar. Süt, yumur-

ta götürüverirdim. Bu hanım abla, dayımızın da öldüğünü duyuverince, adresini yazdıydı bana. Ankara'ya ilk geldiğimde aradık. Başka yere gitmiş o hanım abla. Bulamadık. Artık yengem acık iş öğretti bana. İlk bulduğumuz kapıya giriverdiydim, biliyor musun? İşimi beğenmediler. Çıkardılar. O hanım ablayı yine aradık biz. Kader işte. O zaman da tatildeymiş. Kursa o ara biraz gittim. Ama elimiz pek dardı. Evin borcu vardı. Yeniden bir iş buluverdi yengem. Yeniden başladım. Derken, derken... Bu konfeksiyon işi olmasın mı? Borçlarımızı ödemeden ayakkabı almayım diyorum. Çok sürmez, alırım her halde. Elime sekiz yüz lira geçecekmiş şimdi...»

Bütün bu anlattıkları Bayram'ı rahatlatmıyordu. Bütün bu anlatılanlarda kendisini kandırmak isteyen bir niyet yatmasın?

«— İşin işmiş baksana. Beni niye arıyorsun öyleyse?»

Kezban, Bayram'ın yüzüne indiriverecekmiş gibi elinin tersini bir kaldırdı. Sonra aynı eli, kendi başına koydu. Baş ağrılarını dindirmek isteyen biri gibi ovdu alnını. Bu ikincisinde beni kendi çağırmadı mı? Beni sen çağırmadın mı? Sus kız. Söyleme. Deme sakın! Yüzleme köpeğin enciğini...

Neden sonra Kezban:

«— Burda, ayakta dinelip duracaksak ben gidiyorum» demişti. «Zaten tatil saatim de bitti...»

«— Nerde çalıştığın yer?»

«— Sana ne benim çalıştığım yerden? Sakın geliym deme!»

«— Sen geliyorsun ya?»

«— Domuzluk etme Bayram!.. Neyse... Geç... İşime sevinirsin duyarsan, dediydim...»

«— Ben de oto tamirde kalıcı değilim. Alamanya'ya gidecem. Aklıma koydum...»

Şehir Çarşısı kapısından içeri buz gibi bir rüzgâr. Yağmurun, rüzgârla birlik Kezban'ın yüzüne çarpışı. Bir titreme. Açıkta kalmış bir kedi yavrusu sinmişliği. Katlanılması uzun süremeyecek bir suskunluk. Çırpınıp, ıslaklığını şöyle bir silkeleme:

«— Herkesler gidiyor. Sen de git bakalım nolacaksa...»

«— Taksi alacam, kız. Başka türlü olmayacak baktım...»

«— Taksinden çıksın e mi?..»

Simitçi onlara bakıp, bir bıçaklama olayına hazır tutuyor kendini. Kezban'ın sesi öyle canından bezmiş.

Bayram, kırmızılığı hâlâ belirli yanık izini eliyle tutup gülmüştü:

«— Beni taksiden kıskanıyorsun sen. Valla billâ kıskanıyorsun. Lâkin, ben bu taksiye kavuşmadan hayatta hiç bir şeye kavuşamam bak. O olmadan her şey bana haram...»

«— Niyeymiş o?»

Niyeymiş o? Niyeymişi var mı? Dün köyde atlının itibarı neydiyse, bugüne bugün de dört teker bir motorlu üstünde olmanın itibarı o. Tarla mı, toprak mı? Geç. Bizde yok. Olacağı da. Hem üstünde traktör tekeri yürütmediğin tarla da, toprak da nafile artık, hey kızım! Bir taksi seni hem kendinin efendisi yapar, hem efendi yapar. Kendinin efendisi olmayandan koca da olmaz gayrı, hiç bir şey de... Hem canım, bazı birine sevdalanırsın. Niye sevdalandığını bilir misin? Dünyada ondan güzeli yokmuş gelir adama. Dünyada ondan iyi huylusu yokmuş sanırsın. Biz karasevdayı böyle bilmez miyiz? Altını, üstünü düşünür müsün?

«— Ben köyde ilk taksiyi görünce seni çiğnemiştim ya?»

«— Ne zaman?»

«— Hani o Menderes'in adamı geldiği zaman. Bi taksinin içinde gelmişti ya? Kurbanlar filan hani?.. Bilemedin mi sahi?..»

«— Bilemedim... Demek ki...»

Demek sen beni ta o zamandan biliyorsun? Taa o zamandan ezberindeyim. Ondan sonra da «Bana umutlanma» demeye getir, öyle mi? Göz göre göre, gönül duya duya inatlaşıyorsun. «Fikrine taktığın ince gül ben miyim?» diyorum. Kara gözlerini ışıldata ışıldata benimkilere daldırıyorsun. Eh, bensem madem, ben de hazırım... Demeye kalmıyor, yok beni çiğnemiş geçmiş de görüverince o taksiyi, yok bilmem ne herzeler... Gine çiğner geçerim, demeye getiriyor aklınca...

Birden yola, sık yağmurun altına inmişti Kezban. Yağmurdan ıslandıkça asker battaniyesi kokan, sarısı uçuk, etekleri sünmüş hırkaya, onu kalçalarının üstünde gerdirerek sarınmıştı. Allah bin belânı vermeye Bayram? Niye oyalıyorsun beni? Beni oyalayacaktın da askerden dönüşe ne diye ardıma düştün? Köyden buraya gelip gidene ne diye yolumu izimi sordun? Ne diye köyün eskilerine haber salıp beni istetmeye kalktın? Bunları bir bir duydum. «İki çıplak bir hamama yaraşır» deyip gezmişsin o sıralar. Şimdi ne bu kancıklık? Bu kancıklıkları nerelerde öğrendin sen a Bayram? Sivrihisar'ın benzin pompasında mı? Lastik şişiricisinde mi? Polatlı'nın göbeğinde mi? Yoksa, askeriyede mi? Ben, bu askerliğin bitmesini bekliyor, askerlik bitince işe girecek. Sonra da gelip beni isteyecek deyip dururken, küt diye Alamanya'yı çıkarıyor karşıma. Seni bu heveslere kaptıranların boyunları kopar

inşallah! Nolmuş sanki, sen bu Temizel'de çalışıp dursan. Ben konfeksiyonda çalışıp dursam. El el üstüne koysak, ha? Yapanların canı yok mu? Herkes kosun gitsin, herkes kosun gitsin... Bu kancıklık değil de ne, Bayram?..

«— Çok kancık adam olmuşun bak!» deyivermişti dönüp.

Çamurlu eteklerini sallayıp yürümüştü. Bayram, onu hırkasının ucundan tutup çamurlara devirmek, bu çarpınmanın altında kalmamak için Kezban'ın peşini bırakmıyor. Haddine mi düşmüş mesnetsiz, desteksiz bir Kezban'ın bana kancık demesi?

«— Dur kız! Sözünü geri al!»

«— Almıyorum işte! Almıyorum, nolmuş?»

«— Hizmetçilik senin edebini bozmuş!»

«— Senin edebin baştan bozuk! Sıçtırma ağzına şimdi!..»

Kaldırımdan ve kaldırım diplerinden akan sellere bata çıka, itişe kakışa yürüyorlar.

«— Yapışma eteğime! Bas git, hadi!..»

Çakır gözlerinin başkaldırısında bir ıslaklık. Yağmur ıslaklığı mı? Kandırılmışlık, oyalanmışlık bozgunu mu? Bir umarsızlığın narasıydı zaten bağırıverişi de. Bir polis düdük öttürdü. Bayram'da ayrı bir bozgunluk. Asfalttan yukarı çık kız. Şimci çiğneneceksin. Sebep kim? Bu işte, Bayram, diyecekler. Sicilimize bir kayıt; hadi sen Alamanya'ya gidemezsin! Aldın mı? Aman çek şunu yukarı. Aman fazla dalaşma bununla. Aman, şikâyetçi ne olur da şimci senden, ondan sonra artık, ayıkla pirinci taşını. Bilinmez. Bakmışın, kızlık mızlık da yok... «Bayram bozdu beni» deyiverirse ne halt ederim? Geçmişimizi bilen bütün köy halkı bundan yana çıkar alimallah! Hele abi-

si, İsmail... Zaten bir yerlerde rastlaşmaya çekinip duruyorum...

«— Gel, bak sana ne diycem?..»

«— Bok diycen!»

«— Haftaya cumartesi Kayaş'a gidelim mi?»

«— Ne o? Haftaya dek altına bi taksi mi çekiyorsun yoksa?»

«— Çarpınma kız. Askerlikten bir arkadaşın dolmuşunu çalıştırıyorum da geceleri. Cumartesi öğlenden istesem verir. Gezdiririm seni. Ustadan izin alırım. Gezeriz...»

Kezban, sırılsıklam olmuş, artık boyaları iyice birbirine geçmiş, gülleri karışmış başörtüsünü çenesinin altında üst üste düğümlüyor. Sanki, salt bu işi yapmak için bekliyor. Ben niye kopamıyorum şunun paçasından? Seni, on dördünde, kireçli tepenin üstünde koklayıvermişse ne olmuş? Köyde «Bayram'ın yavuklusu» diye adın çıkmışsa ne olmuş? Geç git. Unut bu deliyi. Gönlündeki öteki sevda bir karı sevdası olsa, şurda kafasını yarar da, çekilir giderim. Beni, altında arabası olmayan bir Bayram'a lâyık mı görmüyor, beni bir lastik tekere denk mi tutuyor, anlayamadım ki. Bir lastik tekere denk tutmak ne söz? Bu bir lastik tekeri bana üstün tutuyor işte. Bok yiyecek. Dört tekerin üstüne kurulacak da, kuzularla kırpılıp koyunlarla yayılacak. Kuzularla kırpılırsın belki ya, koyunlarla zor yayıltırlar seni! Şuna bak, ben de anasıyım sanki bunun. Bir kuzucuğun anasayım da, yol iz belletecem. Geç git desene Kezban. Ne dikiliyorsun hâlâ, şarpını bağlıyormuş gibi yapıp? Ver kararını, sıç ağzına, yürü geç. Allah bin belâmı versin! Geçemiyorum. Bir türlü geçemiyorum şu domuzdan. Yüzünü yakalı, temelli aklımda. Hadi ordan haspa! Sen de, altı taksili bir kocan olsun

istiyorsun besbelli. Yüzünü yakmasıyla temelli aklındaymış da, bilmem ne...

Araba vapurunun ardındaki dalgacıklar yeni bir resmi ağdırıp getiriyor: Kezban'ın başında düz pembe, naylon bir eşarp. Pembesi yanaklarına vurmuş. İyice keselenip yıkanmış sanki Kezban. Orda, söğütlerin altında, Bayram'dan çok kendisine söylenip duruyor. Kendisine öfkesi arttıkça, yanağının pembesi de artıyor. Ondan hıncımı alayım derken, baktım iyice tutuluyorum. Ökseye tutulmuş kuş misali. Baktım, kendini bir yana koyup benim ağzıma sıçsa, elhamdülillâh diyecek hallere geliyorum. Beni yolumdan eder korkusuyla üstüne de çökemiyorum. Çökemezdim de zati! Bu Kezban, Solmaz karısı gibi değil. «Dokun bana» dese, nikâhına almadan dokunamayacağın cinsten. En fazlası, çene kıyısındaki çukurdan bir nebze koklayabilirsin. Memeciklerini acık sıkabilirsin. Dizlerinden yukarıysa, hiç çıkamazsın. Ama bak, demin çay bardağını düşürdüğün karı var ya, onu yatır düz işte. Hakla, canını çıkar. Sonra da bas git. Şu Mercedes'imi de görse, hazır yatıverir altıma. Kezban'a taksiymiş, maksiymiş; sanırsın hepsi vızgeliyor. O bana cıbıldakkenden sevdalı. Şuram yanınca da... Askere giderken boşuna kaçmışım yakınına varmaktan... Beni, yanık izimle beğenmez sanmışım. Ardıcın altına çağırtıp da, orda bekletip de gitmemem, yanımdaki Remzi abiyi, hısım akrabayı bahane etmem kendime, hepten lüzumsuzmuş. Temizel'in kapısına ilk geldiğinde asıl bunun için mi huysuzlandımdı yoksa ben? Bu namussuz yara izinin, Kezban'ın önünde pırpırlanıp durmasından mı çekindim? Alamanya'ya gideceksen git pezevenk. Güzellikle konuşamaz mıydın? Kayaş'ta nasıl konuştun sonra? Burana bakıyordu da kaçamak ha-

ni? Hani, burana baktıkça daha mı sevdalanmıştı ne? «Nasıl oldu? Söyle hele. Canın yandı mı, de bana? Geçmiş, geçmiş çok şükür...» Kirpiklerini çırpıştıra çırpıştıra, bir de demez mi ki: «İnan olsun yakışmış!» Demez mi ki: «Yiğit yüzüne yara gerek». Hemen oracıkta kucağına yatasım, başımı eteğine gömesim geldi. Bir ağlama tıkanmasın mı gırtlağıma? Sanki o yedi bin liramı helâl edeceğim bütün herkese. Beni hastane kapılarında inlete ede, elimden çekip aldıkları kaç yılın servetini helâl edip geçeceğim. Tee, o pompa işinden sonra, gine kaç yıl kuruş kuruş, yeni baştan biriktirdiğim bütün param tükenivermişti. Geride bana miras kalan, işte şu, suratımdaki cenabet yanık izi. Bu yanık izi her dakka, yapıp ettiğim her şeyi yüzüme vurur durur. Beni kendimden soğutur. O zamanlar bakıyorum, yanıklarım iyileştikçe yanık izine düşmanlığım artıyor. Öyle bunlu, öyle sıkkın günlerimdi canım... Arkadaşlar kahvede, «Temizel seni sigorta etmemiş. Mahkemeye ver. Dava et» diye zorlarlar bir yandan. Bana iş vermiş Rıfat Usta. Bana iş öğretmiş. Dava etsem, nasıl yüzüne bakarım? Nasıl işe gider gelirim artık? Öyle, iki arada bir derede kaldığım günler. Atsa atardı adam. Tüpü patlatmışım. Kaç bin liralık makinesini hurdaya çevirmişim aynı zamanda. Beni atmayınca o, dava etmesi kolay mı? Gel bana sor sen. Davayı kazanacağım garanti olsa, gene neyse ne. Kış üstü oturduğunu düşün bir de. Hem, avukat parasını nerden bulacağım artık? Bunu düşünen yok. Kuru kuru akıl vermeler: Git, sendikaya yazıl salak. Yaa, sendikaya yazılıym da, yevmiyemden kesilsin. Beş bini dürüp bıkmak da beş yıl geri tepsin! Asker dönüşü yeniden işe almazsa almazdı hem Rıfat Usta. Sonumun ne olacağını da bildiğimden değil ya, o zamanlar işte, elim ayağım bağlı. Yara benim düşmanım. Arkadaşlar da bana düşman. Sendi-

kaya yazılmıyorum diye hiç biri yüz vermez oldu. Böyle günlerdi, anasını sattığım! Nah şu kadar çalışma hevesi kalmışsa içimde... Düşünüyorum da, önüme her gün çeşit çeşit otolar, çeşit çeşit taksiler gelmese, ben onları görüp yeni baştan her gün bir parça, her gün bir parça kendi taksime heveslenmesem, kaynak aletine tekmeyi vurup çıkacağım dışarı. Asker dönüşü böyleydim ya, askere gitmeden, iyice böyle hallere düşmüştüm. Şimdi, de bakalım hakçası. Temizel'in kapısında Kezban'ı ilk gördüğün dakka, kollarına yeniden güç gelmedi miydi? İyi bir düşün. Yeniden, dört elle sarılmadın mı tel mengeneye? Yeniden bir hevese gelmedin mi, iyi düşün eşşek kafalı! Sonra da, Kayaş'ın söğütleri altında, başını eteğine gömüp «Seviyorum seni ben... Yanıyorum sana ben... Senden nasıl geçecem?..» diye ağlayı ağlayıvermedin mi dürzü? Kezban yumuşayınca baştan atmaya kalkıyorsun. Uzağına düştü mü, sertlendi mi, Kezban, Kezban diye inildiyorsun. Bir, taksi için inlemen üste çıkıyor, bir, Kezban için inlemen baskın geliyor. Kayas'ta hangisi daha baskındı puşt? «Seni alacağım. Gitsem de, seni almadan gitmiycem?» deyip yeminler billâhlar ettiğin yalan mı dürzünün Bayram'ı? Yalan mı, dört aya kalmadan yüz üstü koyup onu, habersiz selâmsız basıp gittiğin ha? De ha! De şimci. De ha!

Bir de baktı ki, ayağıyla küt küt Balkız'ın ön tamponuna vurup durmakta. Kendini döver gibi, geleni geçeni bakıta bakıta Mercedes'i tekmelemekte.

Vay hayvan herif vaay! Şuna bak, canını çıkarmışın ön çamurluğun. Oğluna kurşun sıkan gaddar babadan ne farkın kaldı şimci senin? Boyun devrilsin Bayram! Kezban'ı bir daha hiç göremez ol, e mi?

Eğilip eğilip ön tamponu iyice gözden geçiriyor. Kocaman, kalın Münihli ayakkabılarının ökçesiyle vura vura kromajın parlaklığını el büyüklüğünde aşındırdığını, matlaştırdığını görüyor. Hele bunu kendi ayaklarıyla yapmış olması, hiç bağışlanamaz bir suç! Şapkasını eline alıyor. Alnını iki üç kez tampona vuruyor: Çek cezanı koca kafa!

Kromajı Franz Lehar gömleğinin ucuyla sildi, ovdu. Ama eskisi gibi parlaklaştıramadı. Bu kez öfkesi Kezban'a yöneldi. Bir balıkçıya razı gelen Kezban uğruna yediğimiz naneye bak sen. Ardından denizin ağzının payını verdi: Cıvık hergele! Oynak meret! Sana bakıp bakıp eskilere dalanın hali budur işte!

Ulan Bayram, şunu kafana bi türlü sokamadın: İşin yolunda gitsin istiyorsan, hiç dönüp ardına bakmayacaksın. Kendi adına bir yararı yok mu, tökezleyeni olduğu yerde bırakacaksın. Atları niye vururlar, de bakalım? Ayak bağı olmasın diye. Boşuna saman yemesin diye. Hem artık Kezban'dan sana hayır var mı bakalım da, takmışın kafana? Geçmişe mazi, yenmişe kuzu. Daha ne? Al işte, canım Mercedes'i de yaraladın. İyi bok yedin! Yok, ne dese, ne etse Kezban seni bunun içinde görünce dayanamazmış da... Yok, gene konuşurmuş seninle de... Gene yüzüne bakarmış da... Gene hoş tutar, gene severmiş yanık yerini de... Balıkçı lafını duyunca paçaların tutuştu, malum... Pekii?.. De ki, balıkçı malıkçı sahiden laf. Geleceğim seninle dese, götürecek misin Kezban'ı bu gidişte, ha?

Bunu hiç düşünmek istemiyor Bayram. İçinde yatan o gizli özlemi, uçverdiği yerden geri bastırıyor. Sıra, asıl bu en olmasını istediği, şimdi kesin böyle sandığı şeye geldi mi, kendini çıkmazların en çıkmazında görüyor. Artık ge-

lecek yılın pembe Mercedes'ine, ya da alev rengi bir BMW'ye her zamankinden yakın. Vazgeçilemeyecek denli yakın. Ama bu, Kezban'a da aynı oranda yaklaşması demek. Kavuşmadan. Çünkü 76'da, 77 icadı bir başka özlem yeniden Kezban'ın yerini alacak. Bir süre için. Bir süre için derken, 78 yılı, bir apartman katına falan bağlanmak demek olacak. Bunu da çabuklaştırmak gerekecek. Her şeyi çabuklaştırıp Kezban'ı geciktirmek. Her şeyi öne alıp Kezban'ı geri itmek. Yaşlanmış bir arabayı yenileme çabasına girişirken ise Kezban, yenilenemeyecek denli yaşlanmış olacak. Kendisi de. İşte, bir kez daha Bayram, Kapıkule memuru Nuran hanımla arka tamponu ufacık göçmüş Mercedes'i arasında, sıkışıkta. İnsan dediğin şu dünyada her yana yetişebilmeli canım. Ya şu, ya şu dediler mi, apışıp kalıyorsun. Şimci ben, altımda bu Balkız, ya da diyelim o alev renkli BMW varken, bir gecekonduda oturabilir miyim? Neresine sokar, neresinden geçiririm arabamı o sidikli, kaygan sokakların değil mi? İyi bir mahallede bir kat almalı, kendi adına da bir iş kurmalısın ki, alnın açık, sırtın pek olaraktan ve kimseye müdana etmeden...

Uzaktan geçen bir tankerin gönderdiği dalgalar, gelip araba vapurunun bordasına vuruyor. Sular haşıldayarak çarçabuk kabarıyor ve şimdi dirsekleri küpeşteye dayalı Bayram'ı ıslatıyor.

Bayram'ın yanında duran birkaç kişi dalga yiyişlerine sevindiler. Umulmadık bir serinlemeydi bu onlar için. Ama Bayram için, Franz Lehar'lı gömleğinin tuza bulanması. Tuzlu suyun Balkız'a da çarpıp çarpmadığı korkusu.

Bir çaycı, kaşığı bardaklara vurup şangırdatarak geçti. Bayram'a, merdiven dibinde kucağına düştüğü kadını düşündürdü çabucak. Dikile dikile yorulduğunu da an-

ladı. Yukarı çıkıp oturacak bir yer bulmalı. Güneş müneş, o yattığımız yeri hiç bırakmayacaktık biz. Balkız'ı özleyivermişim işte. Merak da ettim. Ettim de iyi bok yedim desene. Gelip, kendi ayağımla canını yaktım. Buna da şükür, diyeceğiz artık. Yıldıza dedikten, stop camına dedikten sonra... Veligiller'in başına geleni bir düşünsene. Araba bitmiş ya, kendileri sağ çıktılar mı bakalım? Ama, dedim Veli'ye ben. Böyle bir Mercedes alsaydı, ne yüklerse yüklesin, gene de rahatça getirirdi onları. Sanki bir televizyonlarını ben yükleseydim ne olacaktı? Devrilmeyecek miydi? Çarpışmayacak mıydı? Ya çocuklardan birini alsaydım yumuşayıp? Gel de durma o zaman artık kaza yerinde. Elinden gelirse bas geç. Takılır kalırdım ben de... Çok şükür... İsabet ki... Uyudum. İyi oldu. Gövdemi dinlendirdim hiç değil. Şurda, önümüzde kalan da daha rahat bir yol. Istanbul yolu gibi değildir artık ne olsa! Neydi o öyle? İyi işte. Sevinsene Bayram! Ne düşünürsün hâlâ, arpacı kumrusu gibi? Nedir bu, için bir kısım? Köye yaklaştıkça heyecanımız artıyor ya, ondandır. Yoksa, başka ne, değil mi? Evet, gerçi Balkız'ı öyle, bütüncene götüremiyoruz. Aman canım, ne anlayacak Ballıhisar'lı bu kadarcık eksiğinden, gediğinden?..

Tekmeleriyle soldurduğu ön tampona bakıp durmaktan kurtulmak için, yeniden yukarı çıkıyor. Kapalıda oturacak bir yer arıyor. Çay ocağının önünde iki adam, sırtları yolculara dönük, biri tâ tepesine dek kızarmış, öteki pul pul terlemiş, oturuyorlar. Yakınlarında herkesin duyabileceği bir sesle konuşuyorlar. Şişmanı zayıfın omzuna vura vura:

«— Sen şu tesadüfe bak yahu!» diyor. «Sen şimdi benim bir kardeşimsin, değil mi? Şaşkın Bakkal'da sana rastlayıp sırtına bir yumruk indirdiğim günü hatırladın

mı? Ne saadetti o yahu! Neyse, şimdi bir işimiz var. Onu konuşalım. Olur mu, olmaz mı, bir bakalım. Çünkü her şey bir riyazî mantığa dayanır, değil mi? Ben şimdi marley kaplama, gömme dolap dahil, bir kata altı yüz elli bin lira desem? Sen de dersin ki, hepsi peşin mi? Dersin, niye demeyeceksin? Her şey bir riyazî mantığa dayanır. Yemin sana, bu benim yapıp sattığım katların en derme çatması bugüne bugün sekiz yüz bine, sekiz yüz elli bine su gibi gidiyor. Millet bu parayı nerde buluyor, ben bile şaşıyorum. Ama şimdi sen benim bir aziz kardeşimsin değil mi? Sana açık konuşmasam olmaz, değil mi? Şimdi biz şöyle yapsak bak. Üç yüz elli binini...»

Bu rakamlar, bu rakamların ne demeye geldiği Bayram'a yabancı. İyi bir Mercedes bugün iki yüz elli bin lira edecek de, bu iki yüz elli bin lira da bir eve bir oda sayılmayacak, öyle mi? Yine de bu kat satışı ilgilendiriyor onu. Daha çok duymak, şişman adamı daha çok dinlemek istiyor. Bunun için yanlarında oturacak bir yer bulmalı. O da yok.

Dışarı, arka güverteye çıkıyor bu kez. Dizlerinin dibinde naylon torbalar, birinin kucağında plastik bir çanta, şişmiş ayaklarını ayakkabılarından azat etmiş iki kadının yanında oturacak dar bir yer var, ama kucağı çantalı kadın, Bayram'ın niyetini sezip çantasını hemen oraya koyuveriyor. Bayram'sa geri dönüp gidemiyor. Hep, kendisine bakıldığı duygusu içinde. Sanki herkes onun hareketlerini izliyor. Kadınların iki adım berisine yürüyüp, kollarını küpeşteye dayıyor. Uzaktan, yoğun bir pusun ardından Gebze burnu seçiliyor. Gittikçe uzaklaşıyor bu kara parçası, ama yeni bir kara parçası görünüyor. Nerede kaldı bu Yalova dedikleri yer? Karadan doğru küçük bir

esinti patlak veriyor. Esinti, kadınların konuşmalarını olduğu gib aktarıyor Bayram'a:

«— ...Bakalım, Bursa'ya, kardeşime gidiyorum ya, orası da burnumdan gelecek, bilip duruyorum. İstemem böyle söylemek. Fakat karısı düpedüz orospu. Istanbul'da da böyleydi bu. Düşüp kalktıkları hep erkek. Hem de ayak takımı. İşçi takımı. Hep onlar. Gelip bir hatırımı sormaz benim. Hani ne zamandı? Bir haziran ayındaydı. Yürüdüler ya işçiler? Başkaldırdılar pisler. Sen tut, kardeşimi de ayart. Sok bunu da o ana, baba gününe. Aklı başında olan, kardeşim gitmek bile istese, sen beri dur, karışma demez mi? Hadi bakalım, tıktılar mı kardeşimi de içeri o zaman derdest edip. Ama bu orospu o zaman eliyle bir börek yapıp götürmedi kocasına. Böyle hain bu. Sonradan kardeşim bir iş buldu da Bursa'da... Artık Istanbul'da mimlendi karının yüzünden tabiî. Hep ondan. Kendi de Tofaş'ta. İki çocukları var, sefil. İşte ben, bir iki giyecek yapıverdim çocuklara. Acıyorum, ne yapayım? İçim dayanmıyor... Ayaklarım da şişiyor... Bakalım, kaplıcalarda belki... O haziran gününden bu yana zaten...»

Haziran'dı evet. Bayram, Tatvan'da. Bir kahveye oturmuş, trenden inecek Başçavuşunu bekliyor. Başçavuşu izinden dönüyor. Saatler geçmek bilmiyor. Tren gelmiyor, daha da gecikeceği söyleniyor. Bayram, bir renkli gazozun başında, eli çenesinde, kahvedeki demiryolu işçilerinden biriyle olsun bir dostluk kurabilme umuduyla, çevresine gülümsemelerle bakınıp duruyor. Bu kahve, bu işçiler; yine hepsi yabancı ona. Üstelik akşam. Üstelik Van Gölü, uzun bir gurbet türküsü fısıldamakta kulaklarına. Bayram'ın yüreği bir kadın sıcaklığını deli gibi özlüyor. Kezban, sürekli aklına düşüyor... Derken, radyodan, Istan-

bul'da işçilerin binlerce yürüdüklerini; işyerlerini bırakıp bırakıp yürüdüklerini duyuverince, kahvedekilerden bir grup ayağa fırlamış, oynamaya, halay çekmeye başlamıştı. Bayram, kendisini de birden bu halay çekenlerin arasında buluveriyor. Nedenini kesinlikle ayırt edemediği bir coşku iliklerine dek yayılıvermiştir. Yıllardır içinde dolaştırdığı yalnızlık, gariplik duygusu ilk kez silinmiş; çok kalabalık, çok şenlikli bir ailenin dört bir yanı sağlam bir üyesi sanmıştı kendini. Öyle ya, hazirandı aylardan. Halay çekenler, yerli halktan değiller. Birden patlayan bu coşkuları neden? Bayram, düşünmüyor bile. Sadece katılıyor bu coşkuya. Halay birden, başladığı gibi duruvermişti sonra. İşçilerden birinin şöyle bağırdığını anımsıyor Bayram:

«— Bu er niye oynuyor be?»

Sekiz kadar vardılar. Teker teker dağıldılar, gittiler. Geride, öncekinden bin boğucu bir yalnızlığın, kimsesizliğin izini bırakarak Bayram'da. Bu er niye oynuyor be? Bu sözü açık seçik şimdi anımsıyor Bayram. Öyle ya, hazirandı...

Güvertedeki kadınların sesi onu, o haziran gününün bir çırpıda coşkudan sonsuz hüzne ağıveren bunundan sıyırıyor:

«— ...Affedin. Bir şey soracağım... Bu üstünüzdekini nerden aldınız?»

«— Bunu ben Kadıköy'den aldım...»

«— Af buyurun, pek hoşuma gitti de. Bunu ben perdelik olarak görmüştüm... Yanılıyor muyum acaba?..»

«— Yok. Perdelik değil. Konfeksiyondan hazır aldım...»

«— Ben kumaşını perdelikçide görmüştüm. Fakat zi-

yanı yok. Hoşuma gitti. Af buyurun, dikilmiş vaziyette bunu böylece kaça aldınız?»

«— Ben buna dikilmiş vaziyette böylece iki yüz on beş lira vermiştim».

«— Yazık. Çok pahalı. Konfeksiyoncular çok kâr koyuyorlar doğrusu...»

Kezban, konfeksiyonculukta durmamış. İşini beğenmemişler. Hadi ordan! İşini beğenmediklerinden mi? Atelye şefi, evine temizliğe çağırmış. Bu da gitmemiş. Öyle anlattılar ya? Ben hizmetçi miyim, demiş. Dikişçiyim, demiş. Şef de kovdurmuş bunu. Dikbaşlıdır Kezban, bilmez miyim? Banka hademeliğine girmiş sonra. İyi işte. Banka hademeliği fena mı? Dursaydı ya orda, Beyşehir'in balıkçısına gideceğine. Laf. Seven kimse durup bekler bir defa. Beklesin, diye haber saldıktı bir de, boş bulunup. Hadi canım, sevdiği mevdiği yokmuş bunun. Umutlandırdım diye geri çekilmek istemedi de ondan... Ne güzel yazmış adam kamyonunun ardına: Yol biter, sevda bitmez. Yaa, Kezban hanım. Yol biter, sevda bitmez. Bak biz yolu bitireceğiz hayırlısıyla. Eli kulağında. Göreceğiz bakalım, senin bana sevdan da yol gibi biten cinsten miymiş, değil miymiş?.. Balkız'la bir olup göreceğiz. Sana yalvaramam. Mercedes'li bir Bayram'a ayıp düşer bu kadarı artık. Takdir edersin. Ee, peki dürzünün Bayram'ı? Yalvardın, yalvarmadın; kalktı sana he dedi, diyelim. Ne halt edeceksin o zaman? Kararın ne? Bunun cevabını vermedin. Katıp yanına götürecek misin? Atınızın terkisine, işte canım, taksinizin içine atıp kaçıracak mısın? Ondan sonra artık Heim'da kalmak yok ama. Bir ev tutacaksın. İki boğaz olacaksınız. Ondan sonra da, gelecek yıla sen zor alırsın o yeni çıkacak pembe Mercedes'lerden. Hele burda bir kat almayı tümden çıkar aklından. Niyeymiş ca-

nım? Kezban da çalışır. Koyarız bir hazır elbise fabrikasına. Ne bileyim, bir oyuncak, bir bisküvi fabrikasına. Kadınlar için ne işler var. Onun da eline geçer şu kadar. Çocuklar da olacak tabiî. Benden bir doğurmaya başladı mı, durduramayız Kezban'ı. Eh işte, ona göre. Veligiller'e bak da, ders al. Çocuk zammıymış filan, kâr etti mi? Açıkgöz karısı, yol masrafını çıkaracağım derken... Arabayı o kadar yüklemeselerdi, devrilmezdi bunlar... Boş ver. Sen en iyisi, Kezban düşüncesini sil at aklından. Hoş, silip atmıştım çoktan. Eşşek gibi çalış ha çalış. Kezban mı kalır akılda? Binde bir işte, ne biliym, şöyle çakar geçerdi. Nehir kıyısında öpüşenleri, parklarda koklaşanları gördün mü... Bir de, uyku tutmadığı geceler, bazı bazı. Çakar geçerdi. Şimci ne diye aklında dolandırıp duruyorsun. Kezban'ı? Kezban... Kezban... Sıçarım senin Kezban'ına haa! Ateş olmayan yerden duman çıkar mı? Beklememiş işte. O haberi Yaşar'la, seni kızıştırmak için yollamadı ya bu? Senden cayınca, gümüşten Kezban, altın mı oluverdi, pezevenk?

Yaşar'ı sıkıştırmıştı. Kezban'ın sahiden mi o balıkçıya gittiğini iyice anlayıp dinlemek istemişti. Yaşar'ın derdi değil ya?

«— Ne bileyim ben? Kendim görmedim ki. Halamın kızıyla yollamış bu plağı da...» deyip çıkmıştı işin içinden.

Almanların bir bayram günü. Bunlar Münih camisi önünde bir gidip bir geliyorlar.

«— Sorsaydın halanın kızına?»

«— Kezban'a hâlâ niyetin olduğunu bilseydim sorardım. Senin karıya kıza bir merakını görmedik ki, ne bilelim...»

Yaa bak, Solmaz'ın anlattığı doğru demek? Dibi burda yatıyor o sözlerin. Neyse, Solmaz karısına ispatladık ya erkekliğimizi. Daha da ispatlarız Allah kısmet ederse...

Bayram, usuldan usuldan derken, bir de bakıyor, çoktan merdiven dibinde kucağına yıkıldığı kadının yanına varmış. Kadının ona, taa ilerde, resimli roman okuduğu yerde, ikide bir başını kaldırarak «Aman münasebetsiz sen de...» deyip duran bir yüzle baktığını neden sonra görmüştü. Oh, çok iyi. Yanında kendisinin de ilişebileceği bir sandık var. Yolculukta ahbaplık şart. Hele vapurda. Denize bak dur. Eni sonu dipsiz bir su işte. Biriyle söyleşmedikçe bu yol biter mi? Yol biter, sevda bitmez. Yol bitse de erkeklik ölmedi ya? Bağrı nasıl açık baksana. Memeleri üstündekileri delip geçecek bu kadının. Baksana şu pantolun yakışıklılığına. Yumuşacık baldırlarım var, deyip durur. Bak, hele bak şu saçını eliyle düzelti düzeltiverişlerine. Hele bak; sözde öfkeli bize. Öfkeli de, bu bükülüp durmalar ne peki? Bak, hele bak şu yeşil küpelerine. Hele bak nasıl değiğiveriyor ayva sarısı yanaklarına. Bak, hele bak şu kaşlara. Vay kahpe, nasıl da yolu yoluvermiş be! Nasıl da benzetmiş kendini Istanbul'un süslü karılarına. O İmpala'lar, o Chrysler'ler içine kurulmuş giden artist gibi karılarına. Ne benzetmesi canım? Düpedüz Istanbul bağının üzümü bu. Bak, hele bak şu gözlere. Fıldır fıldır. Çakır elâ. Çakır elâ ne kelime? Çavuş üzümü bunlar. Yemeli bunları Bayram. Dibine dek somurmalı, yutmalı.

Bayram, terden ıslak bıyıklarını düzleye düzleye, şimdi resimli romanına eğilmiş kadının yanına varıyor. Öksürüyor. Sesini açıyor:

«— Af buyurun, vapur salladı da ondan oldu hanımefendi...»

Kadın omzunu silkiyor. Yarım dönüyor sırtını.

«— Yani affedersiniz bayan... Çayınızı döktümse...»

«— Terbiyeli bir bey olsanız, zamanında özür dilerdiniz her şeyden önce...»

Sırtını biraz daha dönüyor. Dudak uçlarında, Bayram'a göstermediği bir sevinme titremesi.

«— Bir mahzuru yoksa bayan, konuşabilir miyiz?»

Ses yok. Ne evet, ne hayır.

Bayram oturuyor. Yanık izindeki küçük pırpırlanmaların durmasını bekliyor. Geçti işte. Şimdi rahat.

«— Ben uyuyakalmışım... Mercedes'ime bir bakıp geleyim dedim. Vapur da sallayınca, malum, yıkıldım. Siz bana kızınca, ben de affedersiniz demeye çekindim, malum. Bütün ondan... Yoksa... Mercedes'imi görmüşsünüzdür belki. Hani balrengi olan? Metalik boya. Alamanya plakalı hani?..»

«— Bana ne canım!»

Hadi canım! Bana ne, olur mu? Sanki on taksisi var da, bana ne, diyor.

«— Hususiniz var mı?»

«— Ay, üff!..»

«— Canım iki çift laf etsek ne olur genç bayan? Taa Alamanya'lardan sürüp geliyorum da ben... Tek başıma haa... Bir arabam, bir ben...»

Kadın, resimli romanını büküp duruyor. Aldırmazmış gibi duruyor ya, çevresindekilere karşı yine de üstten bir bakış. Görün işte, taa Avrupa'lardan kalkıp gelen, o kadar çok kadın tanımış bir Mercedes'li bey bile peşimde benim.

«— Ben sizin eğlenceniz değilim...»

«— Teessüf ederim, aşkolsun. Eğlence arasam Istanbul'da arardım, değil mi ya?»

Kadın, ne anlama geldiği belirsiz iki küçük kahkaha koyveriyor.

İkisi de susuyorlar şimdi. Bayram, biraz daha eğiliyor kadına doğru:

«— Cevap vermediniz fakat?..»

«— Ne cevabı?»

Bana evlenme teklif ediyor da ben mi anlamıyorum yoksa? Aşağıda kucağıma bile bile düştü belki? Belki vapura bindiğimden beri gözlüyordu beni? Mercedes'i nefis ama! Bayıldım. Gerçi bizim manikür dükkânı üstünde oturan Ercan'ın arabası daha dehşet. İnsan onun içine kurulup da, yanında Ercan'la şöyle bir Boğaz'a çekse gitse, herkes döner döner bakar valla.

İç geçirdi kadın.

«— Sizi üzdüm mü yoksa genç bayan? Küstünüz mü yoksa?..»

«— Allah allah! Kırk yıllık tanışık mıyız da küseceğim?»

Küpelerini sallayıverişini seveyim. Hemen yanaşsaydı bana, kanım böyle kaynamazdı doğrusu. Namuslu kız. Ben de yol yordam bilmem yaa. Doğru. Önden şahsımı bildirmeliydim. Ben şuyum, diyeceksin. Yoksa, nerden anlasın kızcağız, serkeş misin, esrarkeş mi? İt misin, kopuk musun, anarşist misin? Aklına bin türlü şey gelir tabiî. Kimse kimseye ha deyince güvenemiyor ki artık.

«— Ben şahsen biraz sıkılganımdır bayan. Af buyurun. Adım Bayram'dır. Münih'ten gelmekteyim. Bir de Mercedes aldım işte...»

«— Biliyoruz...»

Saf bir adam bu Bayram. Bana tutuldu. Kız sersem, elin karılarının pis ayaklarını adam edeceğim diye kamburun çıktı. Parmakların nasır tuttu be. Sakız gibi araba işte. Mercedes'li bir kısmet her zaman çıkmaz önüne. Üstelik bayağı yakışıklı adam. Giyinişi salakça, ama sen onu çeker çevirirsin. Yol yordam öğretirsin. Avrupa'lara gidersin. Şimdi bunların hepsi kelleyi kulağı düzdü. Bir araba, bir kat. Fabrikada hisse senedi. Bankada para. Sigortası da caba. Bak Melek'in sözlüsüne. Sinop'tan donsuz çıkmış, şimdi İplik-Örme Tesisi'nde en büyük hisse onun. Altında Opel. Melek'e inat, kurul sen de şunun Mercedes'ine. Git ondan önce Avrupa'lara. Melek pisinin çalımı da şurama geldi artık haa!.. Akşamları Sabri'nin Opel'inde dört dönüyor İstanbul'u. Biz de, elimiz değecek, ninemizden izin çıkacak da Mudanya'nın boklu denizine kaçamak gireceğiz. Ben böyle acık boyanıyorum, modaya uyuyorum ya, memlekette adımı orospuya çıkardılar. Asıl sebep hep o Hamdi beyin oğlu Ziya Puştu yaa!.. Bendeki de akıl. Alır sandım. Bak bu öyle değil. Bunu ben, istesem, burnuna bir halka takar, dilediğim yere çeker götürürüm. Ben nasıldım bir zamanlar? Allah rahmet eylesin, abimin korkusundan şöyle yarım kollu bir şey giyemezdim. Şimdi bu, Avrupa görmüş. Beni sıkmaz. Evet, bir bakışta vurulmadım. Ama bakarsın, şu bu derken âşık da oluvermişim adama...

Yeniden Bayram'a döndü ki, Bayram, gözleri kaymış, yara izi tıp tıp atarak, göğüslerine bakıyor. Bu göğüslerin kendisine sunulmaya hazır tutulduğuna inancı artık nerdeyse tam. «Biliyoruz» dedi ya? Demek bizi Balkız'ın içinde gördü. İmanına yandığım. Boşuna mı peşine düştük biz bir arabanın? Mercedes'li bir adamın sıkamayacağı meme mi kalırmış?

«— Pek beğendim sizi...»

Bunu dedi, arkasına kaykıldı.

«— Çok hoşsunuz doğrusu Bayram bey».

Bayram, kendini güç tutuyor. Kısık kısık öksürüyor.

«— Evet, şahsen çok beğendim sizi. Ben şahsen sizin gibi ciddî hanımlardan hoşlanırım zaten. Bizi kader çarpıştırdı. Ben böyle diyorum. Kader beni sizin kucağınıza attı...»

«— Demek kadere inanıyorsunuz?»

«— Kadere inanmasak olur mu? Her şey kader, her şey kısmet. Bakın şimdi, ben diyorum ki, kısmetse sizin adınız Kezban, hı?» Dilim kopsun. Nerden çıkardık bunu şimci? Şakanın tadını kaçırdık...

«— Rica ederim! Niye Kezban olsunmuş? Ayfer».

Aman Bayram, çabuk atla Kezban'ın üstünden! Atla, unuttur.

«— Bursa'ya mı kısmetse Ayfer hanım?»

«— Bursa'ya. Babaannemin yanına...»

Ninesine babaanne demeyi Istanbul'da öğrendi. Annesiyle oturuyor. Ama annesinin adı, uyuz karı.

«— Bursalı'lar çok mazbut ailelerdir. Köklü ailelerdir...»

Ayy, bu da soy sop düşkünü! Fırıncıydı benim dedem. Babamsa oğlancılıktan hapiste. Para götürüyoruz ona işte. Yoksa, ben de arkadaşlarla Ayvalık kampına gidebilirdim pekâlâ. Taksitle tatil şimdi her yerde var. Ama biz, tırnak kesip, kaş yolup, ağda vurup kazandığımızla bir de oğlancı babamıza bakıyoruz. Sakın bu sonradan görme de Bursalı olmasın?

«— Siz de mi Bursa'dansınız yoksa?»

Boşver Bayram. Atlat. Ballıhisar, desen, ne bilecek şimci Ballıhisar'ın nere olduğunu?..

«— Ben şimdi şöyle, Eskişehir, ordan Ankara'ya doğru bir gidiyorum. Maksat tatil. Maksat eşi dostu ziyaret, değil mi Ayfer hanım?..»

Pekii, ben bunu bindirecek miyim Balkız'ıma? Bursa'ya dek buyur edecek miyim? Bindir ülen. Ne olacak? Kısacık yol. Acık tadına bakmaya yeter de artar bile...

«— Bir mahzuru yoksa, Bursa'ya ben bıraksam sizi? Salon gibi araba. Yer geniş... Ne olur?»

Hiç bir şey olmaz olmasına da, garajların orda yengem bekleyecek. Sümüklü oğlunu da elinden tutmuştur. Üstünde yok, başında yok...

«— Hayır, hayır. Teşekkür ederim... Söz olur şimdi».

İyi be, olsun! Ne derler? Ayfer hanım Bayram'ın Mercedes'inde... Böyle söze can kurban. Şimci, doğru konuşalım. Balkız'a yük olmasın diye, biz yanımıza kimseleri almadık ya, onca yol da tek başına tükenmiyor canım. Valla, o hokkabaz kamyonetin ibnesini bile arar oldum. Herif kendini alıştırdı bize... Bizim atmış lirayla birlik o da yok oldu ortalardan. Bir saatçik bu Ayfer'le ben yan yana...

Bayram'ın bakışları gittikçe bulanıyor. Tükürük bezlerinde durmadan bir salgılanma. Üst üste yutkunmak zorunda kalıyor. Orasının acıdığını duyuyor. Otobüslerin sıcağından, sıkışıklığından söz ediyor Ayfer'e. Üsteliyor. Nerdeyse yalvarıyor ona ve bilmeden onun resimli roman özlemlerini körüklüyor: Bayram, Ayfer'i nikâhlayıp Almanya'ya götürmüş meselâ. Orda giydirmiş, kuşatmış. Ayfer, büyük mağazalardan birinden çıkıyor, ötekine giriyor. Saçlarını boyatıyor. Ayfer, tırnaklarını yaptırıyor. Ayfer, otomobil kullanıyor. İşte Ayfer, yine büyük mağazalardan

birinde. Çanta alıyor, mayo alıyor, sutyen alıyor, çorap alıyor, don alıyor, eteklik alıyor, elbise alıyor, parlak bir yağmurluk alıyor, krem alıyor, ruj alıyor, takma kirpik alıyor, peruk alıyor kâküllü, bele kadar uzun, pantolon alıyor siyah, pantolon alıyor beyaz, bluz alıyor... Ve işte birden, kalabalığın arasında Ziya. Ziya, Ayfer'i görüyor. Göz göze geliyorlar. Ayfer, hemen başını çeviriyor. Tezgâhtar kıza, «Şunu alıyorum, sarın» diyor. «Şunu da lütfen» diyor. Dönüşte çiçekçiye de uğrayacağım. Büfenin üstüne çiçek koyacağım. Yemek masasına da iki şamdan koysam. Şimdilik iki mum alsam da... O turuncular pek hoşuma gitti... Ziya, şimdi onun omuz başında duruyor. Ayfer, hiç görmemezliğe geliyor. «Sofra mumlarınız ne taraftaydı?» diyor tezgâhtar kıza. Ziya artık usulca fısıldıyor kulağına: «Ayfer! Ayfer bu ne güzellik! Seni hiç unutmadım Ayfer. Unutamadım!..» İnim inim inleteceğim onu. Elime iki bin liracık sıkıştırıp beni başından savarsın ha? Bak ben şimdi iki bin lirayı üç çula veriyorum. Mutfağım fayans döşeli. Buzdolabım, fırınım hep bir sırada. Televizyonumuz renkli. Banyom baştan ayağa çiçekli seramik. Tabanı yeşil mermer... Salonum duvardan duvara...

Ayfer birden silkiniyor:

«— Ne iş yapıyorsunuz Bayram bey Almanya'da?»

«— Almanya'da ben... BMW'deyim...»

BMW. BMW neydi be? İyi bir şeydi ya...

«— Şimdi Ayfer hanım, vapurdan inince biz, benim Mercedes'i sürdük mü, göz açıp kapayıncaya Bursa. Olur mu?»

İşin ucunda Ziya'yı inletmek varsa, olur. Neden olmasın? Yengeme de bir yalan uyduruveririz. Aman be,

babama o bakmıyor ya, ben bakıyorum. Bıktım bunlardan zaten! Hepsinden bıktım!..

«— Mademki ısrar ediyorsunuz...»

Vay bee! Ya Bursa'da sıyıramazsak yakayı? Ya iyice tutulup kalırsak bu ökseye? Ülen Bayram, artık kızıyorum sana bak! Araba, araba... Peki, oldu işte. Dönüş, dönüş... O da oldu. Daha ne puşt? Sanki Kezban da seni bekleyip duruyor. Sen bu Ayfer'i bir yokla. Vıcır vıcır kız işte. Durumu da iyiyse, sana yükü olmaz. Köyden bir paçası düşüğü alacak değilsin ya sonunda? Yakışır mı artık yabanın karısı senin yanına? Mercedes'in içine? Mercedes'in koltuğuna bu Ayfer, Kezban'dan da iyi yakışır. Giyinmesi kuşanması yerinde. Dili düzgün. Memeleri... İlle bu memeleri şişip titreyip duruyor. Bana buyur dediği gibi, herkesi çağırır bunlar yahu! Eh, sen de zaptı rapta alırsın. Yok arkadaş, ben bu Ayfer'e dayanamıycam. Şu vapur bir yanaşsa hayırlısıyla karaya. Kendimden korkar oldum valla. Dizim dizim insan ortasında ısırıveresim geliyor şunun memelerini...

«— Bahtiyar ettiniz Ayfer hanım. Eşyalarınız varsa, buyrun birlikte taşıyalım arabama».

Bu anlaşmayı çevreden izleyenlerin bakışları, Ayfer' de küçük de olsa bir tedirginlik yaratıyor. En iyisi bir an önce inmek, uzaklaşmak burdan. Aşağıda, arabaların durduğu yerde artık kim bilecek bizim az önce tanıştığımızı?..

Vapur Yalova'ya yaklaşmak üzere. Bayram'la Ayfer, arabanın önüne geçip oturuyorlar. Bayram, kapıları yine çok özenle, yandaki arabalara çarptırmadan açıyor, kapıyor. Elleri aceleci. Ellerini boş bırakmaktan korkuyor sanki. Yanlarından geçen çaycıdan iki çay istiyor. Kez-

ban'a bir simit almamıştı ama, Ayfer'e çay ısmarlaması gerektiğini düşünmüş olmalı.

Çay, Bayram'ın hiç bir açlığını bastırmamıştır. Kasıntısı, insanı sık sık rahatsız edici de olsa, Bayram az önce Ayfer'e sevimli, hatta güzel görünmüştü. Çay isterken heyecanlanması, bardağı uzatırken ellerinin titremesi bile anaç bir duyguyu getirmişti Ayfer'e. Yanındaki adamın kendisine yaranmak istemesindeki evecenlikten güzel, doyurucu bir tad almıştı Ayfer. Ama şimdi, çaylar içildikten sonra, Bayram sürekli bir sırıtma durumunda. Ağzı, dişleri, uyanmış bir beygirin ağzını, dişlerini andırıyor ve bu elbette rahatlatıcı değil.

«— Evli misiniz Bayram bey?»

«— Yaa, evet... Bununla evliyim bendeniz, canım. Taksimle...»

Gülüyor. Gülüyor...

Iyy!.. Hemen de canım, şekerim... Kız Ayfer, yayılma. Ciddî ol. Ne yapalım Bemvede çalışıyorsa? Şımarmasın...

«— Son model mi bu?»

«— Bir önceki. Son model gelecek yıla, Allah kısmet ederse... Aslında ben 75, 280 alacaktım ya, boş ver canım. İnsan biraz da yaşamalı değil mi? Benimki bu seferlik bu işte. Haa, dur bir de sesini dinleteyim sana şimdi...»

Fikrimin İnce Gülü'nü dinletmem buna. Bu anlamaz.

Teypin düğmesine basıyor. İleri alıyor. Yeniden bir düğmeye basıyor. Emel Sayın, Bayram'ın ezbere başlattığı yerden, kışkırtıcı, baygın: «...Beni bekliyorsan uvumamışsan / Kapında sevinçten ölebilirim...» diye salıncaklı şarkısını sürdürüyor.

Bayram, altında bir kadın varmışçasına, oturduğu yerde kımıldanıp duruyor. «...Bir gece ansızın gelebilirim...»

Ayfer, birdenbire Bayram'ın ağzını boynunda, kocaman, sert ellerini göğüslerinde buluverdi. Geriledi, gerildi. Daha bir adresimi sormamış. Daha neyin nesiyim, evli miyim, serbest miyim sormamış. İstikbale ait tek laf etmemiş. Ben de durmuş, buna memelerimi elletecekmişim. Kalkmış, bir de Bursa'ya gidecekmişim. Hoş geldin Ziya'nın yabanı!

«— Çekin elinizi!»

«— Kimse görmüyor, korkma kız. Kimseye göstermem ben...»

«— Çekil be! Hırt!»

Bayram'ın eli Ayfer'in pantolon ağını buluvermişti. Ayfer, hızla açıp itti kapıyı. Kapı, Mercedes'in sağındaki bir otoya küt diye vurdu. Ayfer, kendini dışarı attı. Sıyrılıp çıktı. Bayram, daha küt sesini duyar duymaz ayılmıştı. Fakat Ayfer'in:

«— Çabuk bavulumu ver, çabuk! Irz düşmanı mısın nesin?» haşlamalarını duymuyor bile. Seğirtmiş, sağ kapının vuran yerine bakıyor. Ordakiler, bu küçük patırtıdan pek bir şey anlamıyorlar. Bayram, alı al, moru mor; sağ ön kapının yanında, sıkışıkta çırpınıyor:

«— Uyy! Bok ettik işte! Sıçtık batırdık. Yağ gibi, dümdüz, cilâlı kapım çizilmiş gitmiş...»

«—Hepinizin canı cehenneme! Hepiniz fırsatçısınız zaten! Ayı gibi herifsin! Ayıdan beter!»

«— Ayı sensin, bayan! Olmasan, bir Mercedes'e nasıl girilir çıkılır, bilirdin. Çizdirmezdin bal gibi kapımı!..»

Çaycı, koşup geliyor:

«— Ee, bak ama Alamanyacı, sen de kendini faşingte sandın haa!.. En iyisi...»

Elini ağzına koyup «suss» diyor. «Uzatma» demeye

getiriyor. Bakışları, ikisini de yargılıyor. Kız zaten yırtık. Bu da dangalak...

Bayram, çaresiz kaldı. Ne diyeceğini bilemedi. Bir tehlike kokusu sezinledi. Uysallıkla, Ayfer'in bavulunu önüne koydu. Ne onun, ne başkasının yüzüne baktı artık. Artık, vapur Yalova İskelesi'ne bağlanana dek Mercedes'in başından ayrılmadı. Ön kapıdaki çiziğe bakıp durdu. Ballıhisarlılar'ın bu çiziği de seçip seçemeyeceklerini hesabetti. Bir ara, sanki Kezban bu çiziği görmüş de «Kim yaptı?» diye sormuşçasına suçlandı, utandı. Çaycı aracılığıyla bir şeylerin vapura hemen yayılıverdiğinden habersiz; birçok kimsenin gelip gelip tepeden Franz Lehar'lı gömleğine, deniz yeşili şapkasına güldüklerini farketmedi.

Vapurdaki çoğu kişinin ana konusu şimdi «Almanya'daki işçilerimiz». Tek tek her bir açıdan çabucak incelendi onlar. Herkes, her şeyi bir ucundan tuttu. Parmak ucuyla. Bir sevdayı anlamaksızın, fikre takılan o ince gülü, Bayram'ı sevmek gibi, hiç sevmemek de bu tartışmaları bağlayan tek nokta artık. Tek ve kesin. O sıcak, o bunaltılı öğle üstü, Bayram ya tümüyle bağra basılmalı, ya tümüyle yadsınmalıdır. Beklemek, düşünmek; sevmeden önce de, sevmemeden önce de anlamayı yeğlemek için zaman yok şimdi. Vapur, yayası, arabalısı; herkesi hep birden aynı yere boşaltmalıdır. Karaya ayak basmak için en öndekiler acele ediyorlarsa, en geridekiler de aynı hızın peşine takılmalıdırlar. Vapurda bir süre daha beklemekten, bir süre için yalnız kalmaktan neden bu denli korkulur? Aksayan trafik ışıklarında, tıkalı yol kavşaklarında nasıl olsa beklenecek, otobüslerin kalkış saati nasıl olsa gecikecekse? Bunlara ve benzeri başka aksamalara sessizce boyun eğilecekse?.. İlerde, daha ilerde hız kesen her engele hiç tepki gösterilmeyecekse?..

40 Numaralı Yol'dan Öteye

Saat on dört kırk beş. Tepede güneş, iyice acımasız. Araba vapuru, burnunu karaya indiriyor. Suyla toprağın bağlantısını kuruyor.

Bayram, arabasını Kartal'da vapura yüklerken gösterebileceği bütün hünerini göstermişti. O hangırtılı hungurtulu rampadan geçerken susturucuyu bile tık ettirmedi. Baktı, bütün arabalar yengeçler gibi yampiri yampiri giriyorlar; o da aynı şeyi yapmaya çalıştı. Tekerleklerin esnemesini duya duya, bir takıntıya uğratmadan onları...

Şimdi de, karaya çıkarken aynı hüneri gösterme çabasında.

Arabanın kıçını kıvırtmazsan, usulca sağlayıp sollamazsan zınk eder takılırsın. Altını da yırttırıverirsin. Belli olmaz. Gelip gelip, karaya zorla yamanıveren bir vapurdan korkulur. Deniz ise, keyfine kâhya mısın, sallanır durur bir yandan. Şu öküz kamyonların, vapur burnunu çatırdatması öte yandan. Kartal'da yüklenirken, bu boyunduruksuz öküzlerin o eğreti köprüyü, denizle kara arasına vurulmuş bu güven vermez yamayı göçürteceklerini bile sandık; düşünsene Balkız!

İki saat önce Kartal'da sıra olmuş bütün motorlu araçlar Bayram'a korna çalıyor, iskele memurları düdük öttürüyorlar, onu çabuk olmaya, daha çabuk olmaya itiyorlardı ama, boşuna. Bayram, önündeki kamyon iyice girip yerine yerleşmeden, kendinden önce bir otonun da sağ salim geçip girdiğini gözleriyle görmedikçe, davranmayacak. Ondan sonra da sakıntılı olmalı haa... Ağır ağır,

Bayram. Ağır ağır, oğlum... Acele etme. Yavaş. Kıvamına gelince fırlarsın. Savurtup geçersin. Bırak çalsınlar kornalarını. Bırak öttürsünler düdüklerini. Aldırma. De ki arızalandınız. Kim ne diyebilir o zaman sana?

Bir Anadol, solda kalan daracık şeritten sıyrılıp geçmişti. Onu, hışımla iki araç daha izlemişti. Bayram, yine de istifini bozmadı. İşte böyle, her yanından sel gibi ter boşanarak, memurların düdüklerini, araçların aceleci, öfkeli kornalarını göğüsleyerek, ama arabasının altını tık ettirmeden girmişti vapura. Ayfer'e yaklaşmasında, kendi adına sağladığı o zamanki başarısının da mı payı vardı acaba? Kendinden hoşnutluğunu biraz daha mı körüklemişti, böyle bir ilk deneyde, bu tür bir ilk sınavda Mercedes'i için sağladığı başarı? Başarısızlıkla sonuçlanan Ayfer deneyi ise, onu yeniden sindirmiş, ufalamış, ürkekleştirmişti. Şimdi, Yalova'ya çıkarken, girişte olduğu denli hünerli değil Bayram. Arabasını, bu körolası vapurdan karaya hiç çıkaramayacağını sanıyor. Orasında bir kopuk, şurasında bir çizik, burasında bir eksik... Fakat, itilip kakılma, gürültü patırtı, artık onun bütün bunları tek tek düşünmesine, acısını tek tek duymasına olanak vermiyor. Şimdi her şey hep aynı ağırlıkta. Ama, kurşun ağırlığında. Her şey Bayram'da, yüreğe çöküp oturmuş bir tortu sıkıntısı. Eriyerek içine üst üste akıtılmış bir külçe kurşun. Bayram, çok ve kötü yemiş, seçmeden tıkınmıştı sanki...

Ardında, yanında yöresindeki insanlarla araçlar, artık Kartal binişindeki o pek az hoşgörüyü de esirgiyorlar Bayram'dan. Herkes, her şey Bayram'ı tüketmeye hazır; hep bunun için yarış ediliyor sanısında o şimdi. Balkız'a karşı duyduğu utanma, suçluluk karışımı bir tedirginlik de ayrı yük. Bayram, onunla yeniden baş başa kal-

maya, onun dostluğunu, güvenini yeniden kazanmaya can atıyor. Bunun için sabırsızlanıyor.

Yalova İskelesi'nden gelen haykırışmalar, korna sesleri... Vapurdan yayılan korna sesleri, bağrışmalar... Kim kime öttürüyor, kim nereye sesleniyor, kim kime el sallıyor? Termal! Hadi Termal! Çınarcık iki! Bursa, Bursa!.. Karamürsel kalkıyor! Hemen gidiyor Gökçedere!.. Taze mısır! Çörek, börek! Limon, vişne, kayısı, ayran! Çin, çin, çin!.. Çan, çan, çan! Bütün bunlara üşüşenler, bütün bunlara yan çizenler... Gelenlerin gidenlere dolandığı, gidenlerin gelenlerden ayırt edilemez oluverdiği bir kocaman düğüm. Kızarıp esmerleşmiş, esmerleşip yeniden kızarmış bütün o kollar ve bacakların ortalığa salıverdiği nem almış tuz kokusu. Bir buhurdanlıktan yükselerek dağılan bir nargileden fokurdayarak ortalığa yayılan o kekre, sedef kiri, tutkalsı tütsü. Yaz denizinin kıyı tütsüsü.

Bayram, insanların bir deniz kıyısı için bunca zora katlanmalarının birbirlerini bunca itip kakmalarının nedenini Kumburgaz'ı geçerken de anlayamamıştı. Memlekete gireli yedi saati geçti belki, ama o, kendini hâlâ ve sık sık Münih caddelerinin yabancısı, BMW girişinde, fiş deldirme makinesi önündeki *ausländer* olarak duyuyor. Deniz kıyılarında, Istanbul caddelerinde olup biten her şeyin sürekli dışında kaldı Bayram. Daha çok da, deniz kıyılarının yazı dışında... Yaz, Ballıhisar'a hep, insanları birbirinden uzak kireçli tarlalara fırlatarak, dingin bir sere serpelikte gelirdi. Koyun sürüsü iç içeçeliğinde olmalar; bu ancak kışlara özgü.

Yol gibi, bir başka sinek kâğıdı da bu işte Balkız. Bu, deniz dedikleri. Gördün, tanıdın. Altı cıvık. Dört bir yanı da vıcık vıcık. Bir atsak kendimizi dağlarımıza, yaylalarımıza!.. Şöyle, uzanıverdin mi toprağa sırt üstü, bilir-

sin ki altın sağlam. İster ayıpla, ister ayıplama. Bak sana açık gönülle bir söz: Ben, bu bizim köyde, onca yer dolandım, oncak boklara batıp çıktım da, şu son bir aydır hasretlendiğim gibi hiç hasretlenmedim. Ona göre... Takıl bakalım artık şu namussuz 280 SL'nin ardına. Kendini de kolla ha... Haklısın inatlaşmakta. Nene gerek senin altı cıvık şey desene! Ne ettim de sürüp gelmedim seni karadan? Dinlenirsin sandım. Serinlenirsin, dedim. Yürü, Balkız. Homurdanma şimci, gözünü seveyim. Sıyırt geç. Önümüz toprak, bak. Az kaldı. Atlayalım, geçelim...

Arabanın bir yerinde bir kanca, sanki vapurla iskele arasına takılıp kalmıştır. Bayram, durmaksızın motoru zorluyor. Egzozu tüttürüyor. Araba, olduğu yerde sarsılıyor, vınlıyor. Sonra, kıç üstü oturuyor. Susturucudan bir çatlama sesi geliyor. Bayram'ın da içinde, sağlam kalmış tellerden biri daha kopuyor. Sanki bir udun telleri, her mızrap vuruşta tınlayıp kopmakta, tınlayıp kopmaktadır. Güzel olabilecek bir şarkı, kopa kopa eksilmiş tellerde, kendi müziğinden gittikçe eksilterek gittikçe tatsızlaşan bir ezgiye dönüşmektedir. Bayram, bu yayvan ezgiye kulaklarını tıkamak için Mercedes'in kornasına sığınıyor. Arabayı takıldığı yerden kurtarıp iskeleye sürerken, susturucunun çıkardığı patpatlamaları bastırma çabasıyla dayanıyor kornaya: Traray traray traraayyy... Bir şarkı, bir türkü, bir sevinç, bir utku çığlığı değil artık bu traray traraylar. Acı bir haykırış. Canı kötü yanan bir adamın haykırışları...

İskelede toplaşmış herkes, dolmuş ve kamyon sürücüleri dışında hemen herkes:

«— Sustur şunu be adam!» diye homurdanıyor. «Amma kafa şişirdi be!..»

Şımarık bir korna sesi için bu homurdanmalara sessizce eklenen ise: «Gökgörmedik. İzansız...»

Bayram, Mercedes'in yağ gibi akıcılığına, sarsıntısız, sessiz gidişine büyük ölçüde gölge düşüren küçük patpatlamalar arasında, bir köşeye sığınıyor. Duruyor. Yere atlayıp, artık onca dağdağa ve barbarlığa kör ve sağır; ellerini beline koyarak üç adım uzaktan, derin bir iç çekişle; ırzına geçilmiş karısına dosdoğru bakamayan kocalar gibi, gözlerini bütün o eksikliklerden kaçıra kaçıra bakıyor arabaya.

Yedi saatin içinde şu başına gelenler!..

Ve birden, önünde duran Mercedes'i kendine yabancılayıveriyor.

Saflığının, el değmemişliğinin büyüsü bozulmuş, artık kendisinin olmaktan çıkmış bir yavuklu, bir eş, bir sevda şimdi bu Mercedes onun için. Onunla yeniden yan yana olması; bu balrengi gövdede yabancı diş izlerini, başkalarının bıraktığı morlukları, başkaları tarafından açılmış yarıkları, yırtıkları bile bile ona beslediği ilk gölgesiz sevgiyi duyması olanaksız artık. Geçenleri unutmak. Olanları olmamış saymak. Buna çabalamak. Çabalıyor Bayram da. Vazgeçmeyi düşünemeyeceği, başka seçeneği olmadığı için çabalıyor. Balkız'la iki aydır kurmayı başardığı birlikteliği, hele son üç gündür hemen hemen hep baş başa kaldığı, hemen hemen bir gerdek yalnızlığında sevip okşayarak pekiştirdiği bir birlikteliği, Edirne-Yalova arasında kire batmış, zedelenmiş, yıpranmış bulsa da, koruyup kurtarması gerekiyor. Bir ara, vapurdan boşalan kalabalığın içinden Ayfer'in kırgınlıktan utanmazlaşan sesini duyuyor:

«— Her şeyi sana vermezler, Bayram bey! Bilmiş ol!»

Bir Ayfer'e bir kapı çiziği, bir susturucu ezilmesi çok değil mi Allahım? Bir orospuyu Balkız'ıma oturtmanın cezasını fazlasıyla ödettin bana. Orasını doğru dürüst tutamadım bile...

Alanın değnekçisi, Bayram'a arabayı durdurduğu yerden çekmesini söylüyor: Burası kamyonların yeri.

Ne memleket bu memleket yahu! Kimsenin Mercedes falan taktığı yok. Ama, kamyon dedin mi, baş üstüne taşınıyor. Hele askeriyeninkiler! Hele onlar! Kıbrıs'a çıkanlar bunlar mı bakalım? Kıbrıs'a uçaklarımız çıktı, gemilerimiz çıktı... Gene de, kamyonlarla bunlara hayat hakkı çok. Yollar onların. Vapurlar onların. Park yerleri onların. Niye bunca dalkavukluk, böyle el üstünde tutma bu mazot ossurukluları be? Her yanı kokutuyorlar. Gürültüleri de caba. Yok Numan, sen istediğin kadar, Türkiye adam olacak, de. Bizde bu kadir bilmezlikle bu köylü tıynetsizliği var mı, yok mu? Daha çok ossuruk kokusu çekeriz. Köylüler işçiliğe ağmışlarmış da, işçilerinse ufku geniş olurmuş da, gözü açılırmış da... Doğrudur, geniş olur. Doğrudur, gözü açılır. Bak, ben nasıl açılıp genişledim. Lakin, sen gel de bu açılıp genişlemeyi Yalova İskelesi'ne sığdır bakalım. Bir, götü boklu düdükçü gelir; sıkış, Opel girecek... Bir, çingene suratlı değnekçi dikilir; çekil, ora kamyonların yeri. Vapura kuyruk olmaya kalkarsın; dur hemşerim, önce askeriye... Askeriye hep önde olacaktıysa, benim cip şoförlüğümün suyu mu çıktıydı be? Diyarbakır'da ben, bundan iyi el üstünde tutuluyordum. Üstlerimi sayma. Onların öyle etmeleri vatanın emri. Bu bir yana, geçtiğim yollarda, caddelerde herkesler kıyıya çekilirlerdi. İstesem, o günler bütün ahaliyi selâma durdururdum karşımda. Şimdi, şuna bak. Sen bütün paranı bir Mercedes'e yatırmışın. Kalkıp getirmişin şerefinle de, ona

yer yok. Kimse de sana, «Aferin adama» demiyor. İyiydi! Böyle olacağını bilseydim, dört yüz marka o tosba Volkswagen'lerin eskisinden alırdım da, dara girmezdim. Volkswagen bile çok sizin o çük gibi yollarınıza, götiçi kadar alanlarınıza, park yerlerinize, Ayfer gibi orospularınıza... Karıya bak. Dolmuş kapısı açar gibi, cart diye açıvermesin mi kapıyı? Hay görgüsüz kaltak haay! Her şeyi bana verivermezlermiş! Vermezler ha? Alamanya'nın iş vermesi ne peki? Bak, bütün o elbisecilikte, plastikte, çiklette, pastada, pilde çalışanları defettiler de, beni defetmediler işte. Bana; gene buyur gel. BMW sana açık, dediler. BMW'de bile herkesi alakoydular mı sanıyorsun, kafasız? Sevdiklerini alakoyarlar. Sevmediklerini niye alakoysun adamlar? Hıdır'ı defettiler pekâlâ. İyi oldu. İkide bir ortalığı körüklüyordu. Bizi de işimizden edecekti uğursuz. Adamlar, sonunda, bu Türkler isyankârdır, deyip damgayı basacaklar da iyi bok yiycez. Bunları bilmez Ayfer kaltağı, «Her şeyi sana vermezler»miş!.. Sana mı kaldık? Kezban'ın balıkçıdan artanı bile senden yenidir be...

Arabanın altına yatmış, susturucuyu biraz onarmıştı. Yine de Mercedes, o eski, sessiz süzülüşüne kavuşabilmiş değil. Hem bu, hem değnekçinin uyarısı nedeniyle Bayram, artık başını denizden yana hiç çevirmeden, her şeye ve herkese küs ayrıldı Yalova İskelesi'nden. Susturucudan yükselen küçük patpatlamalar zihninde belli bir düşünceyi, belli bir anıyı zincirlemesine engel oluyor. Yolun solunda deniz, kısa bir süre daha görünüyor. Sağdaki kamyonlar garajı, kamyonlara yüklenip indirilen her sandık, her denk Bayram'ın içindeki öfkeyi çoğaltarak şimdi onu, kamyonlarla ilgili yeni bir kavgaya sokuyor: Bunlar, bu yolda da rahat vermeyecekler bana.

Bursa'ya uzanan 40 Numaralı Devlet Yolu'na böyle

bir kamyon düşmanlığı ile girdi. Aynı yol, az sonra İzmit'e ayrılan ve aynı sayıyı taşıyan yolla birleşince, yolun kamyon yükü daha da arttı. Bayram, yeni savaşının tam içinde şimdi. Yavaşla. Geç. Hızlan. Karşıya dikkat. Sağla. Şimdi solla.

Hafif eğimli bir dönemeci atlar atlamaz hız alıyor. Önündeki asfalt, dümdüz uzanıp gidiyor. Ama bu rahatlama uzun sürmüyor. Yeni dönemeçler, yeni iniş ve çıkışlar Bayram'ı her an tetikte durmaya zorluyor. Sabah güneşi nasıl Edirne-Istanbul arasında gözünü oyup durduysa, öğle üstü güneşi de ardı arası kesilmeyen keskin kıvılcımlarla gözlerine dalıp dalıp çıkıyor. Böyle dengesiz, böyle oynak bir aydınlık.

Sıcağa, güneşe dayanıklı küçük, yeşil tepeler. Sebze ve meyve bahçeleriyle donanmış gölgeli vadiler. Vadilerin küçük, güzel göçmen evleri. Bayram'ın arabasını Bursa'ya doğru sürdüğü yol dar. Yüreği yoldan da dardı. Ama, çevrenin görünümü umulmaz biçimde onu iyimser kılmaya yardımcı oluyor. Öyle ki, Bayram, kısa bir süre sonra, daha önceki bütün bir yol serüvenini; aşılan yolun bunaltıcı, hiçleyici gaddarlığını; kendisini de, arabasını da her an dişlileri arasına alıp öğütmeye hazır barbarlığını ve araba vapuru başarısızlıklarını nerdeyse güzel birer anı olarak saklamaya hazır buluyor kendini.

Sen boş ver Balkız. Biz bu kavgayı kazanmış sayılırız. Eksiklerimizi, yaralarımızı sarmak kolay değil elbet. Lâkin, kim menzile yarasız, beresiz ulaşmış, de bana? İşte gözümün altındaki yanık. Evet. Geçti geçmesine, ama izi kaldı. Bir de seğirmese... Duyurmasa kendini... Taa o günün mirası bu. Rıfat Usta'nın orda, kaynağı şaşırıp gaz tüpünü patlattığım gün var ya? Hep o günün zayıflamış siniri bu. Hadi bunu geçelim. Bak bakalım şu yüze. Otu-

zundayım, desem kimseler inanmaz. Nerde kaldı nüfus cüzdanıma inanacaklar. Kör topal, Ballıhisar'da bir ilkokulu bitirip de kendimi Sivrihisar'ın benzin pompası başına attığımdan bu yana kaç yıl yaşadığımı ben bile unuttum. Şu ellerimde tırnak var mı, bir bak... Senden iyi kim bilir? Sıçan kemirmiş gibi, yaa... Sol elimin eksilen sırça parmağı da üstüne üstlük. Biz bunu, Alamanyacılığımızın ilk yılında, hani o parça yapımında kaptırdık. Ee, tüfeği ters teptiren acemi erdik o zamanlar. Solmaz karısının lafı da büsbütün yalan değil haa... Erkekliğimizi bi yana koyduk nerdeyse. İşte o yüzden zahir, bir fırlak meme gördük mü, bastığımız yeri tanıyamaz oluyoruz. Hani diyeceğim Balkız, adam kavgaya atıldı mı bir yol, kendine de, yanına yöresine de hiç ziyan vermesin, olmazmış. Benim kavgam, seni kazanmaktı diyelim. Ee, yanmadan yıkılmadan hangi fukara erişmiş böyle bir menzile ki, ben erişeyim? Onun için, say ki, bu kadarcık yara bere de bizim gaziliğimiz. Biz Ballıhisar'ın ilk hususi taksili fukarası oluyoruz Balkız. Bu yolda şehit düşmedik ya, ona şükür. Köyde bir gazi nasıl karşılanır, nasıl bağra basılır, nasıl sarılıp sarmalanır, sen bilir misin? Rüstem Dede söylerdi. Yunan gâvuru ta köyün burnunun dibine gelmiş de, Sivrihisar'ın oralardan güm güm sesleri duyulurmuş.

Yeniden Rüstem Dedeyi anımsamak, o an, içinde yepyeni bir kuşkunun canlanıvermesini önleyemiyor. Bir zamanlar her yanda «Amerika defol! Amerika defol!» diye bağrışanlar, «ondan bize dost olmaz» diye bağrışanlar bu Kıbrıs işinden sonra, «Biz demedik mi?» diye de bağrışmıyorlar mı acaba? Numan. Dırdırcı Numan. Kafamı bulandıran hep o.

Yeni kuşkusunun kaynağı pek de aydınlık değil. İlgilenmekten kaçındığı her şeyle sonuna dek ilgilenmemeye

bırakılıp bırakılmayacağından da emin değil şimdi. Ya bu bozuşmalar, ya bu dedim, demedimler; bu, bir türlü kurulamayan, kurulup kurulup bozulan hükümetler içinde kaynar gidersek? Ya Balkız'ımı alıverirlerse elimden? Ya, artık gidemezsin, deyiverirlerse? Ya, Almanya, artık istemez, gelme, derse?

Küçük, dağınık; bir yağmur serpintisi gibi üst üste düşen kararsız sorular... Bir yanda diri incir ağaçları, dallarını eğmiş şeftaliler. Bir yanda kav, kereste, konserve fabrikaları. Yukarı doğru tırmanan bir köy yolu ise, böğürtlenlere bulanmış, uzakta bir yerlerde yitip gidiyor. Ardarda iki Murat, Bayram'ı hızla sollayıp geçiyor. Yolun sağında, çeşme başında o uzun araçlardan biri daha. Dinleniyor. Üstüne yüklediği iki sıra Renault ile. OYAK. Herkesin ağzında bir OYAK'tır gidiyor. Yok, OYAK'ta çalışsaymışız, yok TOFAŞ'a kapılansaymışız bundan iyiymiş. Neresi iyi be? Günde üç-beş araba çıkacak da; bunlar taksitle maksitle satılacak da; aradan ithalât parçaları, orduya yardım hissesi, burdan da birbirleriyle yardımlaşanların hissesi ayrılacak da dibinde kalan bulaşıktan bize de pay düşecek. Hadi ordan!

Yol, uyumlu, küçük dönemeçlerle rahat rahat tırmanıyor. Bir Anadol, Bayram'a korna öttürüyor. Bayram hızlanıyor. Fakat uzun sürmüyor bu hızlanması. Bir toprak kayması yolu fare yeniği gibi koparıp almış. Yolun sağı da, solu da sel artıklarıyla dolu. O, Tekirdağı'ndaki yaramaz bulut mu bunu yapan? Eğer oysa, afacanlığına diyecek yokmuş haa!.. Biz o hızla dalsaydık buraya, çoktan yuvarlanmıştık Balkız. Anadol da bizi kışkırttı. Geçecek sanki. Bak ulan, yine öttürüyor arkadan. Yolu görmüyor musun pezevenk! Bir yanı kaymış, bir yanı batak. Zorlama bizi. Bekle. Çatlama. Bekle dedik, ulan! Uyy...

Gördün mü? Allah belânı versin e mi? Sıçratıp geçti çamuru be!

Bayram, hemen oracıkta duruvermek istiyor. Ama, önünden koşup giden Anadol'u yakalamak içgüdüsüyle mi, arkadan gelen bir tomruk kamyonu kendisini durmadan sıkıştırdığından mı, buna bir türlü olanak bulamıyor. Anadol, bir yol ayrımında Orhangazi'ye doğru sapıp gözden yitiyor.

Karşıda dağlar, sıcağın pusu altında, dumanlı. Yol, bir yeşilin göbeğine doğru koşuyor. Bir kibrit fabrikasını geçer geçmez Bayram, sağda yeniden denizi gördüğünü sanıyor. Bir dönemeçte yanıldığını anlıyor. Deniz meniz yok. Hayal görüyoruz Balkız. Gözümüzü korkutmuş bu deniz meselesi bizim. Bak işte zeytinler. Bak işte kavaklarla selviler. Bak işte, bu da turşucumuz. Ah be, bizim köyün turşusu. Koskoca küpler olur bilir misin? Eski zaman küpleriymiş. Öyle derlerdi. Artık İbraniler'den mi, Asurlar'dan mı, bilemem. Eskiler böyle derlerdi. Yeniler bunlara Roma küpleri diyorlarmış. O İtalyan'ı bilmedin sen. Hatta, direksiyon mili takardı. Şimdi şu bizim susturucu nasıl patpatlıyorsa, o İtalyan arkadaş da öyle patpatlar dururdu işte. Çenesi kısılmazdı hiç. Kaç kez yevmiyesi kesildi bu yüzden. Yine de ıh. Ağzını diksen kıçından konuşur. Yani diyeceğim, sözde o İtalyan'ın Roma'sının küpleriymiş o bizim tahıl, turşu küpleri. Biz, dört lastik tekerin üstünde seni bile sağlam getiremedik bu yollardan. Nasıl olmuş ki o küpler gelecek kırılıp yarılmadan? Bizim köylü de nerden bulur çıkarırdı o küpleri, hiç aklım ermez. Kış sona ermeden küpler boş. Küpler boşaldı mı, hadi bakalım bizler içine. Sıcacık olurdu. Hâlâ da sirke kokardı küplerin içi. Buğday kokardı. Tok gibi olur insan... Anasını bellediğimin Anadol'u! Nasıl pisledi her ya-

nımızı eşşoğlu eşşek! Duracağım, merak etme. Hemen siler, paklarım seni ben.

Yolun solunda bir su akıyor. Karsak Suyu. Güzel, köpürerek akan bir su. Az sonra hemen yolun sağına geçiyor. Basamaklardan atlaya zıplaya, taşa kabara akıyor. Bayram, özlemle bakıyor suya. Ona ulaşabileceği bir fırsat kolluyor. Ama daha göz açıp kapayıncaya dek suyun yoldan iyice uzak düştüğünü anlıyor.

Bu suyun başında durabilmeliydik ki... Seni de, beni de güzelcene bir aklayıp paklamalıydık. Şu çınarların gölgesinde bir de kuzu kestirmeliydik. Kendin pişir, kendin ye. Ah be, ah be! Şimci Bayram'a bu yakışmaz da ne yakışır? Ee, onun da zamanı var. Ona da sıra gelecek. Sık dişini Bayram. Çoğu gitti, azı kaldı. Sık dişini oğlum. Ballıhisar'a vakitlice varalım da hele bir, daha ne su başları buluruz. Gerçi bizim oralarda kavaklık, meşelik, çınarlık hakgetire. Beyaz bir toprak. Ortasından da, şöyle parmağım kadarcık bir su akardı ya, diyorlar, sözümona kanala alınmış. Suyu toplamışlar. Toplasalar da bakma. Biz bir gün, en iyisi, eşi dostu alır, Günyüzü'ne gideriz. Bak, orda gör sen kuzu çevirmeyi. Yapacağım ulan! Bir kuzu çevirtmezsem, bana da Bayram demesinler!

İlle, camın üstündeki çamur lekeleri. Bu lekeler o düşlerin Bayram'ına denk gelmiyor. Bayram, ardındaki iki taş kamyonuna yol verip, arabasını yolun kıyısındaki bir düzlüğe çekiyor. Duruyor orda ve birden denizi görüyor. Az önce de düş görmemiş olduğunu anlıyor. Gemlik Körfezi, hemen ayaklarının altında. Tuğla fırınlarını, konserve fabrikalarını, yazlık blok konutları, Deniz Kuvvetleri dinlenme yerlerini, tersanesini ve daha bir iki öteberisini kendine çerçeve etmiş. Çok eski bir yağlıboyanın vernikli dişbudakla çerçevelenmesi. Kimyevî gübre kokusunun

kaplıca kokusuna karışması. Bir zeytinliğin uzakta bir zırhlıyla tokalaşması. Bir boru fabrikasının bir reçel fabrikasına dil çıkarması. Bir tepenin bir ovayla kavgaya tutuşması. Bir kavaklığın, üstüne yama vurulan asfalta üzülerek bakması. Yine de uzağında kalması. Bir martının bir yakıt tankeri üstünde kanat çırpması. Ve güneşin, bütün bunları kuşatıp aynı kaba tıkması. Parlak kapağı altında türlüsünü pişirmesi.

Bayram, camları, camlardan sonra da terini silip doğruluyor. Gözü yine, sağ ön kapıdaki çiziğe takılıyor. Sanki, araba vapurunda dökülen boyayı geri getiriverecekmiş gibi, bezi yeniden yeniden sürtüyor çiziğin üstünde. Derken eli, bir noktada duruveriyor. Bir Skoda, arkası tepeleme francala dolu, Kurşunlu yönüne doğru seğirtip gitmektedir. Skoda'nın, francalalarını hoplata hoplata alıp götürmesiyle Bayram'ın da aklı bir an için, Sivrihisar'daki ilk günlerini dolanıp geliyor.

Şimdi on üç kilometre olan Ballıhisar-Sivrihisar yolunu, bir kağnının samanları arasına gizlenerek bütün bir günde aldığı yolun sonu. Yaş on beş. Cebinde otuz iki lira. Birazı koyun gütmeden. Birazı, Düldüller'e hizmetkârlıktan. Birazı, Remzi abisini ütmekten. Herhalde yine de bir Remzi abisi söz etmez ardından. Başta amcası, evde geri kalanların hepsi, ardından köylü, «namkör çıktı» diyorlardır. «Şu çulsuz hallerinde ona babalık eden amucasını da, ona analık eden yengesini de yüz üstü bırakıp gitti deloğlan». Bayram'ın «Deloğlan»lığı o gün kesinlikle onaylanmış olmalı.

Köyden ilk çıkışı bu. Kaçışı yani. Düldüller'in oğlu Sivrihisar'da ev almış ya? Yol kavşağında kurulan ilk

Shell benzin pompasını da kiralamış ya? Bayram, Düldüller'in oğluna baş vurmayacak da kime baş vuracak?

Samanların arasından atlıyor, iniyor ki pompanın önüne, Düldüller'in oğlu yok. Eskişehir'e gitmiş. O akşama dek hep hısım akraba sofralarında (işte artık sofra denirse), çıkınına sarılıveren öteberiyle doyunmuş Bayram. Çarşı, pazar, lokanta denen şeyi bilmiyor. Ekmeğin satıldığını da hiç görmemiş.

Akşamın alacasında, Sivrihisar'ın sokaklarına girip çıkıyor. Kaldırım taşlarında acemi ayak sesleri. Kapılar örtük. Evlerin karanlık pencerelerinden kadınlar, acemi ayak seslerini tanımaya çalışıyorlar. Çarşı olması gereken yerde, camından dışarı sızan incecik bir ışık yüzünden Bayram'a, koca bir kentin göbeğindeymiş duygusunu getiren bir aşevi. Buranın bir aşevi olduğunu, camın gerisinden seçilen lengerler, tuzlu suyla dolu bir peynir kavanozu ve cama dayatılmış bir somun ekmek haber veriyor. Böyle anlıyor Bayram. Anlamak denemez yine de. Seziyor. Bu koca Sivrihisar'da kim kime, dum duma be. Öyle ya; ne ucu bucağı görünmez bir yer izlenimini vermişti bu köy irisi ona.

Yeniden dönüp benzin pompasının dibine çökmüştü sonra. Gelip geçen bir kamyon, bir traktör, bir oto, onu şaşkına çevirmişti. Sirkeci'de duyduğu, Münih garında duyduğu, bu sabah Istanbul'u kulaçlarken tutulduğu kaybolmuşluktan öte bir kaybolmuşluk... Cebindeki otuz iki liranın tek lirasını bile nasıl kullanacağını bilmiyor. İki gün daha da bilemedi. Hep o benzin pompası başında, pompaya bakan oğlan yiyecek bir iki lokma daha versin diye, beslendiği eve yapışıp kalan bir kedi örneği yapışıp kaldı oraya. İkinci günün akşamı oğlan:

«— Ben burdan ayrılamam. Git, ikimize bir ekmek al gel çarşıdan» demişti en sonunda.

Ne yapsın o da? Git, desen gitmeyen, konuşmazsan konuşmayan, yatırmazsan yatmayan, doyurmazsan istemeyen Bayram, hep orda. Gözleri, gelen giden araçlara dikili. En çok sorduğu: «Bu taksi mi abi?», «Bunun üstü niye açık abi?», «Bunun adı ne abi?» «Bu boruyu sokmasan sen, yürümez mi abi?», «Bunu doldurmazsan yürümez mi şimci bu abi?», «Bunu doldurdun mu neresine gidiyor şimci abi?..»

Yıllar sonra Bayram ona, Ankara'nın Maltepe'sinde rastlamıştı. Pirelli lastikleri satan bir mağazası varmış. Pompanın başına, ekmeği alamadan döndüğü akşamı andılar. Bir somun ekmek için para saymak Bayram'a çok koymuştu. «Ekmeğe de para verilir mi be abi?»

Oğlan, eline bir taş alıp fırlatmıştı artık Bayram'ın üstüne. Arsız bir köpeğe fırlatır gibi. Allahtan o akşam dönüp geldi de Düldüller'in Kâzım bey, koydu da beni o lastik tamir işine...

Bizim cenabet Almanlar, büsbütün rezilini çıkarmışlar... Dirhemine servet saydırırlar ekmeğin. Mücevher gibi. Şöyle, bir kamyonet ekmeğin sereserpe ortalıkta dolaştırıldığını nerde gördün sen Münih'te?

Yüzüne bakan, dirhem dirhem satılan bütün ekmeklerin öcünü şimdi alacağını sanır. Elindeki bezi çırpıştırarak ekmek kamyonetinin ardından bakıp durması, yüreğine birikip kalmış nice tortunun mayalandığı, mayalanıp bir ekmek hamuru gibi kabardığı, tekneden taşmaya hazır olduğu izlenimini vermekte. Yeniden direksiyon başına geçip el frenini indirirken salt şöyle mırıldanıyor ama:

«— Bu bizim memleket bollukta bokluk be!»

Kontağı açıyor, gaza basıyor, vites değiştiriyor. Başlıyor tırmanmaya.

Gemlik Körfezi şimdi, açılmış bir nilüfer gibi seriliyor önüne. Bir son anda, bütün yanlış çerçevesinden kopmuş olarak, bir küçük süre için salt kendisi olarak yoldan geçenlere el sallıyor. Derken, çerçevesine dönüp örtünüyor. Gözden yitiyor.

Bir trafik işareti, ilerde onarım olduğunu haber veriyor. Ne denli istese Bayram, hızını altmıştan yukarı çıkaramıyor. Bursa yönüne akan taşıtlarda bir seyrelme olsa da, Bursa yönünden doğru büyük bir uğultu Bayram'ın üstüne üstüne geliyor. Onarım çalışmaları nedeniyle yavaşlatılıp sonra salıverilmiş araçlar, ipini koparmış at sürüsü gibi iç içe fırlayıp geliyor.

Başlarına sarı kepler geçirmiş beş on adamı yolun üstünde görünce iyice yavaşlıyor Bayram. Vites değiştiriyor. Asfaltçılar, yola taze asfalt seriyorlar. Biri, elindeki bayraklı sopayı gelen sürücülere sallıyor. Önce yavaşlatıyor onları; sonra asfalt serme makinesini kollayıp yol veriyor araçlara. Bayram, tekerleklerdeki fışırtının bir sakız çiğnenmesi cakcaklığına dönüştüğünü duyuyor. Şimdi iyice olduk işte. Battı beyaz lastiklerimiz. Elin zifti. Gel de çıkar. Belki kapılara bile sıçramıştır. Artık benden paso. Artık üstüne sıçsalar kılımı kıpırdatmayacağım. Bu ne be? Biz memlekete araba ovmaya mı geldik? Neyine gerek bu yolların Mercedes, desene...

Yolun ucundaki bir başka bayraklı çabuk çabuk salladı bayrağını. Geç, geç. Oyalanma!

Oyalanan ben miyim? Baksana önümdekine. Geç, geç. Öyle ya. Ziftin pekini dökeceksiniz. Ulan, şurayı onaracaksınız madem, niye bize ayrı bir yol verip de öyle onarmazsınız? Biz tam, ayağımızı toprağa bastık derken, me-

ğer asfalt denizine çıkmışız. İyi, iyi. Yürü hadi. Odun kamyonu musun, nesin? Götüne bir «Aşk Sevenin - Yol Gidenin» yazısı taktın diye, bu yollarda yayıltmazlar seni. Tüttürme, yürü! Öff... Geç geçebilirsen. Bu Murat, bu Renault taşıyıcılar da göz açtırmıyorlar adama be! Vızır vızır. Nereye taşıyorlar bunca Murat'ı, bunca Renault'yu? Kim alıyor? Nasıl alıyor? Aman canım, alsalar ne olur? Eni sonu yerli montaj bunların. Onlar kaça, benim Balkız kaça, bir düşün. Biz bu işi, üç beş yıl önce becerecektik ki, iyice tadı çıksın. Gerçi Ballıhisar'da kimsenin bir Anadol'u bile yoktur daha. Yoktur ama, göre göre gözleri alışmıştır. Biz bu işi beş yıl önce kıvırabilseydik... Traak!

Bu sesle olduğu yerde sıçradı. Önden giden tomruk kamyonu, asfalta bulaştırdığı lastiklerinden bir taşı fırlatmış, Mercedes'in ön camını, yere tükürülen balgam biçiminde dağıtıp çatlatmıştı.

«— Uyyy, uy!»

Artık salt bunu söyleyebiliyor Bayram. İçinden, dışından hep bunu yineliyor.

Susturucunun patpatlamalarına bile alışmıştı. Gözü görmeyince kapıdaki çiziği, düşen stop lambası camını, arka tampondaki küçük göçüğü unutur gibi oluyordu. En zor alıştığı, hayır, hiç alışamadığı ise arabanın önündeki Mercedes yıldızının yokluğu idi. Orası hep gözünün önünde. Ama yine de uzak, yine de, başkalarının dikkatine ille sunulmazsa, kimsenin farkında olmayabileceği bir eksiklikti o. Buysa? Ön cam. Tam Bayram'ın burnunun dibi. Başkalarının da ilkin gözüne çarpacak bir çatlama. Örümcek ağı. Silmekle, sıyırmakla giderilemeyecek bir örümcek ağı. Giderek, bütün bir camın yarısını kaplayacak denli genişleyebilir bu çatlak ve birden çözülüp dökülebilir. Bir cam bugün kaça?

«— Ulan puşt! Ben de senin ananı...»

Kornasını sonuna dek bastırarak sollayıverdi kamyonu. Mercedes'in ayakları daha yüksek olsa, onu altına alıp çiğneyecek. Pestilini çıkaracak kamyonun. «Aşk Sevenin - Yol Gidenin!» Sıçmışım senin aşkına da, yoluna da! Şu başıma açtığın yaraya bak sen. Namussuzum ben de bunu sana ödetmezsem. Uyy, uy! Uy, Balkız'ım. Uy benim Balkız'ım... Yüzümün tamamı yanaydı, kollarım dibinden kopaydı, silindirler altında kalıp ezim ezim ezileydim, katranlara bulanıp çıkaydım da seni aklıma takmıyaydım! Remzi abimle, küçük müçük, tarlamızı ekip biçeydim, bunca terlemezdim. Nedir şu çektiğim? Nedir, canına yandığım, hep iğne üstünde, hep iğne üstünde?.. «Aşk Sevenin, Yol Gidenin!..» Artık burama geldi. Artık sana ödetmezsem! Seni doğduğuna pişman etmezsem oduncu!..

Basıyor kornaya. Dur! Duracaksın. Durmadan koyvermeyeceğim yakanı!..

Tomruk kamyonunun sürücüsü, önünü kesen, kornasını durmadan çalan Mercedes'e ayılarak baktı. Dişini karıştırıyor. Az önce yediği şeftalinin bütün lifleri gevşek dişetlerine dolanmış kalmış. Dili hep dişetlerinde. Üç yüz, gece seferlerinden, ek mesai. Yedi yüz, hakkım. İki yüz, tomruğu indirmeye yardımdan. Bunu ev kirasına çık. Çık üç yüzünü de bakkala. Çık ellisini oğlana. Çık yüz ellisini televizyon taksidine. Alacak zamanı bulduk... Üç yüz, sigaram... İki yüz elektrik, tüp. Ne zaman kendi kamyonun olur senin? Ne öttürüyorsun be? Bas, geç. Bizde kurtuluş yok. Biz geç kaldık. Bilemedik biz. Gözünü önden açacaktın. Bir yolunu bulup kayacaktın dışarıya. Bir zamanlar, on bin, yirmi bin; giden gidene... Şimdi zor. Bin, bin beş yüz, bu yıl ancak.

İlerde, yolun üstünde bir koyun sürüsü yine. Sürü, kuzularını meleterek bir yakadan öteki yakaya geçti.

«Kuzu çevirmesinin de tadı kaçtı» diye düşünüyor Bayram. Su başlarında. Ağaç altlarında. Kim beğenir bizi artık? Kim önümüzde elpençe divan durur bu çatlak camla? Göstereceğim sana kamyoncu! Bana Bayram demişler... Ben İbrahim'i bile kıyıya çekerek... Bütün kör talihimi yene yene... Delik kovuklardan sıyrıla geçe...

Traray, traraaayyy!

Dur. Eğlen. Bekle. Çek şuraya.

Tomruk kamyonu sürücüsü, önünün kesili kesilivermesinden usanmış, duruyor. Franz Lehar yazısını sökmeye çalışıyor.

Ovacık Köyü ayrımında, bir yanı Bursa, bir yanı geri kalan demek olan bir kavşakta, ikisinin de artık nah burasına gelmiş, durup bakışıyorlar. Istanbul gibi, İzmir gibi, Adana gibi, Bursa'ya yaklaşmakta da onları birbirine düşüren, sen yoksun, ben varım dedirten, bölen, parçalayan bir şey var...

«— Mercedes'imin camını çatlattın!»

«— Çekil be!»

«— Öde!»

«— Kaçık mısın, nesin?»

«— Kaçık sensin! Ben senin gibi yayılmıyorum yollarda!»

«— Belli. Alamanyalarda yayılıyorsun!»

«— Alnımın teri!..»

«— Yok, bizimki bilmem ne teri...»

«— Öde!»

«— Ee be! Çekil başımdan!.. Bir daha yolumu kesersen, alırım altıma bak!»

Bayram, neyin kavgasını ettiğini bile unutmuştur ar-

tık. Kavga etmesi gerek. Hepsi bu. Atlıyor kamyon sürücüsünün üstüne. Bir yumruk ondan, bir yumruk bundan.

Gözündeki morlukla, önündeki çatlakla, sağda Coca Cola Fabrikası'nı, derken Renault Bakım Servisi İnşaatını, ardından da Balıklı Çayı'nı geçti Bayram. Geçer geçmez, Oto-Kauçuk-Profil. Renault Parça. Tofaş Servis. Ford Parça. Otaş Servis. Oto Balans. Fiat. Oyak Servis. Chevrolet. Rot Makas. Kaporta. Fren. Debriyaj-Balata... Bir zamanlar biz Bursa'yı ipek kenti bilirdik. Şimdi burası Bursa. Eksilen yıldızın mı? Buyur. Delinen susturucun mu? Hay hay. Çek şöyle. Camın mı kırıldı? Al bakalım Otocam'dan yenisini. Geç şimdi kaportacıya. Çek şimdi boyacıya. Ama önce macun. Önce macun çekilmeli. Üç gün susturucu için bekler. Yedi gün boya macunu. Sekizinci gün boya. Civatalar gevşemiş. Motoru sökmeli. Ardından bir balans ayarı. Yirmi gün. Radyonun da bir bozukluğu varsa, sökelim. Burda bırakın. Dönüşünüze yapar, takarız biz. Sökmeden olmaz. Siz en iyisi bize bırakın gidin. Camını değiştiririz. Üç bin. Ötekiler için mi? Toptan yedi bin. Boya için ayrı. Sıyrıklar, çizikler, göçükler, boya, macun; ayrıca üç bin. Radyo için sonra görüşürüz. Önemi yok. Yıldız? Yıldız, yetmiş beş lira. Ucuz. Sürümü çok da ondan. Bir yıldız mı? Salt yıldız mı? Siz bilirsiniz. Çok kötü. Durmadan yıldız çalınıyor. Günde yüz elli yıldız satılıyor. Kalmış sanıyorduk. Yazık ki kalmamış. Yaz oğlum listeye bir parti daha Mercedes yıldızı. Dönüşte uğrayın. Yıldız verelim size. Gömleğiniz çok şık. Uzay Yolu, yazılısını ben geçen yıl Kapalıçarşı'dan almıştım. Çabuk soldu. Sizinki müzikli. Maşallahı var. Franz Lehar ne demek?

Bayram, Bursa girişinde onca parçacıya girip çıkıp

da bir Mercedes yıldızı bile bulamadığını, tek derdini bile gideremediğini unutup, Franz Lehar'ın ne demek olduğunu düşünmeye koyulmasın mı? Düşündü, düşündü; hiç bir şey gelmedi aklına.

Ne bileyim ben? Yığmışlar Kaufhof'a. Dağ taş gömlek. Ucuz. Renkler güzel. Yazılı da. Öteki belli. Mercedes modelleri çizilmiş. Zaten önce onu aldım. Çift alırsak yüzde elli indirim. Bir yerine iki gömlek. Deliği yok, söküğü yok. Yakalar iki milim daralmış da bu yıl, kollar iki milim genişlemiş de... Solmaz karısı, tüylü tüylü bir manto aldıydı. Üstüne giydi mi, kutup ayısı. Yepyeni ama. Pırıl pırıl. Kürk bu, kürk! Çuval değil. Bunlar da ellişer fenik işte. Hadi bakalım, bir ekmek parasından aza bir gömlek al da göreyim seni. Franz Lehar ne demekmiş? Ebenin cebi demek! Senin burda bir Mercedes yıldızına istediğin paraya ben orda bir buzdolabı alırım be! Hem, nerde yıldız hani? Hani, ön camım takıldı mı? Taksanız bile, onarsanız bile karşılığına Balkız'ımı bıraktıracaksınız bana. Vay insafsızlar! Vay namussuzlar! Yıldızınız da sizin olsun, camınız da! Sanki, buyur tak, desem şırıp diye hazır olacak da... Yirmi gün. Yirmi gün, ben buralarda Mercedes'siz dolaşacak olduktan sonra, hiç gitmezdim oralara. Gittimse de, hiç dönüp gelmezdim. Bileydim... Hiç dönüp gelmezdim be...

Bayram'ın yüzü artık acılı değil. Ağlamalı değil. Böbürlenmeli hiç değil. Ne bir şaşkınlık, ne bir ürkeklik, ne bir suçluluk. Bayram'ın yüzü salt kin taşırıyor artık.

Deniz yeşili şapkasını kaptığı gibi başına oturttu. Koltuk yaylarını gevşetip gevşetmeyeceğine aldırmadan, hırsla attı kendini direksiyon başına. O, çıt çıkarttırmadan kapayıp açtığı kapıları gümbürtüyle örttü. Araba, olduğu yerde sallandı.

Salt belâ okuyor Bayram. Her şeye, herkese durmadan belâ okuyor. Ardından sıra kendine geliyor. Beter ol! Sünepe köpek!.. Mercedes yıldızınız var mı beyim? Otonun camı kaça değişir efendim? Şuna bir baksanız usta bey. Kasılsaydın ya, dangalak! Ellerini şööyle beline dayayıp gümbür gümbür ötseydin ya. Takın şuna bir yıldız! Bu memlekette herkes hırsız, huysuz, dikkatsiz! Hiç birinizde iş yok. Hadi, takın şuna bir yıldız. Çabuk olun hem. Bekleyemem... Böyle, tepeden konuşacaktın işte. Sinameki dürzü! Niye kaybediyorsun çalımını, kurumunu? Boynunu hemen eğeceksen otursaydın Münih'inde. Kimden davet aldın da koşup geliyorsun? Kal orda. Yağ gibi yollarda gez, dolaş. Tatilin bitti mi de işbaşı yap. Kıçına zift sürülmüş at gibi ne koşup geliyorsun? Kaçıyordu sanki Türkiye. Ballıhisar halkının köküne kıran girecekti de, seni gören olmayacaktı sanki on yıl sonra. Kezban'mış... Ne Kezban'ı kaçak. Lânet olası!.. Çek cezanı işte. Müstahak!..

Kentin ortasına doğru koşuyor. Hiç bir şeye aldırdığı yok. Yayalarmış, at arabalarıymış, Çekirge'den doğru koşup gelen otolarmış, bisikletlilermiş, kırılan asfalta yerleştirilmek için yolun bir yanına yığılmış künklermiş, yeşil ışıkmış, kırmızı ışıkmış... Hepsinin canı cehenneme! Balkız'ın da, benim de canımız cehenneme be! Yetti artık. Burama geldi. Saati de boşu boşuna nerdeyse dört ettik. Ne diye sokarsın burnunu parçacılara, onarımcılara? Paranı hesap etmeyeceksen, bir yanını yaparlarken öte yanını bozmalarına aldırmayacaksan gider teslim olursun. Ne paran bol, ne elinden iş gelmez işçilere eyvallah edecek haldesin... Ee?.. Neymiş? Belki bir yıldız taktırabilirmiş de... Nah takdırdın. Yıldızından da başlarım artık haa!.. Yettin be! Titiz cenabet.

Bursa'yı kuzeyinden sıyırtıp geçerken gözü, dikiz aynasında bir kez daha yüzüne takılıyor. Yanık izinin üstünde şiş bir morluk pır pır edip durmakta. Kamyon sürücüsü, yumruğu indirirken:

«— Çekil len! Sen de yapışmayıver kuyruksokumuma!» diye bağırmıştı. «Camın öyle kıymetli madem...»

Öyle ya? Ne işim vardı benim taa kuyruk kökünde herifin? Tekerlekler zifte batmış, belli. Taş sıçratır, sıçratmaz mı? Adamın elinde ne var ki, ben de üstüne üstüne gittim? Kıçımızda gözümüz olsa neyse. Ah Bayram, ah Bayram... Bütün suç sende. Ne diye sokuldun kamyona, o taze asfalt serilmiş yerden sonra? Nasıl yaptın bu tedbirsizliği? De bakalım şimci. Ver hesabını bana. Niye?

Birden, alt kıyısı diş diş, kırmızı muşambayı anımsıyor Bayram. Kırmızı muşamba üstüne yaldızlı harflerle yazılmış yazıyı: «Aşk Sevenin - Yol Gidenin». Bu yazının gösterişli pırıltısı mı hoşuna gitmişti, yazının kendisi mi? Yazıyı okumak için önce sokulmak gerekti. Sokuldukça da, karanlık, asık suratlı kamyonu, şenlikli, umulmadık biçimde çekici kılan yaldızlı muşamba parçası Bayram'ın yürekten ilgisi dışında kalamaz. Balkız yeterince şenlikli, yeterince çekici miydi bakalım?

İyi, peki. Herif ne yazmış kıçına diye, yanaştın. Söktün, okudun. Öğrendin. Aşk seveninmiş... Koyup geçsene. Geçemedin diyelim. Gerilesene. Açık dursana. Beygir sineği gibi ne diye yapışıp kalıyorsun?

Kendini iyice suçüstü yakalayıp pıstı. Öfkesi gama bulandı. Bu gamı dağıtmalı. Bir şeyler yapmalı. Yeni bir karara varmalı belki. Şimdi, böylece Eskişehir üstünden Ballıhisar'a devam mı? Yoksa, dönüp kendimizi Bursa'nın bir kaplıcasına mı atalım bu gece? Siktir et Ballıhisar'ı. Bütün bütün. Çıkar aklından gitsin. Yaşar anlattı. Ulu-

dağ'da bir Kendin Pişir - Kendin Ye lokantaları varmış. Ağzının suyunu akıtmıştı. Boş ver, dedim sana Ballıhisar'ı. İn edebinle Bursa'ya. Bir hafta mı olur, iki hafta mı; artık paran ne kadarına yeterse... Beyler gibi yaşa. Hamamlara gir. Yumuşa, gevşe. Soğuk sularından iç Uludağ'ın. Kendin pişir, kendin ye. Mis gibi kuzu eti. Kömür ateşinde. Taze ekmek, bir de bira. Yat çamların altına, uyu. Açtır sen de akşamları bir küçük rakı. Neymiş bakalım kafayı çekmek, öğren. Bir altından delmişler seni, bir üstünden, salıvermişler bu dünyaya. Gayret diye geldin, gayret diye gideceksin köpoğlu! Koyver ucunu. Yaşamana bak. Sonra da, dön git edebinle Almanya'na. Münih'ine. Tamam mı? Kalıyor muyuz Balkız? Çekelim mi doğru kaplıcalara? Ne dersin? Ha ne dersin?

Daha Öteye

40 Numaralı Devlet Yolu bu tepelerden mi süzülmekte? Bu ovalarda toplanıp toplanıp bu vadilerde mi nehirleşmekte? Bir uzun nehir olup Doğubeyazıt'ta, Ishakpaşa Sarayı eteklerinde karaya dökülmekte? Yoksa bu yol, doğudan, Ishakpaşa Sarayı eteklerinden bir yeraltı suyu gibi çıkıp, başka yolları kendine kata ekleye Adapazarı, İzmit, Istanbul yöresine, Bursa Ovası'na mı akmaktadır? Yolun deltasına, o deltanın üst üste yığışmış zenginliğine bakılırsa, Doğubeyazıt, 40 Numaralı Devlet Yolu'nun su gözü olmalı. Yol burdan fışkırıyor; kuzeyden, hemen hemen hep kuzeyden inip çıkarak, bölünüp toplanarak geçtiği bütün ovaların, dağların, düzlüklerin neyi varsa getirip Marmara çevresine yığıyor. Böylece artık, bu yol deltasının dört bir yanı, gelişigüzel sürüklenmiş ürünlerin yozluğu ile toplu konutlardır, otellerdir, TV, çamaşır makinesi, buzdolabı, otomontajdır. Konserve, kumaş, kablo, kiremit, kav, kibrit... Bir deltada sürüklenip gelmiş neler bulunmaz? Bir delta kendini nasıl kabartıp kendine eklemez? Boya, cilâ, tutkal, zımpara. Bisküvi, galeta, makarna. Sabuntozu, meyvetuzu, kolonya. Naylon torba, hazır çorba, zil, pil, firkete, terlik, çatal, bıçak, sentetik, kozmetik, plastik, havlu, kese, bisiklet, çiklet...

Doğubeyazıt, daha da doğurgan. Bir başka gözünden 2 Numaralı Devlet Yolu'nu Orta Anadolu'ya salıveriyor. Bu yol da, geçtiği her yerden, kuzeyden, güneyden daha pek çok kolu kendine ekleyerek, 40 Numaralı Devlet Yolu'ndan daha da büyüyüp hızlanarak gelip Bursa Ovası'nda

yayılıyor. Batıdan, Lapseki yöresini de kendine ekliyor. Her yol, her şeyini getirip Kocaeli ve Marmara havzasına yığıyor.

Yılmaz yolcu otobüsü Bayram'ı Bursa çıkışında, 2 Numaralı yol üstünde, dengesiz bir hızda yakaladı.

Yaldızlanmış tütün rengi bir Mercedes, kâh otuz kilometreye düşüyor, kâh altmışa, yetmişe çıkıyor; sonra yeniden duracak denli yavaşlıyor; durup çabuk bir geri dönüş yapacak gibi oluyordu. Delta ise, henüz sürdürmekte kendini. Henüz, yayılamadığı yörelerle sınırını kesin çizmemiş. Yol, iki gelişi, iki gidişi bulunan dört şerit üstünde uzanmakta. Eskişehir ve Ankara'ya doğru yönelişte bunaltıcı bir sıkışıklığı yok asfaltın. Birkaç yolcu otobüsü, bir iki binek aracı, daha çok da yakıt kamyonları, üstlerine salt montaj hatlarının ürünlerini yüklemiş ağır araçlar, traktör taşıyıcıları. Şimdilik sağ şeritler, olabileceği denli bunlarla yüklü. Ve ele geçen bu ilk hız yapma fırsatını kaçırtabilecek dengesizlikler. Salt bunu kollamak gerek şimdi. Asıl kollanması gereken tek araç da işte şu yaldızlı tütün rengi Mercedes. Yılmaz sürücüsünün gözü hep önündeki Mercedes'te. Ne yapmak ister bu herif? Sinirlendi. Bunu yolculardan, yardımcısı Şevket oğlandan bile gizlemek gerek. Sigarasını yaktı. Otobüsün pikabına bir plak sürdü:

«Allah bile affederdi / Günahkâr kullarını
Benim günahım yok ki / Aç kollarını!.. Aç kollarını!»

Yılmaz'ın sürücüsü, Hacivat Deresi'ni geçer geçmez Mercedes'i sollamak istedi. Sollayıp geçmek. Ama Mercedes, ikinci şeride geçeceğini bildirdi. Sol lambasını yaktı. Camsız. Hızını biraz çoğalttı. Altmışa çıktı. Yılmaz'ın

sürücüsü geriledi. Hızını o da altmışa düşürdü ve artık kornasını örttürmeye başladı. Mercedes'in sağ şeride çekilmesini, kendisine yol vermesini istiyor. Ama Mercedes oralı olmuyor. Hızını yetmişe çıkarmakla yetiniyor. Vay hödük vaay!.. Vay arkadan pompaladığımın!.. Hava meydanı gibi yol be! Burda da hız yapamazsak nerde yapacağız?

Şevket oğlan birden:

«— Duracak abi!» deyiverdi.

Gerçekten de Mercedes hızını yeniden elliye, sonra otuza düşürmüş, yolun sağ şeridine geçmeyi tümden unutarak stop lambalarının ikisini birden yakmıştı. Yılmaz'ın sürücüsü, çabuk bir fren yaptı. Otobüs kökünden sarsıldı. Yolcuların başları üstündeki hırkalar, ceketler, paketler ve bir kesekâğıdı elma üstlerine, yerlere döküldü. Çoğu, hemen hep bir ağızdan:

«— Aman, aman, ayy...» dediler. Soluklarını tuttular.

Sürücünün ardında oturan yaşlı bir bay:

«— Canımız size emanet, şoför bey...» dedi, zorla gülümseyerek.

Sürücü, direksiyon başındayken yolcularla konuşmama kuralına başkaldırıp:

«— Önce Allah'a...» dedi. «Hem, benden yana ne korkacaksınız? Şunca yıllık şoförüm ben. Şimdi önümde bir kağnı olsa, vallah billah bin kere iyi. Baksanıza şu Mercedes'e...»

Şevket oğlan kasılıp:

«— Alamanyacı bu,» dedi.

Bunu duyan yakın yolcuların hemen hepsi, artık ecelleri gelmiş gibi gözlerini öndeki Mercedes'e diktiler. Ne yapacak bu? Duracak mı? Dönecek mi? Sağa mı geçecek? Hep solda mı gidecek?

Şevket oğlan, dibe dek bir gidip geldi. Düşen ve sarkan öteberiyi yeniden eski yerlerine tıkıştırmakta yardımcı oldu yolculara. Yolcular, sürücüyü öfkelendirmemek, şaşırtmamak, Mercedes'e karşı büsbütün kızıştırmamak için çok uysal, çok anlayışlı duruyorlar. Sürücünün ardındaki yaşlı bay, hemen onun gönlünü almaya çalışıyor:

«— Maşallahınız var şoför bey. Başkası olsa, çoktan iç içe geçmiştik şimdi bununla...»

Sürücüden, pikabın sesini biraz kısmasını rica edecekti kuru bir hanım. Vazgeçti. Susun. Susalım. Şaşırtmayalım şoför beyi. O ne biçim frendi yoksa? Boynum kopacak sandım.

Yılmaz'ın sürücüsü, bu kez sağ şeride geçip Mercedes'i sağlamayı denedi. Direksiyonu bükmeye kalmadı, hadi bakalım, Mercedes şimdi sağ şeritte. Şimdi de doksan kilometre hız. Artık birden fırladı yolcu otobüsü. Kornası sürekli çaldı. Yolcular, soluklarını tuttular iyice. Yaşlı bay dikeldi. Elleriyle sıkıca yapıştı iki yanına. Bismillâh... Allahım sen koru. Mercedes'i geçene dek sürücü de tuttu soluğunu. Şevket oğlan da. Bir an. Mercedes'in yeniden niyet değiştirip sol şeride geçivermesi, yeniden hızını indirivermesi için bir an yeterdi de artardı bile. Ondan sonra, al başına belâyı. Kamyoncu olsam, vallah da, billâh da çıkardım bu puştun üstüne! Alırdım altıma. Bana ne olacak? Bana bir şey olmaz. Ondan sonra kendi düşünsün artık. Susturucuyu delmiş. Bu gidişle yakında kalaycı körüğü gibi bastırılırsın arkadan. Allah bilmez, kul tanımaz köpoğlu sen de!..

Sürücü, geçerken Bayram'ı çok az seçebildi. Parlak bir yeşil şapka, karasarı, gergin bir yüz çabucak sıyrılıp geçti gözlerinin önünden. Şevket oğlan, biraz daha iyi görebildi Mercedes'in sürücüsünü. Dudakları kımıldıyor, kaş-

ları inip inip kalkıyordu. Yolcular, hepsi sağa meyillenip geçerken de, dönüp, geçtikten sonra da bir süre baktılar Mercedes'e ve sürücüsüne. Kuru kadın:

«— Boyun devrilsin,» deyip yumruk salladı hatta.

Yaşlı bay:

«— Arabası patırtı yapıyor da ondan duymadı bizi...» dedi.

Soluklarını gevşettiler. Çocukların gözü, iki büzgülü saten yastık arasındaki, dili dışarda leoparda kaldı.

Bayram, Bursa'ya dönmekle yola devam etmek arasında yavaşlana hızlana, kendini bir dört yol ayrımında buluverdi. Burada yol iki şeride inip kavaklar arasından koşmaya başlıyor. 2 Numaralı Devlet Yolu, kırlarda oynamaya çıkmış küçük bir okul kaçağı gibi, asfaltı yer yer dökülmüş, sık sık toz savurtarak bu kez de şeftali bahçeleri arasına dalıyor. Nerdeyse, ürünleri devşirenlerin selelerinden sepetlerinden kapıp kaçıyor şeftalileri. Ceplerini doldurup seke seke bir tepeyi tırmanıyor. Gölbaşı dinlenme yerinde az eğlenip soluk alıyor. Yeniden tırmanıp meşe ormanlarının içine dalıyor.

Ben Bursa'ya dönerdim dönmesine ya, gördün otobüs nasıl sıkıştırdı. Nerden dönersin? Nasıl dönersin? Demeye kalmadan, kaç kilometre uzak düşüvermişiz Bursa'dan. Hem, dönmediğimiz, Bursa'da keyfimize dalmadığımız iyi oldu Balkız. Amcam bana nolsa babalık etti. Ona bir evlâtlık borcumuz var. Çok hastaymış. Belli olmaz. Bir an önce başına varmalıyız. Elini öpmeliyiz. Görsün bizi. Benden yana utanmasın artık. O küçük tarladaki hissemi satıp öfkelendirmiştim gerçi. «Bölünmeyelim. Buncacık tarla da bölünürse, geri kalanı artık hiç işe yaramaz, hiç doyurmaz» demiş dikilmişti de, dinlememiştim. Ben köyde oturmamayı aklıma koymuşum. İki dönümlük tarlanın ba-

na neyi olur? On sekizimi bulunca da temelden direttim. Dargın olduk ya sonunda. Bir Remzi abi. Bir o darılınadı bana ya, içten içe kızar durur, bilirim. Gene de abiliğini esirgemedi, neme gerek. Köy Kalkındırma'daki Almanya'ya gitme işimi ordan o, Ankara'dan ben uçlayıverdik. Köye gidemedim. Temizel'den ayrılamazdım. Ayrıca... İbrahim'e karşı... Ne biliym... Olmazdı işte... Öyle yüz yüze gelince... Olmazdı canım!.. Köyde, ucundan tutulacak ne işim varsa Remzi abim tutuverdi. O zaten, bir tek oğlan bizden kalan. Gerisi hep kız. Kocaları Eskişehir'e göçenleri, Ankara'ya göçenleri, hadi bakalım ardlarından hizmetçiliğe, kapıcılığa... Remzi abim ayrılamazdı. Kocamış amcam, kocamış yengemle ne yapmıştır ki? Son kez Ankara'ya kâğıtlarımı getiriverdiğinde tanıyamayacaktım. O da kocamış biri olup çıkmış. Tee, ben daha Polatlı' dayken, amcam ilendiydi bana, biliyor musun? Korktumdu haa, Balkız. Bu yüzüm yanınca hani, dedim, amcamın bedduası tuttu. Biz o bedduayı da, kör talihimizi de yendik çok şükür, Balkız. Şimdi istiyorum tabiî, amcam görsün bizi. Desin, yanılmışız. Bayram, kendini kurtarmış... Remzi abim nasıl çekti çevirdi acaba?.. Kamyonu geç... Solla...

Öteki soruları kurcalayıp da ne olacak? Remzi abisini de kendi kurtaramazdı ki... O tarladaki payını sattırmasa, o dört bin lirayı almasa eline, sanki kapağı Ankara'ya mı atabilirmiş Polatlı'dan?

Ankara'nın her bir yol ağzı, her bir köşesi benzin pompası olmuş, demişlerdi. Kendi de görüp duruyor ya. Minibüs sürücüsü yamaklığından benzin pompası başına terfi etmeyi aklına koydu. Olursa öyle olur. Başka türlü, ıh... Biz bir taksiyi ömrümüzde hiç çekemeyiz altımıza...

Askerliğinden önceydi bu. Hissesini sattıracak, bir benzin pompası kiralayacak. Ondan sonra, o dört bini çabucak on dört bin yapacağını, iki yıla kalmadan bir arabaya borçlanacak duruma geleceğini gözü kesiyor Bayram'ın. Aklı yatıyor. Polatlı-Şıhali-Haymana minibüsünün sürücüsüne iyice baş ağrısı olmuştu. Adamın Afyon'lu bir tanıdığı varmış da... Sözü çok geçermiş her yerde. Çimentodan milyoner olmuş. 60'da, Menderes devrildiğinde daha yeni yeni palazlanmaktaymış bu. 60'dan sonra az biraz sarsılmış. Lâkin, talihi iyi gitmiş işte. Şimdiki durumunda 60'larda olsaymış çoktan gidermiş okkanın altına. Temelli hem... Doğru kodese. Parasını saklayabilse de kendisini zor saklarmış. Ama zaten bu askerler ne yapmışlar? Bir iki çırpındıktan sonra, bir de Anayasa çıkarttırdıktan sonra ipin ucunu koyvermişler. Bir seçim. Hadi bakalım bu sefer Demirel memleketin yarı başı. Sen Afyonlu'daki talihe bak yahu! Meğer yeni partinin başı bunun baş dostu değil miymiş? Tee, su müdürüyken bu, yolu Afyon'dan geçti mi, doğru bizim Afyonlu'nun evine. Neyse, şimdiki seçimler iyice işine yaradı bizim Afyonlu'nun. Milyoner bugün, ne diyorum? Zamanında pısmasını, zamanında su yüzüne çıkmasını bilmeli insan. Helâl olsun. Akıllı adam. Menderes'e söylenir durur olmuştu. Bildiği varmış. Çok zeki adam...

Minibüsün sürücüsü, Afyonlu tanıdığıyla bu denli övündüğüne sonradan çok pişman olmuştu. Bayram tutturuyor: Benim işi yaparsa o yapıverir abi. Aman abi... Kulun olayım. Otel parası, lokanta parası benden. Bir Afyon'a dek gidelim seninle. Sen beni bir tanıtıver bu beyağaya. Yetimin, öksüzün biriyim. Anlatıver. Bunlar sevap işlemesini severler. Sevmezler mi? Önüme düşsün. Bana bir pompa kiralayalım. İster bu yol üstünde, ister Ankara

ağzında bir yerlerde. Ankara ağzında olursa daha iyi tabiî. Aman abi, olursa senden olur. Çalışmadığımız günü ödemesi de benden. Hadi abi. Canım abi. İşle bir sevap. Ömrüm boyu kulunuz köleniz olurum. Senin de, o Afyonlu beyağanın da... Boynumu bükük koyma. Oh abi.

Bayram'ın yüzündeki gerilmede bir yumuşama. Bütün o, yol boyu biriken kinler, öfkeler bulutunu dağıtıyor. Gözlerinin karanlığından solgun bir ışık sıyrılıp bir an için yanaklarını, dudaklarını aydınlatıyor usulca. Sanki, minibüs sürücüsünün karşısındaki yüzü bu.

Soğan yüklü bir Ford Diesel'i geçer geçmez Shell benzin istasyonunu görüyor solda. Ama bu istasyon şimdi Temelli'nin oralarda. Pompanın başında 1965'lerin Bayram'ı dikiliyor. Yıllık kirasına cebindeki bütün o dört bin lirayı yatırdıktan sonra Afyonlu çimento tüccarının elini öpmeye gitmişti. Allah size de, hepimizin başındakilere de zeval vermesin beyim. Yaşım küçük çıkarılmış. Gerçi askere gitmekte geç kaldık. Lâkin ben diyorum, hani biraz para yapabilirsem pompadan, askerliğimde de bir dayanak olur. Amcamla iki tarlacığımızda hissem vardı da... Dedim bari bir işe yarasın. İşte size ant, işte size yemin. Ben, beni elimden tutan kapıya nankör gelmem beyim. Allah sizden razı olsun. Siz olmasanız, arka durmasanız ben bu istasyonu kiralayamazdım. Bizim gibilerin arkasında sizin gibi babayiğitler olmadı mı, olmuyor ki beyim... Verin elinizi öpüym... Beni kulunuz belleyin...

Boşuna sarılmışım ellerine... Benim derdim ne, onun derdi ne? Bu bizim Afyonlu Balkız, istasyonun önünü biraz süsleyeyim, oralara bir iki kavak, söğüt dikeyim, kına çiçekleri ekeyim istedi. Her gelişte, her geçişte tembihler durur. Sanki ben orda kalıcıydım da. Sanki ağaçlar benim

olacaktı da... Ben, bilemedin iki yıl. Sonra bir taksi altına... Doğru Ankara'ya... Dolmuşçuluk ederim... Askere giderken de kiraya veririm. Biraz biraz, birikir para. Sonra o külüstürü satar, yeni gelen Chevrolet'lerden birine borçlanırım. Taksicilik ederim, temizinden. Benim hesabım bu. Benzin pompası başında ilelebet durucu olsam iyi. Benim hesap iki, bilemedin üç yıllık. Hoş ben gene dikerdim dikmesine iki kavak. Gönlünü alırdım Afyonlu'nun ya, sen benim başıma gelenleri bir bilsen...

Temelli'den benzin alan arabaların sayısı her gün biraz daha artıyordu. Her gün, adını bilmediği, yüzünü görmediği çeşit çeşit, renk renk otolar Bayram'ın hem araba sevdasını körüklüyor, hem belli belirsiz bir umutsuzluğun içine yuvarlıyor onu.

Yaa Balkız. Ben diyorum, yine de çıkarsa bu yol çıkar. Başka nerde elime bin liraya yakın geçebilirdi ayda, o zamanlar? Bir düşün. Yemiyor, içmiyor, bir yana kımıldamıyor; orda paramı biriktiriyorum. Dört binin iki bin beş yüzünü hemen iki ayın içinde yan yana koyduk biz. Amcam da, Remzi abimi yollamıştı bir gün. Artık o mu yolladı, Remzi abim kendiliğinden mi geldi, bilemem. Sözde amcam: «Bize olanlar oldu. Tarlanın yarısına yabancıyı soktuk. Düldüller'e ekledik geçtik o bi kısım yeri de. Bize olan oldu ya, git bak bu deli kendini kurtarmış mı bari?» diyesiymiş. Bal getirmiş Remzi abim. Bizim oranın balı meşhurdur haa. Bulgur da, bir torba. Bir hoş oldum. Bal petekliydi. Artık peteğinden mi, şurama tıkandı. Remzi abim de, baktı gördü ki işim tıkırında. Bilmem ama, o da bir hoş oldu. Acık kıskandı, günüledi gibime gelir. Günahı üstüne... Çok bunaldı. Sanırsam hep bunalır durur. Everdiler de... Çoluk, çocuk... Veli o kazadan sağ çıkmıştır inşallah... Dua edelim de sağ

çıkmış olsun. Yoksa babasına, kayınbabasıgile, kardeşine kim para yollar artık. Kim bakar? Kaza yerinde bile anlamadım da... Ben bu Veli'yi severmişim baksana... Valla severmişim...

Türk ailelerinin oturduğu mahallede, TV'lerden yükselen korkunç bağrışmalar ve çocuk ağlaşmaları arasında Veligiller'in evini bulmuştu bir gece. Münih'in karanlık sokaklarında epey bocalamış, Veli'nin bir süre önce yazıp eline verdiği adres avucunda buruşmuştu. Geçen yıldı. Veli'nin, «Bayram geceleri bazı bizde, bazı başka Türk ailelerinde toplaşırız. Yer-içer, saz çalıp eğleniriz. Yalnız kalma. Buyur gel» dediğini anımsamıştı.

Üç yıl içinde bunu diyen bir Veli. Yalnız o.

Bayram, çok yalnız, çok arkadaşsız. Şeker Bayramıydı. Gündüz topluca bayramlaştılar. Şurda, ya da burda. Münih camisinde özellikle. İşçi bürosuna da gitti Bayram. Herkesi görmek istedi. Akşama doğru kimse ona «gel sen de bizimle şuraya» demediği için yine yalnızdı. Beni bekâr buluyorlar. Aralarına almak istemiyorlar. Karılarından kıskanıyorlar. Bari Veli'ye rastlasaydık bir yerlerde. Görünmedi. Hasta olmasın? Hoş, o da sözgelimi çağırdı. Acıdığından işte. Esasta hepsi kıskanır beni...

Oysa, çoğu Türk işçisi Bayram'ı sevmiyordu. O, kokmaz bulaşmaz, küçük çıkarlarına hepsinden fazla düşkün olan Bayram'ı. Bunun ötesinde, canları sıkılırdı Bayram' la. Bir memleket meselesi konuşmaya kalkarsın, hık mık. Bunda ses yok. Eğri, doğru bir laf etmez. Acık Demirel'i sever görünür ya, o bile şöyle sıkı bir tartışmayı sürdürecek kadar değil. «Hadi len, senin Demirel'ine de...» diye biri karşı çıksa, «Öyle ya canım. Bana ne? Neyim olur Demirel benim?» der, bitirir tartışmayı. Almanya'daki ya-

şamlarından, işverenin mızıkçılıklarından, işin insan tanımazlığından dem vuracak olsalar, hele bu konularda iyice çileden çıkarır Numan'ı, Hıdır'ı, Rıfkı'yı. Nerdeyse ustabaşının adamı. Toz kondurmaz fabrikaların yönetimine. Canavar montaj hattına ufak bir düşmanlık duyar salt. Tek görünür düşman, bu yürüyen hat. O şasiler, civatalar, motorlar, direksiyon millerinin, tek başına ne zararı dokunabilir ki insana? Eee peki, bu Alman dürzülerinin bizi hem çalıştırıp, hem küçük görmelerine ne diyelim? «Parasını ödüyor ya. Sen ona bak. Ne yapsın başka?» Karşılığı budur Bayram'ın. Biri bir gün Almanların cimriliğinden falan söz açacak olmuştu. O zaman da Bayram'ın dediği şu: «Valla kardeş, ben böyle olmasından memnunum. Bunlar, böyle bir feniğin bile hesabını tutunca, bizim de içimiz rahat. "Aman, şunu edemedim bu adama, kibarlığına, cömertliğine bir karşılık veremedim" demekten, içimizi yemekten kurtuluyoruz işte, kötü mü?»

Yaşar, senin de başına gelebilir, gibilerden:

«— Yolda biri hastalanıp düşse, başlarını çevirip bakmıyorlar bunlar. Basıp geçiyorlar» demişti. Bunu yaşamıştı da. Sırtında aynı ürpertiyi, aynı terkedilmiş, kaybolmuş köpek hüznünü duymuştu konuşurken. Bayram'sa:

«— Onlar seni kor geçerse, sen de onları kor geçersin, daha iyi ya...»

Numan, nerdeyse dövecekti Bayram'ı.

«— Siktir ol len! Yettin artık. Bir boktan anladığın yok. Anlayacağın da. Onların bu konuda da sana ihtiyacı olsa, tutar kaldırırlar elinden. Onlar bu konuda sana muhtaç değiller. Hepsi sigortalı. Hepsinin bakımı, düzeni yerinde. Doktoru, ilâcı şırp ayağında... Biz birbirimizin elinden tutmaya çalışıyorsak niye? Bir düşün...»

«— Göreneğimiz öyle...»

«— Görenek dediğin hayatın şeklinden çıkar, aptal!»

Ne demekmiş, «görenek dediğin hayatın şeklinden çıkar!» Allah allah! Bıktım bu Numan'ın da zart zurtlarından. Profesör sanki. Bozguncu mudur nedir? İkide bir adamın karşısına çıkar. İşi gücü kafa karıştırmak. İş bozmak. Hele o Rıfkı. Aklı erer ermez, lafa dalar. Ecevit geldiğinde, bunda bir hoplama, bir zıplama. Sanki, karşılayıcıları daha kalabalık yapacak da başına kuş konacak. Hem sanki Ecevit buna muhtaç. Sanki Rıfkı o karşılama töreninde öyle hoplayıp zıplamasa Türkiye batacak. Kıbrıs da yeniden elden gidecek. Ondan geçtim, sanki Ecevit bunu mebus yapacak da, bu Meclise kurulacak. Sana ne desene? Sen bir garip işçisin...

Gene de, bunların en efendisi, bizim bu arkadaşların, Veli idi. En sessizi o. Onun da karısı. Alimallah, çenesi bir açıldı mı?.. Veli de buna çok yüz vermiş ya... Aklı erer ermez siyaset konuşur. Car car karı. Memleket sana kaldıydı sanki. Töbe, töbe. Ölmüş olmasın? Ölmüş olmasını istemem. Çocukları var. Çocuklar kalakaldıysa geride? Orada, o ezilmiş arabanın yanında duran Gülten miydi yoksa? Küçük kız? Ağlıyor muydu? Şeker Bayramı gecesi Gülten, çubuğa geçirilmiş renkli bir horoz şekerini yalayıp duruyordu. Salyası akıyordu. Bilir bilmez, televizyondaki müzikle oynamaya hevesleniyordu.

O gece, yalnız, hep öteki Türklerin dışında kaldığını sezdiği gece Veligiller, buyur etmişlerdi Bayram'ı işte. Kadayıf yapmışmış karısı. Türk bakkaliyesinden bulup, güzel bir kadayıf yapmıştı. Su böreği bile. Çay demlediler Bayram'a. Börekten, kadayıftan koydular önüne. Sanki bir biber dolması da mı pişiyordu içerde ne? Odayı tüm yemek kokusu sarmış. Tavla oynamışlardı Veli ile. Televizyona bakmışlardı. Veli'nin karısı, Bayram'ın önüne konulacak-

ları koyduktan sonra, sökük dikmeye oturmuştu. Sık sık mutfağa girip çıkıyor. Sık sık çocuklardan birine çıkışıyor. Sık sık büyük kıza:

«— Kalk kız. Şu çöpü indir de gel. Kalk kız, şu tabakları yıka. Bana bak, şovundan, müziğinden başlatma şimdi! Bak, Gülten altını ıslatmış gene. Kalk, değiştir...» diyor.

Tavla pullarının çatçatlarını böylelikle bastırmaya kalkıyor.

«— Eğin'e parayı yolladın mı?» dedi bir ara Veli'ye. «Gene unutmayaydın bari. Bayramda ellerinde olaydı...»

Veli, başını sallamakla yetinmişti. Karısı:

«— Keşke o eski püskü arabayı da almasaydık daha...» diye pul çatlamalarının arasına girdi yine. «Elimiz iyice daraldı. İyice sıkıştık işte... Masraf da çok oldu bu ara...»

«Bayram'dan borç iste» demeye mi getiriyordu acaba? Artık herkes Bayram'ın çok yeni, çok iyi bir araba almak için epeyce para biriktirdiğini biliyor ya, Bayram, biri borç isteyiverir korkusundan, böyle bir tehlikeyi sezinler sezinlemez:

«— Ben de Ballıhisar'a yolladım elimdekini, avucumdakini» deyiveriyor. «Memlekette bakacak kimimiz kimsemiz olmasa, hepimiz daha rahat ederdik valla... Beyler gibi yaşardık...»

Tavlayı kaparken, sözü punduna getirip:

«— Amcamın oğlu var, Remzi. Remzi abim, dükkân açacakmış da Eskişehir'de...» dedi, kurtuldu.

Yatağında dönüp dururken Veli'nin kafasına üst üste Bayram'lar üşüşüyor. Veli, ille haklı çıkaracak bu Bayram'ları. Karısı ne denli verip veriştirmiş de olsa Bayram'ın ardından, kendisi ille temize havale edecek onu.

Ne demişler? «İyilik düşün, iyilik bulursun». Ne yapsın o da? De ki, amcasının oğluna para yolladığı yalan. Ne yapalım? Korkuyor adam. Korkmasa, saklar mı parası olduğunu? Zaten bi parası iyice kıtlar, bi parası iyice çoklar saklar hesabını...

Gece yarısı, karanlık sokakları yürüyüp otobüs durağına çıkarken Bayram'ın da içinde ufak bir tedirginlik. Adam senden para mı istedi ki, hemen atıyorsun yalanı?.. Remzi abimin dükkânı için para yollamışım. Bunun lüzumu neydi şimdi? Yarın ben, o aklımdaki arabayı alınca, bunlar demezler mi ki, hani parasını yollamıştı? Hani iki markı kalmamıştı? Ne yalan uyduracaksın o zaman? Hep o karının yüzünden. Veli istemese de, o karı isterdi. Zaten, Eğin'i araya sokuşturuşu da bundan. Yolladın mı parayı Eğin'e Veli? Sanki benim yanımda niye soruyor? Soracak başka zaman mı bulamadı? Sorması bundan işte. Bana duyursun da, borç istemeye kapı olsun. Taa bayramdan önce gönderilen bir paranın haberini insan erkeğine bayram içinde mi sorarmış? Sanırsın on gündür hiç yüz yüze gelmedi bunlar. Sanki, hallerini haberlerini konuşacak hiç zamanları olmadı. Hadi be, o karının numaraları bunlar. Ben anlamaz mıyım? İyi ki çabucak önleyiverdim işte.

Böylece, Heim'a vardığında içi rahattı artık. Böreklerin, kadayıfların doygunluğu ile uyuya kalmıştı.

Yol, İnegöl'ün dışından dosdoğru Eskişehir'e uzanıyor. Bayram'sa kendini, hep o soğan kamyonunun bir önünde, bir ardında giderek, İnegöl'ün içine giren dar yolda buldu. Veli, amcası, Remzi abisi, Veli'nin küçük kızı, Afyonlu çimento tüccarı; hepsi İnegöl'ün taş döşeli yolları, dar, eski sokakları arasında yitip yitip gittiler. İnegöl'e girme-

sinin nedeni o soğan kamyonu mu? Açlığı mı? Yoksa, asfaltın tekdüzeliği ile kafasına üşüşenlerden bir süre için kurtulmak mı? Bir süre için yine bir şeylerden kaçmak, uzaklaşmak mı gerekiyordu? Remzi abisiyle bir kez mektuplaşmadı bile. Adresini, çeşit çeşit hesapların korkusuyla, özenle gizledi Ballıhisar'dan. Bu, amcasının hasta oluşu, geçende tatilden dönen Yaşar'ın haberi yine. Ona da Kezban'ın yengesi söylemiş. «Hayırsız çıktı Bayram». «Nankör çıktı...»

Bir doludan bir saçak altına sığınıyormuşçasına, sarı boyalı caminin önünde durdu.

Osmanlı'nın sadrgâhlarındanım, diyen ahşap bir yapı yüzünü camiye dönmüş. Büyük bir çınarın gölgesi, cami avlusu gibi, bu eski evin duvarlarını da serinletiyor. Şimdi, Bayram'ın arabasını da.

Hem ben o gece, pek güzel, fazla saat de yapabilirdim. Çoğu işçi tatile vurmuş kendini. Fazla saat yapar otuz mark bile kazanabilirdim. Veligiller'in bir hatırını sorayım, mübarek bayramlarını bir tebrik edeyim, dedim. İyi niyetime bak ki, böyle düşündüm. O karı da, ille iki lokma kadayıfını burnumdan getirecek... Eğin'e para yolladın mıymış?..

Arabadan inmiş, karşısına geçmiş, yine Balkız'ına bakıyor. Sabahın ilk saatlerinde olduğu gibi, öğleye doğru olduğu gibi tutkulu değil ama. Bu tutkudan epeyce eksilmiş, Mercedes'e bakıyor. Yollarda, onun yıldızını çalanla, arkasını göçürtenle, stop camını sıkı takmadıklarını sandığı fabrikayla ya da camını çatlatanla, kapısını çizen Ayfer'le de kavga etmiyor pek. Bu arabanın bir Cuma, bir Pazartesi arabası olup olmadığında da değil aklı. Yeni asfalt dökülen yolda, tekerlerin beyaz yanaklarına sıçramış birkaç katran lekesi de şöylece dokunup geçiyor

gözlerine. Boş ver. Ballıhisar ayrımına dek batsın, çıksın. Elimi sürem. Didin, didin hep o. Bir senin didinmenle oluyor sanki. Dünyada elimi sürmem artık. Artık, anca köye yaklaşırken. Benzinini doldurtur, parlatırım. İşte bu.

Arkasını döndü. Yürüdü. Bir köfteciye doğru yöneldi. Yüzünde belli belirsiz bir hüznün dalgalanması. Beklemediği bir bezginlik, küçük de olsa gerçek bir bezginlik yüreğinde.

Amcama bir yün fanila olsaydı bari... Düşünemedim bak... Köye elektrik gelmiş mi? Sormadım ki Yaşar'a. Hiç değil bir pilli radyo Remzi abime...

Sini sini yoğurtlar... Yoğrulup hazır edilmiş köfteler. Camın gerisinde. Camın gerisinde, gelinlik kız gibi karpuz dilimleri. Piyaz. Ben bu piyazı akıl etseydim, dayanamaz, bu işi Edirne'de bitirirdim. Şimdi artık dayanacak takat da kalmadı haa... Şuna bak. Hâlâ sallanıyor garson olacak bu dürzü de. Biz koşup taa nerelerden gelmişiz, bu müşterisiz iki masayı atlayıp bize geçemiyor. Fırlasana be! Sen bu enezelikle köfteci garsonluklarında daha çok sürünürsün...

Kendini beğenisi yavaş yavaş geri geldi. Kendinden hoşnutluğu arttıkça arttı. Kapıkule'den içeri giren çalım, sanki hiç yara alıp örselenmemişçesine köfteci garsonunun karşısına dikildi. Piyaza, köfteye ve yoğurda karşı duyulan korkunç sabırsızlık bu çalımı iyice gaddarlaştırdı.

«— Baksana buraya!..»

Garson, bu tepeden seslenişi duydu mu, duymadı mı; hiç belli değil. Köftecide hemen hemen hiç kimse yok. Saat artık, uzun bir yaz gününün dört buçuğu mu ne. Kim olur bu saatte ve bu sıcakta köftecide? Yine de, taa dipte, karanlık bir köşede üç adam, piyazla rakı içiyorlar. Onlar tezgâhlarını kuralı çok olmuş. Karınları tok. Mızmız

bir garsona dayanabilirler onlar. Her halleriyle de diyorlar ki: «Biz İnegöl'ün yerlisi olsak, imkânı mı var, böyle gün ortasında köfteciye oturup da rakı içelim?»

Bayram, garsona yeniden bağırmaya hazırlanırken onu, iri iri dilinmiş bir plastik sepet dolusu ekmekle omuz başında buldu. Ekmek sepeti, çatal, bıçak dağınıkça serpiştirildi masanın üstüne.

«— Köfte çok bekler mi? Çabuk yiyecem haa, çok çabuk. Ona göre...»

«— Bilmem ateş söndü mü, sönmedi mi» dedi garson duyulur duyulmaz bir sesle.

«— Taa Alamanya'lardan geliyoruz birader. Bize de ocak söndü, olur mu yani?»

«— Bir bakayım...»

Götiçi yerde, bir garsonun da ocaktan haberi olmazsa artık. Pes. Bunları BMW'ye, daha iyisi maden ocaklarına filan sürmeliler ki, anlasınlar dünyanın kaç bucak olduğunu. Heves yok canım. Adamda heves yok.

«— Dur, dur gitme... Çabuk, piyaz getir! Bolca olsun. İki kişilik piyaz. Yoğurt sonra. Koştur hemen. Yolumuzdan kalmayalım. Sor bakalım içeri. Bey, köfte istiyor de. İyi pişmiş, bol soğanlı, biberli. Çabuk istiyor, de. Ocak sönmüş filan dinlemem!..»

Afyonlu çimento taciri... Nerden düştü aklıma şimci?.. Nerden çıkardım Afyonlu abimizi?..

Sandalyesini az geri çekip kaykıldı. Bacağını bacağının üstüne attı. Kolunu, geniş bir yay çizerek havaya kaldırdı, kıvırıp saatine baktı:

«— Saat kaç olmuş baksana. Vakit dar. Bekletirsen şimdi, karışmam haa! Fırla hadi. Önce piyaz. Fırla!..»

Afyonlu abim benimle böyle konuşsun, böyle acelelensin de ben fırlamayaydım ha? Yıka bakalım şu araba-

yı, çabuk. Ankara'ya geç kalmayalım. İhale var. Baş üstüne! Cıva gibi fırlardım ben. Araba beş dakikada fabrikadan çıkmış gibi. Bir de şuna bak. Ayağının altında karınca ezmekten korkuyor sanki. Yürüsene ulan! Ulan siz ne uyuşuk milletsiniz be! Sizin yüzünüzden adam olmuyoruz zaten...

Koca bir dilim ekmeği bir bardak suyla hemen yutuvermişti. Gözü hep garsonda. Bir piyazı tabağa doldurup da getiremedi. Şeytan diyor, al bir değnek eline, dürt.

«— Kaşık da getir! Kaşık! Kaşık!»

Dipte rakı içen üç adam, can sıkıntısıyla dönüp baktılar. Ne kafa şişirir bu ibikli horoz? Kemancı mı nedir? Şimdi gıy gıy çalmaya başlayacak. Yok canım, bizimkilerden işte. Alamanyacı. Kelleyi kulağı düzmüş, belli. Artık, kendinden bir altta olanı ezmeye heveslenir bu. Kıskanma, kıskanma. Bırak onlar bari kurtarsınlar kendilerini. Ne yapmışlar Belçika'da? Çok alkışlamışlar mı Demirel'i? Hadi canım, Demirel'in borusu öter mi artık? Haltettin şimdi. Niye ötmesin? Bunlar ne gördülerse Menderes'ten, ne gördülerse Demirel'den gördüler. Onları bunlardan sökemezsin. Amma sökemezsin. Söküldüler bile. Boş verin yahu... İçelim hadi... O ölçümleme işi var ya? Bak bana, sen o ölçümleme işini... Biliyorum canım. Gidip bakacağız. Gidip bakacaksın tabiî de, Haşim Bey diyor ki... Tapuya geçirtmek için orayı... Oğlum, bir soda versene...

Garson, elindeki piyaz tabağını Bayram'a götürmeden soda almaya döndü. Bayram onu suçüstü yakalamıştı artık. Çatalını şak şak vurdu formika masanın kıyısına:

«— Bana baksana! Bu nasıl hizmet etmek müşteriye?»

«— Getiriyorum işte».

Üç adamdan biri:

«— Sen önce bak oraya. Biz bekleriz» dedi, garsona.

Garson da bu kez, sodayı eline almışken soğutucunun üstüne bırakıp Bayram'a yöneldi.

Bayram:

«— Bir şey değil, otomu öylece yol üstüne bırakıverdim. Gelip arabanın biri dingilini saplayıverirse şimdi? Buraları şakır şakır atlı araba dolu baksanıza» dedi adamlardan yana. Onların kendisine hak vermelerini istedi ya, berikilerin kafa sallayışı da ortalama bir şey. Hak mı verdiler, Bayram'ı baştan mı savdılar, yoksa ona karşı duydukları bir önemsemeyi mi belirttiler? Hangisi? Çıkaramadı Bayram. Piyaz tabağı da önüne konmuştu artık. Kaşığı beklemiyor. Çatalı daldırıp, dökülenlere aldırmadan üst üste, tabakla ağzı arasında gidip geliyor. Damağı, öyle, bir kavuşmanın şenliği içinde. Ama bunu pek belli edip şu işbilmez, mıymıntı oğlanla yüz göz olmamak da gerek:

«— Fasulyeyi tarladan, bahçeden toplayıp geldin sanki. Bari davar kesilip köftenin eti kıyıldı mı?»

Garson'a, müşteriye gülümsemesi gerektiği öğretilmiş; o da gülümsüyor. Takma bir gülümseme.

«— Kıyma hazırdı» diyor. Kendinden kuşkuya düşüvermiş de, söylediğinin doğru olup olmadığını denetlemek istermiş gibi, mutfağa doğru yöneliyor. Hem bezgin, hem bezginliğinin farkında değil.

Yoğurdu da unuttu mankafa. Hâlâ yoğurt getirecek. Bu piyaz değdi lâkin. Yirmi dört saattir sabahın bir çorbasıyla duruyoruz. Neydi ya o yollar? Ecelin koynundan sıyrılıp çıktık canım. Bittik. Ben de bittim, Balkız da. Bundan böyle artık canımıza bakacağız. Yok çaresi. Sen sakınıyorsun, elin oğlu gelip sakındığın her şeyi bozuyor, elinden alıyor. Daha akıllıcası, biz o Bursa'da kalacaktık. Amcamın hastalığını duymamış olurdum, ne var? Yaşar,

te İstiklâlbağı'nın Yaşar'ı söylemese nerden bilecektim zaten? Benim bildiğimi nerden bilecek Remzi abim? Biz bu piyazla tıkanmadan şu köfteler gelse bari. Ne de güzel yapmışlar. Hiç böyle piyaz yemedim ben. Bir keresinde, İbrahim'i bir köfteciye götürmüştüm Ankara'dayken. Daha ben Rıfat Usta'nın yanındayken hani? İbrahim köyden gelmiş. Başı dertte. Eh, hem eski tanışıklık var, hem konuşacaklarımız. Bir abilik edip götürmüştüm köfteciye. Ordaki piyazdan tatlı geldi bu. İbrahim de... Bak işte, deminden beri ben bu hizmet edeni birine benzetiyorum derim derim... Tabiî ya. İşte aynı o. Onun gibi ölü bit kabuğu. İnsanlar çift yaratılır derler. Doğru valla. İbrahim'in az biraz daha mızmızı bu. Az biraz daha kurusu. Ee, bakalım bizim İbrahim ne oldu? Belki o da artık...

Bayram, çatalı tabağın kıyısına öyle bir hışımla vurdu ki, kendi bile irkildi.

İlle bir ses, bir gürültü, bir konuşma, bir şeyler girmeliydi Bayram'la İbrahim arasına.

Bırak kalsın gitiği yerde. Ne diye çağırırsın şu uyuzu? İyice asabımı oynatacak şimci.

«— Yoğurt noldu?»

«— Yoğurt demiş miydiniz?»

Bayram, dik dik bakıyor garsona. Gözlerine olanca küçümsemeyi, olanca azarı doldurarak...

«— Git hadi, git allasen...»

Garson da söz dinliyor. Geri gidiyor.

Bak şu gidişe... Şu gidişe bak. İbrahim işte. İbrahim bu enezeliğiyle Alamanya'da ne iş görebilirdi? Ne işe yarardı oralarda? İki günde geri döndürürlerdi alimallah onu. Ondan sonra, büsbütün rezillik. Araya bir laborant girse neyse. Kaç kişi giriyor araya. Elindeki avucundaki püff, sen işyerini bulana dek. Bir de geri döndürdüler mi,

yandın. İyi ki oturdu oturduğu yerde. Yatsın kalksın bana dua etsin. Oralarda yapamazdı İbrahim. Boşuna, o bi kıyım düzenini de bozacaktı. Her şeyde bir hayır... Allahtan ben o klinikteki adamla konuştum da... Konuşup anlaştım... Anlattım da, neyse... Sonunda... Ben bunu... İbrahim'i ben... Yoksa niye durup dururken ben İbrahim'e... onu ben... Yoğurt da güzele benziyor. Oo, bıçakla kes ye, işte. Ne yoğurt! Kaymak. Bizim köyün yoğurdundan güzel. Ne yoğurdu bu? Koyun, koyun... İyi ya işte, İbrahim de pekâlâ yoğurtçuluk yapabilirdi. Babasının kaç tane davarı vardı onun. Benim davarım mı vardı? Benim bir yarım tarlam. Yarısı amcamgillerin. Bir yarım tarlayla ne olur bugün? Onun da parasını kaptırdık benzin istasyonuna... Afyonlu çimentocunun çok iyiliğini gördüm ya, çok da kötülüğünü gördüm. Madem o yol değişecekti, o pompa içerde kalacaktı, işe yaramayacaktı da ne diye bütün paramı alıyorsunuz kira diye? Değil mi? Her yerde adamın var. Herkesi tanıyorsun. Baştakilerle yiyip içtiğin ayrı gitmiyor madem, bilmez misin o yolun değişeceğini? Beriye alınacağını, değil mi? İpullah, sivri külâh kalıvermeyelim mi ortada? Beni yeni bir pompanın başına naklettirecekti. Oldu, olacak. Oldu, olacak... Ne oldusu var, ne olacağı. Yani İbrahim, şu hayatta benim çektiklerim... Sen bunları çekmedin birader. Sen hep köyünde, babanın dizinin dibinde... Dur dur da, tam ben Alamanya parasını hazır ettim derken kooperatifte sıraya gir. Benden önce, benim önümü tut. Ben senin yerinde olsam, açardım Sivrihisar'ın oraya bir süt-yoğurt fabrikası... Hadi fabrika neyse. Açardın bir süt-yoğurt şeyi; işletmesi... Bal kokar bizim oraların yoğurdu. Kapış kapış giderdi valla... Sanki Alamanya'ya yazılıyorsun,. niye?

«— Bir yoğurt daha!» diye seslendi garsona.

Bak, iyi bir yoğurdu nasıl seve seve yiyor insan. Eh, aklına bir araba, bir kamyon, ne bileyim bir kuluçka makinesi, bir şey takmamış olduktan sonra, niye gidecektin sanki el ellerine? Hem sen, o evlendirme hattı var ya, o dürzü hat, ona mümkünü yok dayanamazdın. Ölür kalırdın. Hatta çalışmadın peki, nerde çalışacaktın? Madende? Yaa madende. O, benimkinden beter. Hatta zaten çalışamazdın. Motor bilgin yok, somun, vida görmemişin. Kaportadan anlamazsın... Yok, bu fabrikalarda çalışamazdın. Almazlardı seni oralara. Madende hiç yapamazdın. Nereye gideceksin? Radyo filan yapımında tel tutmaya, lambalı kalemle pil denetlemeye mi? Oraları kadınların yeri. Öyle güzel işleri erkeklere veriverseler, ohoo... Senin yapabileceğin bir yer olsa, ben aldırtmaz mıydım? Haber salıp, aman İbrahim koş, demez miydim? Yani ben senin sağlık raporunu şeyittirdiysem... Çürük çıktıysan şayet... Senin çürük çıkman gene de... Bence... Çok şüküür!.. Köftemiz geldi. Mis. Canını sevdiğim. Nerde yersin sen böyle bir eti? Böyle, aslını astarını bildiğin, böyle domuz olup olmadığından kuşkuya düşmediğin bir eti, a İbrahim? Hem canım... İş bilenin, kılıç kuşananın... Ben gözümü açtım, sıranı kaptım. Sen de sağol, ne yapayım?

Garson'a:

«— Sağol, sağol...» dedi, gönlünü almak istercesine. «Yoğurt da yoğurtmuş haa...» dedi.

Bir Japon suratı. Hep öyle durgun ve renk vermez garsonun suratı.

«— Buraların yoğurdu meşhur...»

Boşalan tabakları aldı, gitti.

Ne diyor bu? Salak be! Madem yoğurdu meşhur buraların, sen niye bir köfteci dükkânında yani?.. Bari, yoğurtçuluk et. Bak İbrahim, bunu bile akıl edemedinse,

gözünü açıp babanın davarlarını işe yaratamadınsa suç sende artık. Ben karışmam. Salt bir iş tutmaksa meram, iş çok memleketimizde de şükür. Taksi almayacaksan... Ki ben senin ağzını aradım o gün, köftecide hani? Senin derdin başkaydı, baktım. Baktım sen, üç beş kuruş sermaye toplayıp Eskişehir'de bakkaliye dükkânı dedin... Ya da tuğla fırınına şey... Çocukları okutacak bir iş tutmak... Eh, taksi, traktör almayacak olduktan sonra, böyle bir iş, yoğurtçuluk, tuğlacılık, ne bileyim, gitmesem de olabilir. Yoğurt, yoğurttur işte. Her yıl model değiştirmiyor ya? Bir kurdun mu düzeni, olur gider... Ne bileyim sen, istesen... Bilmem artık. Adam olmadınsa, bu eneze garson gibi kaldınsa suç kendinde. Suç bende değil... Hem ben, sıranı kapmayı o gün aklıma koymuş olsam, hadi neyse. İşte yemin sana. Aklımın ucundan şu kadarcık geçtiyse... Kooperatif işini önceden bilememiş olmaya bozuldum bozulmasına... Gene de ben... Neyin üstüne istersen yemin... Bir köfte daha mı söylesem? Doydum be... Aç açına Ballıhisar'a girecektik de, gözlerimizin feri sönmüş öyle, rezil rüsva olacaktık millete. Bu mızmız da hesabı doğru yazsa bari. Bu salak, bahşişe bile sevinmez şimci.

Soğutucu vitrinin önünde, bir masaya başını koymuş uyuklayan garsona:

«— Şu bizim hesabı!» diye gürledi.

Aklından da çabuk çabuk kendi toplamasını yapıyor Bayram. Bu yemeğin hesabını ne denli alttan tutsa, yine de trafik polislerine kaptırdığı atmış lirayı ekliyor üstüne. Bu yemeği ona bedava da yedirseler Bayram, sabahtan bu yana hep soyulmuş, soğana çevrilmiş duygusu içinde. Plastik sepette kalan son lokma ekmeği de çiğneyip yuttu. Bardakta kalan suyu içti. Batıp da işi hovardalığa

döküvermiş bir adamın boş vericiliğiyle ödediği yirmi yedi lirayı içine sindirmeye çalıştı.

Daha önümüzde iki yüz kilometre yol var. Ballıhisar'ın yolu ne durumda, onu da iyi bilmiyoruz. Bakarsın, yirmi kilometreyle yarıp geçemeyiz. Biz ancak, gün kavuşurken varırsak oraya, iyidir. Tam zamanıdır. Günler uzun. Bir helâya gidelim şurda. Durmuşken bir de tıraş olalım. Gömlek de iyice tere bulandı. Gömleği artık Ballıhisar'a girerken değiştiririz. Takımları çekeriz üstümüze. Sandıktaki projektörü takarız. Balkız'ın alnına... Remzi abim öz abiden ileriydi bana. Kolundaki saati sarıp sarmalayıp ona mı versem? Biz, arabanın saatiyle idare ederiz artık. Ederiz de, kolu saatsiz bir Bayram, ne bileyim, Ballıhisar'da nasıl olur? Çulsuz dönmüşüm gibi karşılamasınlar da?.. Gerçi Mercedes'le ben köyün ortasında krallar gibi... Ah be, yıldızı çaldırdık, camı çatlattırdık yoksa... Yine de düşün. Ballıhisar'ın göbeğinde balrengi bir Mercedes'le sen...

İliklerine dek titredi Bayram. Ne denli başka hesaplara dalmış, ne denli sık sık geri dönüvermek isteklerine kapılmış olsa da, köy yaklaştıkça sabırsızlığı artıyor. Köftecinin helâsında, kirli musluğun başında, kirli aynaya bakarken artık asla geri bastırılamaz bir acelecilikle eli ayağına dolanıyor. Bir saat, bir buçuk saat sonra Eskişehir'deyiz. Yol iyi, trafik de azsa, evelallah, altı demeden Eskişehir'deyiz. İbrahim Eskişehir'e göçtü mü yoksa? Biz de durup durup Kezban'ı sorduk Yaşar'a. Başka kimseyi... Kezban'ı da anlayabildik mi sanki? İnceden inceye sorup soruşturacak zaman değildi canım. Bir daha cebime iki araba parası koymadan bir arabanın peşine düşmek yok. Durup dururken beş lira tosladım şu mum suratlıya. Hani hiç bahşiş vermeyecektim? Versem de, bir lira, iki lira...

Az önce, düşünmediği bir parayı kürdanların arasına bırakırken, nedense içinde bir rahatlama duymuştu. Bir borcu ödemenin, bir yük altından kurtulmanın rahatlığı. Helâl olsun be! Tıpkı İbrahim. Hınk demiş burnundan düşmüş. Bana teşekkür etti. Eh, edecek tabiî.

Garsonda büyük bir canlanma olmasa da, usulca kıyıya çekilmişti. «Musluk bu yanda efendim» demişti. Evet, gerçi işi için kendini paralamıyor. Lâkin bir saygısızlığını da görmedim, nemelâzım. Yazık. Biraz da atılgan olsa... Ben Rıfat Usta'nın yanındayken böyle miydim? Cıva gibiydim. İbrahim de geldi, gördü işte. Zifte, çamura, makine yağına bulanmışım. Neydi o kir, neydi o pas? Tulumu geçip gövdeme bile nah iki santim kalınlığında yapışırdı, desem yalan değil.

Köfteciden çıkarken, isteksiz de olsa, kapı önüne yanaşan garsona:

«— Arabamı yol üstüne bırakıvermiştim de, ondandı acelem» dedi.

Yüksek sesle söyledi bunu. Karanlık köşedeki üç adam da duydular. İyice anladılar Bayram'ın arabalı bir Bayram olduğunu.

Yemeğin getirdiği doygunluk. Sağlanan bu küçük becerilerin getirdiği doygunluk... Yol boyu yitirdiği kendine güven, yavaş yavaş onarıyor kendini. Hücrelerin yeniden çoğalıp, bir yarayı zaman içinde onarması gibi. Balkız'sa... Bak işte orda. O koca çınarın gölgesinde olduğu gibi duruyor. Birdenbire yine güzel, yine acentadan aldığı günkü gibi pırıl pırıl görünüverdi Mercedes gözüne. Koyu gölgelikte, küçük eksiklikleri göze çarpmıyor da ondan mı? İnegöl'ün, her şeyi sırtında eski olarak taşımasından, yeni olan her şeye bir On Dokuzuncu Yüzyıl kentinin çerçevelik etmesinden mi? Sabahtan bu yana geç-

tiği hiç bir yolda, durduğu hiç bir durakta böylesi çarpıcı olmadı bu Mercedes. Bir de Ballıhisar'ı düşün!.. Bir de oranın göbeğine oturt şunu...

Bayram'ın yüreğinde daha güçlü bir ılınma. Bir ısınma. Kanında daha hızlı bir devinim... Sivrihisar'ın orda benzin alacağım. Katran lekelerini de o zaman silerim artık... İbrahim hep köyde mi yoksa? Acaba orda mı hâlâ?.. Sağlık raporu çürük çıkınca artık... Ben o laboranta üç yüz lira... O zamanlar, etim ne, budum ne? Benim için üç yüz lira... Ha bir kolumu koparıp almışın, ha açıktan üç yüz lira yedirmişin... O adam İbrahim'i çürük çıkardı... Sırasını ben almasam, başkası alacak... Yerine ben girmiş oldum olmasına ya, İbrahim çürük çıktıysa ben de eksildim... Hem nasıl eksildim! Böyle olmasaydı, o Sirkeci'de ben... Tren gününü beklerken... Trene nasıl bindim sanki? Nah, altı karış sakal... Üç gece uykusuz...

Şimdi önüne çıkan ilk berber dükkânı, caminin önünden içerilere uzanan gölgeli çarşının başındaydı.

Bir eski zaman çinko tası Bayram'ın çenesi altında. Yıllarca aynı biçimde denenmiş, ilkelliğini hep saklamış yöntemlerle olunan tıraş: Dondurma külâhını andıran bir sabun. Pırasa başı bir fırça. Karataşta keskinleştirilen ustura. Kıyısına yağlıboyayla yeşilli sarılı yapraklar, çiçekler resimlendirilmiş bir çatlak ayna. Pembesi mora dönmüş bir havlu. Ağırlığını hiç bir olayın bozamayacağı dindar berber elleri. Salt usturanın cızırtısı. Salt, şıp şıp çinko tasa düşen kıllı sabunun pıtırtısı. Salt, usturanın bir havlu ucunda sıyrılmasından çıkan sessiz ses. Taa caminin gerisinden, büyük yoldan gelen kamyon gürültüleri, atlı arabaların şakırtıları, bir vincin gargarlanmaları, tornaların vızlamaları; bunlarsa buraya, üstüne yorgan çekilmiş, çuha serilmiş olarak ulaşıyor. Boğuklaştırılmış. Eski

zamana ait bir çarşı başında yeni, eskiyi bastırmıyor. Eski, yeniyi örtüyor. Eski, minderinde; bunaltıcı bir öğle sonu yorgun olan her şeyi kolayca ele geçirebilecek dinginlikte. Dinginlik, her bezgin anın tuzağı. Her umutsuz saati minderine çekmeye, orada pışpışlamaya, gevşetmeye, daha çok gevşetmeye, uyuşturmaya hazır.

Kıyısı çiçekli, sırları dökülmüş aynanın içindeki sabunlu yüz, Bayram'ın gözlerinde bulandıkça bulanıyor. Uyku, olanca ağırlığıyla ensesine abanıyor. Gözkapakları, taşıyıcı direği göçmüş bir çatı gibi kayıp düşüyor. Bayram direniyor. Düşen gözkapaklarına belveriyor. Ama gözkapakları Bayram'dan daha ağır.

«— Çenenizi biraz...» dedi bir ses.

Tek bir tümceyi bile tamam kurmuyor yaşlı berber. Çenenizi biraz... Durgun bir gölün derinliklerinden duyulur duyulmaz yankılanan, sigara dumanı yenecekliğinde bir ses. Ya da, o durgun gölün derinliklerine kayıp gitmiş olan Bayram'ın kendisi. Eli düşüyor birden. İrkilip çinko tasa sarılıyor ama, kıllı ve sabunlu su, çırpınıp dizlerine akıyor. Silkinmesiyle bir acı duyuyor çenesinde Bayram.

«— Başınız düşüverince...»

Yine aynı duman ses. Bayram'ı bu ses uyandıramazdı. Onu, bir gölün derinliklerinden çekip çıkaramazdı. Ancak, çenesindeki yanmayla açabiliyor gözlerini. Aynada küçük bir kırmızılık görüyor. Çenesinin sol üstünde. Yaşlı berber, elindeki kirli havluyu oraya bastırıveriyor.

«— Az bir şey...»

Az bir kesik, evet. Suç da berberin değil. Uyuklayıp düşürdük başımızı. Yine de aynada görebilirdi beni. Gözünü açabilirdi. Bir çırak da almamış yanına. Yanına bir çırak almalı. Tıraş olurken herkesi uyku bastırır. Tası da

bize tutturuyor. Kim bilir kaç işsiz çocuğu vardır bu İnegöl'ün. Kim bilir kaç çocuk, köyden kaçıp gelip de...

«— Bir yardımcınız olsa...» dedi Bayram, yaşlı berbere.

«— Eskiden olsaydı...» dedi berber de.

Usturayı kirli havluya sildi. «Sıhhatler olsun».

Bir lokma pamuğu da mı yok bu adamın? Biraz kolonya? Her yan kolonya yapıyor işte.

«— Kolonya sürmüyor musunuz?»

Berber, bir yığın eski püskü arasından plastik bir kolonya şişesi buldu. Fırk fırk sıktırdı plastiği. Dibinden güçlükle üç beş damla kolonya dökebildi avucuna. Getirip Bayram'ın iki yanağını sıvazladı bununla. Kötü bir dindarın uyduruk abdest alışı gibi.

«— Kolonyanız da yokmuş canım».

«— Eskiden olsaydı...» dedi yeniden yaşlı berber.

«— Aman beyamca, kolonya bu. Eskisi, yenisi, ne yani?»

Havluyu çekip çenesine bastırdı. Şimci pamuk istesem, gene başlar: Eskiden olsaydı...

Ak, seyrek kaşları huysuzca çırpındı berberin:

«— Tee Evropalardan geliyorsun madem, bir elektrikli de sen alaydın ya? Ne işin var berberlerde?»

Gelinine kinlenmiş kaynana sesinin tizliğiyle bir çırpıda söyleyiverdi bunu. On dakika içinde kurduğu tek bütün tümce de bu oldu zaten.

Bayram, dükkândan çıkarken berber, huysuz kocakarı sesiyle:

«— Saçlar desen, tee enseden aşağı...» diye homurdandı.

Beyamca haklı canım. Elektrikliler çıktı, fakir fukara berberliği fosladı. Sen Almanya'da hiç, bir işçinin berbere

gittiğini gördün mü? Onlar bu işi kendileri hallediyorlar çoktan. Ya saçı sakalı koyvereceksin, ya basacaksın elektriklinin düğmesine vız vız. Berberler artık şıklık için. Beyefendiler oturup kıvırtıyorlar ya uzun saçlarını, favorilerini biçimlendirtiyorlar ya? Ondan. Ben de o eletrikli zırıltıyla bir türlü yapamadım. Alışamadım. Kendimi elektriğe çarptırırım diye korkuyorum, bir. İkincisi, bizim kıllar mı sert nedir, sürt sürt sanki hiç tıraş olmamışsın... Koyverelim ucunu dedik bir ara biz de, Yaşar'la. Millet koyveriyor işte saçını da saklını da. Rıfkı koyverdi. Önce, ticani dedi, bizimkiler. Sonra, komünist demeye başladılar. Rıfkı da böylece hiç bir yere yakışmadı. Sen Yaşar'ın Braun'unu?.. Tüh! Veremedik geri, yaa... Zaman olmadı. Unutup gitmişim... Yani, unutup gitmek değil de... Yola çıkarken elime geliverdi... Bavula sokmuşum... Üstüne konmak istediğimden değil... Heim'de kaybolur maybolur bakarsın... O Braun'lar şimdi bizde bin liraya, bin beş yüz liraya gidiyor... Yok canım, satar mıyım elin makinesini?.. Bakalım, Remzi abi isterse ona veririm. Bu kol saatini de amcama veririm... Hele sağ buluym da, kolay. Dönünce, ne olacak, dişimi sıkar, Yaşar'a yeni bir Braun alıveririm. Şimdi sanacak, iç ettim. Hay allah... Nasıl unutmuşum? Unutmak değil de, ihmal işte. Yol telâşı. Yok bana, kimseyi düşünmemiş, bir canını düşünmüş, bir kendine donanmış diyemezler. Nasıl derlermiş? Laf. Ben... Kaç günler düşündüm ben şey için...

Kimseye belli etmeden, hiç sorup danışmadan, Kezban'a getirecek bir şey aramıştı. Hele, onun Yaşar'la gönderdiği bu ikinci armağanından, plaktan sonra... Kezban'a mutlak bir şey götürmeli. Ne? Çok gizli yürütülen, Bayram'ı çok bunaltan bir sorun olmuştu bu. Şimdi, bavulu-

nun ta dibinde duruyor. Kedibokuymuşum! Kokup bulaşmasam Kezban'a hediyelik mi ararım?

Aradı. Epey bunaldı, terledi. Getireceği şey hem salt Kezban için düşünülmüş olacak, hem Bayram tarafından çok düşünüldüğünü belli etmeyecek. Hem bunu belli edecek, hem Kezban'dan başkası anlamayacak. Hem Bayram, bu tür bir Almanya hediyesi olarak yıkıma uğramış, varını yoğunu ortaya koymuş sayılacak, hem üç beş marktan yukarı çıkmayacak. Hem açık, hem gizli yürütülmesi gerekecek bu işin.

Arabasının özel kılıflı direksiyonu başına geçince, bu arabayla Kezban, bu arabayla her şey arasında nasıl ikiye bölünmüşse, direksiyon kılıfıyla Kezban armağanı arasında da öyle ikiye bölünmüş olduğunu sezip, bu direksiyona şimdi batan çıkan, gidip gelen düşmanlıklarından biriyle bakıyor. İçine sindiremediği bir nokta var bu işte de. Ben acentadaki adamın özel kılıf üstüne çektiği nutka kanmasaydım Kezban'a daha iyi bir şey alırdım. O halkanın daha iyisini... Lâkin acentanın adamı... Bu, direksiyonu özel kılıflı Mercedes'lerden. Ne demek bu, biliyor musunuz? Çok parçası özel olarak yapılmıştır, demek. Biz bunun için salt on üç marklık bir fazlalık ekliyoruz fiyatına. Sembolik. Bir çeşit onur payı. Bu türden direksiyon kılıfları, ancak Mercedes fabrikalarının en üst kademede çalışanları için, onların yakınlarına vermek istedikleri özel dikkatle yapılmış armağanlık otolara özgüdür. Tıpkı sarap fabrikalarının özel etiketli armağanlıkları gibi. Bu Mercedes, bizim acentaya geldiyse, bakın neden? Belki de fabrika üst kademelerindekilerden birinin, -şimdi size açık bir söz,- karıları, dostları, metreslerinde o gün için bir eksilme; ne bileyim, bir, bir ölüm, ayrılma, kopma olmuştur. Her zaman düşmeyen bir parça yani. Belki de,

Bay Mercedes'lerden birinin bu arabayı sunduğu kişi, bir nedenle öfkelenip bu armağanı elden çıkarıvermiştir. Ama kimse, bu tür fırsatların gerçek olabileceğine inanmak istemez. Kimseye anlatamazsınız özel yapım ne demek? Fakat, anladığım kadarıyla Bay Türk, siz araba alımında oldukça titizsiniz. Size, bu fırsatı kaçırmamanızı söylemekse benim görevim. On üç marklık bir fark, aslında arabanın değerini vurgulamak için, bu özel kılıf adına konmuş bir fark. Bu fark, nasıl desem, mahkemeye, haklı bulunulduğu yüzde yüz kesin, ama bu davanın para için açılmadığını anlatmak isteyenlerin, bir feniklik tazminat davası açmaları gibi bir şeydir.

Bayram'ın başı dönmüş, gözü kararmıştı. On üç marka bunca şeyi satın almak. En üst kattakilerin bir arabasına on üç marklık farkla sahip olmak. Vazgeçilemez bir öneriydi bu. Kezban'a bir şey götürmek. «Duydum ki unutmuşun / Gözlerimin rengini...»ye anlamlı bir karşılık vermek. Bayram için vazgeçilemez bir istek de bu. On üç marklık bir fark kendisine nasıl bunun çok ötesinde, üst düzeyde bir yarar sağlıyorsa, Bayram'ın Kezban'a vereceği armağan da ödediğinin çok üstünde bir değer taşımalı. Hesabını kaç kez kurmuş, bozmuş, Kezban'a alacağı şey için on beş mark ayırabileceğinde karar kılmıştı. O gün, on üç marklık, ama vazgeçilmesi güç bir öneri karşısında bütün tasarıları yine altüst oldu. İki gece de bunun için düşünmesi gerekti. Zaten, bir araba peşine düşüp Kezban'ı yarı yolda bıraktım. Gerçi, evet, öyle oldu. Lâkin Kezban'a ben, on beş mark sayıp kafesinde pille öten kanaryalardan alacaktım. Yüzükle eşarbını da kafesin içine koyacaktım. Bırak be! İki yakası bir araya gelmemek bu işte. Başka ne?

Sonunda pille öten kanaryadan vazgeçti. Özel kılıflı

direksiyonu olan Balkız'a kavuştu. Kendini, çok yalnız duyduğu günlerden birinde satın alıverdiği güllü, çok renkli bir eşarba, Alman gümüşünden beş marklık bir nişan halkası eklemekle yetindi. Bavulunun dibinde duran bunlar. Kafessiz gidiyorlar.

Başörtüsü çok alımlı lâkin. Ben bu başörtüsünü görür görmez, dedim «Al şunu. Hiç düşünme». Bir yıl mı ne oluyor. İyi ki alakoymuşum. Alınmış alınmıştır işte. Tıpkı tıpkısına Kezban'ın başını ilk kez Temizel'in kapısından uzattığı zamanki başörtüsü. Renkler aynı. Daha parlak ama. Yeni. Kalite. O renkler nasıl da açmıştı Kezban'ı. Gölgesi, çene yanındaki çukurlara düşüyordu. Mavili, pembeli, yeşilli... Alman gümüşünden yüzüklerin de daha bir iyisini alırdım almasına ben. Balkız'a ödediğim on üç marklık fazlayı ne unutup alırdım almasına da... Kör kuyuya taş atma benimkisi. Yaşar'dan o haberi duyunca... Bakarsın, balıkçı laf, söz değil. Bakarsın gitmiş ona. Yüzük elimizde kalakalmış. Pekii, başörtüsünü verecek misin, balıkçıya gitmiş olsa bile?

Teypin düğmesine bastı. Azıcık kurcaladı. Kezban'ın Yaşar'la gönderdiği plağın şarkısını bir yerinden yakaladı:

«Hani bendim yedi renk / Hani tende can idim?..»

Öylesin ya Kezban! Öylesin, anasını sattığımın!..

Bayram, bir boğazı geçiyor. Önünde MAN kamyonu. Kum dolu. Suyunu yere akıtıyor. Arka yazısı: Bitmeyen Çilem. Asfaltta, sarsak ıslaklık çizgisi. Kafarını bulandırıyor bu kamyon. Mavi üstüne çiçekli başörtüsünü biz anca, yüzüğü de... Bas. Geç şunu! Solla.

Yol, kısa bir süre bozuk gidiyor. Sonra, yamasız yırtıksız bir asfalt, Bayram'ın da bundan böyle on bir kez

üstünden aşacağı, dolanıp yeniden buluşacağı Mezit Suyu'nu kesiyor. Hiç zorlanmadan, hemen hemen tek bir keskin dönemeçle burun buruna gelmeden, ancak yumuşak eğimli sırtlardan dolanıp akarak, çoğu kez dümdüz kayarak Eskişehir'e her dakika biraz daha yaklaşıyor. Bir Ahı Dağı geçeceksin, demişlerdi. Dön dön aynı yerdesin. Dön dön, aynı yerde. Bunu, Polatlı'da minibüsçülük ederken de kaç kez duymuştu. Bursa yolunda bir Ahı Dağı var ki, İnegöl'ün burnunun dibinde; canına okur adamın. Devrilmeyen kamyon mu kaldı orda? Burnu sürtülmeyen taksi mi kaldı? Kışın buzlu, kaygan. Yazın tozlu, belâ. Bolu Dağı'ndan beter. Toroslar'dan beter. Katil bir dağdır o dağ. İnseler ya aşağı. Mezit Suyu ne güne duruyor? Sür izinden, geç git.

Demek, kamyon sürücülerinin verdiği akıllar sonraları akıldan sayılmış. Bir dağın geçitlerinde ağıp dönmeden, tepelere çıkıp, sonra aşağılara inmeden Ahı aşılmış, geride kalmıştı. Ama, yeni yolun bir bölümü yapımdaydı henüz. Bir Galion, yolu silindirlemekte, asfalta hazır etmekte. Geniş tutulmuş uysal dönemeçler Galion'un işini rahat yapmasına izin veriyor, araçları da bunaltmıyordu.

Yolun iki yanı, sık gürgen, meşe ormanlarıyla sürücülerin gönlünü şenlendiriyor. Yaz sıcağının bununu dağıtıyor. Mıcırı yeni dökülmüş, geniş bir yeni yol üstünde usul usul tırmanıyor araçlar. Nazlı bir türküyü çağırır gibi; sıçramasız, hoplamasız, yumuşak bir dansı sürdürür gibi, yolla tam bir uyum sağlayarak tırmanmaktalar.

Mezit'i onuncu kez atlarken Bayram, sabahtan bu yana ilk kez bir gezi tadı alıyor bu yolculuktan.

Rahatça arkasına kaykıldı. Sol kolunu pencereye dayadı. Tek kolla direksiyonu usul usul döndürerek uzun bir süre yüz yirmi kilometreyle sürdü Mercedes'i. Karşısın-

daki dikiz aynasında morarmış, gözaltını, tıraşta kanamış çenesini gördü bir ara. Kan, yarım santim kadar sızmış ve orda pıhtılaşmıştı. Kurumuş gitmiş canım. Bir fırsatta temizleriz. Hiç bir şeycik kalmaz. O kolay da, şu canına yandığımın morluğu... Uykusuzluktan kapıya vurduk deriz artık. İki buçuk günlük yol. Dile kolay. Böyle sürebilirsek, düşündüğümüzden erken, hem de tam uygun saatte Ballıhisar'ın göbeğindeyiz biz. Ne yapmalı o zaman?

Doğru amcasıgilin önünde duracak elbet. Elbet de, onların kapısına varmak için köy kahvesinin önünden geçmek gerek. Hem bakalım bu koskocaman, bu yayla gibi Mercedes, amcasıgilin kapısı önüne girebilecek mi? Oraya sığabilecek mi? Kahvenin önüne dek geçeriz geçmesine de, ondan iki adım öteye nerden kıvrılır, nasıl sığarız? Dur bakalım. Bakalım belki, kuru derenin yanındaki yol izini biraz genişletip düzledilerse. Ben askere giderken bunlar derenin kıyısına üstü örtülü çamaşırlık kuruyorlardı ya? Onu kurdularsa? Geçemeyiz. Köye yabancılar girince o kazı için, karılar tutturmuş, ille kapalı çamaşırlık isteriz... Bir bakıma haklılar. Gördüm o kazıcıları ben de o zamanlar. Çadır çatak, serilmişler köyün üst yamacına. Karı, kızan dere başına çıkamaz olmuşlarmış çamaşırlarını yumaya... İyi de, biz şimdi nasıl vurup geçeceğiz Balkız'la doğru amcamızın kapısı önüne? Elini öpmeye... Kezban'ın yüzünü görmeyim yalanım varsa. Ölmeden yetişip elini öpüym istiyorum. İstiyorum tabiî, Mercèdes'imi de görsün. Balkız'ımdan oluym, eğer içimde şuncacık küslük varsa amcama... Ah Kezban, ah. Ne diye sanki, bekleyip sabır etmeden hadi bakalım abinin ardından Ankara'ya?.. Şimdi, bin dereden su getireceğiz de köyde, ağız arayacağız. Reva mı? Ne vardı oturup durmadın köyümüzde? A, gelirim elbet Ankara'ya? Niye gelmeyecekmi-

şim? Ankara bi senin malın mı? Ballıhisar'da bakanım, erenim mi kaldı a Bayram? Sen mi sahap çıktın yoksam bana? İyi, ben sahip çıkmayacağım da, Nevşehir'in balıkçısı mı sahip çıkacak? Hadi be! Ne balıkçısıymış? Başkentin göbeğinde balıkçı mı olurmuş? İçim hep, yalandır, düzendir, diyor. Bekledi bekledi de tam döneceğim zamanı mı buldu? Onu söyler, onu bilirim: Beni kışkırtmak için bu haber... Elimi çabuk tutuym diye...

Şimdi Kezban'ın içine doğmuş olsa. Doğar onun içine, bilirim. Şimdi, koyup Ankara'yı Ballıhisar'a koşmuş olsa. Abisinin İstiklâlbağı ile Ballıhisar arasında iki dönümlük bir yeri vardı. Bunlar, şimdi mevsim yaz değil mi, biraz bulgur etmek, biraz tarhana karmak için Ballıhisar'a gelmiş olsalar meselâ deyim. Meselâ, Kezban da ardıcın altında duruyor olsa. Uzaktan benim Balkız'ı tozutarak geldiğimi görüverse? İçinde ben olacağım mümkünü yok aklına düşmez ilkin. Daha iyi ya. Önden kestirememesi daha iyi. Ben ardıcın yanından geçerken... Üle beee... Ne olur kim bilir? Ne olurum kim bilir? İlkin biz ikimiz karşılaşmışız meselâ... Meselâ biz öyle, ardıcın altında bakışakalmışız...

Bu Mercedes'in artık iyice kendisinin olduğuna inandığı gün, içine ilk oturduğu gün de yüreğini böyle delice bir çırpınmadır almıştı.

Sol pencereye dayadığı kolunu içeri çekip, elini yüreğinin üstüne bastırıyor Bayram. İyice bastırıyor. Küt küt küt... Dur oğlum, kendine gel. Toparlan bakalım. Biz Ballıhisar'a gireceğiz. Kezban balıkçıya gitmemiş olacak. Tam saatinde gelip ardıcın altında duracak. Bizi herkesten önce o tanıyacak. Herkesten önce onun gözleri gözlerimize değecek. Kezban da, aynı eskisi gibi kara kirpikli çakır gözlerini yüreğimizin köküne daldırıverecek... Nerde gör-

dün sen böyle her bir şeyin üst üste denk düştüğünü? Haa, bak nerde? Polatlı'nın açıkhava sinemasında. Hani minibüsçüyle gitmiştiniz? Seni götürmüştü? Kızla oğlan, sonunda, «Güllü!..», «Ömeeer!» diye karşılıklı çığrışarak, birbirlerine doğru koş babam koş... Fakat canım, orda her şeyi üst üste düşürmek, karıyla oğlanı buluşturup birleştirmek için yolu nasıl yokuşa sürmüşlerdi önden, düşün. Biz kendimiz, olacak gayreti bile göstermedik. Bir adres yollamadık Kezban'a. Kezban'a yollayamazdık ya, İsmail abisine, İstiklâlbağı'ndaki teyzesigile, köye işte her şeyden önce, kendi köyümüze... Bir haberimizi iletseydik ilk zamanlar... O ona, bu buna derken, belki... Şimdi de kalkmışın, yok Kezban ardıcın altında duruyor olsaymış, yok sen o dakka giriverseymişin Ballıhisar'dan içeri... Tozutarak gelseymişin... Bakarsın olur. Niye olmasın? Hayatta insan, bakarsın hiç ummadığı sırada... Hiç ummadığı sırada ayağına gelir adamın. Ben İbrahim'i görüvermeyeydim Hal'in oralarda... O curcunada rastlayıvermeyeydim... Hani Rıfat Usta'nın pastırma aldırmaya gönderdiği akşamüstü?.. Orucunu açacaktı da hani?..

Kış bastırmış. Günler kısa. Rıfat Usta, orucunu hep tamirhanesinde açmak zorunda. Ben bu Rıfat Usta'dan epey azar işittim ya, yerin dibine asıl o akşam geçtim. İftar topu patlamış, ben hâlâ onun pastırmasını, zeytinini götüreceğim. Şuramdan itmesiyle, papağan ağzını kaptığı gibi sırtıma fırlatması bir olduydu haa... Haklı olmasına haklı. Lâkin ben de haklıyım. İbrahim'i görüvermişim. Hal'e giren sokağın ağzında. Millet itiş kakış. Yerler cıvık. Seyyarlar, kulak zarını patlatmada adamın. Sulu da bir kar serpiştirmede...

«— Yahu İbrahim! Nerden çıktın? Ne gezersin sen burlarda?»

İbrahim'in çökük yüzü, akşamın neon ışıklarında iyice sarı yeşile vurmuş. İbrahim'e sorsan, Bayram bitmiş. Karayağlı bir ise bulanmış. Eski ceketinin yakasını bıçakla sıyırsan kalıp gibi kir toplanır bıçağın sırtına. Bunun bu hırsı yok mu, bu taksi hırsı, oğlanı göçertip gebertecek de haberinde değil. Nerde yatar kalkar, ne yer, ne içer bu Bayram? Asker dönüşü köye gelmek istemiş de, amcası istemedi bunu. Hayırsız, görünmesin gözüme... Köyde, bir tefe koyup çalmadıkları var bu Bayram'ı artık. Vah bee! Parıl parıl oğlandı bu. Yüzünü de yaralamış. O bir şey değil ya, bet beniz kalmamış bunda. Kezban'ın da yeniden ardına düşesiymiş. Kezban'ın ardına, sen neyine güvenip düşüyorsun, desene?.. Bir göz odan mı var gecekondularda? Bir kısım tarla mı bıraktın köyde? Kezban da çulsuz, evet. İki çıplak bir hamamaymış... Bunların kafasına, tee ne zamandan soktular bu işi, lâkin geç. Birinde bir şey yoksa, ötekinde az buçuk bir şeyler olmalı ki, yere döşek serilsin. Üstüne yorgan atılsın. Bizim köyde üç beş davarımız, bir göz damımız olduğu halde, bak bakalım eve tuz, çocuklara mintan yetirebiliyor muyum? Döl döktük, döşedik. İyi bok yedik. Gideceğim Alamanya'ya. Bizim karı beklesin çocukların başını.

Helvacının saçağı altına sığındılar. El sıvazlayıp tokalaştılar.

«— Hele bak,» dedi Bayram. «Hesaplasan bulamazsın bu hayhuy ortasında birbirini. Kaybeder gidersin. Hele bak... Ustaya iftarlık götürecektim de ben...»

«— Gene tamir işinde misin?»

«— Tamir işinde. Geceleri dolmuşçuluk da edeceğim... Burda bir askerlik arkadaşı var da... Geceleri bana bırakacak dolmuşu. Ant içti. Bırakacak... Ee, sen nere böyle?»

«— Ben bi işe bulaştım ki, hiç sorma. İyi mi ettim, kötü mü ettim bilemem. Beş bini yatırıp Köy Kalkındırma'ya üye yazılan dışarı işçi gitmek için sıra kapıyor ya?..»

Bir kardeşin bir kardeşi günülemesi gibi bir kıskançlık dalayıp geçmişti Bayram'ın içini. Sen bunca yıl katır misali didin, çalış; bir taksi tekerinin parasını bile yan yana getireme... Tam, oldu olacak, derken elindekini avucundakini batır. Bunal. Çıldır da, şu kestirme yolları öğrenme. Şu kestirme yollardan haberin olmasın.

Yanak içini dişleyip kanatıvermişti Bayram. Yanık izi seğirmişti.

«— Ballıhisar'da kooperatif var mı ki?»

«— Bizim orda yok da, İstiklâlbağı kurdu. Yakın köyleri de idare ediveriyorlar. Babamın orda, hudutta dikenli, işe yaramaz bir yeri var; bilir misin? Elimiz ulaşmaz. Uzak. Bir derde şifa olmaz. Kıraç, kireç. Kim gidecek de, kim ekip biçecek? Bunda işe yaradı ama. Bak, imdadıma çıkıp geldi. Sonra zati, baktılar; şu kadar kimse işçi olmaya yazılabilir. O kadar kişi de rabbime çıkmamış. Şurdan şu, burdan bu derken, baktım son kalan yeri de kaptıracam. Öyle ettik, böyle ettik, sonuncu monuncu, biz de yerimizi kaptık orda. İlle o tapu işi çok uğraştırdı beni. Çok. Şu bizim, Düldüller'in oğlu Osman Bey var hani? Kâzım Bey'in büyüğü. Mebustur şimdi. Ona koştum. Tam olacak gibi oluyor, gene bir pürüz. Gene bir pürüz. Tuttum, davarın birazını sattım. Allahıma babam ses etmedi. Beş bini denkleştirdik. Ancak iki-üç koyun, üç-beş keçi alakoydum. Olsun. Hele bir gidiym dışarı, çocuklara para yollarım ben. Babama yollarım. Bakarım hepsine...»

Ağzı açık dinleyekalmıştı Bayram. Benim tarlam tapum yok İstiklâlbağı'nda. Sanki Ballıhisar'da var da... Hadi diyelim, altından girdin, üstünden çıktın, nüfusunu İs-

tiklâlbağı'na aktarttın. Olur mu, olmaz mı bilemem ya, de ki oldu. Sıra dolmuş baksana. Son sırayı da bu İbrahim kapmış. Vay sümüklü İbrahim vaay! Sözde eşek koştururken seni geçerdik biz hep. Sen bu işleri beceriyorsun da, ben hâlâ kaportacılıkta taksi parası toparlayacağım diye... Köyden çıkalı şu kadar olduk sözde. Sözde biz Ballıhisar'ın en gözü açılmışı kesilmeliyiz. Git len salak! Bayram'lığın batsın senin. Sen de adamsan...

«— Ee, şimdi gidiyor musun artık? Oldu mu her bir şey?»

«— Olur biter mi a Bayram? Bir kumara girdik ki, hiç sorma. Bir yerde bir kaat ters çıksa, zarın biri ters düşse, ben sırtımı asla doğrultamam artık...»

Hava hâlâ bunaltıcı. Bayram, Mercedes'i bir yardan aşağı koyuverince azıcık serinler gibi oluyor. Belli belirsiz bir ürperme bile duyuyor. O yardan aşağı iner inmez ise, yeşil tepeler, meyve bahçeleri, ormanlı dağlar, akarsular hep birden tükeniverdi. Yolun iki yanı sararmış ekin tarlaları. Biçilmeye hazır. Killi bir Anadolu toprağı, Bozuyük'ten öteyi, iyice içerleri, artık hep tekdüze olacak içerleri haber veriyor.

Bozuyük Sanayi Sitesi'ni bir mermer işletmesi izliyor. Doğanın yalınlığını buralarda artık salt kireç, mozaik ocakları, tuğla harmanları, oto servis istasyonları, un, bisküvi, makarna fabrikaları bozacak. Yeni mülkler. Yeni mülklerin yeni ağaları. Yeni ağaların yeni tür ırgatları: Tornacılar, tesviyeciler, oksijenciler, paketçiler, kesmeciler, delmeciler, muhasebeciler, kontrolcular, odacılar, kapıcılar, bekçiler, denkçiler, balyacılar, etiketçiler...

Ne iş be! Toprak sanki artık ardıç, meşe büyütmüyor da fabrika, imalâthane, tesis büyütüyor buralarda. Bir ka-

vak bile on yılda büyür yahu. Üç beş yılda amma çok baca bitmiş... Sanki millet tarla, bağ sulamayı boşlamış da, temel-duvar sulamış. Çelik, beton bitirmiş yerden. Eğer İbrahim gene de işsiz kaldıysa kendi akılsızlığı. İşte, her yan iş. Köyden çıkmayı aklına koymuştu madem, işte sana tümenle fırsat. Gerisini ben bilmem. Eşeğini sağlam kazığa bağlayacaksın. Kumara yatmakla olur mu? Zar atmakla istikbal mi kurtarılırmış? Bir kâat ters çıkarsa? Durmuş, böyle diyor. Çıkar, çıkar. Kâat bu.

Hal'in başında, helvacının çatısı altında dikkatlice bakmıştı İbrahim'in yüzüne:

«— Yok bee?.. Nasıl kumar bu? Niye ters kâat çıkacakmış? Madem her bir şeyi çekmişin, çevirmişin, gidersin artık...» Ve derin bir iç geçirmişti: «Keşke benim de haberim olaydı. Keşke ben de girivereydim sıraya, takım dolmadan... Bize artık sıra, İşçi Kurumu'ndan, on yılda mı gelir, yirmi yılda mı?..»

Yüreği, taksiyi maksiyi unutup Kezban'dan yana cızlamıştı o an. Onun için yanmıştı. Eninde sonunda bir taksinin üstüne bineceğim. Lâkin, Kezban daha ne kadar bekler?

İbrahim'in sesi, duyulur duyulmaz bir biçimde gelmişti kulağına:

«— İyi olurdu ya... Nicedir dolanmadığın yer, girip çıkmadığın iş kalmadı? Ne kazandın?»

Ne mi kazandım? Onu mu soruyor? İşte, kooperatife kaydolacak param hazır ya? Gel gör ki, benim ne İstiklâlbağı'na komşu tapulu tarlam var, ne bana sırada yer koymuşunuz siz.

«— Ben bu işe bulaşalı her girdisini, her çıktısını öğrendim bak...» diye sürdürmüştü İbrahim. «Bir dilekçe,

iki tanık. Oldun mu sen İstiklâlbağı'ndan? Komşu adamlar. İyi adamlar. Kooperatife de beşer binler aksın yeter ki. Onlar başka şeye zorluk çıkarmazlardı. Kaç köyden, kaç arkadaş gelip de doldurduk biz bu sırayı. Bundan sonra artık, bilemem kaç yılda ikinci bir sıra tutarlar...»

Birdenbire çok öfkelenmişti İbrahim'e. Onu düşman gibi görüvermişti. Ulan dürzü, sen pek güzel bilip durur-dun, ben neyin peşindeyim! Köyde, önümden ardımdan hepceğinizin beni alaya almanız kolaydı. Kolaydı adımı «İncegül»e, «Deloğlan»a, «Ayranı yok içmeye...»ye çıkarmak. Benim meramlarımı anıp anıp gülüşeceğinize, kaç bi kez batıp çıktığıma, çıkıp battığıma sevineceğinize, her önünüze gelene «Bizde bir Bayram vardı...» diye başlayacağınıza, haber etseniz, «Bak şurda şöyle bir yol açıldı» deseniz olmaz mıydı? Yooo, olur mu? Biz taksisiziz madem, Bayram da taksisiz kalsın. Biz onmadık madem, o da onmasın. Bana damlamayan kimseye damlamasın. Ah ulan, bilmez miyim ben, bizim köyün adamını? Bilmez miyim ne içten pazarlıklıdır bu bizim ahali?..

«— Ee, şimdi nicesin Ankara'da? Niye geldin? Hadi geldin, adam bir arayıp sormaz mı memleketlisini?..»

«— Biz ne bilelim sen nerdesin? Hem, kaç gündür tabanlarım götümü dövüyor benim a Bayram. Yüzdüm yüzdüm kuyruğuna geldim. Her bir şeyimi de tarumar ettim. Yoksa, nerdeyse cayacağım valla. Ne bitmez muamelâtı varmış bu işin canım? Şimci de bir sağlık raporu tanzim ettireceksin, dediler. Ordan sefarete... Vize mize dediler. Hastaneler adam almaz. Bekle bekle sıra gelmez. Çalışma Bakanlığından izinli, Alamanlarca da kabulü şayan muayene yerleri varmış. Dün anlatıverdiler, gittim. Sonunda muayenemi yaptırdım. Poliklinik derler. Parayı bastırıyor, muayeneni oluyorsun. Filmlerimi çektiler. Ka-

nımı neyi aldılar. Gel gör ki raporumu daha üç gün sonra teslim edeceklermiş. Benim sayrılığım, sakatlığım ne yok, bilirsin. Çürük çıkmam çıkmasına evvelallah. Çürük çıkmam ya, tee eskiden bir sa'lıcan geçirdim. İzi bile kalmamıştır. Gene de içimde bir kuruntu. Şu, sağlam raporunu bir alsam hayırlısıyla...»

Bayram, kirpikleri çipil çipil ederek, böylece içinden geçenleri değil İbrahim'e, kendine bile sezdirmekten kaçınarak sol dizini büküp açıyor, büküp açıyor. Sol ayağı bir su birikintisinde cıp cıp edip duruyor.

«— Demek üç gün sonra gideceksin raporunu almaya?..»

«— Öyle gün verdi ordaki adam ya, bakma. Gününde giderim, filmini okumadık daha derler; bakarsın bir gün daha atar. Zaten ben bu üç günü buralarda gene nasıl geçireceğim diye kara kara düşünürüm. Bir sersefil olduk ki Ankara'da, hiç sorma...»

«— Ben de tamirhanede yatıyorum. Hem bekçilik, hem işçilik benimkisi. Hani, bir göz odam olsa buyur gel. Başımın üstünde yerin var, lâkin...»

«— Bir gece İsmayıl'larda yattım. Bildin İsmayıl'ı tabi. Kezban'ın ağası hani?..» Göz kırptı, takıldı: «Ben bilmem de kim bilir, desene?»

Kezban, der demez İbrahim böyle, Bayram'ın yüreği gürplemişti. Dur şimci. Kezban'a takma kafayı. Sırası değil şimci...

«— Burdaymışlar, duydum».

«— Gecekondularda bir göz odaya tıkışmışlar. Elektriği ne var, iyi de, bir göz odada, çoluk, çocuk, kadını, bacısı. Bi de ben. Ne olsa yabancı adamın teki. Baktım olmayacak. Önceki gün bir otele çıktım. Dokuz kişi bi sofada yatıyoruz. Gene de anasının nikâhı. Hadi onu geç.

Zati battık. Lâkin, koca Ankara içinde dolan dur. İşçi Kurumu'na git gel, bekle. Hastanelerde bekle. Bekle pasaport diye. Bekle rapor diye. Soğuk. Islak her yan. Sokaklarda dolanıp durmakla da olmuyor. Valla Bayram, can tam burnumun ucuna geldi...»

Ben bu İbrahim'i koyvermemeliyim. İyice anlayıp dinlemeliyim. Öğlen, Temizel'i uğradığında ben bu İbrahim'i bir köfteciye ne davette bulunmalıyım. Ne bekleyeceksin burada? Ne üzeceksin canını? Raporu almaya kaldıysa iş, bir buysa derdin, bunalıp durma. Ben alır yollarım sana. Tezelden ulaştırırım. Sen, var dön köyüne. Çoluğunun çocuğunun başına. Hazırlığını yap.

Bunları o zaman söylemedi. Bunları, geceleyin, tamirhanede sırt üstü uzanmış, çinko damdan şırp şırp damlayan sulu karı dinleyerek düşündü. Bir gözkapağı ötekine bitişmedi saatlerce. İftara geç kalıp, Rıfat Usta'dan söz işitmişti, sırtına papağan ağzını yemişti ama, onu bile unuttu. Çarçabuk. İbrahim'e yemek yedirecek. Bunu kesin kararlaştırdı. Adamcağız sefil olmuş baksana. Daha niye sefil olsun? Versin adresi, versin numarasını, fişini, gidip ben alıveriym. Onun da köyde derlenip toplanacak işleri vardır. Şu raporu verecek her kimse, bulur alırım. Dar gününden bir yardım memleketlime...

Allah biliyor ya, ben hep İbrahim'in iyiliğini düşündüm. Allah şahidim ya, İbrahim'in bu Alamanya işinde aklım kalsa da, bir dümen, bir puştluk geçirdiysem zihnimden, Ballıhisar'a varmıyayım.

Bayram, sağda, bir tren yolundaki lokomotifle uzun süre yarıştı. Lokomotif çabucak geride kaldı ama, o hep sürdürüyor koşusunu. Tekerlekleri birden, bozuk bir düzeyde hoplayıp yalpalamaya başlayınca toparlanmak zo-

runda kalıyor. Bak yine daldırdın. Tadını kaçırmasana oğlum. Dingilinin ucuna taze ot bağlanmış araba atına döndün haa...

Bir yokuş tırmanıyor Bayram. Önünde yine bir treyler. Kırmızı bir treyler. Üstü, iki sıra ve sütbeyaz Murat 214 yüklü. Bunu sollayıp geçmek istiyor. Fakat karşıdan, bir rampanın ucundan beliriveren minibüs nedeniyle yavaşlamak, vites değiştirmek zorunda kalıyor. Sonra, bir yerlerden bir merkep fırlıyor yolun üstüne. Murat Nakliyat'ın sürücüsü, direksiyonunu sola kırıyor. Bayram da onu izliyor. Merkep, iki adım sola, iki adım öne fırlayıp çifte attıktan sonra, motor uğultularının ürkütmesiyle geri dönüyor. Çıktığı yöne seğirtip, şarampoldan aşağı iniyor. Antalya plakalı bir steyşın, Bayram'ı da, Murat yüklü treyleri de sıyırtıp geçiyor. Açıkgöze bak! Biz yolu koruyoruz, eşekleri kaçırtıyoruz, o bize sığınıp öne geçiyor!

Eskişehir Çimento Fabrikası önünde Bayram da steyşını geride bıraktı.

İbrahim'in önünü tutmak, sırasını kapmak... Hadi canım, hadi canım! Hiç bile... Ben onu yemek yemeye çağırdıysam, götürdüysem Dışkapı'nın köftecisine, adam bunalmış, sıkılmış da ondan. Belki Kezban'ı da anlatır yeniden dedim. Başka birine söz kesilmiş mi, kesilmemiş mi?.. Belki dedim, İbrahim köye dönmeden bir allahaısmarladığa uğrarsa onlara, yerimi, işimi çıtlatıverir Kezban'ın önünde, dedim... Gerçi ben, bu Almanya işi üstünde açık bilgim olsun da istedim istemesine... Madem kendi tek tek geçmiş her bir deliğinden bu işin, tecrübesi var madem, bir anlayıp dinleyelim. Bir gün İşçi Bulma'dan bize de sıra gelirse, bize de lâzım olacak, dedim... Valla Balkız, ölmüş babamı, yüzünü görmediğim anamı cennetten alıp

cehenneme tıksınlar, eğer ilkten bu rapor işinin dingiline taş koymak aklımın ucundan geçtiyse... Hem geçse ne olacak? Benim nerden aklım kessin o laborant denen dürzünün her herzeye yatkın olduğu? Ben, böyle böyle işler bir askerlikte olur, dedim. Çürüğü sağlama, sağlamı çürüğe çıkarmak bir oraya vergi sanırdım. Ne bilirim, doktoru moktoru, tam teçhizat bir yer, o yerin kaçıncı sıradan bir adamı, eline üç yüz lirayı toslayınca...

İbrahim, Bayram'ın yardımına çok sevinmişti. Hele o piyazlı köfteler yedirişini Ballıhisar'da anlata anlata bitirememişti. Biz bu Bayram'la çok dalga geçtik. Hiç gözümüz tutmadı bizim bu Bayram'ı ama, neme gerek, adam evlâdıymış. Aynı döl döşeğinden çıksak, bilmem bu kadar olur mu? Bilmem adama kardeşi böyle arka durur mu?

Bunları böyle böyle İsmail'lerde de anlatmıştı aynı gece. Köye dönmeden önce. Kezban'ın yanağını al bastı. Bayram zaten gönlünde. Şimdi de koca bir tahta kurulup oturdu. Bunlar köftelerini yerlerken, habire anlatırmış: Ahdettim, içinde «Fikrimin İnce Gülü» çalacak bir taksi. Bu taksiyi almadan Kezban'ın kapısına varmıycam. «Bok yiyor bu» diye homurdanmıştı abisi. «Bayram'ın keyfi olacak diye, tohuma duracak değil ya Kezban? Hem taksi ne? Yarın bir ezdirdin mi, sıfıra sıfır elde var sıfır. Beyinsize bak. Gözlerini bir noktaya dikmiş, öz canını bir arabayla kurtarırım sanıyor. Aklı havada bu oğlanın...» O, abisinin fikri. Kezban, Bayram'ı bilmez mi? İki arada, bir derede kalmış Bayram'cık. Taksi, diye tutturduysa, yine benim için tutturuyor. Beni rahat ettirmek istiyor. Eskilerde bir adam sevdiğine yiğitliğini göstermek için ejderha boynu vururmuş. Dağ devi-

rir, baş dikeltir, susuz yerde su bitirirmiş. Bu zamanda Bayram gibilere güç hedef ne? Bu işte. Altına taksi çekmek, önüne sinema dikmek. Şurda, çeşme başında su diye kırılıp düşüyoruz da, çatal direkler damların üstünde eksik değil. Bizim gibilere, Bayram gibilere övünç belgesi, yiğitlik belgesi bunlar oldu artık. Ben ona anlatırsam ki, taksisiz bir Bayram da benim kabulüm... Ben ona belli edersem ki, gözüm yukarlarda, aklım havalarda değil... Taksiyi ben de isterim. Ama önce başımı sokacak bir ev isterim. Buncacık şeyi düşünemez mi? Benim anladığım çok şaşırdı bu. Çok iki arada, bir derede kaldı. Bende de bokluk çok. Bende de kaltaklık tümenle. Ne başkasına varıp umudunu kırabiliyorum, ne gidip, yakasına yapışıp «Bir adamın fikrinde iki ince gül birden olmaz. Birinin suyunu, öteki, ötekinin suyunu beriki çalar. Ne biri onar, ne öteki. Sen de kararını ver. Ya ben, ya taksi» diyebiliyorum. İyi işte, bir ustanın yanına girmişsin. Bir meslektir. Icığını, cıcığını öğrenirim ben olsam. Ben olsam, ustamı geçer, ustalığını elinden alırım. Eğer ben de, bu Bayram'ın kapısına varmazsam... Ardıcın altında bana çığırı çığırıverdiği nağmeyi bulup buluşturup kafasına çalmazsam! Adam olan anlar. Bu da, böylece ne demeye getirdiğimi anlarsa anlar... Bunun derdi, İsmail abim gibi milletin derdini kendine dert etmek değil ya? Bunun derdi bir nişan halkası, bir kutu şeker. Nişanı takarsa taksinin yolu uzar, diye düşünürü bu. Bu yetim büyüdü. Bu öksüz büyüdü. Bunu ben anlarım. Başka kimse anlamaz. Bu, çok itildi kakıldı. Bu, insandan korktu. İnsandan korkup bir makineye sardırdı sevdayı. Bu, benden bile kaçar oldu. İnsan insandan geçer mi? İnsana ne varsa insandan. Bak hele, İsmail'in lafları bunlar. O böyle diye diye dilime dolandı benim de. Kötü laf mı? Dosdoğru laf. Bu bizimki de laf

ebesi oldu çıktı. Bir gün başına bir iş gelecek onun da... Göreceğiz iyice günümüzü. Lafın güzeli lafta kalacak olduktan sonra... Yok, gideceğim Bayram'a. İnsan insandan geçer miymiş, geçmez miymiş; görsünler. Ağamız çeker bir yana, eski yavuklumuz çeker bir yana. Başka yolu yok. İş başa düştü kız Kezban. Ona göre...

İbrahim gelip gittikten sonra Kezban, kendi kendisiyle böyle uzayıp giden bir konuşma tutturdu. Gece yatar, böyle böyle. Sabah kalkar, yengesine su taşır, sergileri çırpıştırıverir, sonra da Küçükesat'ın oralara doğru yollara düşer, böyle böyle. Çalıştığı evde parke ovar, böyle böyle. Cam siler, böyle böyle. Musluk ovar, çamaşır yıkar, böyle böyle... Her iş bitti sanır. Hava kararır. Tam çıkacak, önüne dağ gibi ıspanak yığarlar, ayıklayıversin diye. Suratı asılır. Yere çömelir. Ispanağın kökünü yaprağından ayırır. Hiç bitmeyecek sanır bu ıspanak işi ya, içinden hep böyle böyle derken, bir de bakmış, ıspanak tamam. Her sabah, hanıma bir yalan uydurup Bayram'ı aramaya çıkmaya niyetlenir. Her öğleye doğru niyetinden cayar. Oynak bir Fidan var. Şarkı, türkü; her şey onun ağzında. Türkân Şoray, Tarık Akan, Cem Karaca, Barış Manço ve hepsinin üstünde bir Yılmaz Güney dilinden düşmüyor. Bilmediği yok. Fidan'a sık sık rastlar yollarda. Kış sabahlarının, kış akşamlarının Ankara yollarını birlikte tüketirler. Fidan, bir radyo ses sanatçısının evinde çalışıyor. Şarkı, türkü de de Fidan'ın haberi olmasın. Eskisi, yenisi... Çalıştığı yer, Fidan'ın bir eski şarkı peşine düştüğünü bilse, ohooo... Ne çok gurur duyulur Fidan'la. Onun, sanata ilgisini sağladıklarına ne çok sevinirler. Ne güzel yetiştirdik bu kızı, derler. Millete bir şey vermiş olmanın, milleti kurtarmanın tadını duyarlar. Fidan, bunun farkında. Canını sıkma Kezban abla. Ben bu şarkıyı

sana buldurturum. İki gün içinde getirip eline vermezsem, bana da Fidan demesinler!..

Plağı Kezban'a verirken:

«— Bana bak Kezban abla. Benimkiler bunu bana yılbaşı hediyesi yaptılar. Nasıl olsa bir şey alacaklarmış da, bunu istedim madem, bu olsun, demişler. Sen de ona göre haa...» demişti.

Bu kız işini biliyor. Bu kız, Ankara gibi yerde, altından girer, üstünden çıkar, işini yürütür. Kezban da ona sordu:

«— Ne alıvereyim peki? Ne istersin? Gücünün yeteceği bir şey olsun da...»

«— Eh, bi çorap bari. Ama külotlularından bak...»

Bayram'sa, İbrahim'i köye geri yolladıktan sonra Rıfat Usta'dan izin istemişti. Bizim köyden birinin işini kollayıvereceğim de... Yapmam, diyemedim. Bilirsiniz usta, kente göçen köylünün kamburu çok olur.

Sağlık raporunu sormak için, İbrahim'in caddesini-sokağını güzelce anlattığı yere gitti. Polikliniğin oraya varıyor ki, kapının önü ana-baba günü. Sulu sepken çoktan durmuştu ya, keşke durmaz olaydı. Her yan cam gibi buza kesmiş. Bekleşenler, daracık girişe sığışmak için birbirini itiyor, birbirlerine sokuluyorlar. Dışarı taşanlar, erkenden sıra tutamayıp da her yanıyla ayazda kalanlar... Hohlamalar, ohlamalar. Zamanı ve soğuğu yenmek için girişilen her tür çaba. Kanı kızıştıracak sorgular, karşılıklar. Kanı devindiren kuşkular, tedirginlikler... Bende romatizma var. Yoksa sağlam çıkarmazlar mı? Romatizma var, demeyiver sen de. Ne bilecek romatizman olduğunu? Mevsim ıslak. Yaz olsa, ellerim şişmezdi. Satlıcan geçirdin mi sen hiç? Satlıcan geçireni çürüğe çıkarıyor-

larmış... Devletin tekmilli kurulundan geçtik ya? Bu daha nesi? Bu daha nesi, diyor. Alaman'dan icazetli doktor raporu almadan olur mu? O da olacak, bu da olacak. Sen burda muayeneden geçtin mi? Ben geçtim de, neticeyi verecekler artık. Yarım mı soyuyorlar, tepeden aşağı mı? Sen ne diyorsun arkadaş? Takım taklavatını bile elden geçiriyorlar. «Üçer beşer almayın içeri!.. İkişer ikişer... Neticeyi alacaklar bu yana! Muayeneye gelenler şu yana!.. Çok gürültü ediyorsunuz! Sessiz dursanıza be!..»

Gözleri hafif kanlı, üstüne kirlice bir beyaz gömlek geçirmiş, kuzgun kara bıyıklı, kırmızı suratlı biriydi böyle seslenen. Bir kapının aralığından başını uzatıp, bütün kalabalığa aşağılayıcı, nerdeyse düşman düşman bakarak yineledi:

«— Neticeyi alacaklar bu yana!..»

Azarlayıcıydı sesi. Hoyrat. Diyarbakır Cezaevi'nin revir hademesini anımsattı Bayram'a. Hem kırıcı dökücü, hem içten pazarlıklı. Bir doktor, iki hemşire. Ben olmasam bu üçü zor başa çıkar bu öküz sürüsüyle. Akın akın geliyorlar mübarekler. Gelsinler, gelsinler... Ne kadar çok gelirlerse, doktordan bana o kadar çoğu damlar. Ek kazançları olmasa bu işin, bir gün durur muyum acaba buralarda? Bu pislerin sidik şişelerini, kanlarını, balgamlarını taşır durur muyum ordan oraya? Hadi be! Yarın her biri zengin bunların. Her biri kosulup duracaklar artık. Adları zavallı. Adları namuslu. Nah namuslu! Burda ilk laborantlığa başladığımdan, ben bunların öz kardaşını sattığını gördüm be. Öz kardaşının sırasını kapmak için bunlar, cebime zorla ellilikler, yüzlükler... Doktor nasıl para kırıyor. O ceplerini doldururken, bana mı kaldı, almam, demek?

Kapı içini dolduranların, kapı dışına dökülenlerin ço-

ğu yeni muayeneye gelenler. Laborantın, «Neticeyi alacaklar bu yana» dedikleri beş kişiydi. Bayram, onlarla birlikte bir yana ayrılıverince, işin uzun sürmeyeceğini sandı. Sevindi. Sıra çabuk gelecek bize. Sıra çabuk gelecek ya, bu ters herif, «raporun sahibi gelsin. Sen olmazsın...» deyiverirse? İbrahim, «İster kendin gel, ister birine aldır neticeyi» dediklerini söylemişti. Yoksa, nasıl bırakır gider? Ee, bezmiş. Şurasına gelmiş. Ha desen, cayacak.

Kara bıyıklı yeniden içeri girdi. Girerken, o beşine:

«— Bekleyin hele...» dedi.

Muayeneye gelenlerden ikisini yanına katıp götürdü.

Bayram, sağlık raporu doğrudan kendisiyle ilintili olmadığı için, öteki dört kişi gibi değil. Yüreğinin yağı katı. Ötekiler, sınav kapısına dikilmiş çocuklar sanki. Devletin hastanesinden sağlam çıktık. Burda da çıkarız evvelallah. Dün sağlam çıkan adam, bugün çürük çıkar mıymış?

Kuşkulu gözlü biri, alışamadığı boyunbağıyla oynayıp duruyor:

«— Belli olmaz ki...» diyor. «Benim hastanede kanımı almadılardı meselâ. Çabuk çabuk şuramı buramı yoklayıp raporu yazıverdilerdi. Burda kanımı aldılar... Belli olmaz...»

Bodurca, kumral altın dişli biri, işkillenivermişti. Kimsenin işi, kimsenin işini tutmuyor billâ...

«— Yoo, niyeymiş? Benim orda da kanımı aldılar. Her bi şeyime baktılar. Burda ne yaptılarsa, orda da aynısını yaptılar. Fazlasıynan... Seni niye öyle çabuk çabuk geçirdiler?»

Kurnaz, her şeyi ben bilirim halliydi üçüncü:

«— Sen bakma. Bu, sözü geçer birinin adıyla ne git-

miştir de ondan. Doğru söyle haa, öyle elini kolunu sallayarak mı gittin, yoksa bir arka buldun da?..»

Kuşkulu gözlü, çok bozulmuştu. İşkillenmesi iyice korkuya dönüşmüş, hem evet, hem hayır yerine:

«— Hadi len!.. Kendin öyle yaptın belli...» demişti.

Doğru. Her şeyi bilirim halli, böyle bazı yollara baş vurmuştu. Torpilli öğrenci olduğunu bilmenin yarım rahatlığıyla, eli ardında, bir anahtarlıkla, şakır şakır oynayıp durmakta. Sabah erken laborantı da görmüş. Herkes, her iş doktorun elinde sanıyor. Sanadursunlar. İş, en çok kara bıyıklının elinde. Usta öğretir, çırak yapar, hani? O misal. Bizim bu yollardan kaçıncı geçişimiz hay oğluuum... Ben kaç kişiye rapor alıverdim, kendimi muayeneden geçirtip... Say bana iki yüz, sana da alıveriym...

«— Yolunu bilene helâl olsun. Hiç kınamam...»

Sonra, yüzü birden öfkeye bulanmıştı. Bayram'ı kolundan tutup bir köşeye çekti. Mosmordu. Eksik iki dişi arasından fıs fıs tükrükler saçarak:

«— Ben istesem artık, aslan gibi delikanlıyı çürük çıkarttırır, kanserli, veremliyi de sağlam yazdırırım bunlara!» dedi.

Bayram'ı gözüne kestirmişti. Bayram da, hakkını yemedi: Doğru ya, bizi bu yollara dökenler utansınlar.

İki gündür, zorla bir köşelere tıkıp pıstırdığı şeytan o dakika mı başkaldırmıştı? Yoksa hiç pıstıramamış mıydı Bayram bu şeytanı?

Porsuk, Eskişehir'in orta yerinden durgun, sinsi akmakta. Bulanık, ağdalı. Varını yoğunu toprağa gömer, sandıkta gizler. Ele vermez. Görenin, önüne sadaka koyacağı gelir. Bir silkinse altın dökülür her yanından. Bunu bilir. Silkinmez. Bacaklarını karnına çeker; kendi üstüne

çöreklenip bitini kırıyor, tonrasını ovuyormuş gibi yapar. Kandırır da. Onu Eskişehir'in ortasında gören, bir eli yağda, bir eli balda olduğunu asla akıl edemez. Hilekâr Porsuk, başucunda Porsuk Barajı'nın, ense kökünde Sarıyar Barajı'nın bulunduğunu bile unutturur. Şimdi, çirkin camilerine denk düşmekte blok apartmanları. Yeniyetmeler, artık iyice bunamış cimri bir kocababa olan Porsuk'un sandığını sepetini deşip bilir bilmez savurmaktalar eskimiş paralarını. Kirli kurdelelere dizili altınlarını. İnönü Caddesi'ne çiçeksiz Buket Apartmanları, Odun Pazarı'na çimentodan parklar kurmadalar. Kendi giyinmeyen Porsuk'a, artık ne giydirirlerse öyle... Varlıkta yokluğa boyun eğmiş. Zekâtla geçinir. Pörsük karnında, kucağında saten yorganların yorgancılarından artık-kırpıklar. Fatih Sultan Mehmet İlkokulu, Yunus Emre Durağı, Atatürk Lisesi, Şale Oteli; Cici Şekerlemeleri, Şebboy Kolonyaları, bisküvi fabrikalarının taşra kolları; buzdolabı, çamaşır makinesi, elektrik süpürgesi, televizyon alıcısı satan kuruluşların vergi barajları; tespih taşları, pipo başları, bilezik, küpe, kolye yığınları; yıkık evlere çalım atan gökdelen yavruları; ucuzlamış orospusu, heveslenmiş meyhanesi... Porsuk, hepsine boyun eğmek zorunda. Kötü aile reisidir Porsuk. Kötü yetiştirmiş çocuklarını. Yemeyenin malını yerler. Arsalarını da tapulayıp satışa çıkarmışlar işte. Bir bölümü Mermer-İş'e, bir bölümü Terziler Sitesi'ne. Tekne kazıntısı, en küçük oğlan da Ballıhisar'lı Düldüller'den Osman Beyin adı yerine ad olup, payına düşen yerde Sanayi Bölgesi kurdurecek. Öteki arkada duracak. Bu önde görünecek.

Eskişehir bunca adamı besleyecekti de bizden niye saklamış marifetini? Sinsi Porsuk! Eteğinin bir ucu da bizim Ballı'ya değer. Bilmez miyim? Nekes bunak! Bak-

sana, oturduğu yerde tüccar kafasını işletmiş bu gene. Koyun gelecek yerden büsbütün de esirgememiş tavuğunu. Hesabı doğru çıkmış. Suyu kimin işine yaradı? Amcamın mı, Remzi abimin mi, benim mi? Ne gezer... Para parayı çekermiş. Toprak da suyu çeker. Ben o zaman, amcamla hissemi ayırtırken, bir kıymık yerimi Düldüller'e veriverirken amcam kızdı, köpürdü. Küstü, yüzüme bakmadı sonradan. Oğlum, etme, eyleme. Bak, bir yan Porsuk Barajı, öte yan Sarıyar Barajı oldu, olmada. Bölme şu toprağı. Gene de geçindirir bizi. Dedim o zaman: Baraj dediğin büyük, çok büyük toprak sever amca. Yedi dönüm tarlayı bölsen de o, bölmesen de o. Düldüller dört bin veriyor benim oraya şimci. Bakarsın, yarın onu da vermeyiverirler. Buna da müdanaları kalmaz, görürsün. Gördü de zaten. Köyde elli, yüz adam mı lâzımdı bunlara dün? Şimci iki adam yeter. Biri traktörün başına, öteki biçerdöverin. Oldu, gitti..... Zaman, büyük iş zamanı artık. O da makinesiz olmaz. Amcam, yengem, Remzi abim, kız kardeşleri, bir de Hüsmen dayı derken -Allah rahmet eylesin- dokuz kişiydik biz aile olaraktan. Ekmek parayla satışa çıkmış. Sen, parayla hazırına şırp diye satın alabileceğin bir şey için, geç Hüsmen dayıyı, sekiz kişiyi yedi dönüm yerde ha babam, de babam çalıştıracaksın. Kârlı yol mu bu? Para kazanacaksın, para. Bunun için de önce itibar gereklidir. İtibarın yoksa, bütün para kapıları örtülü yüzüne. Ben dün, bitimle hangi bankanın önüne dikilsem kredi yerine hava alırdım. Bugün, altımda bu Mercedes'le gitsem, en aşağı yüz bin lira kredi alırım. Gel de anlat amcama. Eski kafaydı o. Hep eski kafa. Zaman nereye doğru gitmekte, bir bakacaksın. Bakmadın mı, sana da yazık, çoluk çocuğuna da. Remzi abim ne oldu işte? Ne olacak? Kahve önünde pineklemektedir ar-

tık. Yok, saati vereceğim ona. Dönüşte gömlekleri de bırakırım olmazsa. Yaa, Balkız. Böyle oldu işte. Ben dedim, ya herru, ya merru. Battığım zamanlar olmadı mı? Hem nasıl! Yiyecek bir lokma ekmeğe muhtaç kaldığım günler çok. Köye dönüp, amcamın yüzüne bir daha bakamayacağım durumlara düştüm. Birazı da o yüzden, ille inatlaştım. İlle peşini bırakmadım bir taksinin. Batmışın zaten. Bundan öte ne batacaksın? Neyinden olacaksın? Bas, yürü dedim. Bastım, yürüdüm. Önündeki yol değişecek pompayı kiralıyor bana çimento taciri de. Bunda da mı suç benim? Ben, trink saymışım dört bin liramı bir yıllığına. Şu şöyle olursa, bu da böyle olursa diye hesaplar kurup dururken, Allaaah... Bir de baktık, yol bizim önümüzden kalkmış, öte yana gitmiş. Kim durur artık senin önünde? Kim alır senden benzini? Devlet miyim ki, pompadan yeni yola bir yol da ben uzatayım? Çimentocu bize yeni bir pompa başı gösterecek diye, ha bekle, de bekle. Neyle bekleyeceksin? Ben, samanların altında köyden kaçıp ilk Sivrihisar'ın önüne indiğim günler bile böyle sıkıntı çekmedim, Balkız. Böyle canımdan bezmedim. Varıp gittim Ankara'ya. Benim bir parklarda, sokaklarda yatışım vardı ki, görmek lâzım. Neyse, Rıfat Usta'nın yanına ilk o zamanlar girdik işte. Daha işe bulaştık bulaşmadık, daha elimiz biraz para toplar oldu olmadı, hadi bakalım tüpü patlattık. Yüzümüzü, boynumuzu yaktık çıktık. O hastaneleri bir göreceksin sen. Aman, görmeyelim bir daha. Aman, aman. Çektiğim bir yana, Anadol'a yazılacağız diye biriktirmeye başladığımız üç beş kuruş da kül oldu gitti. Hadi yeni baştan sıva kolları. Sıvadık, sıvamadık, bu sefer, yürü askere. Kaçsan kaçsan ne kadar kaçarsın? Yürüdük biz de. Dedik, eninde sonunda olacak; bari aradan bu çıksın. Geç be, geç! Ulan kaçıncı Zümrüt

bu, böyle Eskişehir'den çıkan? Bir Zümrüt geçtik, dolu. Bir Zümrüt daha geçtik, o da dolu. Bu bizi geçen desen, o da öyle. Para kırıyor otobüsler desene. Nereye taşınıyor bunca millet böyle? Biz günde iki sefer minibüs kaldırırdık Polatlı'dan. Onu bile dolduramazdık. Hem de Polatlı, askeriye memleketi olduğu halde. Bir de hapishane, şöyle tepeleme. Hele hapishanenin bütün görücüleri yakın köylerden. Bunlar, eşeklerine razı, bizim minibüse razı değil o zamanlar. Ne geçti ki aradan? Say ki on yıl. Hadi on iki yıl. On iki yılda millet seferî oldu çıktı baksana. Her yerde Anadol, Murat, Renault. Her yana vızır vızır. Buna yol mu yeter? Buna köprü mü yeter? Kim bilir kaç benzin pompası önündeki yol dar gelip, kaç benzin pompası höyük gibi kalakaldı ortada? Artık onları da ordan kaldırıp buraya konduracaksın. Yok çaresi. Ona muadil, hadi bakalım tamirhaneler, hadi bakalım evler, köyler yeni yolun üstüne. Taşın babam taşın. Şimci, bu böyle olunca ne oluyor? Al işte, bir Murat Nakliyat daha! Biz de diyoruz, kim alacak? Kaç kişi taksi sahibi olabilecek? Bak hiç düşünmedik. Hesap ortada. Bunlar çarpışacak. Bunlar ezilecek. Ordan oto tamirciler doyacak. Ordan yeniden yollar, köprüler, derken yolcular, köprücüler doyacak. Bunlar yeniden... Doğru be. İşte bunda haklısın Numan. Buna aklım yattı işte. Tevekkeli bu Amerikanlar bir zamanlar diretmemişler; gelin size Ford satalım; bütün yapılmamış yollarınızı yapması bizden, diye... Yok. Biz kendi yolumuzu kendimiz yapacağız. Yaa, öyle mi? Biz de yol makineleri yapıp satarız. Hadi bakalım, sıkıysa almayın. Sen bir yarım devletsin. Neyine güvenip de... Ee, yürüsene dangalak! Maaşlı şoför değil mi, sallanır artık. Maksat zaman geçsin, bu da fazla mesai alsın.

Kornasını öttürdü. Maaşlı sürücüyü göreve çağırdı.

Bak gör işte. Benim alnı yarık Balkız'ım senin kaç Murat'ına bedel. Sen daha ıkın sıkın dur şuncacık yokuşun başında. Bu da mı yokuş? Dümdüz yol. Bas geçsene...

Kendisi basıp geçiyor. Zümrüt yolcu otobüsünü de, iki dizi oto taşıyan aracı da geride bırakıyor ama, birden, yolu enlemesine nerdeyse kaplayıp bölmüş bir biçerdöverle burun buruna geliyor. Afyon yol ayrımının epey gerisinde, canavar bir biçerdöver, Bayram'ı iliklerine dek titretiyor.

Güneş çoktan tepeden ağıp batıya yönelmiş. Yine de, bir cehennem sıcaklığı Bayram'ın her yanını dalıyor. Ayağını fazla çabuk kaldırıyor gazdan. Çok sert ve fazla çabuk basıyor frene. Umulmadık bir anda, hiç hazırlıklı değilken biri «pöh» deyivermişçesine, uçsuz bir derinliğe kaymakta olduğunu sanıyor Bayram. Biçerdöverle Mercedes'i arasında belki salt yüz elli, iki yüz metre var. Her elli metresini iki saniyede tüketiverecek. Bittik. Tam bulduk belâmızı şimci!.. Biçerdöver hiç istifini bozmuyor. Geliş yönünü hiç değiştirmiyor. İstese de değiştiremiyor. Daha baştan, kendi esnekliğine değil, kendinden gayrı bütün başka araçların esnekliğine, kavraklığına güvenmektedir. Tarıldayarak, asfaltı yarıp çatlatarak geliyor. Bir biçerdöverle toslaşmak için... Bunca uzun bir yolu bir bunun için mi tepmiş olacaktın Bayram?

Yağma yok!

Altındaki tekerlerin yerden koptuğunu, kendisinin de çelik bir kasa içinde boşlukta uçtuğunu duydu. Gırtlağından karnına doğru bir boşalma. Ballıhisar'ın ortasında o ilk, toza bulanmış Ford'u gördüğü zamanki gibi bir gerilme kasıklarında. Hiç uçağa binmemişti. Hiç paraşütle atlamamıştı. Yine de, gırtlağından karnına doğru inen, tanıdık bir erime duygusu. Hayır. Pek de, çocukluk günlerin-

den tanıdık gelen bir duygu değil bu. Daha başka. Daha yakın. Daha hovardaca. Bu duyguyu, Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı emrindeki cip sürücüsü yaşamış olmalıydı. Bu iç erimesi ona yakın bir şey. Cipini hendeklerden, su birikintilerinden aşırtırken, onu tarlaların üstünde, Dicle'nin kıyılarında bir merkep gibi hoplatıp zıplatırken... Tad veren, kendisini bazen boşaltan, rahatlatan bir çıkıp inişin yürek erimesiydi ama, o zamanlar da duyduğu. Çocukluğunda, bir direği yüksekçe bir çıkıntıya dengeleyerek, köy çocuklarından biriyle iki ucuna karşılıklı yerleştiklerinde; işte buna yakın bir benzerliği olan, bir kez de Polatlı'nın bir dönmedolabında tattığı, belki ondan sonra cip sürücülüğünde dadandığı... Yeniyetmelerin kendi kendilerine dadanmalarına benzer bir utançla dadandığı; dadandığı şeyin hoşluğundan vazgeçemediği o erimelerle şu biçerdöver önünden havalanıp buğday tarlasına doğru estiği üç beş saniye süreli uçuşun iç erimesi, son saniyesinde birbirine kesin yabancı. Birbirinden çok uzakta. Bayram'ın ardında kalan yıllardan da daha uzakta artık. Eskilerdeki her gıcıklanış bir yeni gıcıklanışa başlangıçtı. Şimdiyse, Bayram'a her şeyin sonunu haber veriyor sanki.

Böylece, yolun sağındaki ekin tarlasına düştü. Altındaki Mercedes, önce uzun, yürek yırtan bir nara atmış, kısa bir süre her yanı sarsılıp sallanmış ve birden, kesin duruvermiştir. Güneş yanığı ekin kokusu, kızgın bir motor yağı kokusuyle el ele verip Bayram'ın üstünde hora tepiyor şimdi.

Biçerdöveri kullanan on altı yaşlarındaki oğlan, Bayram'dan, Bayram'ın ardından koşup gelen Murat Nakliyat'tan, asfaltın bir yanından öte yanına akarak Beylikahır'a doğru yönelmeye hazır koyun sürüsünden, karşı-

dan doğru hızla yaklaşarak bir Mercedes'i ekin tarlasına uçmaya zorladığına tanık olabilecek bütün öteki araçlardan; her şeyden ve her şeyin getireceği her tür korkudan çarçabuk kaçıyor. Biçerdöverin burnunu, başka zaman olsa asla başaramayacağı bir ustalıkla hemen Beylikahır'a ayrılan toprak yola çeviriyor. Yolu tozutarak, bir dirseğin ardında yitip gidiyor. Geride salt, sürülmüş kırmızı toprağı ağır ağır örten, toprağın kırmızılığını solduruP çevreyle iyice uyumlu kılan bir toz bulutu bırakıyor.

Murat Nakliyat sürücüsünün gözü, daha bir kilometre geriden biçerdöverin üstündeydi. Küçük bir yokuşu çıkıp indikten sonra, biçerdöveri hışımla sola, Beylikahır'a saparken görmüştü. Bayram'ın uçuşunu görememişti. Yolun dibinde, ekinlerin kıyısında bir Mercedes'in bütün soluğunu boşaltıp susuverdiğini de göremedi. O, koyu saman rengi bir Mercedes'in, kendisini uyarıp geçtikten sonra, çoktan Afyon yönüne saptığını, ya da biçerdöverden çok önce Beylikahır'a doğru koşmakta olduğunu sanıyor. Neden sonra, Sivrihisar'a çok yaklaştığı sıralarda, önünde DO MV 437 plakalı bej bir Mercedes daha görecek de, birden Bayram'ın parlak yeşil şapkasını anımsayacak. O şapkayı, sanki araba dışında da bir yerlerde görmüş olduğu düşüncesine kapılacak. Kelebek avına çıkmış bir Bavyeralı, bir televizyon ekranından kalkıp Beylikahır yol ayrımının oralarda, ekin tarlaları kıyısında doksan kilometre hızla belirip yitecek. Murat Nakliyat sürücüsü yine de, böyle bir şeyi görüp görmediğini asla, tam bir kesinlikle bilemeyecek.

Şapkasının başında durup durduğunu anlayınca Bayram'da küçük bir aydınlanma oluyor. Balkız, ekin tarlasının kıyısına güm diye düşer düşmez yakalandığı o, her

şeyin sonu, her şey bitti düşüncesi, yerini başındaki şapkanın bilincine bırakıyor. Eli, ilkin başına gitmişti. Sağ eli direksiyonu hiç bırakmamıştı ama. Sıkıca sarılmıştı Bayram, özel kılıflı direksiyonuna. Şimdi, artık olabilecek en acıklı yüzüyle, usul usul çenesini, boynunu, bacaklarını yokluyor. Takla atmış mıydı? Yok, atmamıştı. Küçük bir an boşluğa yükselmek, sonra düşmek. Merdivenden yuvarlanıp kıçüstü oturuvermek. Böyle bir şey. Oturduğu yerden çekinerek doğruldu. Kuyruk sokumu batar sanıyordu. Batmıyor. Omzunda, bir de sağ bileğinde burkulmaya benzer bir sızı. Belki de sağ eliyle çok sıkı kavramasından direksiyonu. Kan var mı bir yerlerde? Yok. Kan yok. Kasıklarımızda bir gerginlik. Bu da kendimizi sıkmaktan belki. Direnmekten. Teslim olmamaktan. Vazgeçmek mi? Vazgeçmek? Eğer ben de, bu baş belâsını sırtıma vurup öyle girmezsem Ballıhisar'dan içeri! Şayet bunu yapmazsam, bir daha araba yüzü görmiyeyim! Hiç bir şeyin yüzünü göstermesin Allah bana! Kezban dahil, hiç bir şeyin...

Böylece, fikrinin işlediğini anlıyor. Gerçi biraz delice. Hırçın. Ama işliyor aklı. Ulan itoğlu it! Ulan, bilmem nerelerin patlayıp şurda zıbarsaydın bundan bin kez iyiydi ya! Şimci işin yoksa, bu boku nasıl temizleyeceğini düşün! Nasıl çıkaracaksın selâmete Balkız'ı? Çıkarsan da, bakalım senin gibi diri mi o da? Ölü mü yoksa? Biz nasıl peki?.. Niye?..

Biçerdöver o an bütünlüğüyle dikiliyor gözleri önüne. Biçerdöveri anımsar anımsamaz, yanık izi hiç olmadığı kerte, elektriğe tutulmuş bir gövde örneği şeğirip sarsılıyor. Durmamasıya sarsılıyor. Balkız'ını, Ballıhisar'ı, her şeyi; olmuş ve olabilecek her şeyi unutuyor Bayram. Arabanın kapısını itip dışarı çıkıyor. Kapının nasıl böyle ko-

laylıkla açılabildiğine şaşamıyor. Bunun sırası değil. Buna zaman yok. Seğiren yanık izi, delice çırpınan gözkapakları, birbirine geçen dişleri, düşmanlıkların en düşmancasıyla kıvrılan dudakları; hepsi, hep birden biçerdöverin üstüne saldırmak üzere ayaklanıyor. Şarampola tırmanıp yola böyle bir saldırganlıkla bakıyor; biçerdöveri bulmaya çalışıyor.

Murat Nakliyat o sıra geçmiş olmalı. Bayram da önce onu gördü. Derken, taşıyıcının ardı sıra seğirtip giden bir Taunus'u. Belki bir de kamyon. Gözü, aradığını bulamadı. Buldukları ise, o an tümden ilgisinin dışında. Zihni, ilk ağızda iki şeye çalışabilmişti: Birincisi, şapkasının başında durup durduğu. İkincisi de, zihninin yerli yerinde olduğu. Ötekiler ardından geldi. Sağlamlığı, sızıları, Balkız, Kezban, amcasının ölmüş olabileceği düşüncesi, ne tuhaf, Ballıhisar, hatta İbrahim'in âhı... Sonra da biçerdöverin hepsini çabucak örtüverişi. Siliverişi...

Ama, biçerdöver yok işte. Ne yol üstünde, ne çevrede. Uzakta, toprak yol ayrımında, sinmekte olan bir toz bulutu. Koyun sürüsü, yol üstünden içerlere doğru sürüklenip gidiyor. Akıyor ve biçerdöverin kaldırdığı tozun elevericiliğini, bu tek ipucunu da yok ediyor.

«— Çıldırmadım ya ben? Gözümün önünde hödük bir biçerdöver icat edip kendimi şarampoldan aşağı atmadım ya?..»

Bayram, sırtını şarampola dayıyor. Gözlerini, ekinlerin kıyısına cansızca serilmiş Balkız'ına çeviriyor. Bakışları onun üstünde, üç, beş, belki de on dakika kalıyor öylece. Derken boşanıyor. Hiç dinmeyecek sanılan öksüz bir çocuk ağlamasıyla sarsıla sarsıla boşanıyor. Öfkeden çok çaresizliği, çaresizlikten de öte bir yaralanmayı barındıran, bir ucu katılmaya varan; gören bulunsa onu, ağlaya

ağlaya boğulmanın olanağına inandırabilecek bir boşalış. Ama, Sivrihisar'a ve Ankara'ya doğru koşup giden araçlar, kamyon sürücüleri Bayram'ı görmüyorlar. Onlar yalnız, bir buğday tarlası kıyısında, batıya hızla yaklaşmakta olan güneşin aşıboyası rengine daldırdığı bir Mercedes'i görüyorlar. Şarampoldan yuvarlandığı apaçık belli bu Mercedes'i, olağan her şeye karşı duydukları bir kanıksamayla görüp geçiyorlar: Bir tane daha!

Ve basıp geçiyorlar. Ve basıp geçiyorlar. İşte yine. İşte bir tane daha!

Ve basılıp geçiliyor. Ve basılıp geçiliyor.

1971 yılının yaz aylarında Bayram, cipine ilk kez ağzı yüzü şişirilmiş, kasıkları tekmelenmiş bir delikanlıyı bindirdiklerinde epey tedirgin olmuştu. Bazısı çocuk yaşında, bazısı babayiğitlik çağının tam ortasındaki bu insanların elleri kolları bağlıyken dipçiklenmelerinde bir kancıklık bulmuştu. Kim insan, kim hayvan? Ben, bizim inat katıra bile vuramazdım böyle. Kır at da, eni sonu kocamış, hep yiyen bir atdı. Amcam onu vurduğunda. sebebini bildiğim halde, kara göründü amcamın yüzü bana. Kötü göründü. Taş yağmuruna tutmak bile istedim onu. Yanından kaçtım. Şimdiyse...

İkincisinde, üçüncüsünde tedirginliği azaldı. Kendi kendisiyle kavgası duruldu. Açıklıkla bilemediği bir şeylerden utanıyordu. Öyle ya. amcam hiç değil, alnımdan bir vuruşta kır atı... Acısını duyurmadan... Gene de atın bakışına utanmadan dayanmaya... Değil ki böyle...

Giderek utancı da yatıstı. Sonra da kanıksadı. Sanki cip sürücülüğü görevinin içindeydi artık sivillerin tekmelenmelerine seyirci olmak. Onların, bir hücreden ötekine sille yumruk götürülmelerine tanık olmak. Tanıklığa alış-

tıkça bu çorbaya kendinden de biraz tuz katmak. Tatmak. Öğrenmek. Kanıksamak. Bu, ardından kanıksanmış olana özlemi de getiriyor olsa gerek. Dadanmayı. Tiksinilen bir ilâç, sürekli yutulduğunda, bir gövdenin kanını, hücrelerini nasıl tutsak edebilirse, öyle. Gövdenin kendi kendine yeterliğini hiçe indirgeyen, yapay bir gücün egemenliği. Alışmak denilen zehir. Acı çektirmeye acı çekmekten daha mı kolay alışılır? Kim sormuştu bunu? Bayram mı? Bilincinde değil. Hiç deneyi yok.

Bayram, amcasından ve Remzi abisinden gizli, ilk sigarayı içtiği zaman on üç yaşındaydı. Bir merkebin üstündeydi. Remzi abisinin ahırda, bir çömleğin dibinde sakladığı afyonlu sigaralarından çalmış, tarlaya giden yolun üstünde de yakmıştı. Üst üste üç dört nefes çekti. Başı döndü. Mektepten aşağı yuvarlandı. Şeytan çarptı sandı. Bir daha da kimse sigara içiremedi ona. Kezban'ın Bayram'a verdiği iyi notlar arasında, sigara içmeyişi de var. Tarihi, coğrafyası, aritmetiği kırık bir karnenin hal ve gidişten tam not taşıması gibi bir şey bu. Hal ve gidişten kırık almak yüzkarasıdır ama, tarih, coğrafya, aritmetikten kırık almak biraz tembellik, biraz ahmaklık, daha çok da haylazlıktan. Herkese böyle öğretiliyor. Kezban da, kendi yaşam karnesinde bunu böyle biliyor.

Diyarbakır-Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı'nın cip sürücüsü Bayram, Kezban'dan çok uzaklardaydı o sıralar. Hal ve gidişte yer verilmemiş çirkinliklerin en çirkinine kanıksamanın ardından, üst üste üç dingin gün. Kimse kurşunlanmamış. Kimse, hayaları dipçiklenerek, burularak cipe takılmamış. Bayram, ağzı burnu kanatılıp şişirilmiş kimseyi bir yerden bir yere taşımamış; bir yerden bir yere taşındıklarını da görmemiş bu üç gün süresince. Sanki görevinde bir eksiklik. Cip sürücülüğünde

bir, kızağa çekilmişlik. Hal ve gidiş kurallarını koyanlar, kendi kurallarına ihanet içindeler sanki... Derken, bir gece vakti, üsteğmeninden cipi hazır etme buyruğu alıyor. Bismil'in oralardan ihbar vaki olmuş...

Ay ışığında cipi deli gibi sürmüştü. Bir şenliğe gidercesine. Üsteğmeninin ve yanındaki iki çavuşun yeterince silahlı olup olmadıkları iyice kurcalamıştı zihnini. Getire getire kimi getirdiler Bismil'den? Bir sigara kaçakçısını. Kanıksamanın zehirini yatıştırıcı değildi bu. Üsteğmenin iki tokat atışı, çavuşlardan birinin, sırtından şöyle bir itiverişi sigara kaçakçısını. Hepsi bu. Bu işin, bu kadarcıkla bitirilmesi Bayram için artık büyük eksiklik.

«— Ben o garibin böğrüne niye vurdum?»

Şarampola yaslanmış, bir süre katıla katıla, boğulurcasına ağladıktan sonra, içten içe hıçkırıyor şimdi.

Elini alnına götürüyor. İki kaşının arasını ovuyor. Beynime bir şey mi oldu? Sallandı mı yerinden? Hafızam mı bozuldu? Ne oldum? Kimin böğrüne vurmak? Ben kimsenin böğrüne vurmadım. Ben şimci, o dürzünün biçerdöveriyle çarpışmamak, iyice tuz buz olup kalmamak için kendimi şurdan aşağı attım. Başka ne? Neden elin Kürdünün böğrüne?.. Teğmenim, «İndir şunu cipten» dedi. Ben de indirdim... İndirirken...

Cipin gölgesi ay ışığını kesiyordu. İyice karanlıktı adamın indirildiği yer. Bayram'ın da beyninde bir uğultu. Damarlarında kıvıl kıvıl bir akış. Ellerinde bir karıncalanma. Gözlerinde bir kararma... Cipin gölgesini daha da karanlıklaştıran...

Sen burda böyle selsümük otur dur da, karanlığın ne olduğunu o zaman gör! Mını siktiğimin Bayram'ı. Kalk, toparlan. Kancıklar gibi siğlim siğlim ağlamayla

neyi düzelteceksin sersem! Kalk silkin. Bu boku nasıl kaldırıp çekeceksen çek yola. Artık dönüş yok. Artık, Sivrihisar'ın burnunun dibinde, arabanla sen, ekin tarlasına otlamaya çıkmış inekler gibi yayılıp duramazsın. Seni böyle görmeleri, seni Ballıhisar'da yaralı bereli, Balkız'ı da ezik büzük görmelerinden bin beter. Kahvede, keh keh keh, iyice gülüşürler artık: Bizim İncegül Bayram var ya? Hani şu deloğlan canım? O var ya, bildiniz mi? En sonunda bi taksi edinmiş Alamanya'larda; onu da ekin tarlasına tohumlamış... Keh keh keh... Aklına taktıysa, artık başında bekler bıldıra dek; bir taksi bin taksi olsun, yeşerip yeşerip fırlasın topraktan deyi, bildiniz mi? Keh keh keh... Beklesin. Taksi tohumu bıldır bire otuz verecek kardaşlar, hah hah ha haaay... Ülen bu Bayram yok mu, bu fikrini tuzladığımın, valla bize eyi eğlence bee... Gidin görün, nasıl tüneyip durmakta ekin tarlasının kıyısında...

Bayram, bütün bir Ballıhisar insanının, önlerinde İbrahim, artlarında Remzi abisi; çoluğuyla çocuğuyla, kireçli toprağı tozuta tozuta sel gibi üstüne doğru aktığını sanıyor. İşte Cemal. Benle en çok alay ettiğini duyduğum. İşte Adem. Ardımdan bir davul çalmadığı eksik. Hepsi işte; karı, kız, kızan, hepsi katılasıya gülerek, Bayram üstüne türlü şakalar ederek, bir kıyamet; panayıra gelir gibi gelmedeler... Ballıhisar halkı bu kadar mı çoktu? Bu denli kalabalıklaştı mı bunlar? Hani Düldüller'den sonra Sarıcalar da göçtüydü Eskişehir'e? Evler apartmanlar aldılardı hani? Hani İsmail'lerin ardından, Kezban'ın ardından kulaksızın Adil de Ankara'ya, gecekondulara yollandıydı çoluk çocuk? Demek geride kalanlar bire bin vere vere... Kim? Ben mi tohumlamışım taksimi ekin tarlası-

na? Kaçılın bee! Bayram daha ölmedi! Balkız'ı deseniz, işte, bütüncene durmada tarlanın kıyısında.

Şarampoldan usul usul kayıyor Bayram. Arabasına yalvarırcasına bakıyor. Yapma. Bir aksilik etme artık bana.

Arabanın içine çekinerek giriyor. Nefesi duran motorun yeniden soluk alıp vereceğine inanmak istiyor. Kontağı yoklamayı geciktiriyor. Ne denli geciktirirse bunu, o denli iyi, o denli umut var demektir. Kötü kesin sonucu almaktansa, yeniden inip arabayı dıştan, gözleriyle yoklamanın umudunu besleyeceğine inanıyor. Öyle yapıyor. Balkız, sanki bir şarampoldan aşağı hiç uçmamış, bir kedi gibi dört ayağı üstüne düşmüş. Eli yüzü böyle derli toplu durmakta. Pek değilse bile, umudun çok üstünde, bütünlüğünü korumada. Evet. İşte, sağ ön tamponda derin bir göçük. Bir tümseğe rastlamış olmanın getirdiği, bir küçük engele çarpmış bulunmanın verdiği eziklik. Başka zaman olsa, Bayram ön tampondaki bu eziğe dünyanın sonu diye bakardı. Bütün gün geçirdiği deneyler, ilkin Mercedes yıldızının çalınmasıyla başlayan eksiklikler, ne denli dirense Bayram'ı, üstüne toz kondurmaktan sakındığı Balkız'ından yeterince soğutmuştur artık. Ha bir fazla, ha bir eksik. Buna da kanıksanıyor, baksana. Bunu kanıksayacağıma, başımı kesseler inanmazdım.

Yeniden giriyor arabanın içine. Motor sağlam mı? Balkız'ın iç organlarında bir kopma, bir yara açılması var mı? Eğer böyle ise, alçak bir banketten aşağı kayıvermekle Mercedes'in hayatı tükenivermişse, bu bir Cuma ya da Pazartesi arabasıdır. Artık hiç kuşkun olmasın. Bunu kesinlikle anlamanın, bu kuşkuyu kafandan silip atmanın tam zamanı değil mi? Ne duruyorsun öyleyse? Ömrünü nasıl bir şeye yatırdığını bilmek için, belki de asıl bunun için

attık biz kendimizi yoldan aşağı. Balkız'a güvenmesen bu haltı yiyemezdin sen. Aldanmadığına güvenmesen, hırt bir biçerdöverle çarpışmayı göze alırdın. Teslim olurdun. Balkız'a güvenmeyi göze aldın madem, bük şu anahtarı. Yokla geç.

Çok içten, her şeyiyle, ama her şeyiyle ağlamış olmanın getirdiği o, yeniden başlamanın sabırsız hevesiyle kontak anahtarına dokundu. Bütün tablo ışıkları cansızca pırıldayıp söndü. Motorda bir iki vınlama oldu. Sonra sustu. Yeniden çevirdi kontağı Bayram. Yeniden vınlattı motoru. Gaza daha hızla bastı. Homurdanma daha uzun sürdü. Teklemeden sürdü vınlama, ama çok geçmeden yeniden zayıf bir yürek atışına döndü motorun sesi. Tekerlekler, ekin tarlasının, önce sürülüp kabartılıp sonra yaz içinde kurumuş, tarazlanmış toprağında hızla döndü. Bulundukları yerde küçük bir çukur açtı. Güçlü bir motorun gözüpek bir atılımla hemen üstesinden gelebileceği çukurlar. Toprağın sertliği motorluların işine yaramakta. Toprağı sürenlerin işine gelmese de.

Büsbütün durmuş değil yüreğimiz. Bir takıntımız var. Bir yerlerde bir kopma. Belki aküde bir bokluk. Akü tükenmiş olamaz. Motor durdu. Biz bunu çalıştırabilirsek, o da bütün gücünü yüklenebilirse, şu katı toprağı yarar geçeriz. Yüz metre gidebilsek, yola tırmanıp çıkabiliriz. Bütün iş kaptırıp çıkmakta... Bunu beceremezsek, bir hoyrat kamyona el açmak zorunda kalacağız. Motor niye çalışmıyor? Niye tümden duruverdi? Hele ona bakalım.

Bayram, yeniden arabadan çıkıyor. Öne geçip motor kapağını kaldırıyor. Başını içeri uzatıyor, fakat az önce yaşadığının ilk habercisi olan yeşil parlak şapkası burda artık can sıkıcı bir yük, bir baş belâsı. Fırlatıp yere atıyor onu. Yere çalıyor. Mercedes yıldızı nasıl Balkız'ın onu-

ru idiyse, bu sentetik şapka da öyle onuruydu Bayram'ın. Ama şimdi, onur belirleyici bu tür nesnelere yer yok. Bir madalya ancak savaş sonrası avutucu olabilir. Artık yerine getirilmesi olanaksız geçici üstünlükleri hâlâ sürüyormuş göstermeyi, bu aldatmacayı başarabilir. Ya savaş sırasında? Düşmana doğrudan yönelemeyecek her takı bir yük. Bayram, bu sabah Kapıkule'den içeri girerken savaş dönüşü, barış dinginliğinde madalyalarla bezenmiş bir generaldi sanki. Bugünün akşamında tersyüzü ve zorla savaşa itilmiş bir neferdir. Üstelik artık geçtiği yolları biliyor. Üstelik artık yaşlı ve yorgun. Franz Lehar'lı gömleğinin kırmızısı tere ve toza, sonra yeniden toza ve tere bulana bulana parlaklığından çok şey eksiltmiştir. Franz Lehar yazılarını çerçeveleyen notalarsa, kumaşın kırmızılıktan kararmaya dönüşümü sonucu, keskinlikle seçilebilirliklerini epeyce yitirmiştir.

Bir tuğla kamyonu sürücüsü, tarlaya uçmuş Mercedes'i görüyor. Başı motorun içinde duran Bayram'ı seçemese, o da «İşte bir tane daha» deyip geçecek. Ama, Mermedes'in motoruna başını sokmuş bir sürücünün her an bir kamyona gereksinmesi olabilir. Burdan, kamyon sürücülerine de yeni paylar çıkabilir. Hem, can kavgasına çıkılmış uzun yollarda, başka bir sürücünün dara düşmüş olabileceğini de hesaba katan ender kimselerden biriydi tuğla kamyonunun sürücüsü. İşte yine. İşte bir daha... Bu böyle olunca, kendisi de her an bir başkasına sığınmak zorunda kalabilirdi. Kamyonu yavaşlatıyor. Sağ pencereye doğru uzanıp kornasını birkaç kez çalıyor. Bayram onu duymadı mı, yoksa duydu da, bir kamyonun ardına bağlanarak çekilmeye boyun eğmek için henüz erken mi zaman?

Tuğla kamyonu, duracak denli yavaşlamıştı. Ama aşa-

ğıda, Mercedes sahibinde hiç bir ilgi belirtisi yok. Kamyon sürücüsü:

«— Keyfin bilir» deyip hızlandırdı kamyonu.

Bilgilerinin çokluğundan kuşkuya düşülüvereceği korkusuyla bilmedikleri bir adresi sokaktan geçenlere soramayan kişiler vardır. Sokak başlarına sokak adları okunaklı biçimde yazılmalı, evler, apartmanlar bir bakışta seçilebilecek biçimde numaralanmalı. Bazı dar, bazı sıkışık anlarda, bunu dilemekle bilgilerinden kuşkuya düşülmesi pahasına hastaya yetişmek arasında, ikincisi adına bir seçim yapmak hemen hemen olanaksızdır bu tür bilgililer için. Her şeyi bilmek zorundadır o. Her şeyi bilmek, ulaşılması gerekli adresi bulmamaya dek uzanabilir onlar için. Bayram için? Bilgilerinde eksiklik duymak istemeyenler için bilgi sahipliği neyse, Bayram için de araba sahibi olmak hemen hemen aynı şey. Kamyona yüz veremez. Önce, Balkız'ı sınavdan geçirecek. Hem Balkız'ı, hem kendi işçiliğini. Boşuna mı geçirmiş olacağız onca yılı Rıfat Usta'nın yanında ve bir evlendirme hattında? Elinden onca oto parçası aktı, geçti. Tek tek. Hadi bakalım. Ne kadarını tanıdın? Ne kadar öğrendin? Göster bilgini, marifetini.

Şarampoldan aşağı uçmanın sonucu akü tellerinin bağlantılarından biri gevşemiş olamaz mı? Bagajdan onarım kutusunu çıkarıp içinden somun anahtarını alırken sınavın pek de terletici olmayacağını umuyor. Bir somun gevşemesi, bir telin motorla bağlantısını kesmesi. Mercedes'in bütünüyle elden çıkabileceği bir uçma sonucunda salt bununla karşılaşmak. Onarılması beş dakika bile sürmeyecek bir iş. Hiç bir araba, son yılın o canavar motorlu BMW'leri bile, bir biçerdöverin yordam bilmezliğiyle göğüs göğüse gelmeyi böyle ucuz atlatamazdı.

Nedir ulan? Nesin sen? Aklı sıra yollar onun. O yolları sana vermezler öküz. Herkes de benim gibi hem seni, hem kendini kurtaramaz. Aptal herif. Varsam baksam, Düldüller gibi kocaman topraklı Eskişehir beylerinin ekinini biçip savurmak için bu, altına verdikleri bir biçerdöverde kapı kulluğu etmede. Bir bey, biçerdöverini asfalttan asla kendisi sürmez. Asfaltta bir bey, anca özel taksisini sürer. Bu yanaşmadır. Başka şey değil. Başka şey de olacağı yok bu dangalak suratla. Seçtim yüzünü.

Seçtiği yüz, aynı, Polatlı minibüsünde çalışan Bayram. Ama bu Bayram, o Bayram'ı hiç anımsamıyor şimdi. Şimdi, bir an önce bu teli bağlamalı. Arabayı yürütmeye bakmalı. Somunu iyice sıkıştırıyor. Başka tellerde kopma, gevşeme olup olmadığına bakmayı düşünmüyor şimdilik. Motorun yağı tamam duruyor. Ya bismillâh.

Şapkayı fırlattığı yerden kaldırıyor. Arabaya girip kontağı yeniden çalıştırıyor. Bir gaz, biraz debriyaj. Bir gaz, biraz debriyaj. Her şeyi üst üste, bir çırpıda deniyor. Tablonun motoru çalıştırmak için gerekli bütün ışıkları şimdi hemen hiç aksamadan göz kırpıyor Bayram'a. Saatin çıtçıtları bile duyuluyor. Motor, uygun, teklemesiz vınlamalarla çalışıyor. Mercedes, usulca bir sarsılıyor yerinden. Altındaki katı, tarazlanmış toprakla tekerleklerin boğuşması kısa sürüyor. Araba, ekin tarlası kıyısından hızla fırlıyor ve ilerde, şarampolun yumuşak eğimle yola tırmandığı yere doğru yol alıyor. Kaptırıp kurtarmak Balkız'ı şimdi. Bayram, soldan, Sivrihisar-Ankara yönüne doğru geçen araçlar arasında uzun bir boşluk kolluyor. O arayı yakalar yakalamaz gaza bütünüyle dayanıyor. İşte asfaltın üstünde. Sivrihisar'a sadece 39 kilometre uzaklıktaki bir noktada. Hiç kesmiyor hızını. Kudurgan bir sü-

rüşle, yoldaki iri bir kaplumbağayı iki tekerin arasına alıp uçuyor. Bu kez yatay uçuyor artık.

Susturucunun aksaklığı biraz daha artmış, Balkız'ın yaralarına berelerine şimdi en göze görüneni, ön tampondaki ve çamurluktaki ezik eklenmiş olsa da, kaybolmuş eşeğini yeniden bulmanın kıvancı Bayram'ın iliklerinde hızla deviniyor. Mercedes'in hızına eş bir oranda. Az önce şarampola yaslanıp da ağlayışıyla bile dalga geçirtiyor bu kıvanma ona.

Amma salıverdik kendimizi. Korktuk canım. Bittik sandık. Oysa Balkız sen, bal gibi Mercedes'lerin en Mercedes'i, en katıksızıymışın da ben boşuna işkillenmişim senden. Ben boşuna, acentadaki satıcının da, senin de günahına girmişim. Bu gidişle sen bana bir ömür boyu yetersin gülüm. Sırtımı yere getirmez, Ballı halkı önünde beni mahcup çıkartmazsın. Gelinim, gülüm, sana baktırırım. Yırtıklarını yamarım. Sen bana vefalı geldikçe böyle, ben sana daha vefalı gelirim. Söz. Biz birbirimize denk düşmeseydik sanki İbrahim'in âhı ne...

İbrahim'in âhı olur mu be? İbrahim çürük çıktı. Çürük çıkmasaydı, ben ne yapayım? Raporu sağlam demeyince, adamlar işe almıyorlar. Benim suçum mu? Gittik, geldik, uğraştık. O laborant olacak dürzü üç yüz lira istedi. Almasaydı. İşini doğru yapsaydı. Benim aklımda mıydı sanki? Bu yolları biz kafamızdan mı uyduruyoruz? Kendiliğimizden mi öğreniyoruz? Öğrenebilene helâl olsun.

Ankara'daki polikliniğin önünde bekleşirlerken, her şeyi bilirim halli biri, buna yakın bir şey söylememiş miydi?

«— Yolunu bilene helâl olsun. Hiç kınamam...»

O gün, oracıkta çok şey öğrendi Bayram. O güne dek

öğrendiği her şeyi bir çırpıda önemsizleştiren, ona kestirmeden, Almanya'nın, yani bir araba edinmenin yollarını açan çok şey. Metrolarda istedikleri kadar yeni yöntemler uygulasınlar, yeni kurallar koysunlar. Kurallara oranla dardaysan, metrolara biletsiz girmenin, içine parayı attın mı önüne sigara, şeker, sandviç düşüren makineleri su şişelerinin, gazoz şişelerinin eğelenmiş kapaklarıyla çalıştırınanın yollarını öğrenirsin. Trenlere bedava binmenin de. İbrahim'i atlatmanın, onu çürüğe çıkarttırıp yerine kendini yazdırmanın yollarını öğrenmekse bunlardan güç değilmiş meğer... Üç yüz laboranta, iki yüz, her şeyi bilirim halliye, beş yüz de pasaport tacirine... Bize her yolu, her şey bilirim halli öğrettiği halde, gene de en az ona yedirdik. Ya, o da başkalarından öğrendiğini sattığından, ya işinin sürümü çok, ondan... Sonradan anladık ki, İbrahim'i çürük çıkarmaya lüzum kalmadan da basıp gidebilirmişiz biz ya, o kadar para bende yoktu artık. Ben ancak askerliğimde biriktirdiğimle, Bismil'de bir iki kaçak maldan devşirdiğimle, Rıfat Usta'nın yanında, dolmuşçulukta yan yana getirdiklerimle işte bu kadar... İşte anca bu yoldan... Yok canım, nerden çıktı şimdi? Kezban buna ne karışsın? Hem nerden bilsin? Yok canım, yok canım... Adam mı öldürdüm, kasa mı soydum? Niye kınasın? O bana darılmış gibi yapsa da, ben ona Kayaş'ta, dönüp geleceğimi söylemedim mi? Bir taksi edinir edinmez kapısına varacağımı çıtlatmadım mı? Kezban beni bekler. Kezban, bilip duruyor, gönlümün yarısı onda. Hepsi onda, hepsi... Şimdi bir taksimiz olduğuna, bu dağı aştığımıza, bu hendeği atladığımıza göre? Sustuk, yolladığı şarkıya cevap salmadıysak kendimizi hazır etme telâşından. Çekip gittiğine değmemiş, dedirtmemek... Kezban bunu böyle bilmese düne dek beklemezdi. Düne dek bek-

ledi bekledi de, tam kapısını çalmaya kararlaştırdığım, hesap kitap, tam onu rahata kavuşturacağıma aklım yattığı sıra mı elin balıkçısına gidiyor? Kapısını çalacak mıydık? O yeni modeli alırsam, ikimize bakamam sanıyordum da... Düşündüm. Düşünmedim mi? Bakabilirim. Kezban da çalışır. Kezban da çalışır. Olmazsa bunu değiştiririz. Derken bir buzdolabı evimize, bir televizyon... Fazla saat yaparım. Kezban da fazla saat yapar. Şimdiye dek nasıl kendim sıraya koyduysam şunu bunu, şimdiden sonra da ikimiz sıraya koyarız. Daha iyi oluruz belki. Döl döker benden? Döksün. Feda olsun. Bakacağım ulan! Var mı ötesi? Yani, öyle para kıracağım ki bileğimin gücüyle, çoluk çocuk, hepsinin, daha hayata adım atarlarken şırp evleri, taksileri, televizyonları hazır. Bugünü başaran Bayram'a bundan sonra ne yaraşır? Bu işte. Yol ver Diesel! Yol ver traktör bozuntusu! Yol verin dedik size!.. Bas gaza şimci. Karşıdan tanker... Çabuk. Hah. Kaç sağa. Tamam... Ah Kezban, eğer sen beni kızıştırmak için salmadın da bu haberi, eğer sahiden o balıkçı dürzüsüne gittinse ne diyeyim? İki elim yakanda bak o zaman. Bak ben, ölümle bile boğuşa boğuşa...

Kaç şey var yetişmesi gereken... Kaç şey. Amcasına görünmek. O ölmeden yetişmek. Remzi abisine şu saati armağan etmek... İbrahim'i kuzu çevirmeye götürmek; Balkız'ın içinde istediği kadar dolaştırmak onu ve kahvede çenesi düşük herkesi susturmak. Herkese, önünde kasket çıkarttırmak. Herkesi, Cemal'i, Adem'i, hepsini kendine karşı saygılı görmek... Biz, bir külüstür, bir tozlu Ford'la kahve önüne dayanan fötür şapkalıdan aşağıda mıyız len? Yoo, isteseler de, istemeseler de beni övmek zorundalar artık. Artık «İncegül Bayram», artık «kediboku», «deloğlan» bitti. Yok. Tarihe gömüldü. Bu Bayram

var işte artık. Kezban'ı Balkız'ın önüne, kendi yanına attığı gibi yallah Almanya'ya dönecek. Veligiller mi? Havsalı öğrenci mi? Böğrüne iki sumsuk attığı Bismilli mi? Onlar için de Allah taksiratımı affetsin. Suçlarımı bağışlasın. Tutamaksızlık... İnsan havada dayanıksız uçarken oraya da toslar, buraya da. Elinde mi? Savrulup gidiyorsun. Bak işte Balkız'a... Yaa... Elinde mi? Havsalı delikanlı, Havsa'nın hangi sokağında oturmuştur acaba? Önüne bak oğlum. İnekler yola çı... Yavaş... Yavaşla... Bırak, iyice geçsinler...

Gün, utangaçlaşmış, başını eğmiş. Ya da bütün gün soluk soluğa koşturmaktan pembeleşmiş yüzü. Bayram gibi. Tıpkı onun gibi koşmaktan, didinmekten; durmadan bir şeylere toslayıp, bir şeylerden kaçmaktan ve bir şeyleri yenmeye kalkmaktan. Alı alına, moru moruna bir güneş şimdi, bezginlikle, uzak dağlar ardındaki döşeğine girmeye hazırlanıyor. Gömülüp o döşeğe, yorgunluk çıkarmaya. Bir uzun yaz gününün akşamında bu çok çabuk olmayacak. Güneş, menziline ha deyince varamayacak. Her an tükenir gibi olan yolu, her an biraz daha uzayacak. Bayram'a da, şimdi Sivrihisar'a dek önündeki on iki kilometre, ondan, dört yol ayrımından Ballıhisar'a on-on beş kilometre, hiç bitmeyecekmiş gibi görünüyor. Önünde, içi çakıl dolu iki kamyon. Bir benzin pompasından Kertek köyüne ayrılan yol. Bir traktör yine. Bunlar hızla geride kalıyor. Uzakta, Sivrihisar'ın kurşun rengi kayaları, inmekte olan güneş ışınları arasında her dakika biraz daha koyulaşan karadut moruna bulanmıştır. Daha dokuz kilometre uzaktan seçiliyor bu mor kayalıklar. Kireç ocakları. Mozaik ocakları. Tuğla fırınları. Bir pompa. Bir pompa daha. Sakın, sakın bu pompa Bayram'ın köyden çıkıp dünyaya ilk adım attığı yerin pompası olmasın? Tanıdık tepeler, tanı-

dık arı kovanları, tanıdık ardıçlar; tek tük. Bunlar dışında hiç bir şey tanıdık değil Bayram için. Havaalanı genişliğinde bir dörtyol ayrımı. Hi; tanıdık değil bu. Sivrihisar'ın göbeğine doğru serilmiş geniş, kara kılçan gibi uzanan o asfalt, asfaltın iki yanındaki büyük yapı benzetmesi dikdörtgenler, apartman yavruları, bir fabrikanın işçi barakalarını andıran ortaokul; hiç biri tanıdık değil Bayram'a.

Sivrihisar'a girmeli, üstümüzü başımızı düzlemeliyiz. Nerde? Neresini bilebileceksin sen artık bu Sivrihisar'ın? Mor kayalıklarından gayrı nesi bildik sana? Kimin kapısını vuracaksın? Sağını kolla. Karşıyı kolla. Sola bak. Bas şimci. Dur bakalım pompanın önünde. Önce benzinimizi dolduralım...

«— Süper» diyor pompanın başındaki köy delikanlısına.

Benzin hortumunu arabanın arkasına dayarken:

«— Kötü ezdirmişiniz Mercedes'i abi,» diyor köy delikanlısı da.

Bayram'ın yarasını acıtıyor.

Çabuk kaçıyor pompanın önünden.

Havaalanı genişliğindeki dörtyol ayrımı Bayram'ı ürkütüyor. Bir an önce Ballıhisar yoluna sapıp, bir an önce bir çeşme başı bulmayı özlüyor. Bu özlem başka özlemleri getiriyor, sabırsızlığını körüklüyor. Evecenliği artıyor ama, sağda bir levhada «Pessinnus'a Gider» yazısını okuyunca yavaşlıyor. Köyün yolunu unuttuk mu? Bu Pessinnus nerden çıktı? Biz tam doğduğumuz yerlere ulaştık derken, bu sarı yazı bizimle alay mı ediyor şimci? Hele bakalım, sür biraz. İşte canım, doğru yoldayız. Tabiî. Bak sen de Balkız. Gördün mü? Okudun mu şu yazıyı da? Bak

ne yazıyor: Ballıhisar 13 Km. Yaa işte, bura bizim köyün yolu. Daha da açıp genişletmişler ha? Eh evet, asfalt değil. Sen gene de buna şükür de. Eskiden olsa canın yanardı. Şimdi az biraz tozlanacaksın. Alışık değilsin, lâkin ne yapalım, artık dişini sıkacaksın beş on dakikacık. Nasıl? Akşama burayı tutarım dememiş miydim bu sabah? Başımıza gelmedik halt kalmadı da, biz gene tuttuk sözümüzü. Sen ona bak.

Eski bir kağnı yolundan, belli ki bir dozer geçirilmiş. Dozer, iki gidip gelmiş. Yolu biraz düzleyip, biraz genişletmiş. Beş yüz kamyon kum çakıl yerine, iki yüz kamyonluk kum çakıl bu yola yeter görülmüş ve bir makine, isteksizce serip gitmiş kumla çakılı. Mercedes, çevrenin ak toprağına yabancı esmer bir tozu savurtarak bodur, yaşlı, kuru tepeler arasından yol alıyor. Kocamış yaylaların eski bağ evleri. Seyrek. Yine de bir zamanların yöredeki bağcılığını söylüyor bu evler. Ballıhisar'ın altında bulunup yavaş yavaş gün yüzüne çıkartılan eski kent Pessinnus' un küpleri bir zamanların şarapçılığını nasıl haber vermişse, öyle. Pessinnus'dan miras kalan şarapçılık, adı günahkâra çıkarılana dek yaşamış buralarda. Şimdi, çevredeki mozaik, mermer, kireç ocaklarının, tuğla harmanlarının sıklığı bu eski bağ evlerini hemen silikleştiriyor. Dikkatsiz gözlerden kolaylıkla gizliyor. Sütçülük mü? Yoğurtçuluk mu? Balcılık mı? Niye uğraşacaksın? Baksana Afyon'da, Eskişehir'de, Sivrihisar'da herkes apartmanlar oturtmak sevdasında artık. Hem sütçülük, yoğurtçuluk, balcılık demek de artık fabrika, depo duvar, baraka demek. Çok tuğla, çok kireç, çok mozaik, çok mermer demek.

Bilmem ama Balkız, köy halkı hoş geldin niyetine bizim önümüze bir tabak bal koyacağı yerde, bir lenger

mozaik koyarsa hiç şaşma. Bura insanı oldum olası uydum akıllıdır ya, iyice şaşırmışlar bence. Tuğlacılık neyinize desene? Mermercilik neyinize desene? Geçin bir balcılık işinin başına, memleketin de kendine has bir itibarı olsun, değil mi? Yoo, olmaz! Olur mu? Hadi onu geç. İbrahim davarcılığı bilen adamdı. Davarcılığı bilen adam çakılla mı uğraşırmış? Mozaik mi kırarmış? Dur hele, İbrahim davarını satmadı mıydı hani şey için?.. Şişt, çukur. Dikkat et. Tam buralarda çakılır kalırsak, artık boşuna ara teselliyi... Bu yolu böyle yayla gibi açmışlar da niye bir de asfalt çekivermemişler sanki? Tamam, tamam. Hani 69 seçimlerinden önce Demirel'in adamları iki makine gönderivermişler ya? Ardından ha geldik, ha geliyoruz; ha asfaltladık, ha asfaltlıyoruz derken bunlar hükümet olaraktan, bu yılı öteki yıla atıp dururlarken, şrak tokadı yemesin mi bu bizim Demirel? Artık istese de yapamazdı tabiî. Kumandanlar ittiler bunu ellerinin tersiyle bir yana. Geçtiler başa. Bizim erlik tam bu işlerin içine düştü işte. Çifte disiplin. O Bismilli'de şuncacık akıl olsa, çifte disiplinli bir zamanda... Uzak dur. Yavaşla. Adam kağnıya amma saman yüklemiş haa. Altında kalmış. Önünü gördüğü yok. Allah belânı vermesin e mi? Gıcırdanma, çekil. Geç. Traray, traraayyy...

Bu sesle Bayram'ın yüreğindeki çırpıntı artıyor. Geldik geliyoruz, vardık varıyoruz; gerisi neyine gerek? Traray, traaayyy!..

İşte artık tamam Bayram bey. İşte on dakikaya kalmaz köy kahvesinin önündesin. Yol düzgün olsa, beş dakka bile sürmez artık. Şimci durmalı. Kendimize iyi bir çekidüzen vermeliyiz. Millet çoktan toplanmıştır söğüdün altında. Millet çoktan tarlasından, çiftinden, çubuğundan dönüp gelip... Kim bu traktörün üstündeki? Hele bak,

İstiklâlbağı'na doğru gitmekte. İstiklâlbağı'nda kim var traktör sahibi olacak? Bir traktör bugüne bugün, acık sıksan bir Mercedes parası. Kimmiş bu babayiğit?

Demin, saman yüklü öküz arabası üstündeki adam tanıdık gelmişti Bayram'a. Şimdi bu. İstiklâlbağı'na sapan traktörün üstündeki delikanlı da tanıdık gelmiyor. Tek tük ahlat, palamut ağaçları. Sayıları daha da azalmış. Bodurluklarıyla, damarlarında özsu dolaşmıyormuş gibi beyaza çalar yeşilimtırak, kuru kabuk yapraklarıyla bu ardıç, bu ahlat, bu palamut tanıdık ama. İşte arpa ekili kırçıl topraklar. İşte kurutepeler. İşte çoğu eğri, şimdi daha da eğrilmiş telefon direkleri. Uzaklarda, Bayram'ın henüz seçemediği elektrik direkleri ise yeni.

Bayram, anayol ayrımından yedi kilometre içerde, sert bir dönemeçle karşılaşıyor. Direksiyonu güçlükle toparlıyor. Bir derenin yamacına doğru hızla iniyor. Vites değiştiriyor. Karşıdan bir atlı araba, onu süren yaşlı bir adamı, bir kadını ve dört çocuğu yüklenmiş, tırmanıyor. Akşamın alacalı renkleri kadınla çocukların çiçekli mintanlarındaki renklere baskın çıkıyor. O renkleri solduruyor ama, çocuk emzirmekte olan kadının beyaz başörtüsünü de mor bir pembeye boyuyor.

Arabadakilerin hepsi de, atları huysuzlatan motor sesine döndüler. Yanlarından çalımla geçen Mercedes'e baktılar. Başörtüsünün beyazı, dönemeci kıvrılır kıvrılmaz iyice mora batan kadın:

«— A deliii! Gece vaktı ne müzesi görecek ki bu?» dedi.

Arabayı süren yaşlı köylü, ağzında dibine ermiş sigarayı tükürdü:

«— Önüne baksana sen! Sana ne elin herifinden?» dedi.

Atları kırbaçladı.

Kadın, onun arkasında, burun kıvırdı. Memesini çocuğun ağzından çekti. Yanındaki kız:

«— Aman be dede, sen de konuşturmazsın insanı!» diye çemkirdi.

Anası dürttü onu:

«— Sus kız!»

Beş altı yaşlarında bir oğlan, göğsüne Ecevit resmi basılmış fanilasıyla dikelip doğruldu arabanın üstünde. Yeni bir dönemeçte Mercedes'i bir kez daha görebileceğini umdu:

«— Emme patpatlıyor. Uçak gibi...»

«— Fiyakası...» dedi yaşlı adam, gözü hep iki atın arasındaki dingil ucunda olarak.

Fenerbahçe'nin sarı-lâcivert formasını andıran bir fanilayla, dedesinin hemen yanında oturan on iki yaşlarındaki oğlansa, geri dönüp anasıyla kardeşlerine ters ters baktı. Ne onları, ne dedesini onayladı.

«— Ne müzesi be! Alamanyacı bu,» dedi. «Patırtısı da egzozdan bi kere. Susturucuyu deldirmiş... Fiyaka için olan başka...»

Arabasını inişten aşağı koyveren Bayram'a, az önce yanından geçtiği atlı arabanın yaşlı adamı birazcık tanıdık geliyor. Yok canım. Bunlar İbrahim'inkiler değil. Öyle olsa, dizginlerin başında İbrahim'in kendisi otururdu. Kocamış babasını akşam karanlığı salıvermez o, yollara. Titizdir. Enezedir. Bunlar belki Ertuğrul'dan. Bizim buraların insanı hep birbirine benzer zaten... İbrahim olacak da, kadınını damalı örtüden çıkaracak? Bunlar açılmış saçılmış bir aile... Keşke bunlar İbrahim'inkiler olsalar... Keşke temelli çıkıp gitmiş olsalar bugün... Keşke

Ballı'da İbrahim'in kendine hiç rastgelmesem... Niye len? Neyinden kaçıyorsen Bayram bey? Bir gocunman mı var? Çürüğe çıktı işte, allah allah be... Bana bak, helecana gelip beyliğinden eksiltirsen, sıçarım ağzına haa!.. Biz bunca sıkıntıyı niye çektik? Niye Bursa'nın sıcak sularına yan gelip yatmadık da, koşa koşa böyle?.. Memleketimize tek tek ispatlamaya kendimizi... Amcam da, durup durup tam ben elini öpeceğim sıra göçecek değil ya?.. Çoktan kalkmıştır ayağa. Dokuz canlıdır o. Ben son gördüğümde kapı gibi adamdı... Sen de, bahane edip, ecel kapısına dayanmış sandın. Neyin bahanesi? Yaşar'a bakma. Huyudur. Pireyi deve yapar. Kulağına bir şey değmesin, artık kendine göre evirir çevirir. Yok Ankara'da Kezban'ın yengesi bununkilere şöyle şöyle demiş de... Yok bununkiler de Yaşar'a böyle böyle anlatmışlar da... Yaşar bizim köyün içinden olsa neyse. Kulaktan kulağa ağmış laflar, söyledikleri. Hoş benim telâşıma, helecanıma geldi. Biz düşmüşüz tam, araba peşine; o acenta senin, bu acenta benim... Başka şeyi düşünecek zaman hiç olmadı bee... «Kezban sana şunları yollamış bizimkilerle...» deyiverince zaten, bi hoş oldum. İçime yumulup kalmışım. Nutkum tutuldu bir yandan... Hesap kitap tam ortaya çıkmamış öte yandan... Uyy!.. Koca taşmış... Altımızı vurdurduk işte. Karteri deldireyazdık. Asfaltta mı gidiyorsun, desene?

Beyni vınlıyor. Kulakları uğulduyor. Köye yaklaştıkça Bayram'ın üstüne yol yorgunluğunun ötesinde bir dirençsizlik çökmeye başlıyor. Sık sık soluk alıp veriyor. Bacaklarında bir titreme. Mercedes, kısacık bir yokuşu zorlanarak tırmanıyor. Bir düzlüğe çıkıyor. Her yan ıssız. Her yan cansız. Ayın yüzeyini anımsatan bir görünüm. Yaa Balkız. Bak bakalım senin Bayram nerelerde,

nasıl topraklar üstünde doğmuş. Bak, tanı da şaşakal. Ben bile şaşıyorum düşün. Nasıl delip çıktım o köyün yolunu... Samanların arasına saklanıp kaçtığım gün var ya, o gün?..

Burnuna yoğun bir saman kokusu doluyor. Çevresine bakınıyor. Buralarda ne ekin tarlası, ne savrulmuş saman. Buraları tümden bırakılmış. Batan gün, kıraç toprağa, yaşlı tepelere yalınkat bir toz boya serpiyor, hepsi bu. Taa uzakta, kel bir tepenin yamacındaki tuğla fırınından pişmiş kil kokusu yayılıyor. Kötü, keskin bir koku. Bu koku, Bayram'ın duyduğunu sandığı taze saman kokusunu bastırıyor. Buralarda bir pınar olacaktı. Nerde o? Temizlenip paklanmak, canlanıp dirilmek için biz hep o suya güvenip dururken, ister misin bu da tarihe karışmış olsun?

Ballıhisar'a üç kilometre kala aradığı suyu buldu. Orada, bir düzlükte, düzlüğün göbeğine çakılmış bir odun parçasının oyuğundan incecik akardı bu su bir zamanlar. Şu ağıl... Bu ağıl aynı ağıl. Ama su? Vay babam vay! Saray bu yahu!.. Saray gibi bir çeşme olmuş. Bir abide. Aferin adamlara. Gördün mü Balkız? Suyu İstiklâlbağı'na ayrılan yol düzlüğüne çekmişler. Önünü de iyice geniş tutmuşlar ki, davarlar, insanlar rahatça serinlensinler... Bak hele. Koskoca bir de mermer levha alnında.

Direksiyonu usulca sola kıvırdı. Çeşmenin başına yanaşıp gazı kesti. Kontağı çevirdi. İndi. Artık menzile ulaştık sayılır. Ulaşmadık mı?

«— Bunaldım...» dedi yüksek sesle.

Solmuş, pörsümüş bir gül gibi düştü çeşmenin önüne.

Gayret Çeşmesi
Sebebi: Hacı Ömer
Ustası: İsmail Usta
1971

Başını çeşmeden akan suyun altında bir süre tutan Bayram, ördek gibi silkinerek doğruluyor. Levhayı okuyor. Serin su, şakaklarından, boynundan süzülüp bağrını ıslatıyor. Lan bu Sarıcalar'ın Hacı Ömer değil mi? Bravo adama. Bak unutmamış bokunu sıçtığı yerleri. Bak tutmuş, şehitlik gibi bir çeşme yaptırmış.

Kova kova su boşaltıyor arabanın üstüne. Camlarını, çamurluklarını iyice yıkıyor, parlatıyor. Eziklerini, eksiklerini elinden geldiğince görmemeye, yok saymaya çalışarak... Hacı Ömer, o Hacı Ömer de, bu İsmail Usta kim? Bu bizim Kezban'ın İsmail'i değil ya? Benim bildiğim İsmail, dönüp de Sarıcalar'a çeşme ustalığı etmez. O çoktaaan Ankara'da. O, bunlara düşman. Burnunun dikine bir adamdı İsmail. İyice eğilip bükülmez olmuş. Sendikalıydı zaten. Şimdi derler, iyice kırmızı. Varıp kapısına, Kezban'ı isteyemedimse, biraz da onun yüzünden. Kaşlar hep çatık bunda. Hep sert. Hep, kapıdan beni kovacak sanırdım. Artık zor kovar. Dikildim mi karşısına Mercedes'le, zor küçük görür beni. Benim bildiğim İsmail gelip de Sarıcalar'ın adına çeşme mi örer? Evet, eli yakışırdı yakışmasına. Daha tee çocukken, iyi duvar örerdi bu. Asıl onun dedesi, Balkız, dedesi Ballıhisar'ın baş ustasıymış. Bir duvar örermiş ki, valla bilmem ama, makineden çıkmış gibi örer-

miş duvarlarını köy damlarının. Küçükken ben, efsane ediverirlerdi. Ballıhisar'ın o, Roma'dan mı ne kalma duvarlarını, bazı bu bizim Kezban'ın dedesinin ördüğü duvarlarla karıştırırlarmış. İlk kazıya geldiklerinde hani Ballıhisar'a, sormuş kazıcılar köylüye: «Bakın,» demişler, «kazdıkça ne duvarlar, ne temeller çıkıyor sizin köyün altından. Sizce bu, kimlerin işi?» Bütün köy halkı, ağız birliği etmişlermiş gibi: «İsmail Ustanın işi» diyesilermiş. Benim Kezban'ın burnu acık büyüktür ya, dik başlıdır ya, dedesinin böyle böyle efsanelerini çok dinlediğinden. Benim gibi o da babasını hiç bilmez yoksa. Babasını Porsuk yutmuş bir zamanlar. Öyle derlerdi. Babası gibi dillere destan değilse bile, o da iyi bir ustaymış ya, artık duvarlar kerpiçten yapıldığından... Peki, bu çeşmeyi ören usta hangi İsmail Usta? Hortlamadı ya Kezban'ın dedesi? Abisi de gelip Hacı Ömer'e sıvanmayacağına göre?..

Bayram için şu an sanki en önemli sorun bu çeşmeyi kimin ördüğü? Mermerini böyle usturuplu kimin oturttuğu? Bu tür gereksiz sorularla ne denli oyalamaya kalksa yüreğini, o yürek göğsünü delip dışarı fırlayacakmış gibi güpgüplemektedir.

Arabayı parlattıktan sonra Franz Lehar gömleğini çekip çıkarıyor. Boynunu, kollarını yeniden, içine sindire sindire yıkıyor. Başını yine suyun altına sokuyor. Bir türlü yatışmıyor yüreğinin atışı.

Çok geçmeden köye girmiş olacak. Bu girişin en son ve kesin hazırlığı, geciktirilmesi, ağırdan alınması gereken bir iş şimdi. Kirlenmiş, alı karasına bulanmış Franz Lehar gömleğiyle kurulanırken, damarlarında korkuyu andırır bir ürperme dolanıyor. Hiç umulmadık bir zamanda, hiç beklemediği bir ürküntü. Efsane olmuş bir ustanın adını yepyeni bir çeşmenin taşında görüvermekten

canım. Başka ne? Ne diye takıyorsun kafanı? Bizim buraları bilmez misin? Eskilerde kim ki bir işi iyi yapmış, artık o işi iyi kötü yapan herkes aynı adı takınır. Kezban'ın abisi yeniden dönüp gelip köyde duvar ustalığına başlamadı ya? Keşke, o zaman Kezban...

Ne yapsa, kafasını neyle oyalamaya kalkışsa ürküntüsü yatışmıyor. Tam karşıtı. Kaynağı belirsiz bir biçimde artıyor bu ürküntü. Derken, tedirginliğine akşamın sessizliğini bölün bir horultu ekleniyor.

Dönüp yola bakıyor. Bir kamyon. Pırıl pırıl bir Diesel kamyon, ardına bir taşıyıcı bağlamış olarak geçiyor. Onun da ardında bir karavan. Şu, motorlu evlerden.

Bayram haykırayazdı. Güldenhouse!

Her şey hortluyor sanki. Her şey, Bayram'ın çoktan tasarlanmış tören heyecanına korkuyu ekliyor. Ürkmeyi. Şaşmayı. Sıraya koymaya, düzenini kurmaya onca zaman harcadığı her şeyi bir anda alabura etmeyi. Karıştırmayı. Bozmayı. Yol boyu üstesinden geldiği, yana atmayı becerdiği ne varsa, hepsini toparlayıp çoğaltarak önüne yığmayı. Üste, hep en üste çıkarmayı başardığı; nerdeyse gerçek, nerdeyse elle tutulabilir olan bütün düşlerini örtmeyi, bulandırmayı... Güldenhouse!

Vay orospu çocuğu! Vay casus! Vay katil!.. Vay dinini...

Taşıyıcısı renkli çadırlar, çadır direkleri, buzluklar, kazmalar, kürekler, gece fenerleri ve daha akla geldik gelmedik öteberiyle dolu Diesel kamyon, ağır ağır geçiyor Bayram'ın önünden. Karavansa, üstü «Güldenhouse» yazılmış olarak değil, Bayram'ın nece olduğunu hiç bir zaman çözemeyeceği çapkın, uçarı harfler zinciriyle TE KOTİTİ KE yazılmış olarak, kamyonu usul usul izliyor. DÜNYAYI KEŞFEDİYORUZ. Dört sarı oğlan başı, kara-

vanın pencerelerinden uzanmış, gülüyor. Dördü de çılgınca el sallıyorlar Bayram'a. Bayram, karşılık veremeyecek kerte sarsılmıştır. Neden sonra derin bir soluk alıyor.

Uf bee! Hokkabazın arabası sandım. Kendimi cehennemde o ibne suratlıyla yan yana düşmüşüm sandım. Bunlar kim? Bak nasıl sırıtıyorlar. Bak nasıl sırnaşık hepsi de.

Bir çıplaklık duygusuyla bavulunu açıyor. İçinden, Mercedes'in çeşitli yıllara ait modelleriyle resimlendirilmiş gömleğini çıkarıyor. Önce onu giyiyor üstüne. Sonra, çeşmeyi kendine siper ederek, askıda duran takım elbisesinin pantolonunu üstündekiyle değişiyor. Hemen hepsi şile bezi giyinmiş, Te kotiti Ké'nin delikanlılarına bakarak, bu gömlek, bu takım elbise Bayram'da bir aykırılık duygusu yaratıyor. Ballıhisar'lı gözünde zenginin, beyin giyimi şile beziyse ya? Ya öyle olduysa ve bizim bu takım bundan böyle onlar için... Boş ver sen. Takım elbise, takım elbisedir. Ballıhisar'lı nerde görmüş böyle buruşmaz bir kumaşı? Bu parlaklığı dokumadaki? Bu...

Gömlek yakasını ceketin üstüne mi devirse? Yaz günü en iyisi bu ya, olmaz. Takımın şanına uymaz. Saygıyı azaltır.

Parlak renkli, büyük desenli üç kravatından en gösterişlisini seçiyor bavuldan. Arabanın içine girip dikiz aynasında özenle bağlıyor kravatını. Büyük, gereğinden büyük bir düğüm atıyor. Yüzü? Yıkanmış, temizlenmiştir evet. İnegöl tıraşı, yıkanmanın ardından şimdi daha bir parlaklık kazanmıştır. Ancak, gözünün altında usul usul sarıya dönüşmekte olan bir morluk. Gemlik önlerinde, canı burnuna gelmiş kamyon sürücüsünden yediği yumruğun belgesi. Çenesinin altında, yanmış kibrit biçimi kırmızı çizik. İnegöl berberinin umutsuz öfkesinden artaka-

lan. O eski yanık izi ise hiç seğirmiyor şimdi. Bayram, aynada yanık izine bir kez daha ve iyice bakıyor. Bakıp durmasına da gerek yok. Belli işte. Duymuyor. Seğirmemekte yara izi. Oysa, yüreği hep güm güm. Neden seğirmiyor bu yara peki? Len eşşek, anladım. Sen saat gibi kuruyorsun kendini şimci. Kurup köy içine hazırlıyorsun. Kahvenin önüne. Ben seni bilmez miyim? Orda hiç değil ilk karşılaşmada, seğirmeyeceksin! Tutacaksın kendini, anlaşıldı mı? Şimci nasıl pusuya yatmışsan, aynı böyle tutup bekleyeceksin titreşmeni. Kendine hâkim olacaksın. Yorgunluğumuzu ele vermek yok. Hiç bir şeyimizi ele vermek...

Aynayı birden çeviriverdi. Yüzüne bakmak istemedi.

Taa ekin tarlasına uçtuğundan bu yana başına koymaya çekindiği sentetik hasır şapka elinde, arabadan indi.

Bunu giymesek olmaz mı? Olmaz. Cayma. Cınıma. Nerde görmüş bura halkı böyle bir şapkayı? Geçir başına. Dik dur. Anladın mı? Tıpkı bir mebus gibi... Oylarını sana verecekler. Vermeliler. Unutma. «Her şeyi sana verivermezler Bayram bey!» Boyun devrilsin Ayfer kaltağı! Hâlâ mı alay bizimle? Hâlâ mı horlama?..

Şapkayı başına oturttu.

Bavulunu kapadı. Bezlerini, kovasını yerlerine yerleştirdi. Hava büsbütün kararmadan Balkız'ı bir kez daha, tepeden tırnağa gözden geçirdi. El değmiş, hırpalanmış, örselenmiş yerlerini görmemezliğe gelerek. Onu acentadan alırken, Kapıkule'den içeri sokarken nasıl beğenmişse, ona nasıl güvenmişse yine öyle beğenip güvenmeye zorlayarak kendini. Bunun artık bir zorlama beğeni olduğu, bir çeşit katlanma olduğu belli belirsiz bir acılıkla duyarak... Hadi bakalım. Gir içine. Bas gaza! Ne bekliyorsun? Televizyon antenimiz bile var baksana. Döner dönmez televizyonu da koyduracağız demektir bu. Ee, neden duruyor-

sun? Yatışamadın bir türlü. Rahatlayamadın... Yok, ondan değil de...

Bir şey olmalıydı. Biri çıkmalıydı. Onu arkasından itmeliydi. «Hadi, çekinme. Bas gir köye» demeliydi sanki...

«— Hoşt, gel, gel, gel!.. Brı, brı, brı... Hoşt, gel, gel, gel... Brı, brı, brı...»

Bir köpek havlaması. Yakın çan sesleri. Bu havlamaları, bu çan seslerini ılık ılık bastıran aynı «Brı, brı, brı...» lar.

Bayram'ın aradığı dayanak bu muydu?

Bir koyun sürüsü, çeşmenin başını dolduruvermiştir. Birbirlerini ite kaka, tıslaya soluya, yine de birbirlerinden hiç kopmayarak, birbirlerinin kuyruğundan hiç ayrılmayarak...

Bu sürünün birden, hangi yönden geliverdiğini kavrayamıyor Bayram. Bu itişip kakışma, bir an için zihnini Edirne-Istanbul arası 1 Numaralı Devlet Yolu'na götürüp getiriyor. Bitkinliğini, kafa bulanıklığını, gövde yerine tepeden tırnağa bir hurda taşımakta olduğunu en çok bu koyun sürüsünün orta yerinde duyuyor. Montaj hattının akşamlarında bile tatmadığı bir tükenmişlik, kaybolmuşluk duygusu.

Başı döndüğü için mı sırtını Balkız'ına dayadı. Balkız'ı güdüldüğü yöne körü körüne giden bir koyun sürüsünün fren tanımazlığından korumak için mi, yoksa, iri çoban köpeğini dikenli tasmasından yakalamış tüysüz, kaygısız, hemen nerdeyse yarın erkekleşecek sürü çobanına BAYRAM VE M HU 617 MERCEDES 230'u resmini sunmak, bu tablo önünde onu hayranlıkla şaşırtmak için mi?

Saman ve kıtık yerine böbürlenme ve kasılmayla doldurulmuş bir korkuluk gibi duruyor Bayram. Bu korku-

luk, durduğu yerden mavi gözlü, güneş yanığı yüzlü, tepesine allı morlu hercai bir yün bere oturtmuş sürü çobanına «Yaklaşmak Yasaktır» diyor. «Uzak dur. Saygıyla bak. Hizaya gel». Onca buyruğa karşın umursamaz bir gülüşü var çocuğun. İnce göğüs kaburgaları, soluk pembe bir gömleğin altında keyifli bir türküyü çağırıyor. Oynak kemikler. Serin bir yüz. Yumuşak eller. Bütün bunlar, iri çoban köpeğinin geniş solumalarına şaşılacak bir güçle egemen. Bir zayıflık, bir incelik, bir güleçlik; bir kalınlığı, bir zorbalığı, bir abusluğu nasıl bastırır denirse, bu gencecik sürü çobanının sık rastlanmayan, genele uymayan ince nağmeli, biraz şair göğüs kaburgaları akılda tutulabilir. Bazen, hiç umulmadık bir yerde, hiç umulmadık şenlikteki açıkrenk gözler de... Mavi bile olsalar... Yumuşak da baksalar... Brı, brı, brı... Gel, gel, ge, ge... Bir sürüye dilini anlatmak, bir sürünün dilinden anlamak, demir dikenli tasmasıyla o sürünün zorba bekçiliğini eden köpeklere de egemen olmayı, içi kasılmayla doldurulmuş bir korkuluktan ürkmemeyi sağlayabiliyor. Egemen olmadan önce tanımaya, sahip çıkmadan önce anlamaya merak sardırdığından belki. Belki, çevresinde durmadan değişen bir şeyler, doğduğundan bu yana onun merakını zorladığından, sorular sormaya alıştırdığından. Bir traktör şöyle mi çalışır? Şu biçerdöver bir günde kaç adamın işini görür? Yolu açan o kocaman makine var ya? Adı neydi? Dozer. Kimin o dozer? Kamyoncular grev yaptı. Yolun malzemesi eksik kaldı. Kamyoncular neden grev yaptı? Grevi hep fabrikalarda yapıyorlar. Siz niye yolda yapıyorsunuz amca? Onlar işi durdurup gittiler. Kazıda çalışanlar durdurmadılar ama. Niye? Onların renkli çadırları vardı. Bezden evler. Giderken söküp götürecek misiniz? Boşuna sormuşuz. Giderken söküp götürdüler.

Önce radyo, ardından bunlar, ardından köye bir baskın tomsonlu ve şimdi köy kahvesinde bir televizyon, bir bir gelip tanıttılar kendilerini. Nerdeyse üçer beşer ay arayla. Tanışıldı. Ama anlamak? Bu çok çabuk olmaz. Motorluların, elektriklilerin, makinelilerin dilinden anlamak yeni bir iş, yeni bir uğraş. Al işte. Adamın sırtını dayadığı şu güneş rengi oto. Acaba neden yapılmıştır boyası? Kim, kaç kişi kurup çatmıştır? Nasıl ezdirmiş burnunu? Bir Mercedes bu. Yıldızını çaldırmış. Gene de bildin. Peki kaça? Kaç yıl dayanır? Kaç yıl barındırır bir adamı? Hacı Ömer, çeşmeyi yaptırırken kara bir otoyla gelmişti. On yaşımda mıydım, on ikimde mi ne? O güne dek minibüsler görmüştüm. Cırlak kına rengi pikaplar da görmüştüm. Hacı Ömer'in otosu gibisini, anca yol açıldıktan sonra ilk Hacı Ömer'de görmüştüm de «Kaç para bu?» diye sormuştum. «Ne o? Satın mı alacaksın?» diye terslemişti o da beni. «Niye satın alayım? Sorduk». Önce bir tanıyalım bakalım, değil mi ya? Sormak parayla mı? «Siktir ol len...» diye bir taş savurdu bacaklarıma. O zamana dek hiç bir motorlu böylesi yakınıma gelmemişti benim. Tekerleri demir gibi sert. Gene de demirden değil. Neden peki? Hacı Ömer, tuğlacı ustasıyla taş seçmeye gidince şu yana, bunun tekerlerini bir yoklayayım dedim. Çakımı tekerin birine daldırdım ki, poff... İşte, bunun da canı bu kadarcıkmış. Lastiği benim yardığım hiç aklına gelmedi Hacı Ömer'in. Nerden gelsin? Ben bile, çakıyı bir sokuşta koca lastiğin göçtüğüne inanamadım...

«— Çek ulan şu hayvanları burdan!»
«— Niye? Su içiyorlar. Susadılar...»
Ne yüzsüz şey bu! Yırtık. Saygısız. Ben buna şimci

haddini bildiririm ya, dermanım yok. Hasta gibiyim. Helecandan...

«— Kazı başlayacak mı gene? Çalışacak mısınız?»

İte bak. Kör müsün? Bende amele kılığı var mı?

«— Ne kazısı şimdi ulan?»

«— Pessinnus'taki işte. Ballıhisar'ın tarih adıymış. Onu yerin altından çıkarmaya gelmişlerdi eskiden. Çoğu yabancı... Kazma işinde çalışanlara da iyi para verilirdi... Şimdi kazı durdu. Ekip dağıldı...»

Senin kazına da, ekibine de. Çek şu köpeği Balkız'ın yanından...

«— Sen ordan mısın?»

«— Benim bir yanım ordan, bir yanım İstiklâlbağı'ndan...»

«— Ballıhisar'da kimlerdensin?»

«— Orda kimselerden değilim. Orda bir İsmail dayım vardı eskiden. Karısı, çocukları, kız kardeşi ne hepsi Ankara'dalar çoktan. Beni de istedi. Güze gidecekmişim. İş öğrenecekmişim...»

Bayram, karnının ağrıdığını sandı. Dayandığı yerden usulca kımıldadı. Şakakları incecik terledi. Bu tüysüz, olsa olsa Kezban'ın İstiklâlbağı'na kocaya kaçan teyzesinin... Ya tanırsa beni? Ya bilirse? Yeniden dik durmaya çalıştı. Tanırsa tanır. Daha iyi ya. Çekinecek bir yanın mı var? Az sonra bütün Ballı halkının önünde krallar gibi duracak değil misin zaten?

Sürü çobanı Bayram'dan çok arabaya bakarak soruyor:

«— Buralardan mısın yoksa?»

Söyle bakalım. Buralardan mısın, değil misin? Hangi si doğru kaçar? Buralardan olmam mı, olmamam mı?

«— Yok... Afyon'dan...»

Niye yalan atıyorum? Neyinden çekiniyorum bu saygısız oğlanın?

«— Mercedes'in çok güzelmiş. Ezdirmişin yoksa...»

Yahu bu eninde sonunda bir bozkır çobanı. Nerden anladı bizim Balkız'ın Mercedes olduğunu? Gözü açık baksana. Cin gibi bir şey.

«— Güzeldir. Uzun sürdük, hırpalattık, yorduk da...»

Çocuk, Bayram'ın «Yaklaşılmaz» der gibi önüne gerilmesine aldırmadan, arabaya dokunuyor. Elini, alışık, yaldız sarısı kaportanın üstünden geçiriyor.

«— Kaça patladı bu böylece sana?»

«— Ne o? Satın mı alacaksın?»

Oğlan keyifli keyifli gülüyor. Sarışın yüzü budalalaştırmayan dalgacı bir gülüş... Sanki Kezban... Ardıcın altında hani? «Fikrimin İnce Gülü»nü çağırıverince ben ona... Bakışıp kalınca biz öyle hani. Dur, dur... Gürpletme yüreğini çabucak. Şunun ağzını iyice bir ara hele. Köye büsbütün cahil girmemiş olursun. Herkes sana şaşsın, sen hiç bir şeye şaşma. Bayram'lığından eksilmesin. Her şeyi bil. Önden...

«— Ne güldün?»

«— Herkes de, satın mı alacan, diye sorar. Niye satın alayım? Şimdi ne işime yarar? Sürüyü içine doldurup bunu tarlalarda bayırlarda öttürerek dolanacak değilim ya? Sıra buna gelene deeek... Sordum işte».

Köpeğin demir dikenli tasmasını burup duruyor. İlk kez durgunlaşıyor. Usuldan bir sıkılganlık yüzünde:

«— Ben her şeyi sorarım da... Huyum...» diye ekliyor.

Bu huyundan ötürü, her şeyi, aklına esen her şeyi sora sora İstiklâlbağı'nda itilip kakılır oldu. Ya kimse yanına uğratmıyor onu, ya «Gitlen işine» deyip baştan sa-

vıyorlar. Hâkim misin ulan karşımızda? Hükümet memur mu dikti seni bu köye yoksa? Yoksa sen de babanın hesap...

Bayram, arabasına daha sıkı yaslanıyor. Gözünün altındaki yanık izinin iki kez tıp tıp ettiğini duyuyor. Dur da anlat şimci bu görmemişe, bir Mercedes kaça patlar adama?.. Neye patlar? Buna sahip olmak için nelerden, ne imtihanlardan geçmek gerek... Kolay sanıyor. Cahil. Bunun bir Mercedes olduğunu atıp tuttu ya, artık bilecek Mercedes 230 nedir, onun 3'ü, 4'ü, 6'sı, a'sı, b'si nedir? 280 nasıldır, 280 SL nasıldır? Aralarında ne fark var? Gel de anlat. Anlasa ne olacak sanki? Ben asıl o 280 SEL'lerden alabilecektim ki...

«— Bu benimki son model» dedi kısaca.

«— Kazıya gelen adamın Fiat'ı da son modeldi».

Laf. Şimdi o en azından üç yıl eskidir, aptal.

«— Demek buralardan kazmacı topladılar?»

«— Topladılar ya. Bütün köylerden sıraya girdiler. Gene de yetmedi adam».

«— Nasıl kazıymış bu böyle, adam yetmeyecek?»

Çocuk, burnunu kıvırıyor:

«— Adam yetmeyeceğinden değil de, adam kıt, ondan...»

«— Köylük yerde adam kıt mı olurmuş?»

«— Ee, şimdi kıt. Bizim İstiklâlbağı'ndan yine bir iki bulundu da, Ballı'dan hemen hiç. İsmail dayımdan sonra, Cemal'ler vardı, gittiler. Ademgiller de... Daha gidenler oldu. Kimi Ankara, kimi Afyon, Istanbul... Ballı'da kocamışlar kaldı, üç beş. Topla topla, ancak on bir adam toplayabildi kazı işi için. Yevmiye fazla olduğu halde. Ertuğrul'dan geldi bir iki kimse. Ancak o kadar. Ben de gittim... Adam ölmüş».

«— Hangi adam?»

«— Kazının başındaki işte. Avusturyalı. O ölmüş. İnsan da kıt. Durdu iş...»

Ben de, amcam öldü sandım. Aklıma ilk o düştü. İçim hop etti. Cemal'lerle Adem'lerin köyde olmayışına ne diyelim? Kendimizi ispat edemeyecek miyiz onlara? Sen de tadını kaçırıyorsun Bayram, haa. Tadını kaçırmaya bahane arıyorsun. Köy bir onlardan ibaret değil ya? Amcan var, önce. Önce ona göster kendini. Elini öp. Remzi abini kucakla. Köyün adamları seni İbrahim'le kuzu çevirirken görsünler... İbrahim'i gezdir hele bir. Remzi abimizi de... Bizim Ballı adam olmaz. Kazıya da iş diyorlar baksana. Oğlan da bunu iş sanıyor. Geçici bir işten iş mi olur? Sanki kazı durmasa ne olacak? Toprağı kazıp küp çıkaracaklar, kırık çanak çömlek çıkaracaklar da üç beş ay, ellerine üç beş kuruş geçecek.

Oğlana tepeden, alaylı bakıyor:

«— Demek kazı bitince sen de geri, sürü çobanlığına şimdi gene desene?..»

«— Ehh...»

Askerlerin, jandarmaların vızır vızır dolandığı günlerde babamı niye vurduklarını öldür allah söylemem buna. Elin herifi. Huylu mu, huysuz mu, nerden bilirsin? Ben buna, «babamı siyasî diye vurdular» diyecem, «ondan böyle...» diyecem, bu da kalkacak, gidip benim Ankara'daki işimi bozacak. Bozar mı bozar... İbrahim dayınınkini nasıl bozmuşlar?..

Bayram, çocuktaki girişkenliğin yerini bir kuşkuya, içine kapanmaya bıraktığını seziyor. Parmağıyla dişini karıştırarak, hiç oralı değilmiş gibi soruyor:

«— Neyse, sen de Ankara'ya gidip iş sahibi olacakmış-

sın işte. Seni yanına çığaran, İsmail dayın mıydı, o ne iş yapar Ankara'da?»

«— İş yapar...»

Hadi be! İçten pazarlıklı bu da. Sanki elinden kapacağız da İsmail'in üç paralık işini. Benim BMW'deki işimin getirdiği kazanç yanında, bunlara iş mi diyeceğiz sanıyor? Kezban'ı beklettin, almadın. Şimdi sana Kezban'ı vermiyorum, deyip dikilmese bari. Sert herifin biridir. Bir Kezban'a yumuşak, benim de güvenim bu yandan ya. Belli olmaz. Sana verecek kardeşim yok, deyiverir. İsmail'i bilirim. Arabamı falan takmaz. Dikbaşlı. O takmazsa, takanlar takar. Kezban «istiyorum» dedi mi, karşı duramaz. Ben de anlatırım, niye bunca beklettim. Serttir merttir ya, anlayışlıdır. Bakar görür ki, kardeşi rahat edecek ahir ömründe... Ee, ben de, hesap kitap, işte yeni yeni alabiliyorum kararımı. Derim İsmail'e, «Senin kardeşine çulsuz bir Bayram yakışmazdı...» Baktım gördüm, sahiden diretmekte, ona da bir iş söz veririm BMW'de. Pek kolay değil. Adamlar vızır vızır işçi çıkarıyorlar. Eh, uğraşırım artık. Elimden geleni yaparım. Eniştesi olacağım şunun şurasında. Benim ilk çalıştığım işe, parça yapımına belki... İyi kötü, gene de burda kazandığından fazla kazanır. Çoluğuna çocuğuna istikbal... Dışarda bir iş, bugüne bugün...

«— Ne işi?» diye sorduğunu duydu oğlana. Kendi sesini yadırgadı.

«— İşçi işi...»

Salak bu be. Tıpkı anası. Eğer Kezban'ın teyzesinden olmaysa bu, aynı anası... Ne isteyenler olmuştu bunun anasını Ballıhisar'da. Sarıcalar'ın yeğeni bile. Gene de akılsız, bohçasını kaptığı gibi, doğru İstiklâlbağı'na, kocaya. Donsuzun birine... Bildiğim kadarı, kaç yıl yüzü tu-

tüp da dönemediydi Ballıhisar'a. Anasının, babasının elini öpmeye... Ee, kolay mı? Erkek halimle ben bile... Kaçtım diye köyden... Yüzüm tutup da... Kaç yıl, düşün... İlk, tarla hissemi sattırmak için döndüğümde... Kolay olmuyor canım? Adam, kaçtığı yere, böyle, ancak, kuyruğu dikelmiş dönmeli ki...

«— Ben Alamanyacıyım. Şimdi orda çalışırım...»

Ne hesap veriyorsun bu tüysüze? Mecbur musun?

«— Çoktan mı?»

«— Çoktan... İlkin Istanbul'a gittim. Ordan Alamanya'ya...»

Çocuk, köpeği şöyle, gerisine doğru usulca itiyor. Bacakları üstünde yaylanıyor. Başını batan güne çeviriyor.

«— Bizden de gidenler oldu bir iki...»

Oldu. Biliyoruz. Lâkin, bizim köyden bir ben... Bunu da sen bilsen. Bir ben kurtardım canımı... Sanki, Cemal' le Adem ne olacaklar? Ne geçecek ki ellerine şehre göçüyorlar? İsmail göçtü de zengin mi oldu? Ben bilmem de kim bilir, bizim şehirlerde canımızın kurtulmayacağını? Şimci köyde bana sorsalar, derim, göçecekseniz doğru dışarı göçün. Memleket dışına. Boşuna sürünmeyin Ankara'larda, Afyon'larda, Istanbul'larda... Evet, dışarda da iş kolay değil, zorluklar çok. Ama bakın bana işte. Kim verir buralarda üç yılda bal gibi, gıcır gıcır bir araba size? Ne ötüyor bu oğlan? İbrahim mi? Ne İbrahim'i?

«— Ballıhisar'da bir İbrahim dayı vardı. O da gitmek istemiş bir zamanlar ya, gidememiş...»

Bayram'ın midesinde yeniden bir sancı. O biber yanması. Bağırsaklarında ince ince bir sızı. Gidememiş mi? Niye gidememiş? Sor be. Diklen, sor. Ne varmış çekinecek? Ürküp pısacak?

«— Niye gidememiş? İsteyen herkes gitti...»

Yaa, isteyen herkes gitti!.. İbrahim dayıya olanları sen bilsen... İnanacağın gelmez. Kendi bile inanmamış ilkin. Bak, sana anlatayım. Sen de bana de ki, yalan. De ki, uydurma işler bunlar. Ankara'ya gitmekten, büyük yere bulaşmaktan korkma, de.

«— O da gidecekmiş gitmesine. Herkes anlatır durur. Parasını yatırmış, işini ayarlamış, tam doktora çıkmışken, Ankara'da kardeş bildiği biri bunun sırasını alıvermemiş mi? Buna dirsek atıvermemiş mi? İbrahim dayı, kaç yıl bilmiyor olanı biteni. Hiç farkında değil. O sanıyor, raporu çürük çıktı. Boynunu büküyor. Meğer sağlammış. Anca bu yıl öğreniyor sağlam olduğunu... Gene de ayrılmazdı köyden belki. Lâkin, dünyasına küsmüş Çok küsmüş. Şimdi göçtüler. Kendi önden gitmiş, ben göremedim...»

Bayram, usul usul bütün dikliğini yitiriyor. Az önceki çalımlı korkuluk bükülüp buruşuyor. Takım elbise, bu korkuluğa nerdeyse bol geliyor. Oğlan, elini yeniden, ama bu kez çabuk çabuk arabanın yaldızlı kaportası üstünde gezdiriyor. Kezban ablasının çenesindeki güleç çukuru anımsıyor birden. Bunun, Alamanyacı tarafından sezileceğinden çekiniyor sanki. Eli, hep kaportanın yaldızlı boyası üstünde:

«— Yaa, ne işler oluyor şu dünyada...» diyor. «Hoş, Kezban ablam bile, İbrahim dayının kardeş bildiği o ciğersiz yüzünden kovulmuş bankadan... Kovulunca tabiî, lânet olsun, deyip kocaya gitti o da... Bak kaç kişi birden...»

Bak kaç kişi birden... Gitti. Gitti demek? Nereye gitti? Beyşehir'e mi? Beyşehir'in balıkçısına mı? Beklemediği doğru ha? Hadi be! Ciğersiz sensin!.. Eniğin boku, sen de!.. Rapor, çürük yazdı. Kezban... Yapılır mı bu? Bir İbrahim'in lafına... Her, çürük... Çürük yazdılar, ne yapalım? Nerden bilsin İbrahim hem... Bırak canım... Atı-

yor. Uyduruyor bu hergele. Uğursuz... Şom ağızlı... Dağda, bayırda dolana dolana büyücü kesilmiş bu oğlan... Kazı yerlerinde düşe kalka buna olanlar olmuş... Yedi köyün habercisi misin desene?.. Dur. Almanya'da Yaşar böyle diyecek, bu burda böyle diyecek de, aslı olmayacak... Kezban, ne diyeyim ben sana şimci? Sen beni dinlemeden, anlamadan... Ben burdan doğru, varıp gelecektim Ankara'ya... Abinle bile yüzleşmeyi göze alıp... Ben neleri göze almadım, bil... Kolaydı sanki? Şarampoldan bile yuvarlandım da ben... Uçtum da yoldan... Ben niye göstermeye gidiyorum kendimi köye? Bir düşün...

«— Brı, brı, brı... Ge, ge, gel, gel...»

Çocuk, suya iyice doyup yalak başından ayrılan koyunları üç brı, brı, iki gel gel'le yeniden toparladı. Gidecek mi? Nasıl gider? Kafamı bulandırdı. Arkasını getirmeden, nasıl çekip gidermiş... Dur bakalım. Hesap ver. Vereme de, güleyim ben sana...

«— Alamanya'daki bir adamın bankadakiyle takıntısı neymiş ki, onun yüzünden kovulmuş olsun işinden? Güldürme insanı...»

Zorla gülüyor Bayram. Bozuk plak teklemesi bir gülüş.

«— Kezban ablam, aklını öyle bir ciğersize takmasaymış iyi olurmuş ya, gönül derler... Takmış bir kez. Beklemiş... Yavuklu gibiymişler...»

Yüzünde artan bir kızıllık, sesinde utangaç tınlamalarla ekliyor:

«— Bizim buraların kızları öyle olur zaten. Gözü kimle açılırsa, artık hep o...»

Elbet. Biz böyleyiz. Anan da öyleydi. İyi bildin. Öyle de, Kezban nasıl cayar benden? İbrahim ne demiş ki Kezban'a?

Bayram, bağırsaklarındaki sızıyla birlikte titrediğini duyuyor. Sanki hiç varamayacak Ballıhisar'a. Varıp da ne olacak?

Fikrine taktığı bir ince gül, tek tek kopup dağılıyor yapraklarından. Yol boyu düştü. Şimdi son kalan yaprakları... Tek tek düşüyor. Düştükçe, çılgın bir titreme alıyor Bayram'ı.

Çek git Bayram. Üsteleme. Sorma artık. Açtırma. Öğrenme. Biz burda, bu çeşme başında neye durduk? Kendimize çeki düzen vermeye, Balkız'ı parlatmaya... Biz burda, dikilip dinlemeye durmadık. Bir soluk almaya. Helecanımızı yatıştırmaya... Çek git. Sorma... Ne sorup duruyorsun? Gün boyu sordun. Gün boyu yanıtladın... Yetti. Açtırma. Söyletme.

«— Ben burda arabayı yıkamak için eğlendim, sen beni merakta koydun. Şu efsanseyi tamam et bari, hadi...»

Bana bak, Bayram dürzüsü! Sen inadına oyalanıyorsun. Köye girmekten kaçıyorsun... Girip ne olacak? Kime?..

«— Efsane olur muymuş? Gazeteler Kezban ablamın resmini basalı daha iki ay dolmadı bile... Daha bizim köyün dilinde bile eskimedi olanlar... Eskiden, Ballı'nın yetimi bir Bayram'mış... İbrahim dayı, Kezban ablamın bekleyip durduğu o deyyusun ettiğini öğrenince...»

İbrahim, ayıp değil mi sana? Yakışır mı bana taktığın bu ad? Sen mi takdın, yoksa buralılar mı? Kezban'a öyle mi dedin yoksa? «Senin Bayram deyyustur» mu dedin?

«— Öğrenince, işte tabiî, doğruca varıyor bankaya. Kezban ablama. Kendi kendine diyesiymiş: O Bayram olacak deyyus beni yaktı, bari Kezban'ı yakmasın daha çok. Onun de hesabı bu. Doğruca gidiyor bankaya. Kezban ab-

lam orda yeri siler, küllükleri dökerdi. Kocaya gitmeseydi, bu yaz da gelirdi. Her yaz gelir bize. Anlatır, güldürür... Tatlı konuşurdu çok...»

Koyunları anlamayı, şimdiye dek bütünüyle salt bunu anlamayı öğrenebilmiş bir sürü çobanı için, kafasında beliren Bayram adındaki deyyusluğu, o tek kişiden sıyırarak, yayarak, daha çok yayarak, bu kalleşliği her yana doğru çekip çoğaltarak anlamak güç. Şimdilik hemen hemen olanaksız bu. Şimdilik Bayram adı, onun dünyasında, Kezban ablasını kendinden bütünüyle koparıp alan kötülüğün adı en çok. Tıpkı babasını ondan ayıran tomson gibi...

Sürüsünü alıp gidecek. Ama gidemiyor. Kezban ablasından, hem ona, hem kendisine yabancı birine söz etmekten hoşlanıyor. Köyde kime ansa, gizini anlayıverirler diye korkuyor. Burda, çeşme başında rastladığı bu yeşil şapkalıya anlatamaz mı? Kezban sözünü sürdüremez mi?

Bankanın ortasında, bütün o 'mudi'lerin, bütün o küçük ve büyük hesapların, bütün o ikramiye kuyruklarına girenlerin, bütün o 'cari' ve 'cari' olmayan hesap sahiplerinin; bu 'mudi'lere, bu 'cari' ve 'cari' olmayan hesap sahiplerine, bankanın daha çok faiz toplamasına hizmet için yarışan müdürlerin, şeflerin, veznecilerin, reklamcıların orta yerinde Kezban'ın avaz avaz çınlatıverdiği o küfür... Bunun böyle olduğu o gün bugündür ağızdan ağıza dolaşmakta. Ballıhisar'da da, İstiklâlbağı'nda da... Geride kalan yaşlı ve işsizlerin çoktan sürdürdükleri Kıbrıs üstüne yiğitlenmelerini gölgeye düşüren bir konuydu bu. Gazeteler bile yazmış. Kezban'ın resmini basmışlar. Bu köylerden çıkıp da resmi gazetelerde basılan kim var şimciye dek? Resmini bastıracak, bari şerefli bir iş için,

hayırlı bir iş için bastırsa... Ne gezeer. Rabbimize şükürler olsun ki, dediğini aynen yazmamışlar. Herkes üstüne yürümüş pankada, herkes... Para çekenler, para yatıranlar, hesaplara bakanlar, hepsi... Hepsi çok yırtık, çok edepsiz bulmuşlar kör olmayası Kezban'ı...

İki köyde kim varsa, hepsi de çok yırtık, çok edepsiz buluvermişti Kezban'ı. Koskoca bir şeher yerinde, koskoca bir pankanın ortasında böyle bok mu yenirmiş? Sen Bayram'ın delinin teki olduğunu, hayırsızın biri olduğunu yeni mi öğrendin, desene? Köyün çamaşırlığında mı sandın kendini? Yediği naneye bak. Büyük lafına kulak tıkayan, siyasî işlere burnunu sokan, eniştesinin de kafasını bozup vurulmasına sebep bir İsmail'in yetiştirmesi işte, ne olacak? Bu Kezban, köydeyken de böyleydi canım. Hanım hanımcık durur durur, derken birden, hiç yoktan ortalığı sıçar sıvardı. Unuttunuz mu?

Oysa, sürü çobanının için için çok güzel, çok güzel bulduğu; bütün dikenlere, çalılara, kireçli toprağa, derelere, tepelere karşı gizlice yinelemekten büyük tad aldığı bir söz etmiş Kezban. Kim göze alabilir Kezban'ın göze aldığını? Kim hiçe sayabilir koca bir banka halkını?

İbrahim bankaya vardığında Kezban, şefin odasından boş iki çay bardağını almış çıkıyordu. Yaşar, «Duydum ki unutmuşun...» plağını verdi mi ki Bayram'a? Bu sefer de dönüp gelmezse, balıkçıya gideceğim. Çıtlattım da zaten. Gider miyim? Üstüme çok düştü diye, yapar mıyım bunu? Mert adam. Uyanık adam, ama yapamam. Baksana, daha geçende Bayram'a Münih'te bir bardak bira içirmişler, «Kezban» diye ağlamaya başlamış. Az, çok, ekmeğimi kazanıyorum. Abime yük olmuyorum. Çocuklarına da bakıyorum. Olmuyor ama. Tohuma kaçtın. Daha

ne zaman kocaya varacaksın Kezban? Varmayacağım. Var mı başka diyeceğiniz? Bayram üstüne yanılmadığımı göstereceğim. Balıkçı uyanık. Balıkçı bir bana sevdasından ölmez, bunalmaz. Bayram...

Biri kolunu dürtmüştü. Döndü, baktı ki, İbrahim. İbrahim bunca mı yaşlanmış ayol? İnsan üç yılda bunca büker mi belini? Ne olmuş buna böyle? Çürükmüş. Hastalıklıymış. İşsiz kalmış. Gel kardeşim, gel buyur. Bir çay iç benden...

Hemen oracıkta, hesap yatırmak ve hesap çekmek için bekleşenlerin arasında, vinleks kaplı bir koltuğa oturtmuştu İbrahim'i. Hemen de bakarlar dik dik. Ne olmuş? Hepinizin geliyor eşiniz dostunuz. Benim de bir hemşerim gelemez mi? Ona bir çay içirtemez miyim? Aman be, bakın durun...

«— Ben yıkıldım be Kezban. Şurdan, alnımdan bir kardaşım vurmuş gibi yıkıldım...»

Sonra, usul usul anlatıyor İbrahim. Usul usul...

«— ...Ben çürük değilmişim ya şükür, keşke çürük olaydım da Bayram'ın bana bunu ettiğini bilmeyeydim...»

Bankanın içi o saniye çın çın ötüyor. Önce herkes Kezban'ın İbrahim'e bağırdığını, küfrettiğini sanıyor. Oysa Kezban orta yere bağırıyor.

Herkesi Bayram yerine koyup, dört bir yandan biriktirdiği nice öfke varsa, hepsini dört ağdalı sözcükle döktü ortaya. Kusup boşaldı. Hademeler, vezneciler, şefler üstüne üşüştü.

İşte bu kadar. İstersen artık balıkçıya gitme. İstersen sıyrılma ince duygundan...

Kezban'a iyi hal kâğıdı verilmedi.

«— Vermesinler... Bankalarını başlarına çalsınlar, diyormuş Kezban abla. Balıkçı kafama denk...»

Bayram, Mercedes'inin önünde, kendi kılıfını doldurmaya artık boşuna çabalıyor.

«— Amma iş! Böyle ha?»

Yeniden, gülmeye çalışıyor. Olmuyor. Hiç bir şey kendi yerini doldurmuyor. Zorlama bir gülüş, bozgunluğunu örtbas edemiyor. Balıkçı kafa dengiymiş!.. Kafa dengi olunca ne oluyor? Bir sevdanın, bir Balkız'ın yerini tutuyor mu?

Köpek homurdanıyor:

«— Hoşt!.. Hoşt... Eyy, tabiî, ben gene iyi anlatamadım. Sen bir de İbrahim dayıdan dinleseydin. Sen bir de İbrahim dayıdan dinleyenlere sorsaydın... Müze bekçisi Remzi var ya? Babasını gömdüler geçende?.. O Remzi işte. Ona sor bakalım. Anlatıversin sana. Şimdi bulamazsın ama. Geç oldu. Çoktan kapamıştır müzeyi. Sen de müzeye gidiyorsan, hiç gitme. Sabaha gel...»

Defol ulan! Defol başımdan!.. Lânet!..

«— Kahve açık mıdır?» Bayram'ın sesi hep kendine yabancı.

«— Belki olmaz. Düldüller'in traktörcüleri ordaysa, açıktır belki...»

Çeşme başında ne konuşulduysa hepsi bir uğultu Bayram'ın kulaklarında. Bir düş. Karabasan. Bu sürü hiç inmedi çeşme başına. Bu çakır mavi gözlü sürü çobanını hiç görmedi. Burda yıkandı. Burda Balkız'ı parlattı. Burda giyindi, süslendi. Burda duyduğu hiç bir şeyi duymadı. Bizi bizden alan ne peki? Üstümüze çöken bungunluk neyin bungunluğu? İşte, şurayı aştın mı, tepenin dibinde Ballı. Sen oraya varmadan hiç bir şeye inanma. Boşuna... Neymiş boşuna?.. Hiç bir şey boşuna olmaz. Bir montaj hattının kahrı boşuna çekilmez. Boşuna parasını batırmaz bir adam pompa başında. Parmağını boşuna koparttırmaz

parça yapımında. Boşuna tokatlatmaz Havsa'lı delikanlıyı, boşuna Bismilli'nin böğrüne vurmaz. Yüzünü boşuna yakmaz bir adam...

İki dakikadır sürekli seğiren yanık izine elini bastırıp arabasına giriyor. Ona sığınıyor. Acı acı öttürüyor kornayı. Koyunları ürkütüyor. Tozu toprağa katarak vınlatıyor motoru. Batan günün son kızıltılarını ardına alıyor ve çılgınca sürüyor Ballıhisar'a doğru.

«— Brı, brı, brı... Gel, gel, gel...»

Koyunlar yeniden bir araya toplanıyor. Sürü, arabadan boşalan yeri hemen dolduruyor.

Sürü çobanı, bir toz bulutu içinde iri bir sonbahar yaprağı gibi uzaklaşan Mercedes'in ardından bakıyor. Üle, kim ola bu herif? Her yanı yara bere. Kim dövmüş bunu böyle?

Çocuk, arabanın bıraktığı ince toz tabakası arasından, iki parlak yastık ortasındaki dili dışarda leoparı seçer gibi olmuştu. O da dilini çıkardı.

Hep kaçmak. İnanmak ve görmek istemediği her şeyden kaçmak. Buna alışkın Bayram. En çok buna alışkın. Bu alışmaya taa, köyün içinde ilk Ford'u gördüğü zaman başlamadı mı? Gözünü tek o noktaya dikip bastığı yeri şaşırmadı mı? Bütün köylü, Ford'un içinden çıkan adamın eline sarılmıştı. Önünde kurbanlar kesmişti. O Ford'u, o Ford'un adamını baş tacı etmişti. Onunla birlik, ellerini havaya kaldırıp «Yeter!» demişti. Bayram beş yaşında. Her zamandan daha ufalanmış, parçalanmış bir toz. Her zamandan daha unutulmuş çitin yanında. Ta o yaşından bu yana kulağına değen her söz, her köşede, her adım başında altı arabalı bir adamı muştulayıp durmadı mı? Bunun kolaylıklarını sayıp dökmedi mi? Heveslendirildiği

denli kolay olmadı evet. Güç oldu, evet. Geç oldu, evet. Herkese de kısmet olmadı, evet. Bize de kısmet olduysa, gözümüzü diktiğimiz noktadan ayırmadığımızdan. Sevdamız uğruna nice dağlar devirdik. İyi ya işte, değerimiz bilinmeli! Bilinsin!.. Ah Kezban. Dişini sıkamadın iki ay daha. Ben, sıka sıka dişlerimi söktüm de sen...

Hendeklere, çukurlara deli gibi dalıp çıkıyor.

...Sen Mercedes'li bir Bayram'ın olacaktın. Sen bunu görmeycek olduktan sonra, Balkız'ı, ben...

Bir çalıyı sıyırtıyor.

Çok hırpalandı. Doğru. Lâkin onarması güç değil...

Mercedes, bir taşın üstünden atlıyor, sarsılıyor.

İşte Ballıhisar. Göründü bak. Kimse kalmamış köyde, öyle mi? Koca köy. Kimse kalmamış olur mu?

Daha derin bir çukura dalıyor araba. Altı gümlüyor.

Veligiller'in başına gelen, benim başıma da gelebilirdi. O katil yollardan sıyrılıp geçtimse... Geçemez olaydım... Böyle gelecek olduktan sonra... Töbe de. Günaha girme. Daha bunun dönüşü de var. Dönüşü mü?

Camdaki çatlağa büyük bir hüzünle bakıyor.

İn cin yok çevrede. Kimse tarlalardan dönmüyor.

Numan'a kanabilirdim. Bunu alacağıma, paramı küçük bir işletmeye yatırmalıymışım... Bakarsın bu, bir kazada tuzla buz olabilirmiş. İşletme ha? Gördük yolda. Her yan fabrika. Bizim küçük işletmeyi yutar gider bunlar be. Aksi gibi, en kötü saat. Ne gündüz, ne gece. Önümüzü gördüğümüz yok. İşletmeymiş... Benzin pompasını unutmadım... Dayan Balkız. Vardık. Varıyoruz. Kime varıyoruz? Remzi abim... Ne olmuş? Ona ne yaptım? Gider ellerinden öperim. Sarılır kucaklarım. İbrahim'in lafıyla bana yüz çevirecek değil ya? Kezban çevirdikten sonra...

Yeniden bir çalılığı sıyırtıyor araba.

...Demiş işte. Hem de bankanın orta yerinde... Batırmış çıkarmış bizi... Bizse...

Bir tümseği yalpalayarak atlıyor.

Bunu bana yapmayacaktın Kezban. Ben yüzlerce kilometreyi uçup geleyim de...

Yine bir tümsekte yalpalıyor. Devrileceğini sanıyor. Yavaşlıyor.

Keltepe'nin üstünde şimdi. Ama orada, o bildik ardıç yok. Ardıcı yol götürmüş. Çarpık, kötü bir yol hem de. Sanki orda o ardıç duruyor olsa, Kezban'la ilk uyanışlarına tanık olan, Bayram'dan kaç kez «Fikrimin İnce Gülü» şarkısını dinlemiş olan o ardıç, Bayram yeniden Kapıkule'den bu sabah giren Bayram oluverecek. Ne Mercedes'i örselenmiş, ne kendisi, ne düşleri... Fakat ardıç yok.

Farları deniyor. Bu aydınlıkta, bu bulanık ışıkta yararsız henüz.

Bayram o an, tepenin ucunda neden durduğunu bilmiyor.

Alaca karanlıkta, farlardan sızıp sönen zayıf ışıkla birlikte içindeki son istek kırıntısı da sönüvermiştir.

Aşağıda, en çok üç yüz metre ilerde köy, topraktan çıkarılmış sütun başları, mermer basamaklar, mermer mezar taşlarıyla karmaşmış; kireçli toprağından daha beyaz bir matlıkla sessiz serilmiş duruyor. Köy, kendisi de bir kalıntı sanki. Hitit'lerden, Frigler'den, Romalılar'dan, Selçuklular'dan, Osmanlılar'dan, sonra da Cumhuriyet'ten artakalmış; kalıntılarını böylece üst üste yığıp Porsuk'un bir dalına abanarak suskunluğa dalmış. Sayıları hemen hemen hiç artmamış külrengi evleri eski mezar kalıntılarından ayırmak çok güç. Evlerin kapılarında tek kımıltı yok.

Şurası amcasının evi mi, bir Frigli'nin dükkânı mı? Kezban'ların evi nere? İsmail Usta'nın yani? Dilden dile söylenen o eski duvarcının? Onun damı Roma tiyatrosunun dibinde kalmış. Yeni olan tek yapının üstünde ise bir bayrak sallanıyor. Yapının yanını yöresini doldurmuş heykeller, sütunlar, sütun başları, çeşme taşları, küpler, küpler... Ve yapının alnında, taa tepeden bile seçilebilen MÜZE yazısı. Remzi abim burda bekçi demek? Kahveye çıkmaz mı? Kahve nerde?

Bayram'ın gözleri, köy kahvesini bildiği yerinde çabucak seçiyor. Kazıdan sonra, belki biraz tümsekte kalmış da ondan. Bildik söğüt yaşlı dallarını kurutmuş. Kahvenin önü kıpırtısız. Ordan kimse, tozu dumana katarak son hızla köye doğru gelen ve kurutepenin üstünde duruveren bir otomobile başını kaldırıp bakmıyor. Tarlalardan, tümseklerden kimse fırlayıp bu arabanın ardına düşmediği gibi. Motor horultusuna derin bir kanıksamışlık.

Bayram'ın zihninden, yol boyu gördüğü ezik arabalar ardarda geçti. Kimi bir hendeğin içinde, kimi bir banketle, kimi bir dere uçurumunda, kimi yolun üstünde... Çoğuna bakmamıştı bile...

«— 71-73 arası memlekette eceli gelmeden ölenlerin sayısı kaç, biliyor musun?» diye soruyor biri.

Heim'da. Numan'ın sesi.

«— Çok olunca akılda tutulamıyor» diye yakınıyor Rıfkı.

Birbiri ardına adlar saymaya başlıyorlar. Sayılan adlara kanıksıyor Bayram. Sanki eceli gelmeden ölenler değil bunlar...

Batan günden artakalan son kıvılcımlar söndü.

Köyün üstüne külünü serpti akşam.

Geniş iri ahırla bir depo arasında duran iki traktör, bir biçerdöver bütün bu külrengini örtüp iyice belirginleşti. Bayram'ın gözüne daldı. Şimdi artık, bunların dışında hemen hiç bir şey seçilemiyor aşağıda. Artık MÜZE yazısı bile okunamıyor.

Bayram, derin sessizlikten ürküyor. Kravatını gevşetiyor. Teypin düğmesine basıyor. Hemen «Fikrimin İnce Gülü / Kalbimin Şen Bülbülü...» diye başlayacağını umuyor bir kadın sesinin. Bu sesin, kendisini üç yüz metre daha ileri gitmekten alakoyan çekingenliğinden, caymışlığından sıyıracağını umuyor. Ama tepyte şarkı yerine uzun bir cızırtı duyuluyor. Ağır ağır sönmekte olan ses, bir ara «O gün ki gördüm seni / Yaktın...» deyip temelli susuyor. Teypte yine uzun bir cızırtı. Bayram, boncuk boncuk terleyerek teypin cilâlı kapağını yumrukluyor. Düğmesini kurcalıyor. Bir ara, iyimser bir delikanlı sesi «Yarınlar biziim!» diye bağırır gibi oluyor. Sonra yine bir cızırtı.

Ne teyp, ne radyo çalışıyor. Bayram, onları çalıştırmak için derin bir istek duymadığını anlıyor. Cızırtıyı dinleyip kalıyor. Terliyor. Durmadan terliyor Bayram.

Arabayı şarampoldan aşağı uçurduktan sonra salt onu yürütebilmeyi düşünmüştü. Bütün gücünü buna vermişti. Bir an önce buraya gelmek. İstediği saatte şurdan aşağı inmek. Köy kahvesinin önünde durmak. Radyosunda, teypinde bir bozukluk var mı, bir gevşeme, bir tükenme, bir silinme?.. Kafasına o denli çok düşünce üst üste düşmüştü ki, bunu düşünmeye sıra gelmemişti. «Fikrimin İnce Gülü»nü çalamayacağını da hiç ummamıştı zaten. Şimdi bir gerçek bu. «Fikrimin İnce Gülü» yok. Çalmıyor.

Ses vermiyor şarkısı. Ve bu onu hiç etkilemiyor. Artık, o şarkılar, türkülerle hangi köye gireceğini, sesini kime duyurup, arabasını ve kendini kime göstereceğini, kişiliğini herkesten çok da Kezban'ın gözünde yüceltmeye yarayacak bir «Aferin»i kimden, kimin için alacağını bilmiyor. Eli direksiyonda, aşağıdaki müzenin heykelleri gibi kaskatı duruyor.

Bir tapınağın arkasında kalmış ilkokulun bahçesinde Bayram'ın kirli yüzlü arkadaşları halka olmuş bağrışıyorlar:

«— İncegül Bayram! İncegül Bayram!»

Biri, bir taş atıyor sırtına. Bir kız, çakır gözlerini oğuşturarak ağlıyor. Kezban. Taşı kendi sırtına yemişçesine ağlıyor. Bayram, kaçıyor ordan. «Ben gösteririm size!» Dokuz yaşında.

Arkadaşlarına kendini göstermek. Onları yenmek, Kezban'ın önünde sırtına yediği taşın acısını çıkarmak için uzun ve ağır çalışıyor Bayram. Başını kaldırmadan. Sağında solunda nelerin olup bittiğine bakmadan. Ford'la gelen adama nasıl elpençe durdularsa bana da öyle duracaklar. Görür onlar! Beni koyun sandılar. Kanımı akıtacaklar sözde. Sözde, kurbanlık sayıp... Görürler onlar! Koşuyor. Yeniden okulda... Yazık ki ders saati çoktan bitmiş. Okul kapanmış.

Böyle bir şey olmuş muydu? Anımsamıyor. Ancak şimdi, durduğu yerde irkiliyor, sıçrıyor. Yüzünü kime gösterecek? Remzi abisine? Ayıp kaçmaz mı? O hiç eğlenmedi benimle...

Müze olmuş bir köye bekçilik eden Remzi abisinin önünde Balkız'ıyla duramayacağını, kendini ona da göste-

remeyeceğini anlıyor. Bunu anlamasıyla korkunç evecenleşiyor.

Ya beni bir gören olursa şimci buralarda?

Yeniden, ama bu kez yepyeni bir şeyden kaçmaya hazırlanıyor. Ulaşmak istediği yerden. Ya biri tanıyıverirse şuralarda beni? Teypte cızırtı sürüyor. Bayram, kaseti yuvasından çekiyor, fırlatıp atıyor camdan. Bu arabadan kimselere duyuramayacağı, tekil özlemlerle dolu şarkılar zinciri, bir şerit halinde dağılıyor; yayılıp gidiyor kireçli toprak üstünde.

Alacakaranlıkta, iki üç köy damı üstünde televizyon antenlerini görüyor bu ara. Çok şaşırıyor. Gırtlağına kötü, boğuk, ağlamaya yakın bir gülme düğümleniyor. Şarampola sırtını dayadığında ağlayabileceği denli ağlamıştı. Burda, gerisini getiremiyor.

Mermer kalıntılar arasında çıt çıt birkaç elektrik lambası çakıyor. Kireç damlar yitiyor. Bu birkaç ampul kimler için yanıyor? Bayram, bulamıyor.

Yaşlılar, ölümü bekleyenler, çocukları kendilerini bırakıp bırakıp giden en eskiler minderlerinde usulca kımıldananları da bekliyor. Onlara, televizyonda reklamların başladığını haber veriyor bazen. Ölüleri de kaldırmak gerek.

Bekçiliğinin ödülü, kazıya gelenlerden birinin iki yıl önce kendisine bıraktığı küçük televizyon alıcısı.

Ekranda bir adam, bir otobüsün içinde giderken birden bağırıveriyor:

«— Ben de bir Murat alacağım!»

Bunu yüksek sesle söylemiş olmaktan biraz sıkılmış, biraz da kararından mutlu, öteki yolcuların karmaşık bakışları altında öylece kalıyor. Resim, donup duruyor bir

süre. Remzi, benzer hiç bir yanı olmadığı halde, ekrandaki yüzü Bayram'a benzetiyor.

Deyyus Bayram, nerelerde kim bilir?

Bayram Mercedes'ini keltepenin üstünden usul usul döndürüyor. Burnunu geriye, geldiği yöne çeviriyor. Ama şimdi sanki bu araba onu taşımıyor. Bayram, bu arabayı omuzlarında taşıyor. Bir fikrin ince gülü olmaktan çıkmış, güzelliğini ve anlamını yitirmiş, nerdeyse bir buçuk ton ağırlığında çelik, demir, kromaj, lastik, yay, tel, civata karması ağır bir yük. Bu yükle, aşınmamış, karşılıklı, güzel, sıcak bir ilgi nasıl kurulabilir? Özellikle o ilgiye en çok gereksinme duyulan bu tür akşamlarda?

Yarasa yarasa, bizi ancak geri götürmeye yarar bu hurda. Geri, Münih. O da, götürebilirse...

Oralardaki yabancılığından bin beter bir yabancılık korkusu ansızın en çok ürkütüyor Bayram'ı. Sivrihisar önündeki o geniş dört yol ağzına geldiğinde, kendisini Münih'in Bahnof'una indiği ilk akşamkinden daha da bitkin, daha da korkular, tedirginlikler içinde buluyor. Köyünün dibinde yalnız ve yabancı. Kendisini bu Mercedes içinde bu Bayram olarak görmekten kıvanç duyacak tek kişi düşünemiyor.

Şimdi ne yana sapmalı?

Yarın ne yapacağım?

Yarın, ondan sonraki yarın, ondan sonraki yarın?..

Kamyonlar, Murat Nakliyat'lar, Renault Nakliyat'lar; bisküvi, toz sabun, krem sabun, sıvı sabun, renkli gazozlar, meyve suları, şekerleme, kâğıt mendil, kâğıt peçete, buzdolabı, çamaşır makinesi, kolonya, marley, karolüks, fayans taşıyıcıları, farlarını kısmadan, göz delercesine Ankara yönüne doğru gaddar bir hızla akıp duruyorlar. Ara-

da bir, bir sebze kamyonu güneyden geliyor; sola ya da sağa sapıp gözden yitiyor. Arada bir, bir gezgin otobüsü, Ankara yönünden belirip güney yolunu tutuyor.

Bayram, hangi yönü seçeceğini bilmeden, dörtyol ayrımında bekliyor. Hiç bir yöne sapmayı gözü tutmuyor, canı çekmiyor.

Hiç bir yolun ucunda, kimse Bayram'ı beklemiyor.

Ankara
Kasım, 1975

1976 yılı, edebiyatımızda roman açısından irdelenip değerlendirilirken *"Fikrimin İnce Gülü"* için şunlar söylendi:

Adalet Ağaoğlu, "Fikrimin İnce Gülü"yle başarılı bir roman örneği verdi... Anlattığı ile anlatımını özdeş kılabilen, bu önemli yazımsal sorunda ön çalışmalara girişmekten kaçınmayan sağlam bir yazar. [Selim İleri; Politika, 29 Aralık 1976].

... "Fikrimin İnce Gülü", yurt dışında çalışan işçiler sorununa, daha öncekilerden başka bir yaklaşım getiren bir roman. [Mehmet Doğan; Milliyet Sanat Dergisi, 31 Aralık 1976].

"Fikrimin İnce Gülü" de tartışmasız yılın en iyi romanlarından. Ağaoğlu, kurtuluşu Almanya'da arayan binlerce Bayram'dan biri olan kişisinin gerçekliğini ne ölçüde başarıyla verebiliyorsa, yine onun gözüyle Türkiye'nin sağlıksız sosyo-ekonomik gelişimini aynı başarıyla çiziyor. [Atilla Özkırımlı; Cumhuriyet, 1 Ocak 1977 - Nesin Vakfı Edebiyat Yıllığı 1977].

Yılın en özgün başarılarından biri, Adalet Ağaoğlu'nun "Fikrimin İnce Gülü" olmalıdır... [Rauf Mutluay; Varlık Yıllığı 1977].

Fiyatı 25 Lira